מחיר: 10.00 שקלים
מספר 2245

השבעים שנה

אשת השנה
גאולה כהן

חדש. חדש. חדש. חדש. חדש. !

גומי לעיסה

מנטה x2

עלית

עד שתשקע השמש,

קח מסטיק

גומי לעיסה
מנטה x2

המרענן הכפול של עלית

24.10.79 : משה דיין מתפטר במפתיע מתפקידו כשר־החוץ בממשלתו של בגין.

14.11.79 : אחרי שיחה עם האלוף מט, מקבל ראש־עיריית שכם, שכעה, צו גירוש.

5.3.80 : אבל משתרר ברחבי המדינה עם מותו של יגאל אלון מהתקף־לב.

9.4.80 : בשיחה עם אורי אבנרי מודיע הנשיא סאדאת על רצונו לנאום בכנסת.

7.5.80 : שישה בחורי־ישיבה נהרגים ממטח־אש בפתח „בית הדסה" בחברון.

28.5.80 : שר־הביטחון עזר וייצמן מתפטר כמחאה על קיצוץ תקציב־הביטחון.

קוראים כתבו.

"מה פיתאום? השתגעתם?" – זאת היתה תגובת רבים, כאשר הופיע לפני שנה הגליון שכולו על שערו את דיוקנו של איש־השנה תשל"ט.

האיות־אללה רוח־אללה חומייני לא היה רק לא־ישראלי, זר, גדיי. הוא גם עשה את־משהו בארץ רחוקה, המשפיעה על ישראל רק בעקיפין. סדוע, אם כן, הועניק לו התואר של איש־השנה, שנועד לאיש המסמל את התהליך או המאורע שהשפיע ביותר על חיי האדם הישראלי בשנה המסתיימת?

עברו כמה שבועות בילבד, ולפתע הופיע חומייני על שעריהם של כל שבועוני החדשות בעולם, ראף נבחר כאיש־השנה (האזרחית) של השבועון טיים. כי בינתיים אירע מאורע, שהקים את העולם על רגליו: תפיסת בני־הערובה האמריקאיים בטהראן, שהסילה את צילה על השנה כולה.

מה היה כאן? מזל? ניחוש מוצלח? לאו דווקא. העולם הזה מתגאה ביכולתו לבחון בכובדה את המאורעות, בלי סנסציונים, תוך שימוש בהגיון הצונן.

* * *

הסקופ הגדול ביותר של השנה, מבחינת העולם הזה, היה מעשה ידינו.

הזמנתי לראיון אצל הנשיא אנוור אל־סאדאת, בתפקידי הכפול כעורך השבועון הסמויים וכחבר־הכנסת. פתחתי בשיחה דשאלתי, בארמון ספונטאני, מדוע אינו בא שוב לירושלים, כדי לנאום בארגזי הכנסת.

הוא נדלק מייד לרעיון, סיפר כי מזה שבועיים מנקרת מחשבה זו בראשו, אך שלא דיבר עליה עד כה אף עם יועציו הקרובים ביותר. "פרס" על כך שהשמעתי רעיון זה לראשונה, מסר לי את הידיעה כסקופ עולמי. עורך השבועון ארקטובר, אניס מנצור, שבא עימי, נתבקש על־ידו שלא לפרסם זאת.

נשאתי עימי את הסקופ במשך כימעט שבוע, וכך עשה מנצור. הוא רק פירסם כי "עיתון ישראלי" עומד לפרסם ידיעה מרעישה. בעולם החל מישחק־ניחושים. גדולי העיתונים וסוכנויות־הידיעות ארבו לי, כדי לתלוש את הסוד מפי.

הרעיון (יכול) היה לגרום למיפנה מדיני, ואולי לשנות את מהלכם העצוב של מאורעות תש"ם, שהביא לבחירת אשת־השנה. אולי היו הדברים מתפתחים אחרת. אבל ממשלת־בגין פסלה את הרעיון על הסף.

* * *

המאבק על חופש־העיתונות במשך. באחד מימי השנה פתחו [illegible] משטר־הגבול [illegible] חיה על כתב העולם הזה, שסקר את ביקורה של ג'יין פונדה בארץ. לפחות תריסר פעמים נעצרו כתבי השבועון הזה וצלמיו על־ידי המישטרה והצבא.

אך ההתקפה העיקרית על חופש־העיתונות נערכה בכנסת, שם הופגזה העיתונות במטח של הצעות־חוק, שנועדו כולן לפגוע בזכות האזרח לדעת את האמת.

כל הנסיונות התעטפו באיצטלה ליברלית, כביכול: להגן על צינעת־הפרט, להגן על חשודים בטרם הועמדו למישפט, וכו' וכו'. אך המגמה היתה ברורה: מיסמר כושל רצה לשבור את הראי, שבו השתקפה בבואתו המכוערת.

אין זה מיקרה שאנחנו עומדים בראש המאבק של העיתונות כולה נגד גזירות אלה. כי העולם הזה נושא – מזה 30 שנים וחמישה חודשים, לאורך 1595 גליונות – את התורה הקיצונית של חובת העיתונות לדווח, לגלות, לחשוף, למסור לך את האמת כולה, תהיה אשר תהיה – חיובית או שלילית, משמחת או מעציבה.

סכנה חמורה אחרת לחופש־העיתונות היתה כלכלית. האינפלציה החלה מסכנת את קיום העיתונות החופשית. היא מתבטאת במחיר גליון זה. בעזרתך – נתגבר.

בלי סורא, בלי משוא־פנים.

שלום עכשיו!

אורי אבנרי

4.6.80 : פיצוצים במכוניותיהם של ראשי הערים רמאללה ושכם גורמים לפציעתם.

11.6.80 גילוי מחתרת חומר־נפץ בישיבה בעיר העתיקה חושף מחתרת יהודית.

18.6.80 : חטיפת הילד אורון ירדן מסבירון מזעזעת את המדינה ומביכה את המשטרה.

9.7.80 : צבי גור, חוטף הילד אורון, נתפס. גופת הילד מתגלה בחולות נתניה.

מכתבים

איחולים לשנה החדשה

תכלה שנה מקוללת — תש"ם. שלא נדע עוד כמותה...
איזי כהן, חיפה

מי יתן, ושיעורי האינפלציה יוקפאו השנה... ליותר טוב מכך, קשה לקוות.
יעקב רוזנבוים, חיפה

עוד שנה כזו — ואני מתפורר לגמרי. ראו, הוזהרתם! כל האחריות עליכם...
משה אבינועם, ירושלים

שמרו על עצמכם השנה; יותר מדי מטורפים מסתובבים חופשי, כשנשק בידיהם וחלומות של גדולה בראשיהם.
דינית מזור, אילת

אין ברירה, צריך להמשיך: בלי מורא, בלי משוא פנים.
ראובן ריוֹ, תל־אביב

אם אין אתם לי, מי לי...
יוסף עקנין, באר־שבע

אני מחזק את ידיכם — מרחוק.
אבנר ריכטר, ניו־יורק

תהא השנה הבאה עלינו לטובה שנת שלום — לישראל ולישמעאל.
אבנר קרן, תל־אביב

● ● ●

אין זו אגדה

מה מעסיק את רבניה ה־בכירים של ישראל? ה־תשובה להלן, על גבי ניר־מיכתבים רשמי של הרב הראשי עובדיה יוסף. ה־קורא שלח את המיכתב למערכת עובד בארחת ה־מועצות הדתיות, ביקש לשמור על עילום שמו.

לכבוד — — —
שלום וברכה,
הנדון: הפעלת מכשירים אר־טומטיים בשבתות וחגים.
רבים הם הפונים אלינו בבקשת פסק הלכה, האם מותר לעסוק ב־משא־ומתן עם הבנקים המפעילים את שירותי הבנק — כספומט, סני־פומט וכו' — גם בימי שבתות ומועדי ישראל, והמיכשלה רבה מאוד עקב חילולי שבתות ומוע־דים בפרהסיא, המתבצעים בהס־עלת המכשיר הנ"ל על־ידי הלקו־חות.

על אף פניות ציבור שומרי תו־רה ומצוות, החרדים לדבר ה' ב־נדון הנ"ל, טרם החלטנו כיצד לס־סוק הלכה למעשה לשאלה החמו־רה הנ"ל, שטעמה וגימוקה עמה.

היינו שמחים לשמוע מכם בהק־דם על היענותכם להפסקת פעו־לות המכשירים הנ"ל בבנקים, מכניסת השבת ועד צאת השבת. אנו מקווים שלא תביאונו למצב, שנצטרך להזדקק לנושא כאוב זה, שיכול לגרום לסערה ציבורית גדולה, ואולי גם להפסד ניכר ל־בנקים, דבר שכדאי למונעו בעוד מועד.

הרב **עובדיה יוסף,** הראשון לציון והרב הראשי לישראל; הרב **יעקב בצלאל זולטי,** הרב הראשי וראש אבות בתי־הדין לירושלים; הרב **שלום משאש,** הרב הראשי וראש אבות בתי־הדין לירושלים.

הרב הראשי עובדיה יוסף
כספומט בשבת

נאור מארכס

תרעומת בגין שפם שאבד.

הייתי רוצה להביע מעל דפי עיתונכם את כעסי, על כי אריה נאור, מזכיר הממשלה, גילח את שפמו. גם במראהו וגם בדבריו (כמו אלה שאמר על שר־החקל־אות: „אם אריק שרון חזר בו מדבריו, הם בעצם לא נאמרו מ־עולם.") הוא מזכיר מאוד את גרו־שו מארכס ב„אגוזי קוקוס", כש־הוא מנסה לשכנע את צוות עוב־די המלון שלא יקבלו משכורת, לבל „הפכו „מכורים" למשכורתם.

או, אנא, למען תהיה הנאתנו — חובבי האחים מארכס — שלמה, החזר נא, מר נאור, את שפמך והופע נא בטלוויזיה מדי יום ב־יומו.

יוסי קאופמן, גבעתיים

● ● ●

„סבלנותי פוקעת..."

קורבן של נכות, ביורו־קרטיה וסחבת, שוטח את מצבו ומשווע לעזרה.

אני נכה, שנפגע בעיקר ברג־לו הימנית ובעמוד־השידרה. הנני מוגבל בתיפקודיי, מפני שאין לי רכב־נכים. אינני מסוגל להגיע ל־עבודה בזמן, באמצעות רכב צי־בורי, ולנייד עצמי על־מנת לה־גיע למוסדות לימוד ובידור. קשה לי לעלות או לרדת במדרגות, ב־רכב ציבורי או במקום שבו מצויה פרנסתי. ובמקומות־עבודה אני מפוטר לעתים, בגלל האיחורים שאינם באשמתי. אני סובל כבר תשע שנים ומחצה, ופוקד ועדות־רפואיות. אחר־כך אני ממתין חו־דשים רבים לתשובות הוועדות. אני קורבן של סחבת איומה. סב־לנותי פוקעת ולעתים אני חושב על התאבדות. אנא, עזרו לי לשכ־נע את צה"ל, שיעזור בשיקומי.

חיים אביזמר, חדרה

● ● ●

קונסנסוס

מול קונסנסוס

הקורא קובנו מתווכח עם דעותיו של יוסי אמיתי, כפי שהובעו במיכתבו „עם רדת המסך" („העולם הזה" 2240).

המסקנה המסתברת מדברי אמי־תי היא בערך זו: „הקונסנזוס הלאומי" — המורכב מנציגי הלי־כוד והמערך, הסובלים מטימטום חושים — אשם בהיעדר שלום. ולעומתו, אנשי אש"ף, שאמרו ב־מפורש לנציגי מחנה־השלום הישׂ־ראלי, כי אין בכוונתם לחסל את ישראל, אלא להיפך: לכרות עימה הסכם שלום.

אלא שמול הצגה זו של הדב־רים ניצבת האמנה הפלסטינית, הדוגלת בחיסולה של ישראל. והרי נאמר כבר באמנה זו, בסעיף 33, שהיא אינה ניתנת לתיקון אלא ברוב של שני־שלישים של כלל חברי המועצה הלאומית של אש"ף.

ובכן, כיונה פוליטית, וכמי ש־הצביע תמיד נגד הליכוד, אני ממשיך להשתייך לקונסנזוס הל־אומי, המתנגד לאש"ף. שהרי קיי־מים שני קונסנזוסים מנוגדים, וכל אחד חייב לבחור באחד מן ה־שניים: בין זה הקורא לחיסולה של ישראל על־ידי אש"ף לבין זה המתנגד לחיסולה.

אגב: ברור לגמרי, שאנשי אש"ף עשו צחוק מאנשי מחנה־השלום הישׂראליים, באומרם שאין בכוונתם לחסל את מדינת־ישׂראל. אבל אין הם היחידים שהושמו לצחוק, שהרי אש"ף צחק גם על שאר מדינות העולם, כשהרעיף עליהם הרבה הבטחות־של־שלום...

ברנרד קובנו, רמת־גן

● ● ●

להתפרנס בכבוד

ממשלה שאיבדה את תבו־נתה, זקוקה לעצות אז־רחיה. להלן הצעה, ל־פיתרון בעיית חבדואים בנגב.

מאז החלטת ממשלת־ישׂראל, לפנות את היישובים בחבל־ימית, אנחנו שומעים ממתנחלי הי בל־על סירובם לעבור ליישוביג חד־שים, אותם מעוניינת הממשלה להקים עבורם בפיתחת־שלום. ה־ממשלה התכוונה לבנות ישובים חקלאיים, קיבוצים ומושבים, ול־פתח את האיזור המוזנח הזה של המדינה.

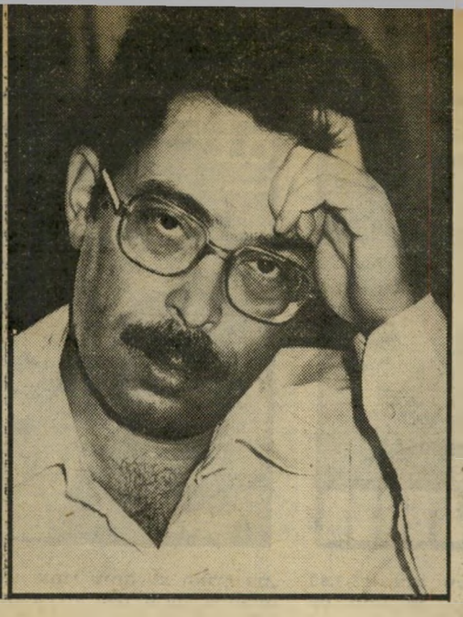
במקביל לסירובם של התושבים היהודיים של חבל־ימית, ליישב איזור זה, אנחנו עדים לבעיה של פינוי אזרחים ישׂראליים אחרים מאדמותיהם, כתוצאה מהסכם ה־שלום עם מצריים. שבטים בדואיים יפונו מעל האדמות שעליהן חיו דורות רבים, כדי לאפשר הקמתם של שדות־תעופה. מגהיגי הבדו־אים דורשים אדמה חקלאית אל־טרנטיבית, ולא רק פיצוי כספי, כדי שיוכלו להמשיך ולהתפרנס בכבוד על אדמתם.

נוכח העובדה שהממשלה מעונ־יינת לפתח את פיתחת־שלום, וש־המתנחלים היהודים לא מוכנים ליישב אותה, ושבדואים רבים מעוניינים לעבור ליישובים חקל־איים, אנו מציעים שממשלת־יש־ראל תסייע לכל מישפחה בדואית או שבט בדואי, שיפונו כתוצאה מהסכם השלום עם מצריים, להת־יישב בפיתחת־שלום ולהקים בה ישובים חקלאיים.

מיכאל רוס, תל־אביב,
סוזימאן חרומי, באר־שבע,
חבצלת ורמון, כרם שלום

● המיכתב נשלח אל ראש־הממשלה, סגניו, שרי המישפטים, האוצר, הפנים, הבינוי והשיכון.

מזכיר הממשלה אריה נאור — עם שפם ובלעדיו
באגוזי הקוקוס

מקאהיר בחיוך

שגריר ישראל במצ־ריים, אליהו בן־אלי־שר, מגיב על דבריו של אורי אבנרי במדורו „יומן אישי" („העולם הזה" 2241).

העם המצרי אינו נוהג ב־צביעות. הוא ממשיך לחייך אלי, ואני מזמינכם לראות את הדבר במו עיניכם. הוא עם חכם ויודע שאני משתדל בכל כוחותי להגן על השלום, כפי שחובתי — וגם זכותי — מצווה עלי להגן על האינ־טרסים של מדינת־ישראל.

לכם, המכירים את מצריים, אסור לחיתפס לשמועות־שווא של ישראלים מסויימים, ה־מגיעים לקאהיר לימים ספו־רים ויוצאים ממנה בטוחים שהם יודעים הכל.

שגריר בן־אלישר
בכל כוחותיו

אליהו בן־אלישר,
שגריר ישראל, קאהיר

● הקטע שאליו כוונו דברי השגריר — ראה גלופה.

אי־אפשר לסמוך על ערבים

„הערבים," כך שמעתי מאות פעמים בחיי, „הם צבו־עים. הם מחייכים לך בפרצוף, אך ברגע שיוכלו יתקעו לך סכין בגב. כאלה הם."

בינתיים זרמו המים בנילוס, ואנחנו הגענו אל גדותיו. הקמנו שגרירות וישלחנו לשם את אליהו בן־אלישר.

עכשיו אני שומע בלי הרף תלונות על כך שהער־בים — כלומר, המצרים — אינם מחייכים אליו, וגם לא אל כמה וכמה ישׂראלים אחרים המגיעים למצריים, שאינם מוצאים חן בעיניהם. (אלי דווקא חייכו.)

משהו כאן אינו כשורה. לפי כל מה שלמדתי בשעתו, הערבים היו צריכים לחייך אל בן־אלישר חיוך צבוע. והנה, אין הם מחייכים אליו, אלא רומזים לו שאינו מוצא חן בעיניהם. מפני שהוא מייצג ממשלה ומדיניות שהם מתנגדים להן בחריפות.

הוא אשר אמרו המיד: אי־אפשר לסמוך על הערבים. אין הם מחייכים אליך. ואפילו סכינים בגב אינם תוקעים.

חג שמח!

6 פרסים
6 תשלומים
במבצע 6:6

SONY
במשביר לצרכן

7.9-31.12

פרס ראשון:
מערכת HI-FI הכוללת רסיבר STR-212, פטיפון PS-212,
טייפ-דק- TC-K4, זוג רמקולים SS-33 ומעמד למערכת SU-43.

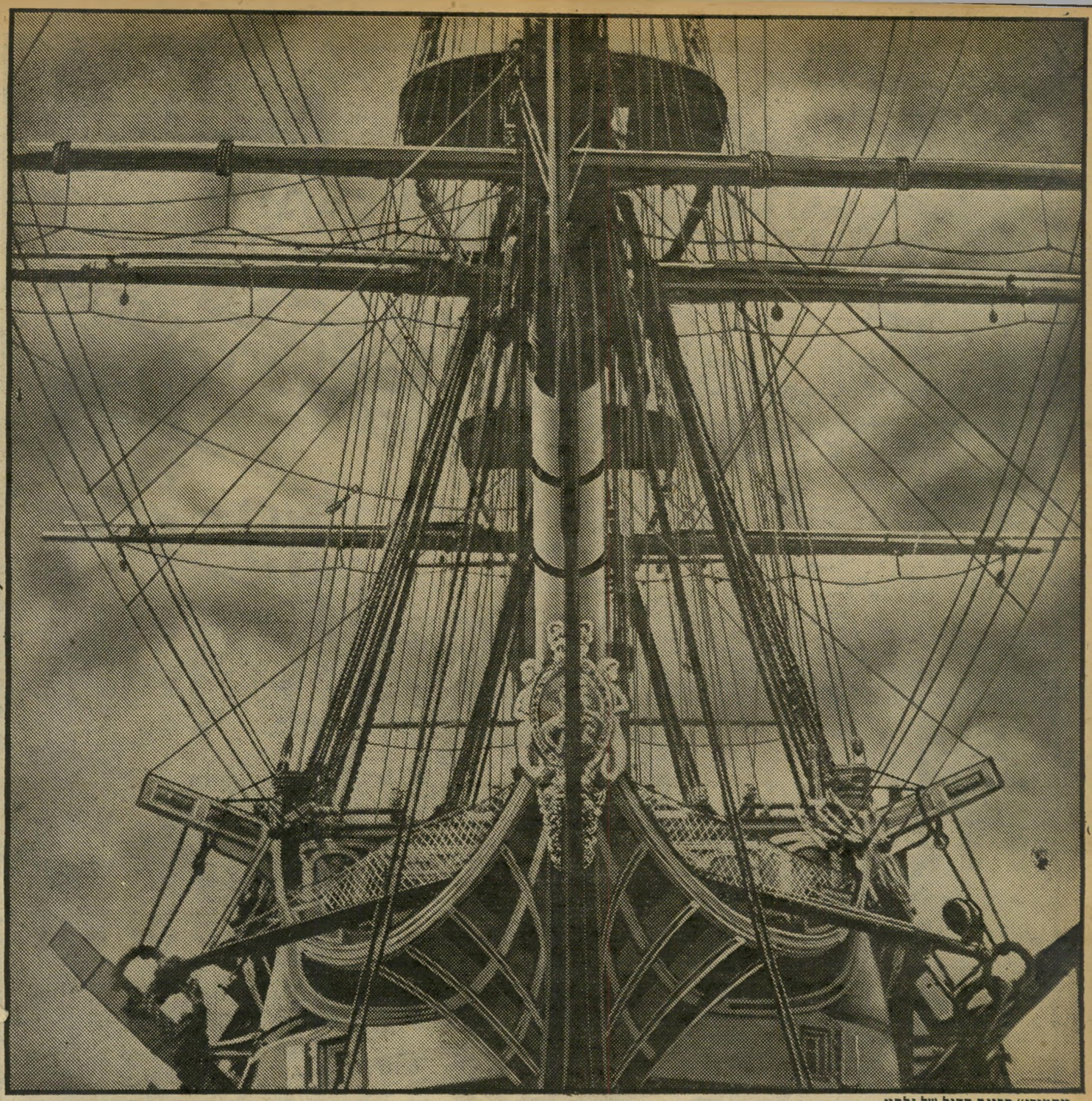
פרס שני:
רדיו טייפ-קסטות CF-65S סטריאו, 4 גלים.

4 פרסים נוספים:
רדיו טרנזיסטור ICR-7 בעיצוב מרהיב עין (Pocket).

פרטים נוספים על המבצע,
במחלקות האלקטרוניקה
ברשת חנויות הכל בו של המשביר לצרכן.

פרסום מרניק | רפאל טירן

„ויקטורי" ספינת הדגל של נלסון

NELSON FILTER

Virginia

„ויקטורי" היתה הספינה המפורסמת ביותר בדורה. היא נבנתה בשנים 1759–1765 ושופצה פעמיים מחדש לפני קרב טרפלגר, שבו חיא שימשה כספינת הדגל של אדמירל נלסון.

בימיה הגדולים היא נשאה 102 תותחים. עתה היא ניצבת במלוא תפארתה בנמל פורטסמות' שבאנגליה. כשאתה מעשן נלסון פילטר וירג'יניה, זה הספור שהיא מספרת לך. קח אחת....

נלסון פילטר וירג'יניה - הטעם הנועז של המרחבים הגדולים...

איש השנה תש"ם

מאת

אורי אבנרי

ז ה היה אחד הרגעים הגדולים בתולדות האנושות.

המונים באו לשמוע את דברי האפיפיור, שבא מרומא למולדתו הצרפתית. לא נמצא להם מקום בכנסייה הגדולה של העיר קלרמון. כס האפיפיור הוצב על במה בשדה הפתוח, מחוץ לשער המיזרחי של העיר.

היום היה היום השלישי בשבוע, ה־27 בנובמבר 1095.

האפיפיור אורבן ה־2 קם על רגליו ונשא נאום ששינה את פני ההיסטוריה. הוא הפנה את מבטו אל העיר הקדושה הרחוקה, ירושלים, וקרא לבני העולם הנוצרי לשחרר את קבר האדון המשיח, ישוע מנצרת.

„הוי בני הגזע האהוב והנבחר !... מירושלים הרחוקה הגיעה אלינו הידיעה העגומה, שגזע מקולל, המתנכר לאהוהים, פושט על ארצות הנוצרים, בוזז ומציח...

„שימו קץ לקטטותיכם ! צאו לדרך אל הקבר הקדוש, כבשו את הארץ מידי הגזע הארור, הפכוה נחלה לעצמכם ! ירושלים פוריה מכל ארצות עולם, גן־עדן של תענוגות ! העיר המלכותית, השוכנת במרכז העולם, מתחננת לפניכם לבוא לעזרתה ! צאו לדרך בנפש חפצה, וכל חטאיכם עלי אדמות יימחלו לכם. מובטחת לכם תהילת־נצח במלכות־השמיים !"

אורבן היה נואם גדול. הוא דיבר בלהט קדוש. כאשר סיים את דבריו, פרץ ההמון בקריאה: "DEUS VULT ! DEUS VULT" אלוהים רוצה בזאת !

כך נולד מסע־הצלב הראשון, ששינה את חייהם של מיליוני נוצרים, יהודים ומוסלמים, שהביא למותם של מאות אלפים, ושהטביע במשך מאתיים שנה את חותמו על תולדות ארץ־ישראל והעולם כולו.

יעדו היה ירושלים.

במשך 885 השנים שעברו מאז, ניסו ההיסטוריונים לנתח פרק מופלא ומוזר זה.

כובשי ארץ כנען: בני־ישראל בקרב של בית־חורון

משחררי הקבר הקדוש: אבירי אירופה מצטרפים למסע־הצלב

הם גילו מניעים מעשיים רבים למסעי־הצלב — פוליטיים וגיאו־פוליטיים, חברתיים ואישיים.

אך איש מהם לא התכחש להשפעה המכרעת שהיתה לגורם אחר, שאינו מעשי ואינו גשמי — הכוח המיסתורי של הדת.

● האפיפיור והאי"ת־אללה

מ אז היה נדמה כאילו ירד כוחה של הדת בהתמדה, וכאילו עומד כוח זה להיעלם בסופו של דבר כליל.

ימי־הביניים חלפו. הרינסאנס שינה את תודעת האנושות. עידן־ההשכלה העלה על נס את כוח השכל האנושי הריבוני, הספקני, החקרני.

השנה שוב נע ונד האפיפיור על פני ארצות וימים. יורשו של אורבן השני הצרפתי, יוחנן־פאולוס השני, „הפולני המעופף", אינו דומה לקודמו המלהיב. הוא לא

DEUS VULT!

(אלוהים רוצה זאת!)

קרא למסע־צלב חדש. גורלם של ירושלים וקבר ישוע המשיח עניינו אותו אך במעט. אך שוב התקבצו מיליונים כדי להאזין לדבריו המלהיבים של האדם ששום כוח גשמי אינו עומד מאחריו, אלא אך הכוח העלום של הדת.

בעולם של תש"ם שלטה הטכניקה, פרי השכל האנושי הרציונלי. חלליות תרו אחרי כוכבי־לכת רחוקים, העבירו ארצה תצלומים של גרמי־שמיים. מדענים פיתחו טילים חובקי־עולם ופצצות גרעיניות מתוחכמות יותר ויותר. מחשבים אלקטרוניים השיגו הישגים שאף סופרי המדע הבידיוני לא העזו לחלום עליהם. חוקרים חדרו אל הסודות הכמוסים של הגנים האנושיים, העלו חזיון מפחיד של הנדסה גנטית, שבאה במקום הבריאה האלוהית.

אך בעולם שכתבני זה הרימה הדת שוב את ראשה ואיימה לשבש את כל מהלכי ההגיון.

איש־השנה תשל"ם, האית־אללה רוח־אללה חומייני, הטיל את מוראו גם על תש"ם. בראשית השנה שלח את קנאיו ללכוד את השגרירות האמריקאית בטהראן

איש השנה תש"ם

(המשך מעמוד 7)

ולהחזיק בפקידיה כבבני־ערובה. פרשת בני־הערובה עמדה במרכז האירועים הבינ־לאומיים בשנה זו, השפיעה על היחסים בין מעצמות־העל, עיוותה את מהלך הבחירות בארצות־הברית.

לא היה בה כל הגיון גשמי. אין סתירה מהותית בין האינטרסים של המדינה האיראנית ובין האינטרסים של ארצות־הברית. עם מותו של השאה האחרון, מוחמד ריד׳ה פהלווי, קהה גם עוקץ הזכרונות העגומים מן הימים שבהם תמכה ארצות־הברית בשילטונו של עריץ מושחת ואכזרי זה. האיום הסובייטי יצר את הרקע לשות־פות אמריקאית־איראנית חדשה.

אך איראן נשארה אחוזה באכסטאזה דתית, שהתעלמה מכל שיקול של תועלת או סכנה. כיתות־היורים פעלו יומם ולילה, נואפות והומוסכסואלים נסקלו למוות באכזריות מטורפת, רוח־הקודש הפראית חגגה יום־יום.

הדת גברה עד כך הגיון.

גם מעצמת־העל היריבה, שרשמה את המילחמה־בדת על דיגלה האדום, למדה להכיר את נחת זרועה של הדת הלוחמת. במעשה פזיז פלשו הסובייטים לשכנתם הדרומית, אפגניסתאן, כדי לשמור על קיומו של מישטר קומוניסטי מקומי. אך הדוב נוכח לדעת שהוא הכניס את אפו אל תוך קן של צרעות.

כשם שהעוצמה הצבאית האדירה של ארצות־הברית שקעה בבוץ של וייאט־נאם ונאלצה להימלט משם בחרפה, אחרי הרג והרס שמלוא היקפם מתברר רק עתה, כך החלה העוצמה הצבאית של ברית־המועצות לשקוע בעמקים הניידחים של ארץ־ההרים הפראית. אך בעוד שמול האמריקאים בוויאט־נאם עמדו לוחמים שנשאו בליבם את הקנאות הקומוניסטית, עמדה מול הסובייטים באפגניסתאן הקנאות הדתית המוסלמית.

חרכ־האיסלאם המתהפכת יכלה לטנקים של צבא־הכושה האדיר כיום בעזבם.

בפאקיסתאן הסמוכה החליט הרודן הצבאי המקומי, מוחמד זיא אל־חק, להקים את המישטר המוסלמי האדוק ביותר בעולם — תוך הנהגת חוק דתי, שיפוט דתי, חינוך דתי ושלטון דתי, וביכלל זה כריתת ידי גנבים וסקילת נואפות.

אין תופעה זו מוגבלת ליבשת אסיה. באירלנד הצפונית נמשכה מילחמת־אזרחים דתית, המזכירה את הגרועה שבמילחמות־הדת של אירופה מלפני 400 שנים. האריה הבריטי, שרעמת האימפריה נשרה ממנו, נשאר חסר־ישע מול מרחץ־דמים זה.

באיראן, באפגניסתאן, באירלנד ובכמה שוב הידהדה הקריאה הצבנית: „אלוהים ריצה בזאת!״

● הקוף העליון

מיטב המוחות החילוניים של העולם המערבי ניסו להתמודד עם תופעה בלתי־הגיונית זו של עוצמת הדת, הפורצת מדי פעם מלב החברה האנושית כמו לאבה רותחת ממעמקי כדור־הארץ, בשעת התפרצותו של הר־געש.

פולחן בלי אלוהים: אדולף היטלר בציור נאצי, כאביר גרמני

מה מקורותיה? ממה היא ניזונה? מניין בא לה כוחה האדיר?

האתולוגים המודרניים, חוקרי ההתנהגות של החיות, חיפשו את התשובה במוצאו של האדם במישפחת הקופים. סוגים שונים של קופים חיים בחברה שיבטית, הנשלטת על־ידי דיקטטורים. שום היטלר או סטאלין אנושי לא הצליח מעולם לכונן בארצו שילטון אישי כה מוחלט כפי שהוא קיים בשבט של באבונים, שבו מקיים הקוף העליון מישטר של שילטון־יחיד טוטאלי.

אחרי שהקוף האנושי — „הקוף העירום״ — ירד מן העצים והתרומם על רגליו האחוריות, נשארה טבועה בו הכמיהה לשליט מוחלט כזה, יודע־כל וכל־יכול, הדואג לשלום השבט, שופט ומעניש, הצועד בראש החיל ביום־פקודה, שיש להשתחוות לפניו עד עפר, כפי שעושה הבאבון בהיפגשו במנהיגו.

מאחר שאין אף מישטר אנושי אחד המספק אמונה כה מוחלטת בשליט כשי־דם, מחפש האדם — ידעת האתולוגים — את דמותו של המנהיג המוחלט בשמיים.

פסיכולוגים מחפשים את התשובה בכמיהת היצור האנושי לביטחון שהיה לו ברחם האם, או בתלותו של התינוק באב חזק ורחמן, מגן ואוהב, שאפשר לסמוך עליו בלי כל פיקפוק ועירעור, המספק את הביטחון המוחלט באב הגשמי, הוא רוצה לבטוח באב עליון, שאינו מוגדן ואינו לוקה במחלות, שהוא צודק, רחום וחזק.

יש סברות אחרות בא־ספור לחסברת כוחה של הדת. יכולן משו־תפת הדיעה כי זהו צורך אנושי עמוק, הנשאר חבוי כלב האדם גם כאשר נדמה לו שהשתחרר ממנו, וחפורץ מדי פעם מחדש, בייחוד בעיתות של פחד ומשבר, התמוטטות חברתית והתפרקות תרבותית.

השליש האחרון של המאה ה־20 הוא עידן כזה. האידיאולוגיות החילוניות נחלשו. החישוקים החברתיים מתרופפים גם בפלג הליברלי וגם בפלג הקומוניסטי של התר־בות המערבית. גוברת והולכת תחושה של חוסר־אונים מול פני תופעות של התר־פרקות פנימית וחיצונית.

כמו במאה ה־14, כאשר פקד המוות השחור את אירופה ורוקן ארצות שלמות, נושא האדם שוב את עיניו השמימה, כדי למצוא שם ישועה לחוליו.

התפרצות אי־ראציונלית זו מסוכנת שיבעתיים, כאשר היא מתחברת עם יצרים לאומניים. כאשר אומה מודרנית מחליטה להיות שוב לשבט של באבונים, והכמיהה למנהיג־עליון שמימי מתחברת לאנוכיות שיבטית בלתי־מרוסנת — שיבטי־ואפסי־עוד, עם־אדונים, גזע עליון ועם נבחר — נוצרת מזיגה בעלת כוח־הרס נדיר. עוצמתה עולה על זו של כל פצצה גרעינית.

● מלך בשר ודם

הלאומנות שלותת־הרסן, המבקשת בשם „עם אדונים״ לדרוס עמים אחרים, יכולה להתפרץ גם בלי מניעים דתיים.

הרבע השני של המאה ה־20 עמד בסימן הפאשיזם, שהיה אנטי־דתי במהותו, ושכיקש להחליף את האמונה המיפטית הדתית באמונה מיסטית לאומנית־פגנית.

הסמל שהעניק את שמו לתופעה כולה — ה„פאסקס״, גרזן המוקף בצרור של זרדים, סמל השילטון על חיים ומוות, שנישא על־ידי המלווים של אישי־שילטון ברומא העתיקה — נלקח ממישטר אלילי. סימלה של התנועה הפאשיסטית הקי־

אלוהים עוזר ללאום: האי־את־אללה חומייני *

צונית ביותר — צלב־הקרס הנאצי — היה בימי־קדם סמל השמש בתרבויות פגניות רבות.

הדיקטטור הפאשיסטי, שליט של בשר־ודם, שגילם את עליונות הלאום או הגזע, דחק מעולם־המושגים הפאשיסטי את אלוהים, השליט הטמיר. כאשר כתב אלפרד רוזנברג, האידיאולוג של אדולף היטלר, על „המיתוס של המאה ה־20״, הוא התכוון למיסטיקה גזענית, פגנית, אנטי־דתית.

לעומת זאת, המיסטיקה הלאומנית־הדתית, המרימה את ראשה ברבע האחרון של המאה ה־20, אינה חוזרת אל העולם הפגני. היא מהווה שיבה אל תקופה אחרת.

כמו הפאשיזם, היא פונה עורף לעולם המודרני. אך שורשיה נעו־צים בעידן דתי.

גושא־הצלב, שיצא לדרך כדי לשחרר את קבר המשיח, לא ראה את עצמו כאביר צרפתי, אנגלי או גרמני. זהותו העיקרית, המכרעת, היתה דתית. מולדתו היתה מולדת „הנצרות״. לאומו היה הלאום הנוצרי בתור שכזה. היותו „פראנקי״ או „טבטוני״, בן ונציה או וינה, היה מישני, לעומת עובדת היותו נוצרי. עברו מאות שנים עד שהתגבשו הלאומים החדשים, שתודעתם העצמית הבלתי־סובלנית דחקה את התודעה הדתית הצידה.

כך מתה ההגדרה הדתית של הלאום, שהיתה קיימת עד סוף ימי־הביניים. זו לא נולדה באירופה, אלא באה אליה מן המיזרח. היא היתה סימן־היכר העיקרי של התרבות שקמה במערב־אסיה ובדרום־אירופה. כאשר פשטה התרבות היוונית במרחב האדיר הזה, בעיקבות כיבושיו של אלכסנדר מוקדון, כבר היה זה דפוס תרבותי מגובש.

בתרבות זו, ההשתייכות של הפרט היתה לעדתו התרבותי־דתית, וזו היתה חשובה לאין ערוך מהשתייכותו המקומית. ה„מו־לדת״ לא היתה ארצית, בעלת גבולות ברורים, אלא רוחנית, רעיונית.

„יווני״ לא היה מי שנולד ביוון, אלא מי ש„התיוון״ וקיבל על עצמו את התרבות ההלנית. „יווני״ בקיסריה היה קרוב הרבה יותר ליווני באתונה או באלכסנדריה מאשר לשכנו היהודי או הנוצרי.

במשך יותר מאלף שנים שלטו הדפוסים של מישטר זה בעולם, מאיראן ועד מארוקו, מסודאן עד צפון אירופה. הקיסרות הביזנטית לא היתה מחולקת לפי ארצות, אלא לפי עדות. כשכל עדה נהנית מאוטונומיה מישפטית ותרבותית וחולשת על חיי הפרט והכלל בה. הממלכה הערבית, ואחריה הממלכה העות׳מאנית, ירשו מישטר זה ושימרו אותו עד המאה ה־20. ה„מילה״ (האומה העדתית) נהנתה בממלכת התורכים משילטון־עצמי מלא. בן ה„מילה״ האחת לא יכול היה לשאת אשה מבנות

* בקאריקטורה המתארת את הדוב הרוסי, שפלש לאפגניסתאן, שולח חוטמו לעבר איראן, בעוד חומייני תוקע סיכות בדמות האמריקאי.

„מילה" אחרת. אך היה יכול לשאת אשה מבנות ה„מילה" שלו אשר חיה בקצה השני של הקיסרות, במרחק של אלפי קילומטרים.

מן הממלכה העות'מאנית עבר מישטר מדיני־תרבותי זה במישרין, דרך המנדאט הבריטי, אל ספר־החוקים של מדינת־ישראל.

שיטטון בתי־הדין הדתיים של העדות הדתיות על חיי־האישות בירושלים של תש"ם הוא המשך ישיר למישטר שחיה קיים בה כבר כיום שבו נתקבל בה אזכסנדר מוקדון כגואל וכמושיע.

● עם דתי נורמלי

ה עם ה„יהודי" — להבדיל מבני־ישראל הקדומים — נולד לתוך עולם זה של לאומים־דתיים, ותרם בעצמו תרומה מכרעת לגיבושו הרוחני.

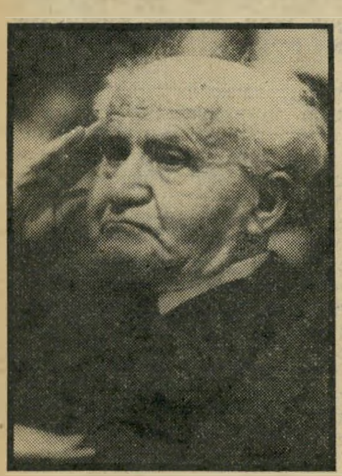
עם זה נולד בגלות כבר, בין חורבן „הבית הראשון" והקמת „הבית השני".

אנשי־החיל, האצילים ובעלי־המלאכה („החרש והמסגר"), שהוגלו על־ידי נבו־

בנימין זאב הרצל, חיים וייצמן, דויד בן־גוריון: כולם היו אחיאיסטים. כולם רצו בחברה חילונית

כדנאצר מירושלים לבבל, היו בני חברה שיבטית, בעלת פולחנים דתיים מקומיים, פגניים־למחצה.

בגלות בבל עברו גויים אלה את המהפכה הרוחנית המכרעת, שהפכה אותה לעם מסוג חדש — לא עוד „בני יהודה", אלא „יהודים". לא עוד בנימקום, אלא אנשי עדה דתית־לאומית.

המעטים שחזרו מבבל לירושלים לא היו מוכנים להתרועע עם ה„שומרונים", צא־צאי האוכלוסיה של ממלכת־ישראל, וגם לא עם בני־יהודה שלא הוגלו ושנשארו בארץ, שלא עברו מהפכה זו. הם גירשו את הנשים ה„נוכריות". „העם הגבחר" היה עם דתי.

בכך ימי „חבית השני" ישבו מרבית ה„יהודים" מחוץ לארץ־ישראל, ואילו חלקים גדולים של אוכלוסיית ארץ־ישראל לא היו יהודים.

יהודי בירושלים חש שהוא שייך לאותו הלאום כמו יהודי באנטיוך או באלכ־סנדריה, אך הוא היה זר לחלוטין ל„יווני" בקיסריה, ל„שומרוני" בשכם, ל„ערבי" בפטרה, לצידוני בעכו.

סיסמה כמו „עם־ישראל השלם בארץ־ישראל השלמה" היתה חסרת־משמעות במציאות זו של לאומים דתיים־רוחניים. בארץ־ישראל ישבו עמים רבים, שכל אחד מהם היה חלק מפזורה „עולמית". לא השורשים בארץ קבעו את מהותם של עמים אלה, אלא האמונה הדתית.

הפזורה היהודית לא היתה תוצאה של שואה — „חורבן הבית", גירושים ומעשי־דיכוי של הקיסרים אחרי המרידות — אלא היתה תוצאה טבעית של התרחבות העם, שנולד בגולת־בבל, ושפשט במהרה בכל אגן הים התיכון וקידמת־אסיה, כשהוא מגייר שבטים שלמים בחצי־האי ערב ובקווקז, מתנחל בכל ערי האימפריה הרומאית, הביזנטית והערבית.

הציבור היהודי, שהשתתף במרד הקנאים אשר הביא לחורבן ירושלים, לא היה אלא חלק קטן של העם היהודי באותם הימים.

העם היהודי המפוזר לא היה עם „בלתי־נורמלי". להיפך: במשך מאות בשנים, הוא היה העם הנורמלי בה"א הידיעה. „אי־הנורמא־ליות" שלו התבטאה, לאחר מכן, רק בסירובו להשתנות יחד עם כל העולם.

עם התפשטות שתי הדתות הגדולות, בנות הדת היהודית — הנצרות והאיסלאם — הצטרפו כל העמים לדתות החדשות. כל החלק הצפוני והמערבי של העולם המוכר הצטרף ל„לאום" הנוצרי החדש, וכל החלק הדרומי והמיזרחי הצטרף ל„לאום" המוסלמי. רק היהודים שמרו על עצמיותם ועל יצאותם, בעקשנות שנבעה מאופיים הדתי־לאומי.

כאשר התחוללה באירופה המהפכה הלאומית המודרנית, בגמר ימי־הביניים, וכאשר הלאומיות תפסה את מקום הדתיות כעיקרון־היסוד של החברה החדשה, הפכו היהודים „בלתי־נורמליים" — לא מפני שהשתנו, אלא מפני ש ל א השתנו יחד עם האחרים.

קודם לכן נרדפו כבני דת־מיעוט, שעוררו את זעמם של קנאי דת־שיטתון. עתה עוררו את זעמם של הלאומנים החדשים, שלא יכלו לסבול בקירבם מיעוט לאומי שאינו ניתן לעיכול כבור־החיתוך הלאומי.

● גוי חדש?

ה ציונות קמה כתגובה על אתגר זה.

אך מן הרגע הראשון התרוצצו בה שתי נשמות שונות, שלא יכלו לדור בכפיפה אחת מכלי לעשות שקר בנפשם. טובי אנשי־הרוח של הדור הראשון, כמו אחד־העם ויוסף קלויזנר, כבר הכחינו בכך, אם כי במעורפל.

התשובה הציונית האחת היתה זו של תיאודור הרצל, היהודי המתבולל, מעריץ־הגרמנים, האנטי־דתי, ששקל בנעוריו התנצרות אישית וקולקטיבית. כאשר הכריז בסיפרו „אנחנו עם!" התכוון לעם אירופי רגיל — גוי יהודי חדש, חילוני, בלתי־דתי, אירופי. הרבנים, כך הבטיח ביומנו, יוגלו לבתי־הכנסת, כשם שהקצינים יוגלו לקסרקטינים. הרצל העדיף את ארגנטינה על פני ארץ־ישראל, מפני שהמשמעות הדתית של הארץ היתה זרה לו לגמרי.

מול החזון ההרצלי הזה של גוי־ככל־הגויים עמדה ציונות אחרת, שבקעה מלב היהדות המיזרח־אירופית, הדתית, ילידת־הגטו. זו לא חלמה על חברה אירופית־מערבית כמו ארצות־הברית או אוסטרליה. בודאי לא על אומה אתיאיסטית. היא רצתה בתחייתו של „הבית השני" בלבוש מודרני, במדינה דתית־לאומית.

לא ב„מדינת היהודים", נוסח הרצל, אלא ב„מדינה יהודית".

ההתנגשות בין שתי המגמות היתה במידה רבה בלתי־מודעת. אם צפה מדי פעם על פני התודעה, היא טושטשה בפשרה, תוך שימת טלאי על גבי טלאי. ארגנטינה ואוגנדה נפסלו לטובת פלשתינה, שנקראה כעבור זמן־מה ארץ־ישראל. הדגל החילוני של הרצל — שיבעת כוכבי־הזהב, המסמלים את שבע שעות־העבודה — נפסל לטובת דגל כחול־לבן שנגזר מן הטלית, ובמרכזו מגן־דויד שנלקח מבית־הכנסת ומבית־הקברות. עצם השם „ציונות" נלקח מן המילון הדתי. אין זה שם של אחת הגבעות בירושלים, אלא שם של אידיאל דתי.

אולם בעוד שהאלאומיות הדתית השתלטה על עולם הסמלים של הציונות, נקבע עולם־המעשים שלה עליידי המגמה הלאומית־חילונית, האתיאיסטית והסוציאליסטית.

כל ההישגים האותנטיים של הציונות — ההתיישבות העובדת, הקיבוץ, המושב, ההסתדרות — היו חילוניים, בשלמותם או בעיקרם. הרצל עצמו, זאב ז'בוטינסקי, חיים וייצמן, ברל כצנלסון ודויד בן־גוריון היו כולם אתיאיסטים מושבעים, ששילמו לכל היותר מס־שפתיים לדת, כאשר הנוחיות המדינית־הטכסיסית חייבה זאת. הקיצוני שבהם היה דווקא ז'בוטינסקי, שהירשה לשרוף את גופתו, ושדחה את תרבות יהודי־המיזרח בשל התנגדותם להפרדת הדת מן המדינה.

באשר קמה מדינת־ישראל, אפשר היה לצפות בביטחון כימעט מוחלט לכך שתתגבש בה אומה חילונית מודרנית — סוציאליסטית או קפיטליסטית — שלא תהיה שונה במהותה מן האומה האמרי־קאית, הבריטית או הצרפתית.

● אומה של כי?א"ים

ת חת זאת היתה ההתפתחות במדינת הפוכה — לא קדימה, אלא אחורה. לא לעבר חברה לאומית או אחר־לאומית מודרנית וחילונית, אלא לעבר לאום דתי, תיאוקראטי, שבו נוצרת זהות מוחלטת בין מדינה, דת ולאום.

מזכן שאי־אפשר לכונן בסוף המאה ה־20 לאום מן הסוג ששיגשג במאה השנייה. תחת זאת הולך ומתגבש יצור־כלאיים — אומה מודרנית הכפופה למושגים שהיו מיושנים כבר בתום ימי־הביניים; מדינה המחזיקה בעת ובעונה אחת בכלכלה ובצבא של העידן הגרי־עיני ובניעדים מדיניים של ימי המכבים.

הדבר נוצר בהדרגה. במשך שנים ארוכות ניסו רבים להשלות את עצמם שאין זו אלא תופעת־לוואי בלתי־חשובה, מחלת־ילדות של המדינה, פרי של קנוניות מיפלגתיות. הדיעה הכללית היתה שפועלת כאן „כפייה דתית", שאינה אלא תוצאה של מאזן־הכוחות בקואליציות המשתנות. כימעט איש לא העלה על דעתו שזוהי תופעה הרבה יותר עמוקה, הנוגעת לשורשי ההוויה הלאומית.

אולם בשנים האחרונות, ובמיוחד בשנת תש"ם, אי־אפשר היה עוד לשגות באשליות, אלא בכאמץ מודע או בדתי־מודע לעצום את העיניים.

יותר ויותר התגלתה מהותו האמיתית של התהליך. המדינה השתעבדה יותר ויותר לציוני לאומי־דתי, שהתרחק יותר ויותר מכל הגיון רציונלי. האינטרס המעשי הוקרב על מיזבח של אמונות מיסטיות. במרכז אירועי שנת תש"ם עמדו מעשים, החלטות, חוקים וסיסמות שנגדו בגלוי את האינטרס הקיומי של המדינה, אך שנבעו מאמונות רוחניות־דתיות.

יותר מאשר בכל תקופה קודמת, היה נדמה כי סיסמת ישראל היא „עיצרו את העולם, אני רוצה לרדת." הפער בינה ובין רוב העולם התרחב בגלוי, ובממדים הרי־שואה.

אך ישראל לא רצתה „לרדת". היא רצתה לחזור אחורה — אל ימי „הבית השני".

ישראל לא היתה יחידה בעולם של תש"ם שהלכה בדרך זו. מצפון לה, ובעזרתה הפעילה, קמה מדינה לבנונית־נוצרית, שמקימיה שוב לא ראו את עצמם כשייכים לאומה לבנונית רב־עדתית, אלא ללאום נוצרי החי בלבנון.

באיראן הסמוכה כבר התגשמה תורה זו במלואה, והשליטה את עצמה בעזרת כיתת־היורים ומעמד־הסקילה. באירלנד הצפונית ניסו שני הצדדים היריבים להגיע למצב דומה.

● הבעייה הקיומית

ת הליך זה היה התופעה העיקרית בחייה של ישראל בתש"ם, ואחת התופעות העיקריות בחיי העולם כולו.

בהשוואה אליו, כל שאר התהליכים, המעשים והמחדלים של ישראל בשנת תש"ם היו מישניים וטפלים. אף אחד מהם אינו מאיים כמוהו על עצם קיומה של ישראל, אף אחד מהם אינו נוגע, כמוהו, לשורשי ההוויה הלאומית ולמהות המיפעל הציוני.

משום כך היה ברור כי האישיות המסמלת תהליך זה יותר מכל אחרת היתה האיש — או האשה — של תש"ם.

איש השנה תש"ם

"אנשים קטנים בנעל"ים גדולות": רונלד רגן וג'ימי קארטר במירוץ לנשיאות

את הארבע שנים נערכות בחירות חופשיות במדינה העשירה והמפותחת ביותר בעולם. מאתיים מיליון אמריקאים מעלים מקירבם שתי דמויות, המת־מודדות ביניהן על מנהיגות המעצמה המנהיגה את מחצית כדור־הארץ.

אפשר היה לקוות כי תהליך זה של ברירה טבעית יעלה שני אישים מבריקים ומחוננים, הוגי־דיעות מעמי־קים, אנשי־מעשה נמרצים, מנהיגים מלהיבים. זה מכבר אין המצב כך.

השנה הגיע התהליך לנקודת־שפל חדשה. אחרי חודשים ארוכים של התנוששות ברחבי היבשת, ממדינת מיין עד קליפורניה, הציבה העם האמריקאי למצוא שני מועמדים שכמותם ניתן לאתר בכל קרון של תחתית בניויורק — שני אנשים אפורים, חסרי שאר־רוח, שכבר הוכיחו במישרות אחראיות את בינוניותם חסרת־התקנה.

ג'ימי קארטר הראה בארבע שנות כהונתו בבית הלבן כי הוא אדם הגון פחות־או־יותר, אחראי פחות־או־יותר, נטול־רעיונות, חסר־ברק, עתיר־כישלונות בכל השטחים. מולו הועמד אדם שנראה כאילו הומצא על־ידי סאטיריקן מרושע: קואבוי־של־קולנוע, אפס אינטלקטואלי ומעשי, שהמליצות הנדושות ביותר נטפו מפיו כמו מים מברז דולף. למי שנחרד נוכח הסיכוי שהאצבע של מצחצח־חרבות זה תהיה מונחת על הכפתור הגרעיני, מבטיחים מקורביו שאין ממה לחשוש: בכהונתו כמושל קליפורניה כבר הוכיח רגן, כי מאחורי הפוזה של שריף צמא־דם מתחבא אדם בינוני מאוד, משעמם מאוד.

גם הדמויות האחרות, שצצו במהלך מילחמת־הבחי־רות, לא היו אלא מתגוששים בעלי מישקל־נוצה. ג'ון אנדרסון, שמשך תחילה את האינטלקטואלים שנואשו מן האחרים, התגלה במהרה כאפס מרשים. שמעלתו העיקרית היא רעמת־שיער לבנה. ואילו אדוארד קנדי, נצר המישפחה הכימעט־מלכותית של המדיניות האמריקאית, דמה לחזית של בניין מפואר שמאחוריה התחבא צריף עלוב.

צירוף התכונות של כל המועמדים גם יחד — הפוזה של רגן, החיוך של קארטר, השע־רות של אנדרסון והקול של קנדי — היה מספיק בקושי לראש־עיירייה קטן במערב־התי־כון. הוודאות שאחד מאלה יכהן במהלך תשמ"א כיורשם של ג'ורג' וושינגטון, אברהם לינקולן ופראנקלין דלאנו רוזוולט היתה מדכאת במדי.

● אפורים כשק

תופעה זו לא יכלה להיות מיקרית, והיא לא היתה אמריקאית בלבד. השתלטות הבינוניות האפורה על החיים המדיניים היא תופעה עולמית, שהגיעה בשנת תש"ם לשיא חדש.

בכל רחבי העולם המערבי שלטו אנשים ונשים שמע־טים סיכוייהם להירשם בספרי ההיסטוריה. מארגרט תאצ'ר הבריטית בלטה בעיקר בגלל היותה אשה, כשם שוואלרי ז'יסקאר־ד'אסטן בלט בשל הופעתו האלגנטית.

בנוף כללי זה של בינוניות התגבש הלמוט שמידט הגרמני כמדינאי מס' 1 של העולם המערבי, לא בשל אישיותו המבריקה, אלא כנציג השכל הישר, הרציונל המוסרית והידע המיקצועי.

מותו של יוסיפ ברוז־טיטו השנה הזכיר לעולם כי עוד לפני דור היתה הזירה העולמית מלאה מנהיגים בעלי שיעור־קומה רוחני ומעשי, לוחמים נועזים והוגי־דיעות. עם הסתלקותו הצטרף טיטו, אחרון דור־הנפילים של השליש השני של המאה ה־20, בעמודי ההיסטוריה לדמויות כמו וינסטון צ'רצ'יל, פראנקלין רוזוולט, מו־האנדס גאנדי, ג'והארלאל נהרו, מאו טסה־טונג, צ'אנג קיי־שק, הו צ'י־מין, שארל דה־גול, ולהבדיל — יוסף ויסאריונוביץ' סטאלין, אדולף היטלר, בניטו מוסוליני ופרנציסקו פראנקו.

בעולם הקומוניסטי לא היה יבול־המנהיגים טוב יותר מאשר ביריבו הרכושני. המנהיגים הזקנים של ברית־המועצות, שיכלו למלא מחלקה גריאטרית בבית־חולים לחולים כרוניים, התכוננו להסתלק — אך במקומם המ־תין לתורו צוות של אנשי־מנגנון אפורים כשק. כאשר הופיע, לקראת סוף תש"ם, על מירקע הטלוויזיה הישי־ראלית המנהיג העליון של פולין, אדוארד גירק, לרגל שביתת־הענק של פועלי מדינתו, ניתן גם לאזרח הישי־ראלי לראות כיצד נראה מנהיג־מיפלגה קומוניסטי באי־רופה המיזרחית: איש־מנגנון אפרורי, חסר השראה ושאי־רות, שלא יכול היה להגיד אף פסוק אחד מבלי לקראו מן הכתב. הפוחד להסתכל אל תוך עין המצלמה.

שום מנהיג עולמי לא התקרב למעמד של אישיהשנה תש"ם. בניגוד לשנת תשל"ט, שבה הטביע אדם אחד — האייתי־אללה רוחי־אללה חומייני — את חותמו על העולם כולו, לא יכול היה אישיהשנה תש"ם להיות מנהיג ביני־לאומי.

● חזות החיות

דמות הפוליטית בישראל דמתה, השנה, להפי־ליה לצמרת הפוליטית של ארצות המערב והמיזרח. גם היא היתה אפורה ומשעממת.

תש"ם — שבה הסתיימה השנה השלישית של שילטון הליכוד — היתה שנת התמוטטות.

לא היה אף שטח אחד שבו לא הלכה ממשלת־הלי־כוד מדחי אל דחי. האינפלציה דהרה כפי שלא דהרה מעולם. ההתקרבות הישראלית־מצרית נעצרה, ובמקומה החלה התרחקות. הבידוד של ישראל בעולם היה כימעט מושלם. בעלת־הברית היחידה, ארצות־הברית, גינתה את ישראל וסירבה להפעיל למענה את זכות־הווטו שלה באו"ם. בשטחים המוחזקים החלה התפתחות הרת־סכנות לקראת מרי לאומי. המתחים החברתיים במדינה גברו במידה מסוכנת. אווירה של אלימות ופשע פשטה בחו־צות. מגמת הירידה הגיעה לממדים קטסטרופליים.

ומעל לכל — הממשלה עצמה היתה נתונה במצב של התפרקות. טובי חבריה נטשו אותה, בזה אחר זה. הנותרים התקוטטו בלי הרף, הדליפו את סודותיה הכמו־סים ביותר, השמיצו איש את רעהו, התחרו זה בזה בביטויי־עלבון.

החרגשה הכללית היתה ש"הממשלה אינה מתפקדת" — ביטוי שהומצא בימי כהונתו של יצחק רבין, ושקיבל השנה משמעות נוספת.

שר־החקלאות אריאל שרון הטיח כלפי בגין שהוא "שארלאטאן", ובגין החזיר לו מחמאות. הוא "התלו־צץ" — כדבריו — באומרו שאם שרון יתמנה כשר־הביטחון, יחולל הפיכה צבאית ו"יקיף את מישרד ראש־הממשלה בטנקים".

שרון הישווה את שר־החוץ יצחק שמיר ליצאניות, באומרו שהוא קיבל "אתנן". כשטען שרון שמגיע לו מעמד מייוחד בהכרעות ביטחוניות, הישווה אותו בגין — שוב ב"הלצה" — לחזיר שבספר חזות החיות, שהכריז כי "כל החיות שוות, אך יש חיות השוות יותר." אריק, לעומת זאת, טען כי בגין מקבל הכרעות ביטחוניות חיו־ניות בצורה פוזיה ובלתי־אחראית.

המדינה כולה עקבה בבדיחות־דעת מהולה בחרדה אחרי ישיבת־הממשלה השבועית, שכל פרטיה התגלו מייד בדרך של הדלפות. היתה זאת הצגה שבועית של

(המשך בעמוד 13)

אר.אל.

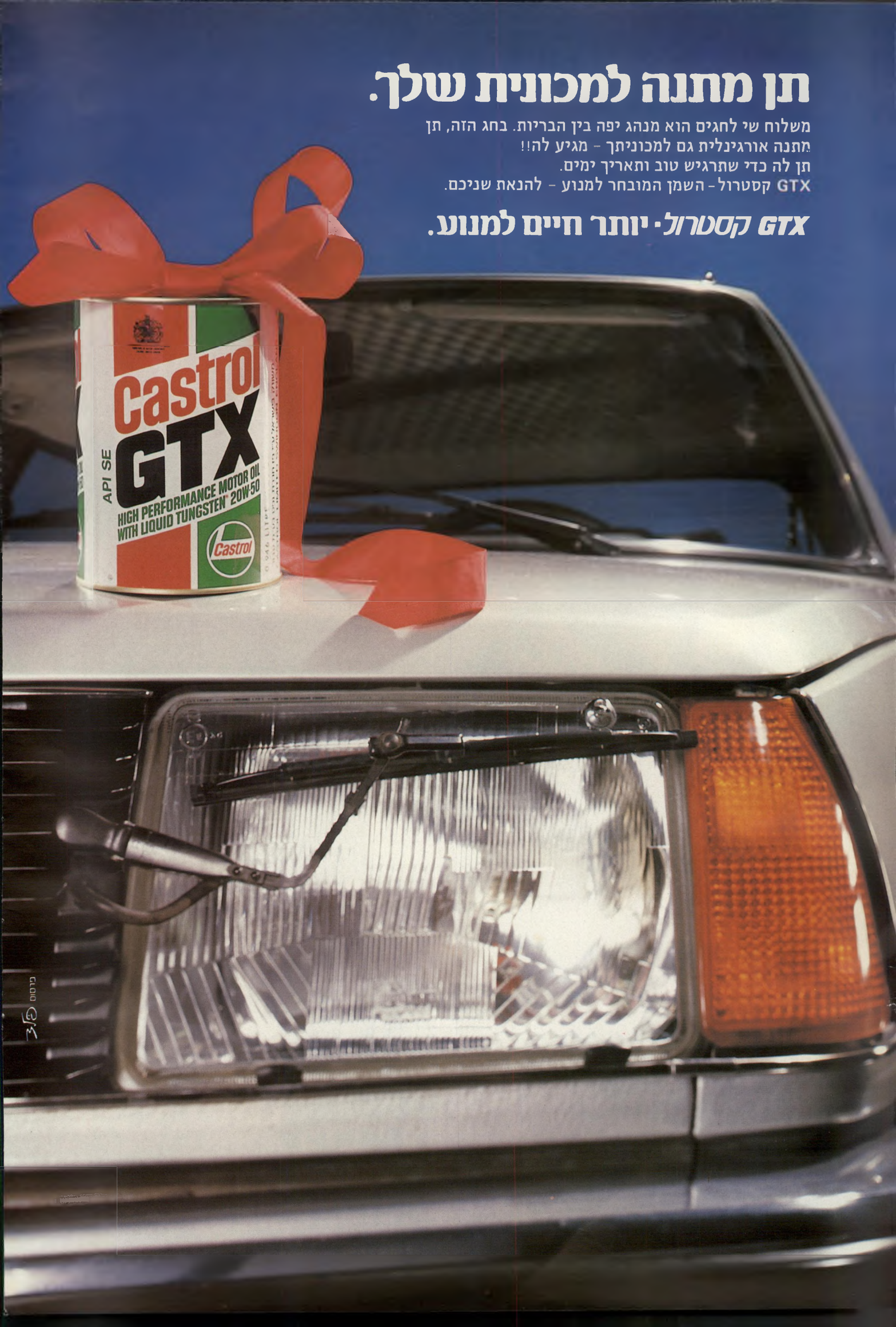

מכבי. בירה בינלאומית.

תן מתנה למכונית שלך.

משלוח שי לחגים הוא מנהג יפה בין הבריות. בחג הזה, תן
מתנה אורגינלית גם למכוניתך - מגיע לה!!
תן לה כדי שתרגיש טוב ותאריך ימים.
GTX קסטרול - השמן המובחר למנוע - להנאת שניכם.

GTX קסטרול - יותר חיים למנוע.

איש השנה תש"ם

(המשך מעמוד 10)

תיאטרון־אבסורד או פרק שבועי בסידרה טלוויזיונית טראגי־קומית. הצפייה בה הפכה הרגל לאומי משעבד, ששום אי־אפשר היה להיגמל ממנו. גיבוריה לא תש־מיעו רק חילופי מחמאות אלא גם עסקו בתעלולים. השר אריק שרון נרדם על הספה לפני חדר ישיבות־הממשלה, והשר ייגאל הורביץ פרש מישיבה ונחשב כמתפטר, עד שהתגלה בבית־השימוש.

במרכז המפוזת עמד מנחם בגין, שדמותו עברה בתש"ם תהליך של שיחות חסר־תק־דים. איש־השנה תשל"ז, שרבים חששו שמא יתגלה בשיטתון כדיקטטור בעל אגרוף־ברזל, הצטייר השנה כעסקן חלוש, חסר כוח־מנהי־גות, נטול היכולת לכפות על שריו נורמות מינימליות של התנהגות והגינות.

מדי פעם נפל בגין למישכב, הוכש לבית־החולים, התאושש. מדי פעם חזר לקדמותו כנואם בעל יכולת דמגוגית־פולמוסית מעולה, המכה בלשונו את יריביו שוק על ירך. אך מעמדו בקרב הציבור שקע בהת־מדה. בסיקרי דעת־הקהל היה מצבו כמצבו של קארטר בארצות־הברית: רוב גדול של אזרחי מדינתו סברו שהוא ראש־ממשלה רע.

הוא היה רחוק מאוד מהיות איש־השנה של תש"ם.

● הרקולס והסוס הטרויאני

ה הישג האמיתי היחידי של ממשלת בגין — השגת השלום עם מצריים — דהה במהירות. שגי האנשים, שמילאו תפקידים חשובים בהשגתו פרשו מן הממשלה.

איש־השנה תשי"ז ותשכ"ז היה הראשון.

משה דיין, שר־החוץ שהעניק לממשלת־בגין מכובדות בינלאומית, התפטר במפתיע. הוא עצמו התקשה להסביר את מניעיו למעשה זה. הסבריו סתרו זה את זה, כשם שעשו מעשיו מאז פרישתו. יתכן שהיו לו סיבות אי־שיות, שנבעו ממחלתו ומעייפותו. אך האיש שעלה על ספינת־בגין בקפיצה נחשונית ציונית, כאשר היה נדמה לו כי הוא מצטרף לצי מנצח, הבליט בקפיצתו ממנה שהפכה גרוטאה אובדת־דרך.

אחריו הלך איש־השנה תשל"ח, שהפך סמל חי לשלום הישראלי־מצרי.

יותר מכל אדם אחר בצמרת ישראל הבין עזר וייצמן את המשמעות ההיסטורית של השלום, ואת האפ־שרויות העצומות הגלומות בו לשינוי כל מערכות יש־ראל. אך כגודל הסיכויים שראה בעיני רוחו, היה גודל אכזבתו, כאשר ראה כי ממשלת־ישראל מחמיצה את ההזדמנות ההיסטורית שהזדמנה לה. הוא התפטר.

אחרי „לילי־הברוונים", שבו גילתה ממשלת־ישראל יזם פרטי שהצליח בהצלת מיפעלים כושלים, אף שאין לו מושג בענייני הכלכלה המדינית.

אילו הצליח הורביץ לרסן את השור המשתולל של האינפלציה או לרפא את אחד הפצעים האחרים של הכלכלה הישראלית, יתכן שהיה יכול לזכות בתואר איש־השנה תש"ם. אך הדבר לא עלה בידיו. בהיעדר כל תפי־סה כלכלית משלו, נאלץ להמשיך בדרכם של הכלכלנים הכושלים, שהביאו את הכלכלה הישראלית למצבה הנו־כחי. גם הצוות שהביא עימו לא שינה דבר, ורק הג־ביר את השיטות שהעשירו את הפרוטקציונרים של

ממשלת ישראל * : ארבעה החפטרו (בעיגולים), אחד הודח מתפקידו (במרובע)

אך בסוף תש"ם היה זה עדיין איום ביכר — וגורל רחום מנע מן השנה הזאת את הצורך להכתיר את אריק שרון כאיש־השנה שלה.

דמות אחרת שהתגלתה במהלך תש"ם כמוקד של סכנה היתה זו של שמואל תמיר. לא היה זה עוד הפרקליט הצעיר והשאפתני, שביקש בשנות ה־50' לבסס קאריירה על מאבקים מישפטיים נגד המישטר — מאבקים שהפ־כוהו איש־השנה של תשט"ו.

אחרי שנתיים של עשייה מועטה במישרד־המישפטים, הפציץ תמיר בתש"ם את הכנסת במטח של פגזים מיש־פטיים — חוקים דראקוניים שבאו להגביל את חופש־הביטוי, לחסל את חופש־העיתונות, לחסום את דרכם של מנושלים אל בית־המישפט, לצמצם את חופש־ההת־אגדות. למזלה של המדינה, החליט תמיד לפתע להת־פטר, לפני שהתקבלו סופית כל הצעות־החוק האלה.

מניעיו נשארו שרויים במיסתורין, אך היה ברור כי תמיר, הטרמפיסט הנצחי, קפץ מן העגלה המתפרקת כדי לתפוס בעוד מועד טרמפ חדש.

● 90 אחוז כישורים

א שר הישובים ליד שולחן־הממשלה היו עס־קנים ביגוניים — במיקרה הטוב ביותר.

העובדה שחבורה זו של לאיי־וצחים, לי־צנים וסתם יושבי־קרנות קובעים, בהצבעה, את גורלות המדינה, תושביה וחייליה, היתה מחרידה למדי. בניצוחם הפכו מערכות המדינה למידבר צחיח.

יוסף בורג הצטיין בעיקר בלשון־נופל־על־לשון. כראש הצוות המנהל את המשא־והמתן על האוטונומיה, עזר לקבור אותו. בהנהלתו פשטו הרשויות המקומיות את הרגל, ואיבדה המישטרה כל יומרה להתחרות עם העולם התחתון, שניהל את מילחמותיו הרצחניות הפנימיות ברח־בי המדינה, כאילו לא היתה המישטרה קיימת כלל. מאמציו של מפכ"ל חדש לשנות את המישטרה מיסודה לא נשאו בתש"ם פרי ניכר.

לחיפך: בפרשת הפשע הבוטה ביותר של השנה — חטיפתו של היזד אורן ירדן — התנהגה המישטרה כמו חבורת בלשים שלוי־מאלים בקומדיה צרפתית.

בניצוחו של אליעזר שוסטק הוסיפה מערכת־הבריאות המפוארת־לשעבר להתפרק, כאשר השערוריות פורצות פעם בבית־חולים לחולי־נפש ופעם במחלקות לצילומי־רנטגן. המתמחים, שהמדינה השקיעה הון־עתק כדי ללמדם את תורת־הרפואה, ברחו מן הארץ בהמוניהם.

מישרד־התיקשורת נואש זה מכבר מלספק שרותים סבירים, ואילו שר־האנרגיה זכה להישגים בעיקר במא־מצין להשתלט על המיפלגה הליברלית הגוססת.

יצחק מודעי היה אחראי לאחת מאימרות־השפר המשעשעות ביותר של תש"ם, כאשר הכריז כרצינות גמורה, כי הוא בעד „תשעים אחוז כישורים" למיזוי תפקיד שר־החוץ.

מערכת הרווחה והסעד, בהנהלת ישראל כץ, הפכה כתם שחור על המדינה. החברה שהזרימה מיליארדים להתנחלויות־סרק ולהרפתקות דומות לא הצליחה לגייס את הכסף הדרוש להצלת זקנים ממוות ברעב ובהזנחה.

הבדיחות על דויד לוי נדמו — בעיקר מפני שלוי עצמו הפך אובייקט לשינאה ולזעם, וחדל מלעורר חיוכים טובי־לב. יותר מכל אדם אחר נראה כאחראי לבגידת הליכוד באותן השכבות שהעלו אותו לשילטון — המוני „ישראל השניה". כשר הקליטה היה כימעט מובטל, מילבד קטטותיו הבלתי־פוסקות עם הסוכנות היהודית, שביקשה לרישתו.

משה נסים, שנשלח על־ידי בגין להתפלמס עם יריבים בכנסת, כשלא רצה לכבד אותם בתשובה משלו, קיבל את תפקיד שר־המישפטים, בהעדר מועמד אחר.

חיים לנדאו לא הציל את מערכת־התחבורה הישראלית באופן דרמאתי, לעיני הציבור כולו, את אי־יכולתה להתמודד ברצינות עם המצב הכלכלי המחמיר של המדינה, התפטר שימחה אריליך מתפקידו כשר־האוצר.

כך נוצר מצב מיוחד־במינו: בעלי כל שלו־שת התפקידים המרכזיים בממשלה — שרי החוץ, הביטחון והאוצר — הסתלקו מתפ־קידיהם.

במקום דיין בא יצחק שמיר, שסיגנונו המהוגן והו־פעתו השקולה חיפו על השקפתו הימנית־קיצונית. תפקיד שר־הביטחון נשאר למעשה ריק, מצב שאיפשר למנחם בגין להגשים את חלום חייו ולשחק תפקיד של מצביא, המנצח במוצב־הפיקוד על מיבצעי צה"ל מעבר לגבול, ואילו את תפקיד שר־האוצר נטל לידיו ייגאל הורביץ, אריאל שרון. הוא הצטיין בעיקר בסקנדלים בלא־ספור בממשלה ובכנסת, ובהקמת התנחלויות פרובוקטיביות בשטחים המוחזקים. האיש חסר־הסבלנות, שמנוי וגמור עימו לדרוס כל מי שעומד בדרכו אל שילטון־היחיד, בחר סופית בדרכו הרעיונית. בעבר פלירטט לא פעם עם אישים שמאליים וחוגים יוניים. בתש"ם התייצב סופית בראש הימין הקיצוני, כשהוא מועיד לעצמו את תפקיד הסוס הטרויאני בממשלת־בגין. בכך הפך שרון סכנה ממשית לא רק לממשלת־בגין, אלא גם למישטר הדמוקרטי עצמו.

הבידור השבוע: ישיבת הממשלה, התקפות, השמצות, צעקות, הדלפות

* חסרים בתמונה ביגלל טיולים בחו"ל: השרים יוסף בורג, דויד לוי, יצחק מודעי.

איש השנה תש"ם

(המשך מעמוד 13)

מהתדרדרותה המתמשכת, אך זכה לפחות בהישג אחד — צימצום מיספרם של קורבנות תאונות־הדרכים. היתה זאת אחת המגמות החיוביות המעטות שהסתמנו תחת שילטון הליכוד בתש"ם.

בניצוחו של אריאל שרון, שר־החקלאות, ירדה החק־לאות לשפל חסר־תקדים. החקלאים ביטאו את רגשותיהם בהפגנה ההמונית האלימה ביותר שראתה הכנסת מימיה.

אהרון אבו־חצירא פיטר את המנכ"ל שלו, ותוך כדי כך התגלה כי חלק ניכר מן התקציב הנתון בשליטתו מועבר בדרכי הונאה ומירמה למוסדות דתיים פיקטיביים, המשרתים את האינטרסים המיפלגתיים, הסיעתיים וה־אישיים של השר. הוא היה השר היחידי שזכה בכבוד המפוקפק של פריצת מחלקת־ההונאה של המישטרה למישרדו הראשי.

חברי־למיפלגה, זבולון המר, גילגל את עיניו כלפי שמיא, כמו נזיר היתולי בסרט איטלקי, בשעה שרמת ההוראה הוסיפה לרדת בכל רחבי המדינה, ואילו מיספר

השר מודע: 90% כישורים

התלמידים בכיתות הוסיף לגדול. וככל שפחת היידע שנלמד, כן גברה שטיפת־המוח הדתית־לאומנית של דור העתיד.

בכל שלושת השטחים שנמסרו לטיפולו העדין של השר גידעון פת הוכיח כי אינו נופל מעמיתיו. ה־תעשיינים זעקו, הסוחרים פשטו את הרגל והתיירות רכבה על עקומה יורדת.

בכך הלחקה העגומה הזאת לא התקרב איש לתואר איש־השנה.

● המסמר של פופיי

אך היה איש אחד בממשלה, שכמעט זכה בתואר זה — לא בזכות מעשיו, אלא בזכות היותו סמל חי למחדל המישטר כולו.

במשך כל השנה הלהיב ייגאל ידין את דימיון הציבור, שניסה לשווא לנחש לשם מה הוא נמצא בממשלה, ומה מעשיו כה.

סגן־ראש־הממשלה זכה בפי־כל בכינוי „פופיי", על שם המלח אוכל־התרד של ואלט דיסני. בדרן שעלה על הבמה בהצגה ירושלמית ושהספיק אך לומר „ייגאל ידין" נענה ברעמי־צחוק, כאילו השמיע זה עתה בדיחה מבריקה.

היתה זאת קומדיה עצובה מאוד. במשך דור שלם היווה ייגאל ידין אגדה. לוחמי תש"ח זכרוהו כקצין־מטה מבריק, שניצח על מיבצעי צה"ל במילחמתו הקשה ביותר. כארכיאולוג רכש לעצמו שם עולמי. השנה התנחם באוזני ידידים בכך ש„אני לא קובע את ההערכה העצמית שלי, על פי מבצי כיום, אלא על פי ההישגים שלי במשך כל חיי."

הטראגדיה של ידין לא היתה רק אישית, אלא כלל־לאומית. כי ידין סיכל את הניסיון הגדול ביותר בתולדות המדינה לחולל רפורמה מדינית וחברתית — הקמתה של תנועת ד"ש.

מעטות הדוגמות בחיי העולם המודרני לשקיעה כה מהירה של חלום כה נפוץ. 200 אלף הבוחרים, שהעמידו את קיומותיהם להשות ד"ש בשנת תשל"ז, לא ראו גם בסיוטי־לילה את עתידה של תנועה זו, שהפכה בינתיים נחלת־העבר.

העקרונות של התנועה נרמסו כליל, נשרפו כורדים של עץ רקוב במדורה שחיממה כמה קאריירים. האש אכלה את עיקרון „המדינה היהודית הדמוקרטית" ו„הפשרה הטריטוריאלית", את האירגון־מחדש של הממ־שלה, את ביעור השחיתות ואת אותה תרופת־פלא כל־יכולה — „שינוי שיטת הבחירות". מכל אלה לא נותר דבר, מלבד כסאו של ייגאל ידין עצמו.

15 נציגי ד"ש בכנסת התפצלו, עד סוף תש"ם, בין שש סיעות שונות, והתהליך נמצא עדיין בעיצומו. אחרי קפיצתו הצפויה הבאה של שמואל תמיר, שיגרור אח־ריו, מן הסתם, גם את בנימין הלוי, יישאר ייגאל ידין, סגן ראש־הממשלה, סיעתי־יחיד בכנסת — בודד ועירירי כמו המלך ליר במחזה השקספירי. עוד כשעמד ידין בראש פלג של שישה חברי־כנסת, קבעו סיקרי דעת־הקהל שאילו נערכו בחירות חדשות, היה זוכה ב־0.2% — שתי עשיריות האחוז מעל לאפס.

אף אחד מן הרסיסים האחרים של ד"ש אינו נמצא במצב הרבה יותר טוב.

ההתמוטטות של ד"ש היא יותר מאשר קוריוז חולף. היא עלולה לסתום את הגולל על כל נסיון לחולל רפור־מה במדינה בדרכים דמוקרטיות. היא הגבירה את ההת־ייאשות מן המערכת כולה — ובכך היא עלולה להזות מסמר בארון־המתים של הדמוקרטיה הישראלית.

כמי שמסמל תהליך זה, וכמי שאחראי לו בעצמו לא במעט, עלול היה ייגאל ידין להיות איש־השנה תש"ם — לולא נמצאו אחרים המאיצים תהליך זה — לא במחדל, כמו ידין, אלא במעשים שהידהדו מסביב לעולם.

● היורד האלמוני

אם המדינה כולה, בהנהגת הליכוד ובהשפעת הימין הקיצוני, התנהגה כאילו היתה סיסמתה „עיצרו את העולם, אני רוצה לרדת," הרי היו ששינו את הסיסמה ונתנו לה פירוש אישי משלהם: „עיצרו את המדינה, אני רוצה לרדת!"

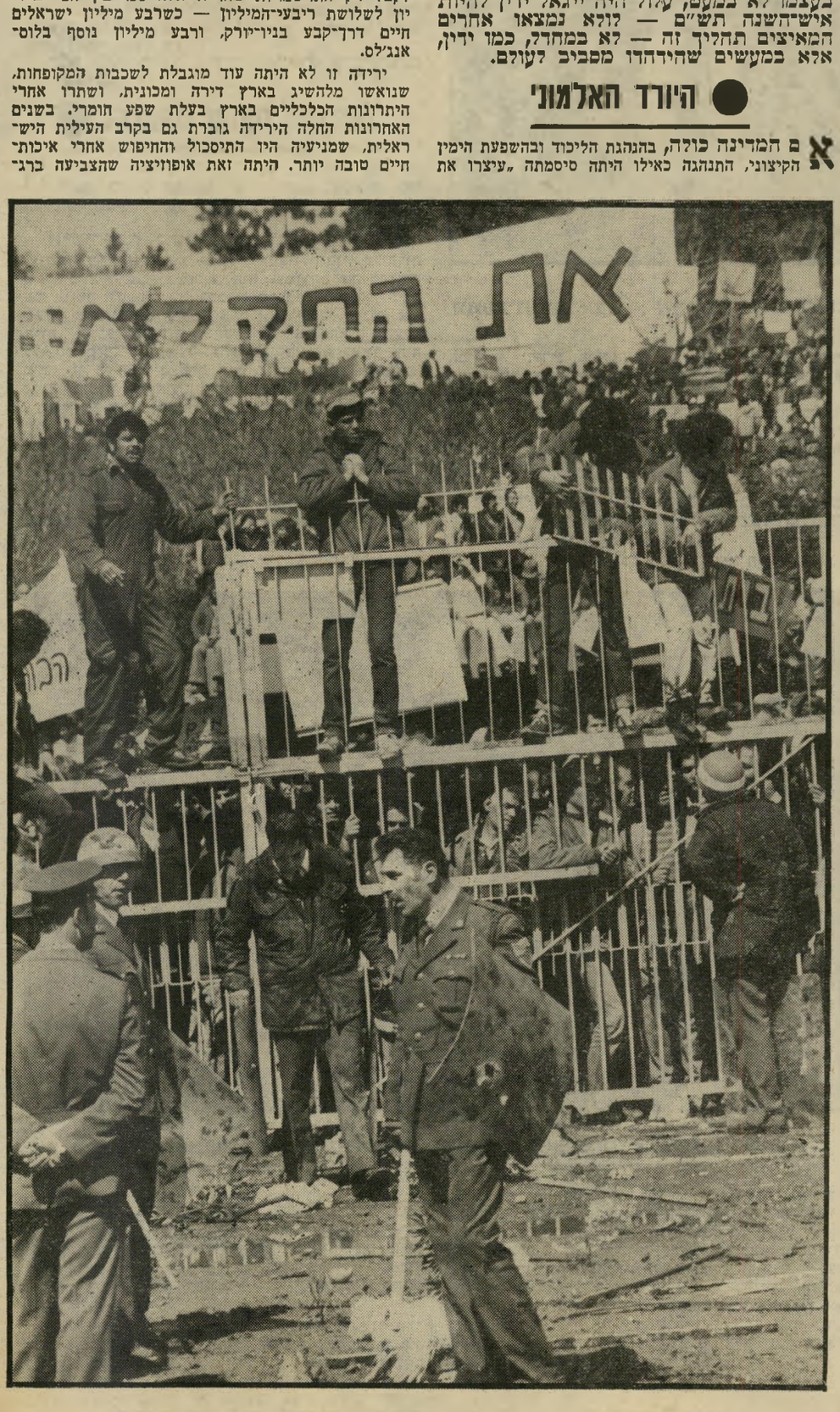
רק אחד מכל 29 אנשי־השנה, שקדמו לאיש־השנה תש"ם, היה אלמוני. היה זה הראשון דווקא. איש־השנה תש"א היה העולה החדש האלמוני — האיש שסימל את העלייה ההמונית שזרמה אז אל המדינה מאירופה בצפון, ממארוקו במערב, מעיראק במיזרח ומתימן בדרום.

איש־השנה תש"ם עלול היה להיות הרי פיכו שי? אותו איש: היורד האלמוני.

תורים ארוכים השתרכו לפני הקונסוליה האמריקאית, שפתחה לצורך זה מישרד מיוחד בלב תל־אביב, הרחק משגרירות ארצות־הברית. סיקרי דעת־הקהל בישרו בשר־רת־איוב: יותר מעשירית של תושבי המדינה שוקלים באופן מעשי יריידה מן הארץ.

איש לא ידע כמה ישראלים כבר ירדו, כי לא היתה הגדרה מוסמכת של המושג „יורד". הסטאטיסטיקה הרישמית טישטשה את המציאות יותר מכפי שחשפה אותה. היא מנתה רק את הישראלים שיצאו את הארץ ושלא חזרו אליה — אף לא לביקור־קרובים — במשך ארבע שנים. בהיעדר מיספרים מוסמכים, אפשר היה לקבל רק התרשמויות מחו"ל. אלה נעו בין חצי מיל־יון לשלושת ריבעי־המיליון — כשרבע מיליון ישראלים חיים דרך־קבע בניו־יורק, ורבע מיליון נוסף בלוס־אנג'לס.

יריידה זו לא היתה עוד מוגבלת לשכבות המקופחות, שנואשו מלהשיג בארץ דירה ומכונית, ושתרו אחרי היתרונות הכלכליים בארץ בעלת שפע חומרי. בשנים האחרונות החלה היריידה גוברת גם בקרב העילית הישי־ראלית, שמניעיה היו התיסכול והחיפוש אחרי איכות־חיים טובה יותר. היתה זאת אופוזיציה שהצביעה ברג־

הפגנת החקלאים בשערי הכנסת: יצירת־הפאר של הישוב שקעה בבוץ

ליים — אופוזיציה לא רק לממשלה, אלא לכל מישטר־החיים במדינה.

לא רק כמות הירידה השתנתה, אלא גם איכותה.

בעבר היה זה מובן מאליו ששום ישראלי לא יודה בירידתו. המוני דוברי־העברית בניו־יורק ובלוס־אנג'לס, בברלין ובפאריס, העמידו פנים ששהייתם בחו"ל היא זמנית ומצערת, וכי תוך שנה־שנתיים יתקבצו כולם מחדש במולדת.

בתש"ם השתנה הסיגנון. הלכו ורבו היורדים שלא התביישו עוד בירידתם, אלא שהכריזו בפה מלא ששוב אינם מתכוונים לחזור ארצה, אלא כתיירים המבקרים מישפחות או המתרפקים על אתרים נוסטלגיים. יתר על כן: כל יורד ראה בעצמו חיל־חלוץ, המתכוון למשוך אחריו קרובים וידידים, אחרי שהסתדר והכשיר את הקרקע.

היתה זאת הקזת־דם נוראה, שקטה ומתמדת, חמורה יותר מכל מילחמה. בין התעופות החמורות של תש"ם, שאיימו על עתיד המדינה, היתה זאת אחת המסוכנות ביותר.

● פוזיטיב וניגטיב

ה בריחה הנפוצה ביותר בשנת תש"ם סיפרה על האיש שהחליט לרדת ושטען שיש לו שתי סיבות לכך. הסיבה הראשונה היתה ממשלת הליכוד. „אבל הליכוד עומד ליפול, והמערך עומד לחזור לשילטון!" אמרו לו חבריו. „זוהי הסיבה השנייה," סיכם האיש.

ואכן — אחת התופעות הבולטות של תש"ם היתה שפע סיקרי דעת־הקהל, שכולם כאחד ניבאו ניצחון מוחץ למערך בבחירות הבאות, ושקיעת הליכוד אל מתחת לקו של 20% של ציבור־הבוחרים.

אין זה חזיון בלתי־נפרץ במדינה דמוקרטית שממשלה, שנבחרה לתקופת־כהונה קצובה, ממשיכה לכהן גם אחרי שמצב־הרוח הציבורי השתנה. אך אין דוגמות רבות לכך שפרלמנט ממשיך לכהן כאשר נעלם כל דמיון ביגו ובין תלוקת־הכוחות בציבור, כפי שהוא משתקף בסיקרי־דעת־הקהל. 15 נבחרי ד"ש אינם מייצגים עוד איש, 45 נבחרי הליכוד ושלומציון איבדו יותר ממחצית תמיכתם בציבור.

הכפאות של לפחות שיש מחברי־הכנסת — כארבעים במיספר — תלויים על בלימה.

אך המערך, שהכל ניבאו את שיבתו לשילטון בבחירות שתיערכנה במהלך תשמ"א או בראשית תשמ"ב, לא להביב איש. הטיפוס השכיח ביותר בתש"ם היה האזרח המודיע בעת ובעונה אחת כי יצביע בעד המערך, וכי אינו מאמין שממשלת המערך תהיה טובה ממשלת הליכוד.

ואכן, הליכוד והמערך דמו זה לזה כמו הניגטיב והפוזיטיב של תמונה. הליכוד לא היה אלא העתק של המערך בצבעים אחרים, קודרים יותר.

בליכוד השמיצו הכל את הכל, הדליפו הכל על הכל, שנאו הכל את הכל, ניסו הכל לרשת את הכל. במערך השמיצו הכל את הכל, הדליפו הכל על הכל, שנאו הכל את הכל, ניסו הכל לרשת את הכל.

בליכוד היה, לפחות, מנהיג מוכר ובלתי־מעורער. נסיונו של עזר וייצמן לערער את מנהיגותו של בגין נכשל, והביא לפרישתו של וייצמן. בצמרת המערך היתה נטושה המילחמה בין שימעון פרס ויצחק רבין, שהיתה רוויה בשינאה אישית כה עזה, עד כי האפילה על כל מאבק אישי אחר בישראל.

עלייתו של יצחק רבין, אישי־השנה תשל"א, לפיסגה חדשה של פופולריות היתה אחת התעלומות המוזרות ביותר של השנה. לא היה לה הסבר פשוט.

לפני שלוש וחצי שנים התמוטט המערך בבחירות, אחרי שלוש שנים של כהונת רבין בראשות־הממשלה. הליכוד לא עלה לשילטון מפני שהמונים קיבלו את תורתו, אלא מפני שהציבור פשוט מאס בשילטון המערך. אדריכל הניצחון של הליכוד, עזר וייצמן, ריכז את מערכת־הבחירות שלו כולה בנקודה זו, קבע כסיסמה בילעדית את הקריאה „להחליף את השילטון!"

מאז לא עשה רבין דבר כדי לשנות את תדמיתו הציבורית או כדי לתרץ את כישלונו. אולם ממרחק של שלוש שנים מעורר כישלון זה עצמו גילים של נוסטלגיה. לא היה אף כישלון אחד של ממשלת־המערך אשר ממשלת־הליכוד לא עלתה עליו פי כמה מונים.

● היפהפיה הנרדמת

ב מה היה סוד־המשיכה של רבין, שהעלה אותו בכל סיקרי דעת־הקהל כמועמד המועדף לראשות־הממשלה, על פני בגין, וייצמן ופרס כאחד?

נדמה כי רבין מגלם בשעה זו את הכמיהה למנהיג שיחיה הגון ורציונלי, גם אם לא יהיה מבריק ומזהיב.

כמיהה זו פרצה לראשונה במהלך תש"ם כאשר נפטר לפתע ייגאל אלון. בשנים האחרונות לא עורר אלון שום התלהבות. הוא לא הגיע לראשות־הממשלה, וגם כשר־החוץ לא עורר התפעלות. אך כאשר הלך לעולמו, הרגישו לפתע הכל בחסרונו של אדם כמוהו בצמרת המדינה — הגון, אנושי, אמין, רחוק מתככנות. טיפוס שהפך נדיר מאוד בג'ונגל הפוליטי של תש"ם.

כמיהה זו הועתקה לרבין, שעבר את אותו כור־ההיתוך כמו אלון — ארץ־ישראל העובדת, בית־הספר כדורי, הפלמ"ח וצה"ל.

פופולריותו של רבין לא הבטיחה לו ניצחון על מנגנון־המיפלגה, שהוסיף לתמוך בפרס. אך סיפור המאבק הממושך של פרס על חסדי חציבור, סיפור של אהבה נכזבת ורצופת־משברים, התקרב למשבר נוסף.

מבחינה רעיונית ומדינית לא היה כל הבדל בין רבין ופרס. לא יכול היה לחיות הבדל כזה, כי הוויכוח המדיני מת במיפלגת־העבודה לפני שנים, ולא התחדש גם אחרי התבוסה המוחצת של מאי 1977.

המיפלגה כולה קפאה באותו יום, כמו היפהפיה הנרדמת באגדת־הילדים, וכמו שושלת הבורבונים באימרה הצרפתית הנודעת, ראשי המערך „לא למדו דבר ולא שכחו דבר."

הדבר התבטא לא רק בקיפאון הרעיוני, אלא גם בצד המעשי. באופוזיציה היתה מיפלגת־העבודה כוח עלוב, נטול־השראה, חסר אלטרנטיבות ממשיות, מסוכסך בתוך עצמו, חסר כיוון, מנהיגות ומוראל. הוא השתדל להישאר בתוך ה„קונסנזוס הלאומי" של מנחם בגין, רקד ברוב העיניגים לפי חלילו של הליכוד ואף של הימין הקיצוני ביותר, ולא היה מסוגל אף להעלות מנהיגות חדשה מן השורה השנייה.

כל המחדלים האיום של מיפלגת־העבודה באופוזיציה באו לידי ביטוי סימלי עליון כאשר נבחר ישראל גלילי כראש הוועדה לניסוח מצע מיפלגת־העבודה.

קשה היה להעלות על הדעת מעשה סימלי יותר. היה זה ישראל גלילי אשר ניסח את מצע מיפלגת־העבודה לבחירות של 1973 — מצע שנתן דחיפה אחרונה לנשיא אנוור אל־סאדאת, לפי עדותו, לפתוח במילחמת יום־הכיפורים. באותו מצע הוחלט על הקמת העיר ימית. מילחמת יום־הכיפורים הנחיתה את מכת־המוות על שילטון מיפלגת־העבודה, ופתחה בתהליך שהביא לנפילת ממשלתה כעבור שלוש וחצי שנים. כתוצאה מכך קמה ממשלת־הליכוד, שהוכרחה להחזיר את ימית למצריים.

מתן תפקיד כה חשוב לאיש כזה, אחרי כל אלה — זוהי תעודת־עניות, שרק מיפלגת־העבודה יכלה למסור אותה לעצמה.

איש מראשי מיפלגת־העבודה לא היה ראוי לתואר איש־השנה.

● המדיום הוא המסר

ה עקרות המוחלטת של שני הגושים הפוליטיים הגדולים במדינה דמתה להפליא לעקרותן של שתי המיפלגות הגדולות בארצות־הברית, וגם בבריטניה ובגרמניה. דמיון זה היה בולט מדי, מכדי שיהיה מיקרי.

היו שהאשימו בכך את הטלוויזיה.

ההתקפות על הטלוויזיה הישראלית, ה„שמאלנית" כביכול, היו אף הן אחת התופעות המרכזיות של תש"ם. הן לא פסקו גם אחרי שהטלוויזיה הופקדה בתשל"ט בידי איש הימין הקיצוני, יוסף („טומי") לפיד. היא הואשמה בהשחרת פני המדינה, בהריסת המוראל הלאומי, בהבלטת השלילי ובהעלמת החיובי. היתה זאת גישה שיגרתית של מישטר כושל, המבקש לשבור את הראי המציג את המציאות.

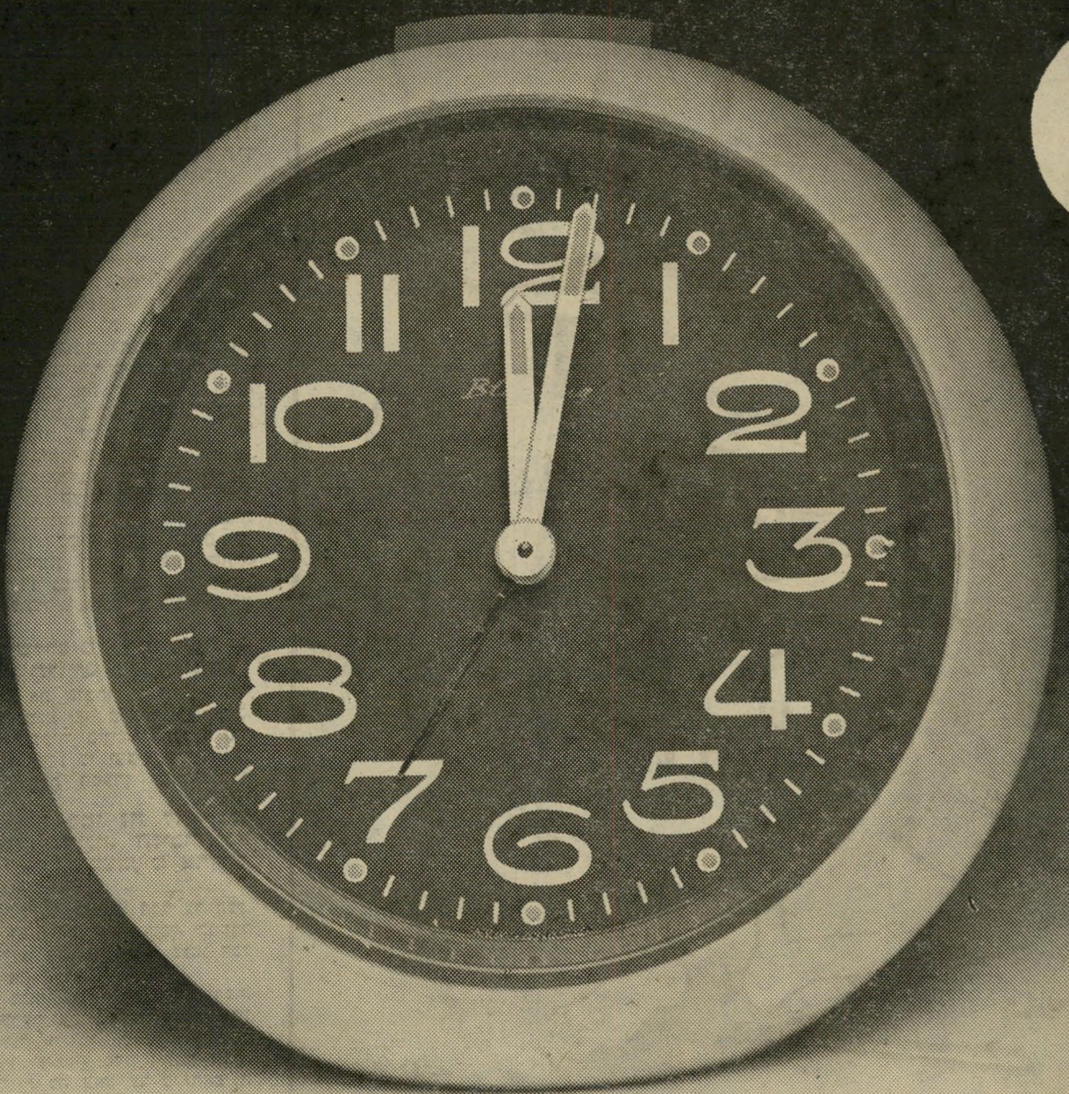
אך היתה לטלוויזיה השפעה הרבה יותר עמוקה, שעדיין לא עמד כימעט איש. היא טבועה במחותו של מדיום זה.

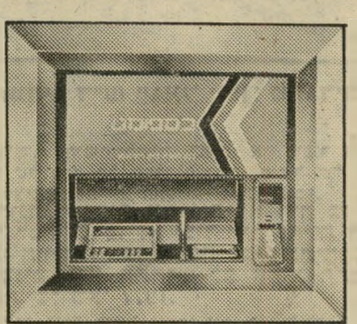
הטלוויזיה היא מכשיר חזק, אך מוגבל מאוד. כוחה העיקרי הוא בהצגת פניו של אדם. בלשון המיקצוע, זהו מכשיר של קלוז־אפ. לעומת זאת, אין הטלוויזיה מסוגלת כימעט להציג רעיונות מופשטים, ויכוחים מסו־

מנהיג ד"ש "יגאל ידין": טרגדיה אישית וציבורית (קאריקטורה של ליפ)

שירות מסביב לשעון
ברגע שאתה זקוק לו.

כספומט

אתה זקוק בדחיפות למזומנים.
נמצאים ברשותך שיקים שברצונך להפקיד.
יש לך מספר תשלומים לבצע.
אתה רוצה לברר את היתרה שלך,*
את 3 הפעולות האחרונות בחשבון העו"ש שלך*
או לתת הוראות שונות לבנק.

אם כרטיס הכספומט ברשותך תוכל לעשות
את כל הפעולות האלה בכל שעות היממה,
בקלות וללא עמידה בתור, באמצעות עשרות
מכשירי כספומט הפזורים בכל רחבי הארץ.
אם אין לך עדיין כרטיס כספומט,
פנה לסניף הבנק שלך ובקש לקבל אותו.

* כאשר הכספומט מקוון.

שירות משותף של בנק לאומי • בנק דיסקונט
בנק אגוד • בנק ברקליס-דיסקונט • בנק ערבי ישראלי

איש השנה תש"ם

(המשך מעמוד 15)

בכים, בעיות מורכבות. כדבריו של נביא מדע־התיק־שורת, מרשל מק־לוהאן, „המדיום הוא המסר". הטל־וויזיה עיצבה את החיים, ולא להיפך.

צופה־הטלוויזיה, העוקב בדריכות אחרי השידור, מקבל רושם חזק מאוד מאישיותו של האדם, כשהדגש הוא על הפנים. הוא שם לב לרטט באפו של אריאל שרון, להבעות הדרמאתיות של מנחם בגין, לדיבורו החלקלק של שימ־עון פרס, לרציניותו המהססת של יצחק רבין. אך אין הוא יכול לשים לב לתוכן דבריהם.

זוהי חווייה שכל מי שהופיע בטלוויזיה התנסה בה. הצופים יצירו למחרת היום על „הופעתו". על חזותו החיצונית, על מראה פניו ונימת קולו, אך כימעט לעולם אינם זוכרים מה אמר, אלא אם כן הסתפק בהשמעת סיסמה אחת או שתיים. סיסמה כזאת היא בהכרח רדודה, פשטנית, שדופה.

כאשר מחווה הטלוויזיה את המכשיר העי־קרי של התיקשורת ההמונית והתעמולה הפו־ליטית, היא הופכת כך דבר ל„אישי". המח־לוקות העמוקות מועלמות. הבעיות הגדולות הופכות למיליות. הדגש עובר למאבקים פר־סיים, לרכילויות, להשמצות אישיות, ל„מש־ברים" אישיים.

במדינה נורמלית, כמו גרמניה וצרפת, שבהן אין שאלות־קיום עמוקות המחייבות הכרעות, אין בכך רע. לגרמני הממוצע, השאלה החשובה העיקרית היא באמת אם הלמוט שמידט או פראנץ־יוזף שטראוס מוכשרים יותר לנהל את המדיניות הכלכלית בעת מיתון. אך במדינה העומדת בפני שאלות קיומיות הרות־גורל, שעצם קיומה עדיין אינו מובטח, ושעליה להחליט בין כמה אלטרנטיבות מסובכות — תופעה זו היא אסון.

בחלל הריק הזה הסתובבו כמה מליצות בעלות תוכן מועט ואף שיקרי — „אוטונומיה", „פשרה טריטוריאלית", „פער חברתי", „עצמאות כלכלית" — תוך העלמת השאלות האמיתיות. ואילו האירועים הפוליטיים המר־כזיים, שריתקו את תשומת־הלב כימעט באופן בילעדי, היו מאבק פרס—רבין, ההשמצה האחרונה שהטיח ארי־אל שרון בפני שימחה ארליך או להיפך, „סערה בכנסת", מצב־רוחו של מנחם בגין — עניינים שפלים מכל טפל. אמצעי־התיקשורת האחרים נדבקו באופנה זו, והרכילות תפסה למעשה את מקומו של הדיווח לעומק.

באווירה זו נעקם הדיון הלאומי. מי שחת־עקש לנהל אותו, מצא את עצמו בשוליים.

ואכן, במהלך תש"ם התנהל כל הוויכוח הלאומי הרציני בין תנועות קטנות, „שוליות", ניציות ויוניות, ימניות ושמאליות — ואילו הכוחות הפוליטיים העיקריים היו שקועים בביצה רדודה של אי־רלוונטיות, במיסגרת של „קונסנזוס לאומי" שיטחי, עקר, סביל, שלא היה מסוגל להתמודד אף עם שאלה אחת משלל שאלות־הקיום של המדינה והחברה.

אופנה חביבה

ב יצה זו ספגה אל תוכה כל קבוצה או תנועה חדשה, שלא היתה בעלת חזון רעיוני מוצק. לא רק תנועת ד"ש, שנולדה בתוך הביצה ושכלל לא התיימרה לפרוש ממנה, אלא גם תנועה כמו שלום עכשיו נפלה במהלך תש"ם קורבן למשיכה הדביקה של ה„קונסנזוס".

שלום עכשיו נולדה בתש"ח, בשיא הדיון על השלום הישראלי־מצרי, ותרמה תרומה מוגבלת אך חשובה לוויי־כוח זה. היא גייסה המונים, ביטאה את מצב־הרוח ה„יוני" שנוצר בארץ בעיקבות ביקורו של אנוור אל־סאדאת.

ויכוח זה הסתיים — לפחות זמנית — עם השגת השלום בתש"ט וכינון הנורמליזציה בתש"ם. הזירה עברה לשטח אחר — הקרב על השטחים המוחזקים, המאבק על השלום הכולל, ובעיקר — המילחמה בין ישראל והעם הפלסטיני.

תנועת „שלום עכשיו" הפכה את עצמה בלית־ברירה לגבי שאלות־יסוד אלה. לגבי המאורעות הגדולים של השנה, שנבעו מהן, קולה לא נשמע כלל, או שהיה קול־ענות חלושה. היא יכלה למחות על תופעות־לוואי מישניות, אך לא יכלה למחות בעיקר.

הדבר בלט בראשית תש"ם, בכנס שנערך בוושינגטון מטעם עורכי כתב־העת הישראלי ניו אאוטלוק, לדיון בבעייה הישראלית־פלסטינית. אנשי שלום עכשיו הו־פיעו בה כנציגים של אופנה חביבה, לא כנציגי גישה חדשה, הנושאת בחובה פתרונות של ממש.

הדבר נבע מאופייה של התנועה, שכוחה היה ביכולתה לאחד את המוני היונים מכל הזרמים — החל במיפלגת־העבודה ושרידי ד"ש וכלה בגופים רדיקליים, מפני שלא קבעה עמדות ברורות ומפורטות. במאבק על השלום הישראלי־מצרי זה היה יתרון גדול. אך כאשר הוזדקרו במרכז הבמה בעיות שלגביהן לא היה קיים קונסנזוס יוני, נדמה התנועה. למעשה היתה כפופה לווטו של מיפ־לגת־העבודה. ומאחר שזו דבקה בכל כוחה ב„קונסנזוס הלאומי" של בגין, לא יכלה גם שלום עכשיו לחרוג ממנו, אלא במשך שעה קלה ולמרחק של חצי צעד.

כאשר נפוצו שמועות על כוונתם של כמה מראשי התנועה להפוך את התנועה לנכס אלקטוראלי ולהתייצב בשמה בבחירות לכנסת, התערער כוח־הפעולה שלה עוד יותר. פעולותיה — כמו עריכת הפגנה נגד השג־רירויות שעמדו לנטוש את ירושלים — נראו כצעדים בכיוון זה.

להתפתחויות הגדולות של תש"ם לא היתה התנועה רלוונטית, ובמילא לא יכלו נציגיה להיות מועמדים לתואר איש־השנה.

פימר"ה באופק

א ם לא בא איש־השנה משורות מחנה־השלום, הוא לא בא גם משורות צה"ל.

אדם שהתקרב בתש"ם לתואר איש־השנה היה הרמטכ"ל, רב־אלוף רפאל („רפול") איתן. הוא הפך למעשה שר־הביטחון של המדינה, מאחר שמנחם בגין לא היה מסוגל — ואולי גם לא היה מעוניין — למנות שר־ביטחון חדש, שיעסוק בתפקיד זה בתפקיד מלא.

איש־השנה תשל"ח, עזר וייצמן, מינה את רפול כרמטכ"ל מפני שיעד לו מראש תפקיד מוגבל מאוד. וייצמן לא היה רק שר־ביטחון חזק, שביקש להכתיב בעצמו את מדיניות־הביטחון לכל פרטיה, אלא שהיה גם מעין רמטכ"ל־על, כמו שהיה משה דיין עד מילחמת יום־הכיפורים. כאיש־צבא מיקצועי, בעל נסיון עשיר במיב־צעים ובעבודות־מטה, סמך וייצמן על עצמו. ברפול ראה איש־ביצוע בלבד, מוציא־לפועל של פקודות, ולכן התעלם מהשקפותיו המדיניות הלאומניות ומגישתו הצי־בורית.

כך השיקולים האלה נהפכו על פיהם כאשר התפטר וייצמן ונוצר חלל ריק אדיר. על פי העיקרון שהטבע אינו סובל חלל ריק, הוא התמלא על־ידי המאסה הקרובה ביותר — הרמטכ"ל.

איתן נשאר ממושמע ביחסיו עם הממשלה. אך הממ־שלה עצמה הפכה תלויה יותר ויותר ברמטכ"ל, שסמ־כותו הצבאית היתה עתה בלתי־מעוררת. הדבר לא בא לידי ביטוי חריף בתש"ם, ועל כן לא הפך הרמטכ"ל איש־השנה. אך הדבר יכול להשתנות בתשמ"א.

בסוף תש"ם היה זה איתן שהכתיב במידה רבה את המדיניות הביטחונית, שהנחתה את צה"ל במילחמתו באוייב היחידי שהעסיק אותו במשך כל השנה — האוייב הפלסטיני. מילחמה זו התנהלה בשלוש זירות שונות ושלובות. צה"ל לחם בלבנון, בעצמו ובאמצעות שלית, רב־סרן סעד חדאד. הוא לחם בשטחים המוחזקים נגד האוכלוסיה הפלסטינית, באמצעות המימשל הצבאי. והוא לחם — בעזרת שרותי־הביטחון — בפידאיון, שפעלו בישראל עצמה ובשטחים הכבושים.

היתה זאת מילחמה „מזוכיכת" מטיבעה, שבה השתמשו שני הצדדים באמצעים שלא הנחיזו לחם כבוד והילה.

אך באופק עלו עננים מסוג אחד — דמויי פיסריה. העידן הגרעיני בישר את בואו למרחב. עיראק פעלה בקדחתנות כדי להגיע ליכולת גרעינית, ולוב ביקשה להשיג יעד זה על־ידי מתן סיוע למאמץ הגרעיני של פאקיסתאן. מדען צרפתי חשוב הכריז כי ישראל כבר מצויידת ביכולת זו, אך החיזיון של „מאן־אימה גר־עיני" ישראלי־ערבי לא יכול היה להרגיע איש.

לעידן הגרעיני, יעלה את הסיכ־סוך הישראלי־ערבי לרמה איסטראטגית שונה לחלוטין.

במניין השנים של המדינה היתה תש"ם „שנה שקטה" מבחינה צבאית — אך סימנים רבים העידו שהמצב עלול להשתנות בתשמ"א.

בינתיים השפיע רפאל איתן בשטחים אחרים. הוא ניסה לכפות על המדינה מערכת־ערכים משלו — תערו־בת מייוחדת־במינה של נוסטלגיה לערכי ההתנדבות של ארץ־ישראל העובדת והלאומנות של גוש־אימונים. הוא הקדיש חלק ניכר ממירצו וממשאביו לחינוך חיילים אנאלפבתיים בצה"ל, מאמץ שנשא פרי חיובי. אך כאשר ניסה לכפות על קציניו ויתור על שכר־יום לטובת קרן ביטחונית, תוך שימוש בשיטות פסולות ביותר: הוא הפיץ בצבא טופס מודפס, שעליו נדרשו לחתום מי שסירבו להצטרף ל„התנדבות" זו. אך הנסיון כולו, שגם מנחם בגין הצטרף אליו, נתקל בהתי־נגדות פאסיבית אך מאסיבית ושקע.

כאשר גברו ההתקפות על הטלוויזיה, על כי אינה משקפת, כביכול, את החיוב במדינה, מצא הרמטכ"ל אלטרנטיבה. הוא יזם את השימוש בכלי הצבאי — גלי צה"ל — לשם הקמת טלוויזיה מתחרה שתשדר בתשמ"א בשעות־הבוקר תמונה אחרת של ישראל — כולה חיובית, חסרת־פגמים ושופעת־אור, כנהוג במיטב המישטרים הקומוניסטיים.

צירוף זה של נוסטלגיה בן־גוריונית ואו־מנות אולטרה־כבנגינת הפך סימן־החיכר של רבים מבני המושבים, שהגיעו לעמדות־מפתח במדינה — החל באריאל שרון וכלה בייגאל ידין ברח תמצה לפני שיה"ה מאוחר

ידין ובגין בהפגנה של „שלום עכשיו" מול מישרד ראש־הממשלה בירושלים

הורביץ. רפאל איתן, איש־המושב, היה נצי־גם הכוזב ביותר בצה"ל.

תחת שילטונו — ובלי ספק בהנחייתו — נמשך תהליך המחילה והחגינה לפושעים „לאומיים". אחרי שהסעיר את המדינה בתשל"ט, כאשר המתיק את עונשו של הסגן דניאל פינטו, שרצח אזרחים ערביים אחרי מיבצע־לי־טאני, המתיק הרמטכ"ל בתש"ם את עונשו של פושע־מילחמה אחר, שהואשם בהריגת אזרח בלבנון: סגן־אלוף אריה שדה.

על חיילים שהורשעו בבית־הדין הצבאי בגניבת כמו־יות גדולות של חומר־נפץ, כדי לפוצץ מוסדות־דת ער־ביים, הוטלו עונשים מגוחכים. אחרי שהתביעה הצבאית ויתרה על סעיף־האישום העיקרי, ואילו על אנשי גוש־אמונים, שהיכו בתשל"ט את חייליצה"ל הבלתי־חמו־שים בקבר הגדול על גן־הירק של נאות־סיני, הוטלו עונשים אבסורדיים. אלה הומתקו על־ידי מפקד־האיזור, ולבסוף הורשו לרצות את העונש הסימלי שנשאר ב־„עבודה לטובת הציבור".

בצורה מוזרה דמה המושבניק מתי־עדשים, בן ארץ־ישראל העובדת, בגישתו ובערכיו לגנרל אמריקאי במילחמת ויאט־נאם.

מישמרת בודדת

ש ום חייל לא עמד על מישמרת בודדת יותר מאשר האזרח, איש־המוסד לשעבר, שנשלח על־ידי מנחם בגין לייצגו לקאהיר.

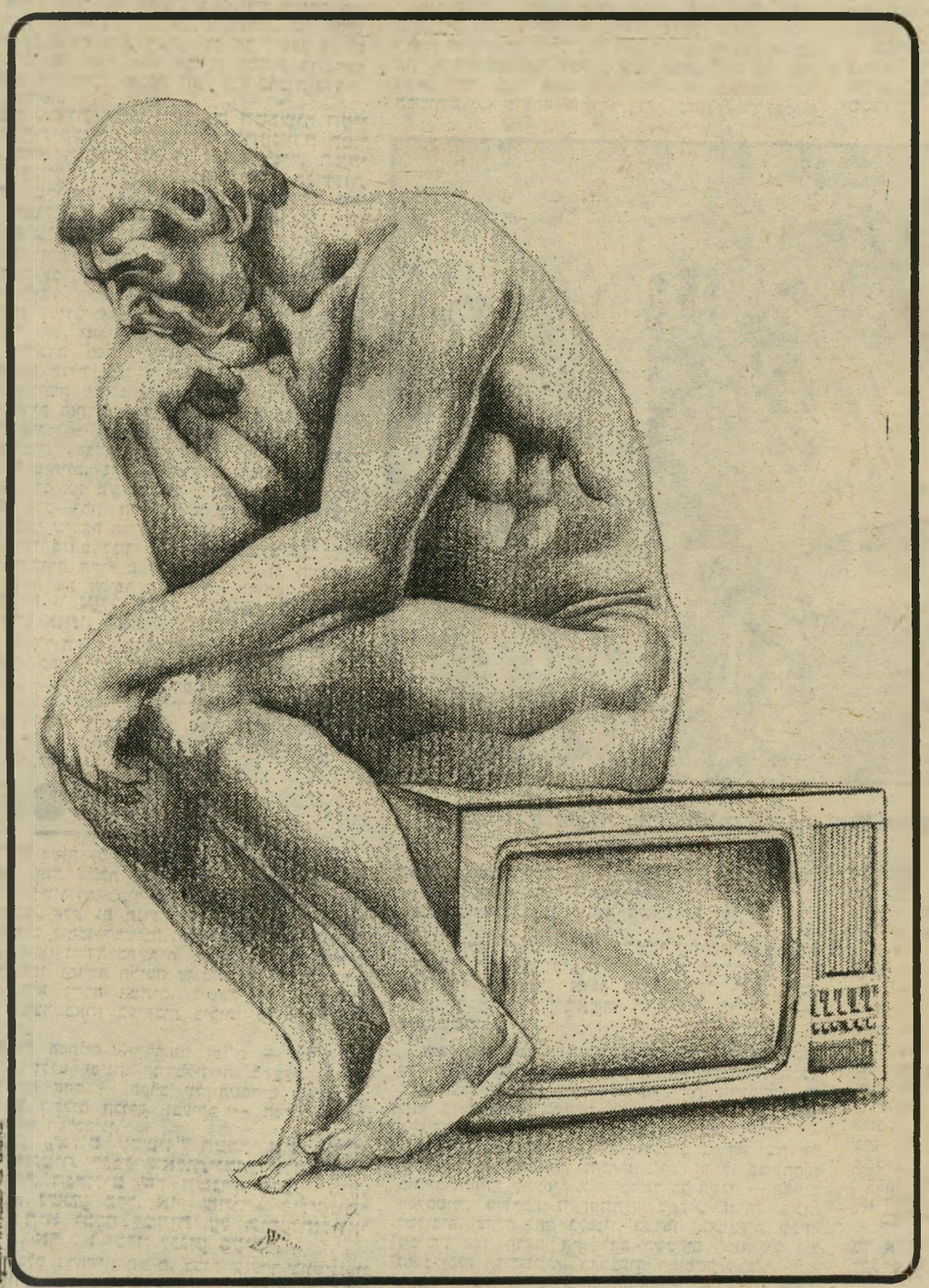
אליהו בן־אלישר נסע לקאהיר, כשבליבו תיקוות רבות. בואו בישר רשמית את כינון ה„נורמליזציה" — שהיתה צריכה להיות המאורע העיקרי של תש"ם. אילו היה כזה, היה אליהו בן־אלישר הופך, כימעט אוטו־מטית, לאיש־השנה תש"ם.

הוא לא היה כזה.

כבר למחרת הנורמליזציה קדרו השמיים מעל ליחסים הישראליים־מצריים, בעיקפות המאורעות ביחסי ישראל־פלסטין. בן־אלישר, כנציג אישי של בגין וכשותף מובהק של מדיניותו, לא יכול היה לרכך משבר זה. להיפך, בעל כורחו החריף אותו, והפך בעצמו סימלו הבולט ביותר.

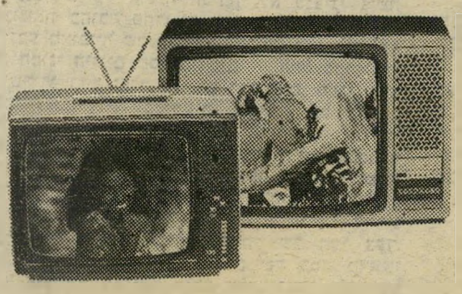
סיפורו של השלום שהחמיץ — ואולי הוחי־מץ — הוא חלק מן הסיפור המרכזי של תש"ם, שהעניק לה את איש־השנה שלה.

האיש החושב...
אינו חוזר על אותה שגיאה פעמיים.

קנית בזמנו
טלויזיה שחור/לבן
עם הזמן למדת בוודאי
כי יש הבדל עצום
בין מכשיר למכשיר
באיכות התמונה והצליל
ובתכיפות התיקונים.

אתה עומד לרכוש
טלויזיה צבעונית.
זהו המכשיר המודרכ
והמתוחכם ביותר
שברא האדם לשימוש ביתי.
כדאי לך לשלם
עכשיו מעט יותר בעד
ITT שאוב לורנץ
הטלויזיה הטובה בעולם
ולא להמנות על אלה
החוזרים
על אותה שגיאה פעמיים!

להשיג בחנויות האלקטרוניקה המובחרות

היבואן הבלעדי כנף בעיים
רחוב פרץ 4, תל-אביב, טלפון: 621984 624193.

ITT
שאוב-לורנץ

הטלויזיה הטובה בעולם.

אבן קטנה נדמה לסופלת

מסתעפים הכבישים לכל הכיוונים. הם הוכיחו למבוי סתום.

שני הצדדים להסכם, ישראל ומצריים, וגם השושבין האמריקאי, ניסו להעמיד פנים כאילו אין זה כך. שרים ומנהיגים ערכו מישלחות, ביקרו איש בארצו של רעהו, תחילה בתרועה גדולה ולאחר מכן בקול ענות חלושה. המשא־ומתן על כינון „המימשל העצמי", בשטחים המוחזקים הפך נושא להתבדחות, עד שהושעה על־ידי הנשיא המצרי, ולבסוף הופסק כליל.

התנופה המיסחרית הגדולה נעצרה עוד בראשית הדרך, הפכה זחילה מתסכלת. אירועים תרבותיים ומדעיים הצטמצמו לביקורים של יחידים. גם ממדיה של התיירות ההדדית, שבה נתלו תיקוות כה רבות, נשארו קטנים.

תחת הידידות השופעת, הלבבית, המחבקת והמנשקת, באה צורה חדשה של נורמליזציה חמוצה: חילופי מיכתבים, שבהם ביטויי־הידידות לא היו אלא מס־שפתיים מנומס, שבא לחפות על עקיצות אישיות, טרוניות, האשמות הדדיות. ה„כימיה" המפרסמת בין שני המנהיגים נעלמה. עיתוני מצריים, שמעולם לא אהבו את בגין, הקדישו לו כתבות וקאריקטורות ארסיות.

ההתליך השתבש. מדוע?

למעשה היו הסכמי קמפ־דייוויד פגומים מלידה.

במחנה־הנופש של הנשיא האמריקאי, הנושא את שם נכדו של אייזנהואר, נעשה מאמץ כביר להגיע להסכם

בנימין זאב הרצל בבאזל: מראה מעל הגשר על הנהר ר"ן

אליהו בן־אלישר בקאהיר: מראה מעל מירפסת „שרחון" על הנילוס

ד ה היה צריך להיות היום הגדול ביותר של תש"ם. יותר מזה: היום הגדול ביותר של העשור, ואולי של שלושה עשורים.

השגריר הראשון של ישראל במצריים עמד על מירפסת חדר במלון שרתון בקאהיר, השקיף על הגוף המרהיב של הנילוס האגדתי, בלב העיר החשובה ביותר בעולם הערבי. הוא הצטלם.

לא במיקרה דמה התצלום לאחת התמונות המפורסמות ביותר בהיסטוריה הציונית. שלושה דורות לפני כן צולם מייסד התנועה הציונית, בנימין זאב הרצל, בפוזה דומה על גשר בעיר באזל. אז כתב: „בבאזל יסדתי את מדינת־היהודים."

אליהו בן־אלישר מחקה את הרצל בצורתו החיצונית ומגדל זקן שחור, המזכיר מאוד את זקנו של „חוזה המדינה". הוא חיקה גם את התצלום ההיסטורי.

לא היתה זאת יומרת־שווא. הופעתו של שגריר ישראלי בבירתו התרבותית של העולם הערבי יכלה להיות תמרור היסטורי בתולדות התנועה הציונית ובתולדות המדינה שהיא הוקידה.

אם אכן נולדה מדינת־היהודים בבאזל, הרי יכלה לפרוש כנפיים בקאהיר. לפניה נפתחו אופקים, אשר מעטים העזו לחלום עליהם במשך 32 שנים של מצור ומילחמה.

בפעם הראשונה נפרצה פירצה בחומת האיבה שהקיפה את ישראל מאז יום לידתה, כמו החומות שהקיפו את השכונות היהודיות בתקופת־החושך. ישראל יכלה לפרוץ מתוך הגטו הממלכתי החמוש, „מיבצר ישראל".

במשך יותר משלושה עשורים לא היו לישראל גבולות יבשתיים, אלא אך חזיתות של מילחמה, קווים של הפסקת־נשק והפרדת־כוחות. כל יציאה מתחום המדינה היתה מערבה, אל אירופה הרחוקה, בים או באוויר.

עתה נפתח גבול יבשתי. ליד אל־עריש עברו ישראלים את הגבול, נסעו במכוניות לקאהיר, לאלכסנדריה, לזוכסור, לאסואן.

מעבר לקאהיר יכלה להוביל אל העולם הערבי כולו. האפשרות של דרך פתוחה לאלג'יר ולקאזאבלנקה במערב, לחרטום בדרום, לריאד ולבגדאד במיזרח, שוב לא היתה עוד בגדר אוטופיה. אפשר היה לדבר ברציונות, במושגים מעשיים, על שיתוף־פעולה כלכלי עם מדינות־ערב העשירות, על ניצול משותף של אוצרות המים והנפט, על היערכות ביטחונית מרחבית, על ברית מדינית כוללת.

אחת הסיסמות המושמצות ביותר בתולדות המדינה — „השתיכות ישראל במרחב" — הפכה אופציה מדינית מעשית.

אילו התפטר מנחם בגין ביום שבו הגיש אליהו בן־אלישר את כתב־האמנתו — כפי שהציע לו אחד מחברי־הכנסת — היה נכנס להיסטוריה כגדול מדינאי־ישראל מאז דויד בן־גוריון, ואולי מאז הרצל. במקומו יכול היה לבוא האיש שראה — אם כי במעורפל — את התמורה המהפכנית ביעדים ובגישות, המתחייבת מן התפנית הגדולה — עזר וייצמן.

אך כל זה לא קרה.

● ילד בגום מלידה

ה מאורע — שיכול היה להיות היסטורי — איבד את תוכנו עוד לפני שאירע.

אמנם, הנשיא אנוור אל־סאדאת קיבל את אליהו בן־אלישר בידידות מופגנת, שוחח ארוכות עם העיתונאים הישראליים שנלוו אליו, נעתר לבקשתו לאפשר לו להניח זר על קבר החייל המצרי האלמוני, שנפל במילחמה בצה"ל.

אך עיתוני מצריים לא הקדישו למאורע אלא שורות ספורות. עיתוני ישראל לא יצאו מגידרם מרוב התרגשות. העולם הזה לא הקדיש לו את שער השבוע.

ה„נורמליזציה" לא הלהיבה איש. לא מפני שהשלום כבר הפך עובדה קייטת ושיגרתית, ושוב לא היה בו כדי להפעים לבבות, אלא מפני שהכל הרגישו כי מרכבת־השלום נתקעה בחול.

הסכמי קמפ־דייוויד, פריצת־הדרך הגדולה של תשל"ח, לא הוכיחו אז שם־הדרך, שממנה

(המשך מעמוד 19)

בכל מחיר — כשהמחיר הוא טישטוש כל הנקודות שעליהן לא הושגה הסכמה. לא היו אלה נקודות מישניות. הן כללו את הנקודה המכרעת, שביגללה פרץ המיכסוך הישראלי־ערבי לפני קרוב לארבעה דורות, והמיכסוך הישראלי־מצרי לפני דור.

היתה זאת השאלה שנקראה בעגה של תש"ם „הבעייה הפלסטינית" — בעיית קיומם של שני עמים בארץ.

אנוור אל־סאדאת לא הסתיר מעולם כי בעיניו יש רק פיתרון אחד לבעייה זו: הקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל, בשטחים שנכבשו על־ידי ישראל במילחמת ששת־הימים, והכוללים את ירושלים המיזרחית. הוא הסכים לכל היותר להשגת יעד זה בשלבים, כשהתחנה הראשונה היא הקמת מימשל־עצמי בשטחים אלה, מעין „מדינה־בדרך" פלסטינית, שתהווה גרעין המדינה־לעתיד.

אל־סאדאת לא יכול היה להסכים לפחות מזה — לא רק בשל השקפתו שלו עצמו אלא גם בשל רעת־הקהל במצריים ובשל מעמדה של מצריים כחלק מן העולם הערבי.

מכיוון שהדברים לא נאמרו בפירוש בהסכמי קמפ־דייוויד, שילם אל־סאדאת מחיר כבד ביותר עבור למעשה הסכים הנשיא המצרי ל„שלום נפרד", תוך הפקרת העולם הערבי, כפי שטענו אויביו הערביים.

אל־סאדאת האמין כי בגין אך מעמיד פנים של איש נוקשה, וכי בתום המשא־ומתן על הגדה המערבית ועזה יתקפל, כפי שעשה — לדעת אל־סאדאת — בקמפ־דייוויד. הנשיא המצרי גם סמך על הלחץ האמריקאי המאסיווי הצפוי, כדי להכניע את בגין העקשן.

אין לדעת מה חשב לעצמו ג'ימי קארטר — אם חשב ביכלל. יתכן כי הסתפק בהישג המדיני המיידי, שהיה דרוש לו לשיקום יוקרתו. יתכן כי סבר כי לחץ אמריקאי־מצרי משולב יזיז בסופו של דבר את בגין, מבלי לקומם את יהודי אמריקה נגד נשיאם.

אם כן — טעו כל שלושת האישים כהע־רכתם איש את רעהו. בגין לא הבין את אל־סאדאת, אל־סאדאת לא הבין את בגין, וקארטר לא הבין את שניהם.

הטישטוש והטיוח הם לחם־חוקה של הדיפלומטיה, והם ממלאים לעתים קרובות תפקיד חיובי ביחסים בין עמים.

אולם סיכסוכים היסטוריים אינם נפתרים ע"־ידי לחטוטים ותעלולים.

וכך, עוד לפני שבן־אלישר התייצב לפני אל־סאדאת כדי להגיש לו את כתב־האמנתו, יצאה הנשמה מגופו של השלום החדש.

אמנם השלום עצמו הפך עובדה, אך הידידות נעלמה. כינון הנורמליזציה הצטמצם למינימום. בן־אלישר ישב בקאהיר, עמיתו המצרי בתל־אביב נתקבל על־ידי החברה לאפשר לבעליהן להתעלם מן העובדה הפשוטה ביותר בחיי המדינה.

לא היו פלסטינים אלא „תושבי השטחים" ו„מחבלים". לא היתה מילחמה, אלא רק „ביטחון שוטף", „פשיטות", „מעשי חבלה", „התפרעויות", „התנחלויות", „יד קשה", „זרועות ביטחון", „חוליות", „אסירים ביטחוניים", „פעו־לות מנע" ו„ארגון המרצחים הנאצי הקרוי פי־אל־או."

אולם המאבק בין ישראל והפלסטינים — מחוץ לגבולות הארץ, בתוך השטחים הכבושים ואף בתוך ישראל עצמה — שהט על כך מעו־כות ישראל בתש"ם.

זהו שלב חדש במאבק בין שני העמים, הנמשך מאז ראשית הגשמתו של המיפעל הציוני בארץ. שלב זה החל בפרשה שלא היתה אלא קומדיה של טעויות. כאשר אירעה, לא יכול היה איש לנחש כי תקבל במהרה ממדים מפחידים ומחלחלים.

במרכזה עמד איש, ששמו היה כימעט־בלתי־ידוע בפרוס תש"ם, אך שהיה מזכר בתום השנה למיליונים ברחבי העולם: במאם אל־שבעה, ראש עיריית שכם.

אל־שכעה היה אחד מאותם אישים ערביים מן הדור החדש שהשתלטו ב־1976 על כל העיריות בגדה המערבית, באמצעות בחירות דמוקרטיות, שנערכו בחסותו של ה־מימשל הצבאי. ערב הבחירה, היה שר־הביטחון דאז, שימעון פרס, בטוח כי ייבחרו חסידיו של המלך חוסיין. לתדהמתו ולתדהמת יועציו, „המומחים" לענייניים ערביים,

מנחם בגין ואדולף היטלר בקאריקטורות מצריות: היטלר נותן עיטור לבגין * , בגין מחזיק במיטריה ההופכת לצלב־הקרס *

חתימתו. הוא הודח מן העולם הערבי. השליטים הערביים המקורבים אליו ביותר נטשוהו. מצריים הפכה המצורעת של העולם המוסלמי כולו.

מנחם בגין האמין כי דאגתו המפורגנת של אל־סאדאת ורצועת־עזה הן, בעיניו, חלק בלתי־נפרד מארץ־ישראל, וכי ירושלים „שחוברה לה יחדיו" כפופה לריבונות. יש־ראלית „לנצח נצחים". לכל היותר היה מוכן להסכים למתן זכויות מסוימות — עלובות למדי — לתושבים הערביים בשטחים אלה, ברוח הזכויות שדרש בשעתו זאב ז'בוטינסקי למען היהודים ברוסיה הצארית.

?כך קרא „אוטונומיה" — מיהה שגם ז'בו־טינסקי השתמש בה כמטרה זו.

מבחינה בלשנית, זהו מושג כוזב. כי במקורו היווני, „אבטו־נומיה" פירושה „חוק עצמי", ובגין לא התכוון להעניק ל„תושבי יהודה ושומרון וחבל־עזה" את הזכות לחוקק את חוקיהם.

● נייר על פני תהום

ב יגוד מוזחט זה — תהום שאין עליה גשר — היה ברור גם בקמפ־דייוויד. אולם הנשיא האמריקאי, ג'ימי קארטר, היה זקוק להישג מדיני. אל־סאדאת לא רצה לחזור בידיים ריקות, אחרי שעורר את הערצת העולם כולו במסע ההיסטורי חסר־התקדים לירושלים. וגם מנחם בגין רצה להוכיח לכל כי הוא עושה־שלום, בניגוד לתדמית שנוצרה לו במשך 30 שנים.

התוצאה היתה מיסמך שהסתיר את התהום, מבלי לגשר עליה. לחטוטים לשוניים טישטשו את העמדות המנוגדות, נתנו לכל אחד משני הצדדים את האפשרות לטעון כי גישתו היא שנתקבלה.

ההסכם שהושג היה אנדרטה לאימרתו המפורסמת של וולטייר: „בני־אדם משתמשים במילים כדי להסתיר מחשבות."

בשעה ששלושת המנהיגים חתמו על המיסמכים בטכס חגיגי ומרשים, הרחק מזירת־הסיכסוך, הישלה כל אחד מהם את עצמו כי למעשה ניצחה תפיסתו שלו.

מנחם בגין האמין כי דאגתו המופגנת של אל־סאדאת לפלסטינים לא באה אלא כדי לצאת ידי חובה וכי המקומית בזרועות פתוחות. על הקרקע נמשכה נסיגת צה"ל, והתקדמו ההכנות להחזרת סיני כולה לידי המצ־רים. אך בממשלת ישראל ובציבור נשמעו קולות שתבעו לעכב את הפינוי.

מה הלאה ?

אל־סאדאת לא הסתיר את תיקוותו כי אחרי הבחירות בארצות־הברית יפעיל הנשיא — יהיה אשר יהיה — לחץ כביר על ישראל. יתכן כי קיווה שהדבר יהיה קל יותר אחרי שתקום גם ממשלה חדשה בירושלים, בעיקבות הבחירות הבאות בישראל.

בגין, לעומת זאת, היה נחוש בהחלטתו שלא לזוז אף במילימטר אחד. הוא סמך על יהודי ארצות־הברית, שיצליחו לסכל כל לחץ אמריקאי על ישראל, וקיווה כי אל־סאדאת ידבק בשלום הדו־צדדי למרות הכל. הוא האמין כי מצריים זקוקה לשלום לא פחות מישראל, ביגלל סיבות פנימיות, והימר על הנחה מפוקפקת זו.

ואילו ג'ימי קארטר לא תיכנן תוכניות. הוא לא היה בטוח כי יישאר בינואר הקרוב בבית הלבן.

השלום המצרי־ישראלי החמיץ.

● קומדיה של טעויות

א וזם לא תהליך זה הוא שהטביע את חותמו על תש"ם. זמן רב לפני שהגיעה המכונית המפוארת של שגריר ישראל לארמון עבדין בקאהיר, הועתקה הזירה העיקרית לרחובות הצרים של שכם.

הזרקור של ההיסטוריה עבר, בתנועה חדה, מיחסי ישראל־מצריים ליחסי ישראל־פלסטין.

המילחמה בין ישראל והעם הפלסטיני עמדה במרכז החיים של תש"ם. היא התגברה והת־רחבה מדי יום ביומו.

כימעט איש בישראל לא היה מוכן לקרוא למילחמה זו בשמה. במהלך השנה, כמו בשנים הקודמות, נוצר עולם שלם של מילות־קישוט, שמטרתן היחידה היתה

* למעלה כתוב „הייל בגין !!" ועל השלט שבידי בגין: „מדיניות העובדות המוגמרות, סיפוח אדמות בכוח, זילזול בהחלטות בינלאומיות, ערעור העצורים, ישראל הגדולה."

* בשמש כתוב „זעם העולם", מעל למיטריה כתוב „ההחלטה שירושלים היא בירת ישראל", ובתחתית: „ההחלטה הנאצית." הכוונה היא לחוק ירושלים.

בכל פעם שהם מלקקים את האצבעות, אני קורצת לתנור אמקור החדש שלי.

אילו יכולת לראות את "קרביו" של תנור הבישול והאפיה של אמקור, היית רואה במו עיניך את היתרונות שלו על פני תנורים אחרים.

היית מגלה:

* שהוא אופה ומבשל ב-2 התאים בו זמנית.
* שהוא בנוי רק מחומרים מעולים.
* שבזכות הניצול האופטימלי של גז, הוא חסכוני ביותר.
* שהבידוד שלו מונע בריחת חום.

וכדי להשלים כל זאת, התנור הכפול של אמקור נושא את הסמל של מכון התקנים הישראלי.

תנור הבישול הטוב ביותר במחיר נמוך מכל מתחריו החל מ-28,250 ל"י, ללא מע"מ.

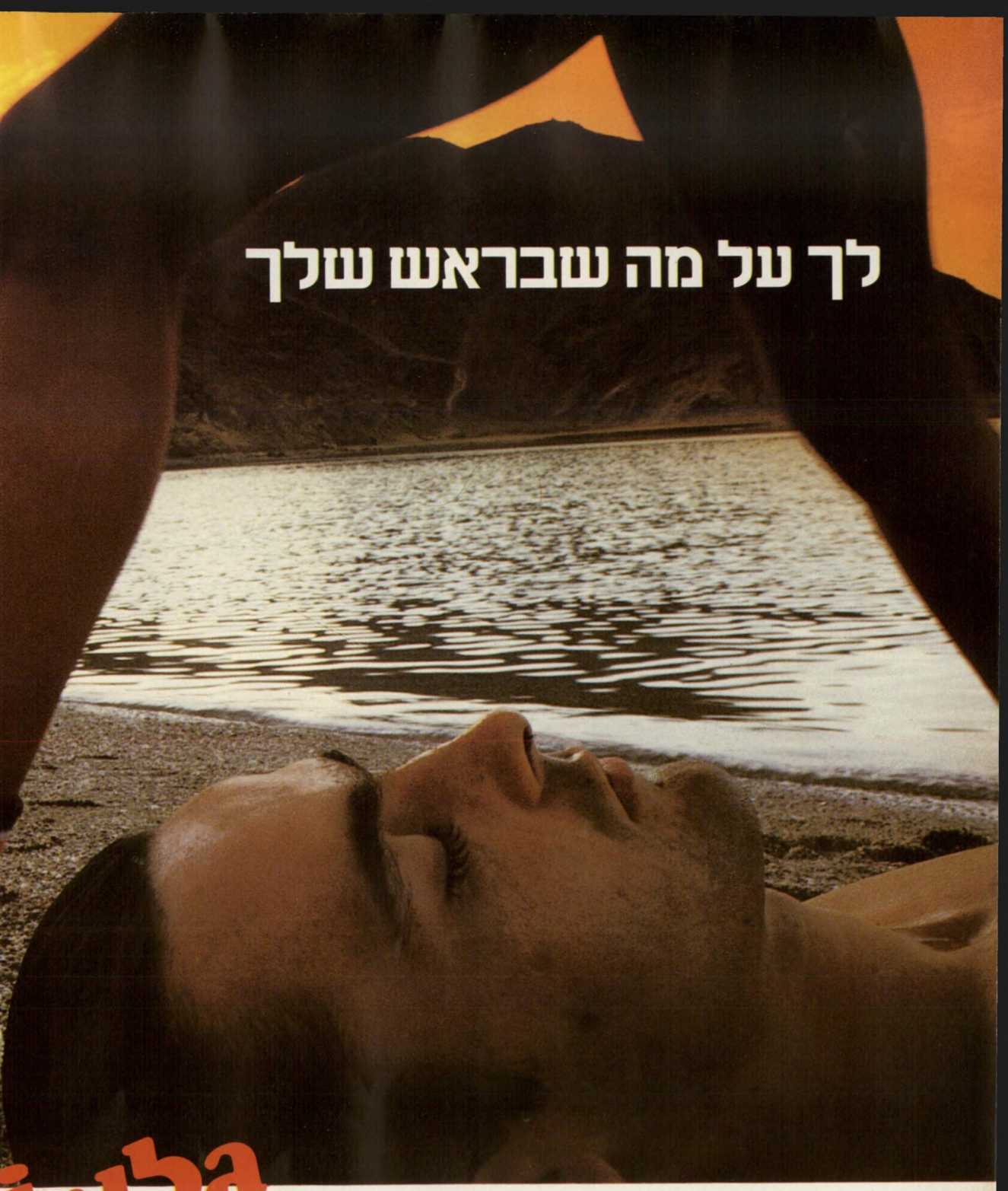
שי לחגים:מערכת כלי קרמיקה מפוארת של "לפיד" לבישול אפיה והגשה.

התנור הכפול של אמקור

טוב להיות בבית.

שרות
אמפא
שרות ללא תחרות

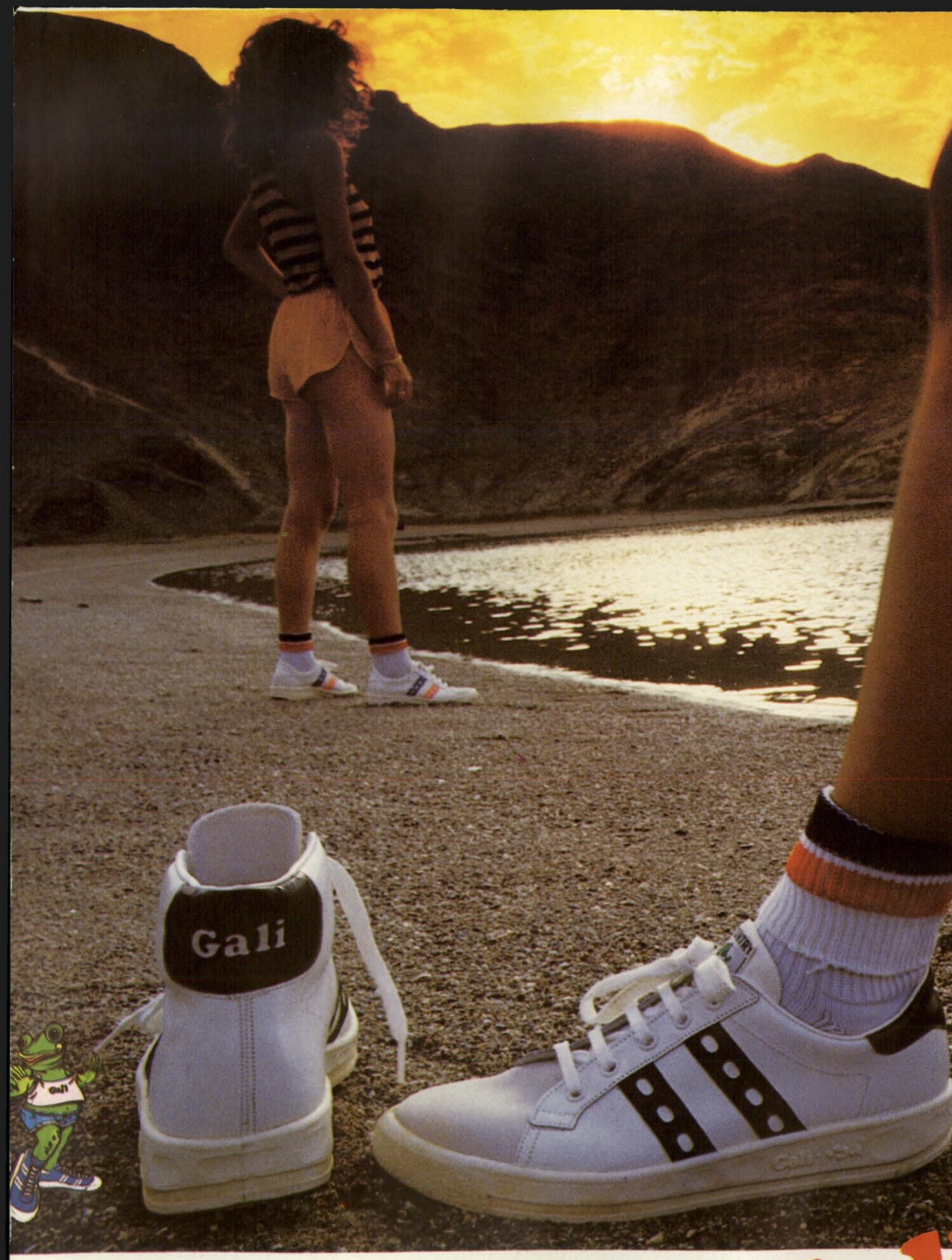
מחירים אמפא ובסניפים מובחרים

לך על מה שבראש שלך

גלי
הנעליים ש

לך על משהו ספורטיבי. לך על טורנדו של גלי–
נעל הספורט לאלופים, השילוב המרהיב של עור אמיתי
במבחר דגמים וסוליית הפוליאוריטן שאיננה נגמרת.

Gal

ראש

tornado של גלי, לנוחיות מושלמת של הרגל.
לפעילות ספורטיבית מהנה, לכיף של יום יום.
לך על זה.

איש השנה תש"ם

(המשך מעמוד 20)

בפעם הזאת ניצחה התבונה ברגע האחרון. היתה זאת הפעם האחרונה.

● מוות בחברון

א חרי שהתנחלות אילון־מורה פונתה לבסוף, ו־אנשיה התמקמו בג'בל־אל־כביר, פיסגה חשופה אחרת באיזור שכם, עברה זירת־ההתגוששות דרומה, אל חברון.

באיזור זה שוכנת עיר־הבירה של גוש־אימונים בהנהגת איש־השנה תשל"ץ, הרב משה לוינגר, ושל כל הקבוצות של הימין הלאומני־הדתי, המפעילים לחץ מתמיד על האוכלוסיה המקומית. מטרתן המוצהרת היא לגרום לתסיסה, כדי להביא לגירוש הערבים.

ההסלמה החלה בצורה הקלאסית. צעירים ערביים בעיירה חלחול יידו אבנים, בתגובה על מה שנראה להם כהעלבת ראש־עיריית. יהודים פתחו באש על המפגינים. צעיר וצעירה נהרגו מיריות. איש קריית־ארבע הואשם בהריגה, אך זוכה מחוסר הוכחות. עד סוף תש"ם לא נקבע מי היו ההורגים — חיילים או אנשי גוש־אימונים.

גם מחדל זה היה אות לבאות.

בשוק של חברון נהרג חייל ישיבת־ההסדר יהושע סלומה בידי מתנקש אלמוני. כלייתו הושתלה על־ידי הרופאים לנערה ערביה בת 10, שכמה פוליטיקאים הגדירוה מייד כ„סוכנת אש"ף". בסוף תש"ם אותר האיש והסתבר שזהו צעיר ערבי כפרי, בן 24 ואב לשתי בנות, שפעל לבדו — אולי כנקמה על הריגת הצעירה בחלחול.

רצח סלומה יצר אווירה של היסטריה, שנוצלה מייד על־ידי גאולה כהן, לוינגר ומתנחלי קריית־ארבע כדי לתבוע את הגשמת תוכניתם הישנה: תפיסת בתים בחברון והשתלת מושבה יהודית בלב העיר הערבית. הממשלה נכנעה, כרגיל, להיסטריה, והוחלט על שיכון יהודים בלב חברון.

יום אבנים בחלחול: בני העיירה ממטירים אבנים לעבר מכונית ישראלית

מעגל־ההסלמה ברמאללה החל ב„ליל הזכוכית", כאשר ניפצו קנאים ישראליים את השמשות של עשרות מכוניות ערביות חונות, כתגובה על יידוי אבנים במכוניות המתנחלים הישראליים. איש מן המתנקשים לא הועמד לדין, איש לא נתפס.

היה זה עוד סימן לבאות.

באחד הלילות יצאו ארבע חוליות־טרור לארבעה יעדים שונים בגדה, בפעולה מתואמת ומיקצועית להפליא. מיטען־חבלה הונח במכוניתו של אל־שכעה, וגרם בבוקר לקטיעת שתי רגליו. מיטען דומה הונח במכוניתו של ראש עיריית רמאללה, כרים ח'לף, גרם לקטיעת רגל אחת. מיטען שלישי, מסוג אחר, הוטמן ליד דלת המוסך של עמיתם באל־בירה. הוא גרם לפציעת חבלן מישטרה דרוזי, שנקרא לבדוק את המקום. הוא התעוור. מיטען רביעי הונח בשוק של חברון ופצע עובדי־אורח.

דווקא מיטען רביעי זה העיד על מגמת המתנקשים. ביגאל גירוש קוואסמה לא היה בחברון ראש־עירייה שגיחן היה לפגוע בו. על כן הופנה זעמם של המתנקשים נגד הציבור הערבי כולו.

סימנים רבים העידו כי המעשים בוצעו על־ידי מחתרת יהודית, הקשורה במתנחלי גוש־אמונים.

ההגיון הפוליטי הצביע על כך, וכן רמת־הביצוע, שיטת־הפעולה, טיב חומר־הנפץ (המצוי ביחידות מסויימות של צה"ל), וסימנים רבים אחרים. אך עד סוף תש"ם לא התגלו המבצעים, אף כי העניין הוטל על שרות־הביטחון־הכללי, שהודיע כי הוא מנהל את החקירה הנמרצת ביותר מאז קום המדינה.

עיתון אמריקאי פירסם בחודש האחרון של השנה האשמה, שהסתמכה על עובדות כוזבות, אך שההגיון שבה שיכנע רבים בעולם: שממשלת ישראל מונעת חקירה מלאה, כדי שלא יוכח בצורה חד־משמעית כי ההתנקשות אכן בוצעה על־ידי יהודים.

היו אלה רק האירועים העיקריים במילחמה, שנמשכה במשך כל השנה — מלפני פרשת שכעה א' ועד אחרי פרשת־שכעה ב'.

המערכה כללה מאורעות בלא־ספור: מעשי־חבלה־טרור שהגיעו לשיאם בחדירת פידאיון לבית־הילדים של מישגב־עם; פשיטות של צה"ל בדרום־לבנון שהגיעו לשיאם בהתקפה על 18 יעדים של אירגוני־הפידאיון. הפגנות, הטלת־עוצר, מעצרים והריסת־בתים היו מעשים כימעט יומיומיים.

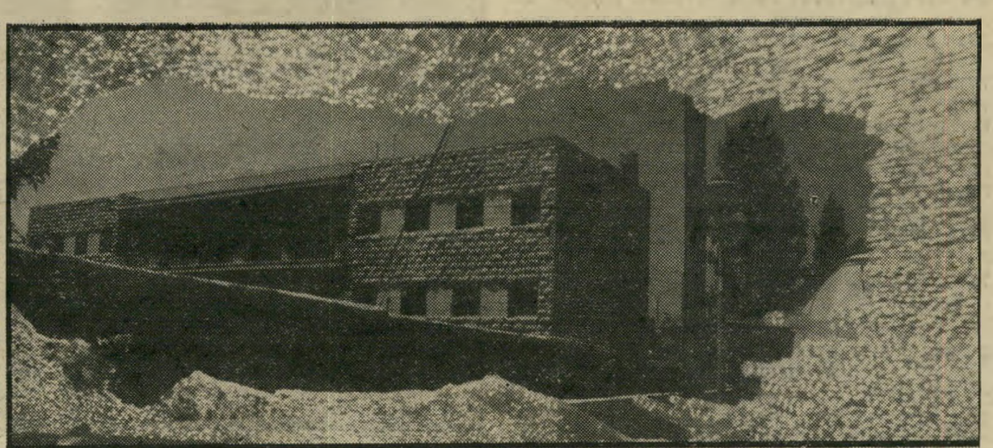
בבית־לחם נתפס הצעיר טאריק שומלי ביידי אבן ברכב צבאי, נעצר, הוכה באיברי־מינו עד שאיבד את כוח־הגברא ונקרעו דרכי־השתן בגופו, ואילו מישפחתו הוגלתה למחנה־פליטים שומם ועזוב, בלי מים ומזון. מעשה זה עורר התרגשות בינלאומית כה רבה, עד שהמימשל הצבאי נאלץ להחזיר את המישפחה הביתה.

בעיירה עבתתה הרג המושל הצבאי במו ידיו צעיר ערבי וסיפר לאחר מכן סיפור מוזר, כאילו הצעיר הסתער על שני קציני חמושים כשבידו סכין.

במהלך שביתת־הרעב של אסירים פוליטיים בכלא חדש, וחמור במייוחד, שהוקם עבורם בנגב, נהרגו שני אסירים בדרך מקורית: הם נחנקו תוך כדי האכלתם בכוח, כשהם כורעים על הארץ, ידיהם כפותות מאחורי גבם וקשורות לרגליהם הכפותות. גם סיפור זה זיעזע את העולם.

הידיעות היומיות־כימעט על המתרחש בשטחים המוחזקים מילאו את העיתונות הבינלאומית, יצרו בהדרגה תמונה של ישראל מכוערת, קולוניאלית, מנשלת, מגרשת ומדכאת. ואילו הפעולות הפלסטיניות, גם האכזריות ביותר, נתקבלו בעולם כמילחמת־שיחרור לגיטימית של עם הנאנק תחת שילטון־כיבוש. התדמית של הכיבוש הנאור, הליברלי והאינטליגנטי נהרסה ונעלמה לבלי שוב.

ממשלת־ישראל, וגם רוב דעת־הקהל הישראלית, התעלמה מההשפעה המצטברת של

ליל הזכוכית ברמאללה: בניני העיר מבעד לזכוכית מנופצת של מכונית ערבית

גאולה כהן וחבריה חגגו את ניצחונם.

השלב הבא היה מגואל־בדם: הריגת שישה אנשי קריית־ארבע, רובם חיילי ישיבת־ההסדר, שהיו בדרכם מחפילה במערת־המכפלה אל בית־הדסה, במרכז חברון, שנתפס בשנה שעברה על־ידי נשות קריית־ארבע. מתוך זילזול בערבים, לא נשאו חיילי־ההסדר נשק. הם נקטלו ממטח־אש מהמארב.

עוד לפני שהזעם הציבורי יכול היה להגיע לשיאו, החליט עזר וייצמן לגרש לאלתר שלושה אישים מהנהגת חברון: ראש־עיריית חברון, פאהד קוואסמה, המתון והמפוכח ביותר שבין ראשי־העיריות בגדה, עמיתו וידידו בחלחול, מוחמד מילחם, והקאדי של חברון, השייך אל־תמימי.

הפעם לא ניתנה הפקודה על־ידי גאולה כהן, אלא על־ידי אחד ממתחריה — עורך־הדין אליקים העצני, קנאי ימני־קיצוני, שהופיע מייד אחרי הרצח בטלוויזיה ודרש את הגירוש. וייצמן נכנע ופעל. התירוץ: באסיפת־מחאה שנערכה בחברון אחרי החלטת הממשלה לשכן בה יהודים, נשא הקאדי נאום גרגש וקיצוני ביותר, ששודר בטלוויזיה הישראלית ועורר חלחלה.

אף שקוואסמה ומילחם לא אמרו דברים כאלה, פעל וייצמן על פי העיקרון הגרמני: „מי שנתפסים בצוותא, נתלים בצוותא."

השלושה נתפסו וגורשו מן הארץ בדרכי מירמה, שגונו לאחר מכן בחריפות על־ידי בית־המישפט העליון. מאז הם משוטטים בחו"ל כשגרירים נודדים של העניין הפלסטיני, גורמים לממשלת־ישראל נזק רב יותר מאשר כל חוליות־החבלה של אירגוני־אש"ף.

● פוגרום ברמאללה

ב איפן אירוני, קרוב לוודאי שגירוש השלושה הציל אותם מגורל מר הרבה יותר, שפקד כעבור חודש את שני עמיתיהם ברמאללה ובשכם. אילו גורש אל־שכעה בראשית השנה, היה נמנע מפגע הרבה יותר חמור בסופה.

תמונה זו עד דעת־הקהל העולמית. היתה זאת טעות חמורה.

● נפט ומוסר

ה תמוטטות המשא־ומתן על האוטונומיה והקצנת המילחמה בשטחים המוחזקים ובדרום־לבנון יצרו בעולם מישקע אנטי־ישראלי, שהעמיק יותר ויותר.

למימסד הישראלי היתה על כך תשובה ניצחת: העולם נכנע לסחטנות־הנפט הערבית.

קשה להעלות על הדעת סיסמה יותר אווילית, יותר מטעה ויותר מזיקה. כי היא פוטרת את בעליה מראש מכל אחריות למעשיהם. היא שוברה את הקשר ההגיוני בין סיבה ותוצאה, בין חטא ועונשו, בין מעשה ופירותיו.

היא יצרה עולם דמיוני שבו קיימים, בהפרדה גמורה, שני מישורים שונים. במישור האחד עושה ממשלת ישראל את מעשיה, שאינם משפיעים על יחס העולם אל ישראל. במישור השני קובע העולם את יחסו לישראל, ביגלל הנפט והאנטי־שמיות, מבלי להיות מושפע ממעשי־ישראל.

זהו מירשם לחוסר־אחריות. ממשלת־ישראל דמתה לילד יהודי בחו"ל, המסביר את ציונו הרעים בבחינות בכך שהמורה הוא אנטי־שמי. מאחר שהמורה הוא כזה, שוב אין הילד צריך לעמול, להתאמץ, ללמוד. במילא יקבל ציון רע מידי המורה הרשע.

הקונסנזוס העולמי שהתגבש במהלך תש"ם נגד ישראל היה מורכב הרבה יותר. יובלים רבים שפכו את מימיהם לתוך הנהר הזה, שהלך והתעצם.

זרם־הנפט היה רק אחד היובלים האלה. היתה לו חשיבות רבה. בלי הנפט הערבי, אין העולם המערבי יכול לתפקד. הפסקתו היתה גורמת לאבטלה של עשרות מיליונים, להפסקת התחבורה העולמית, לרעב ולקור. נפט זה מצוי ברובו במדינות ערביות שהן גם מוסלמיות אדוקות — סעודיה, לוב, כווייט ושאר הנסיכויות של המיפרץ הפרסי. רק מדיניות אווילית מאוד יכלה להתעלם מגורם זה, או להסתפק בקריאה לעולם „שלא להיכנע לסחטנות".

אך הנפט היה רק כוח כלכלי אחד. לא פחות חשוב היה כוחן של חברות־הענק הרב־לאומיות, שיש להן השפעה כבירה על ממשלות אמריקה ואירופה. חברות אלה זקוקות לפטרו־דולארים הערביים ולמחבב הערבי הגדול. המיליארדים בלא־ספור של הפטרו־דולארים השפיעו גם במישרין על מדינות, שכלכלתן היתה תלוייה בכסף זה.

יובל מסוג אחר לגמרי נבע בעולם השלישי. חלק־הארי של חברות־האו"ם שייך למחנה זה, שהשתחרר בדור האחרון מכבלי האימפריאליזם הלבן. ישראל עשתה את הכל כדי לזהות את עצמה עם המדיניות הקולוניאלית. אחרי שתמכה בצרפת באלג'יריה ויצאה למילחמת־סיני בשותפות עם בריטניה וצרפת, התקשרה עם דרום־אפריקה הגיזענית והמישטר הלבן ברודזיה, שנעלם מן העולם עם הקמת זימבאבווה השחורה, החברה ה־153 — והאחרונה לפי שעה — של האו"ם. ואילו הפלסטינים נחשבים כאחד העמים הלוחמים לשיחרורם מידי כובש לבן, ועל כן הם זוכים אוטומטית בתמיכת הגוש החלש על האו"ם.

המחנה הקומוניסטי ניצל את אי־יכולתה של ארצות־הברית להכיר באש"ף, ביגלל הלובי היהודי, וחיבק את העם הפלסטיני חיבוק של דוב. כל שופרות העולם הקומוניסטי הועמדו לרשותו.

זהו מיקבץ אדיר של כוח מדיני־כלכלי — אך תנופתו העצומה באה לו ממקור נפשי. סלידתה הגוברת של

(המשך מעמוד 23)

דעת־הקהל הנאורה בעולם המערבי ממעשי־ישראל ב־ שטחים הכבושים העניקה לגיטימיות רוחנית־מוסרית ל־ התנגדות הבינלאומית למדיניות הישראלית.

כך התגבש הקונסנזוס העולמי, שהוא נדיר בהיקפו וברכנויותו.

ישראל היא המדינה האחרונה בעולם שמותר לה לזלזל בקונסנזוס זה, או לפסול את תוקפו. כי מדינת־ישראל — אולי יותר מכל מדינה אחרת בעולם — קמה בעזרת קונסנזוס עולמי כזה. ב־1948 נהנתה מתמיכת כל מעצמות־ העל, כל אנשי־המצפון בעולם המערבי והמיזרחי, כל הכוחות הליברליים, הסוציאליסטיים והקומוניסטיים, תמכו בה יותר משני־שלישים של חברות האו"ם ורוב חברות־ הענק הכלכליות.

גם אז התגבש קונסנזוס זה תודות להתקוממות המו־ סרית של העולם התרבותי. אלא שאז היתה התקוממות זו מכוונת נגד זוועות הנאצים, שהתגלו בכל היקפם המחריד בתום מילחמת־העולם.

בינתיים קם דור חדש. מרבית האנושות של תש"ם נולדה אחרי שהצבא הסובייטי

ראש־ע'ריית רמאללה. כרים ח'לף. לפני (למעלה) ואחרי קטיעת רגלו (למטה)

שיחרר את אושוויץ, והצבא הכריטי את ברגן־ בזזן.

בני ה־40 וה־45, התופסים עתה את עמדות־המפתח בכל הארצות, אינם זוכרים את השואה. חזרותיו הבלתי־ פוסקות של מנחם בגין על זיכרונות השואה, הסתמכותו המפוקפקת על הדוגמה של הסכם־מינכן משנת 1938, השוואת אש"ף לפלוגות־הסער הנאציות — כל אלה שייכות לעבר הרחוק ושוב אינן משפיעות כימעט על איש. ואילו סיבלות הפלסטינים בהווה מדברים שפה אקטואלית וברורה.

כל יובלי ההתנגדות למדיניותה של ישראל הצטברו באגם של קונסנזוס עולמי, שממדיו הלכו וגדלו. התוצאות נבלמו על־ידי ארצות־הברית ואחרוני הידידים של ישראל בעולם המערבי, כמו מים מאחרי סכר.

היתה דרושה רק התפוצצות אחת, כדי שיתהווה בקע בסכר הזה, וכדי שהנהר יפרוץ קדימה, בכוח כביר.

את חומר־הנפץ להתפוצצות הזאת סיפקה ישראל עצמה.

סיפור המעשה הזה — מעשה כה אווילי, עד שכימעט לא ייאמן — הוא הסיפור העיקרי של תש"ם.

● תעלול קטן בכנסת

ל דוד השונאים של ישראל לא היה מעלה על דעתו כי המהלומה הגדולה ביותר שנחתה על ישראל בתש"ם תבוא מידי ישראל עצמה, וכי תלבש צורה של הצעת־ חוק דווקא.

השם היה תמים: „חוק־יסוד: ירושלים הבירה". התוכן היה חסר כל חשיבות: אוסף של הכרזות, שלא אישרו אלא מצב חוקי שנוצר על־ידי הכנסת עוד ביוני 1967.

שום אסטראטג של אש"ף לא יכול היה להינבא כי מעשה־חיקוק מגוחך זה יביא לתוצאות כה כבדות. הוא דמה לקש האחרון האגדתי, השובר את גב הגמל.

הוא דמה עוד יותר לאבן קטנה המתגלגלת מראש ההר, האוספת בדהירתה אבנים נוס־ פות, עד כי נוצרת מפולת־אבנים אדירה, ה־ יורדת בשאגה רועמת אל העמק והקוטרת כל יצור חי הנקרה בדרכה.

את האבן הקטנה הטילה חברת־הכנסת גאולה כהן. בהגישה את הצעת־החוק שלה, היתה מטרתה מוגבלת ביותר. היה זה טכס פרלמנטרי קטן, שסיעתה — וגם סיעות קטנות אחרות — נוהגות להשתמש בו.

גאולה כהן פרשה מתנועת־החרות ומסיעת־הליכוד אחרי אישור הסכמי קמפ־דייוויד. יחד עם חברי־הכנסת משה שמיר, שהצטרף אליה במאוחר, היוותה סיעה פרלמנטרית, בת שני החברים, שייצגה את תנועת־התחייה החדשה.

המטרה המוצהרת של סיעה זו היא לפוצץ את השלום הישראלי־מצרי, למנוע את כינון האוטונומיה בשטחים המוחזקים ואת החזרת סיני למצריים. לשם כך היא מנהלת תעמולה קיצונית נגד ממשלת־הליכוד ונגד מנחם בגין אישית, שאותו היא מגדירה כבוגד וכחדל־אישים.

סיעה של שניים אינה יכולה להעביר בכנסת חוקים, אלא במיקרים נדירים — וגם אז רק בעניינים שוליים, שאין להם משמעות פוליטית. אך היא יכולה להשמיע קול־מחאה ולהטיח לדיעותיה באמצעות טכסיסים, תעלו־ לים ופעלולים שונים.

השיטה הפרלמנטרית של גאולה כהן היתה בתי־מתוחכמת. בדרך כלל ביימה שערוריות, הפריעה לנואמים בהזדמנויות חגיגיות, גרמה כמתכוון לכך שיושב־ראש הישיבה יוציא אותה מן האולם, לעיני המצלמות.

גם כאשר הגישה את הצעת־החוק בעניין ירושלים לא סברה שהיא עושה מעשה מתוחכם במייוחד. היא היתה בטוחה לגמרי שהליכוד יצביע נגדה.

בסך־הכל רצתה להשיג יתרון תעמולתי קטן: להוכיח לציבור השוקי, המצוי בין תנו־ עת־התחייה ובין הימין של תנועת־החרות, ש־ הליכוד בוגד בקודשי־האומה.

ואכן, היה נראה כי כך יתגלגלו הדברים. יו"ר הקו־ אליציה, ח"כ חיים קורפו, עסקן מיקצועי נעדר שאר־רוח, קבע כי הליכוד יצביע נגד ההצעה.

לכך יש בכנסת תקדימים בלא־ספור. עשרות אמתלות מן המוכן, שהממשלה — כל ממשלה — משתמשת בהן כשהיא באה להציע לכנסת להסיר מסדר־היום הצעת־חוק, גם כשתוכנה הוא חיובי ביותר. למשל: „כוונת המציעים אינה טהורה", „זהו טכסיס פרלמנטרי זול", „ההצעה מיותרת", „הממשלה עצמה מתכוונת להציע בקרוב הצעה דומה, שקולה יותר", וכר' וכר'.

כל חברי־כנסת שמע מפי שרים עשרות נאומים ברוח זו, כאשר נדחתה השנה הצעת־חוק של חברי־הכנסת צ'רלי ביטון על גושא בלתי־פוליטי (תעסוקת נערים בחופשה), אף שכוונתה היתה חיובית ביותר. הגיב על־כך חבר־כנסת אחר: „אילו היה צ'רלי ביטון מציע לכנסת לאשר את עשרת הדיברות, היתה הכנסת מסירה את ההצעה מסדר־היום ברוב עצום."

אלא שהפעם קרה משהו בתי־רגיל. כמה מחברי־הכנסת של חרות הודיעו כי יפרו את החלטת הסיעה ויצביעו בעד הצעת־החוק של כהן, מטעמי מצפון.

גם בכך לא היה דבר חריג. בכנסת התשיעית התער־ ערה המישמעת בכל הסיעות, ולעיתים קרובות מצביעים כמה חברי־כנסת בניגוד לדעת סיעתם.

אלא שבליכוד החלה תסיסה. ההצבעה ה־ חורגת של כמה מאנשי־הסיעה הרגיזה את חבריהם, שטענו כי הדבר מעמיד אותם כאור שלילי. לבסוף, מטעמי נוחיות גרידא, החליטה הסיעה להצביע בעד הצעת־החוק, ולהחלטה הצטרפה הקואליציה כולה.

החלטת הליכוד הפחידה את המערך. הוא חשש שמא זהו טכסיס של הליכוד, הרוצה לטעון כי המערך אינו נאמן כמוהו לירושלים המאוחדת. מתוך הפחדנות וקלות־ הדעת, שציינו את המערך בכל תש"ם, החליט גם המערך להצביע בעד הצעת־החוק של סיעת־התחייה — החלטה מחרידה כשלעצמה. שימעון פרס ויצחק רבין תמכו שניהם בהחלטה זו — כשכל אחד מהם חושש שיריבו ינצל נגדו כל עמדה אחרת.

הכרעת המערך גרמה למפולת גם אצל הסיעות הקטנות, שחששו שמא יישארו לבד בעמדה חשופה. כך החליטו גם סיעות ש"ס, ר"צ ול"ע להצביע בעד הצעת־החוק של הימין הקיצוני, המתנגד לשלום.

בהתאם לנוהל הפרלמנטרי, דיברו רק שלושה בדיון הטרומי במליאת־הכנסת. ראשונה דיברה גאולה כהן עצמה, שנאמה נאום פאתטי־שיגרתי בזכות הצעתה. אחריה דיבר שר־הפנים, יוסף בורג, שהציע, בלי התלהבות, להעביר את ההצעה לוועדה. שלישי דיבר נציג של"י, שהציע להסיר את ההצעה מסדר־היום.

בנאומו הקצר השמיע אזהרה נוקבת: „זוהי סטירת־לחי לנשיא אנוור אל־סאדאת. זוהי חבלה במשא־ומתן לשלום. זהו מעשה המונע השלמה עם העולם הערבי המועלם המוסלמי, המונע כל אפשרות של הסדר עם העם הפלס־ טיני. זהו מעשה איוולת. ואיוולת — גם כאשר היא מתעטפת באיצטלה של קדושה ומסירות־נפש — נשארת איוולת."

אחרי אזהרה זו, הרימה הכנסת את ידיה. רק אנשי של"י ורק"ח חצביעו נגד. כמה יונים של המערך הצביעו ברגליים ונעדרו. כל שאר הכנסת — מאגודת־ישראל עד שולמית אלוני, ממשה שמיר עד אמנון רובינשטיין, חצביעו בעד.

● ג'ין מן הבקבוק

ה צעת־חוק „פרטית", הזוכה ברוב בקריאה הטרו־ מית, עוברת לטיפול בוועדה של הכנסת, כדי שתכין

אותה לקריאה הראשונה. אין גבול של זמן לטיפול זה. הצעתה של כהן הועברה לוועדת החוקה־חוק־ומישפט, שבראשה עומד ח"כ דויד גלאס, היונה המוצהרת של המפד"ל.

רבים שהצביעו בעד הצעת־החוק בניגדו למצפונם ולהבנתם, היו בטוחים כי ההצעה „תיקבר" בוועדה, כפי שקרה להצעות־חוק רבות שלא היו נוחות לריב או לממשלה, מסיבה זו או אחרת. לאחר מכן גילה הנשיא קארטר כי יוסף בורג הבטיח לו שהצעת־החוק תיקבר בוועדה, וכי על סמך זה הבטיח קארטר את הדבר לנשיא אל־סאדאת. על סמך הבטחה זו חידש אל־סאדאת את שיחות־האוטונומיה, וכשנתברר כי ההבטחה הופרה — זעם הנשיא המצרי.

אך אי־אפשר היה לקבור הצעת־חוק זו, כשם שאי־אפשר להחזיר אפרוח לביצה שבקעה או להחזיר ילד לרחם אמו.

שום כוח בעולם אינו יכול לעצור מפולת־אבנים רוחרת. הצעת־החוק של כהן גרמה למפולת כזאת ברגע שנתקבל בקריאה הי טרומית.

שעות מעטות אחרי האזהרה שהשמיע נציג של"י בכנסת, כבר הודיע הנשיא המצרי כי הוא מפסיק את המשא־ומתן על האוטונומיה. טענתו הסבירה: מאחר שגורל ירושלים הוא אחד הנושאים הנדונים במשא־ומתן, אין טעם להמשיך בו אחרי שהכנסת קבעה בחיק שאי־אפשר לשנות את מעמד העיר.

אבנים חדשות הצטרפו למפולת בכל יום. דיפלומטים ועיתונאים ברחבי העולם תקפו את הצעת־החוק. ישראל גונתה כימעט פה אחד.

מאותו שלב והלאה, שוב לא העז איש מן הפוליטיקאים המיקצועיים בירושלים לתבוע את גניזתה את הצעת־החוק. אילו עשה כן, היה מסתכן בהאשמה הנוראה שהוא „נכנע ללחצים".

ליו"ר הוועדה, דויד גלאס, לא היה כל חשק להוציא את הערמונים מן האש למען אחרים. הוא לא היה מוכן לסכן את מעמדו בכנסת ובמיפלגתו על־ידי חבלה בהצעת־החוק. רק שיתוף־פעולה בין הליכוד והמערך היה יכול, בשלב זה, לעצור את התהליך. אך שני הגושים לא היו מוכנים לכך.

חוכמה עתיקה אומרת שאסור להיכנע ל־סחטן בפעם הראשונה. אחרי הכניעה הראשונה נאין הקורבן להיכנע שוב ושוב, ביגלל אותן הסיבות שהביאו אותו לכניעה הראשונה. כך קרה גם לסיעות ולחברי־הכנסת, שנכנעו ל־סחטנות האידיאולוגית בהצבעה הראשונה.

כאשר הגיעה ההצעה חזרה למליאה, לקריאה הראשונה, כבר אי־אפשר היה להחזיר את הג'ין לבקבוק שממנו שוחרר.

רוב חברי־הכנסת כבר ידעו באותו מעמד כי הצעת־החוק תגרום לאסון. אך המליאה אישרה אותה שוב. אחרי שהייה קצרה נוספת בוועדת־החוקה, חזרה ההצעה לקריאה השניה והשלישית, ואושרה. הפעם הצטרפו למתנגדים המקוריים, שלי ורץ"ת, גם סיעות ש"ס ור"צ.

לפני ההצבעה הסופית שמעה הכנסת נאומים נרגשים נגד קבלת־החוק, גם מפי אותם שהצביעו בעדה בקריאה הראשונה. היו שדיברו נגד „העיתוי", היו שדיברו נגד „הצורה", ואחדים דיברו גם נגד התוכן. בשעה זו כבר היתה הכתובת רשומה על הקיר.

המפולת הבינלאומית היתה במלוא התנופה. היה ברור כי אנוור אל־סאדאת יעכב את שיחות האוטונומיה אחרי קבלת החוק. היה ברור כי צפוי משבר בין ישראל ובין ידידתה החשובה האחרונה, ארצות־הברית. היה ברור כי החוק יפגע במדינות הידידותיות ביותר לישראל, אותן שהחזיקו את שגרירויותיהן בירושלים בניגוד לדעת המדינות המערביות העיקריות.

אך אי־אפשר היה לעצור את התהליך. גאווה כהן עצמה לא היתה צריכה לעשות דבר. השפעתה על כל תהליך היתה אפסית. אחרי שחוציאה את הפקק מן הבקבוק, לא היה הג'ין זקוק עוד לעזרתה.

● בריחת השגרירים

אי־אפשר להבין את מטח־המהלומות שירדו על ישראל בעיקבות קבלתו של חוק־ירושלים, אלא על רקע התקשחות הקונסנזוס הבינלאומי נגד מדיניות יש־ראל, שקדמה לכך. חוק־ירושלים פעל כקטליזטור.

בזה אחר זה נחתו המהלומות.

נשיא מצריים הפסיק את המשא־ומתן, והדיע שאין עוד טעם להמשיך בו, שיש צורך בהתחלה חדשה בוועי־דת־פיסגה משולשת אחרי הבחירות האמריקאיות. כוונתו הגלוייה: למקד אז את כל הלחצים על ישראל, כאשר בראש המדינה האמריקאית יעמוד נשיא חדש ובעל־כוח. אם ייבחר קארטר מחדש, יהיה משוחרר במשך ארבע שנים מלחץ הלובי היהודי, מאחר שלפי החוקה האמרי־קאית לא יוכל להיבחר בשלישית. אם ייבחר ריגן, יפעל על פי האינטרסים של נציגי ההון הגדול, התומכים בו. לא תהיה לו מחוייבות כלפי היהודים, שלא יצביעו בעדו.

מועצת־הביטחון התכנסה כדי לדון בחוק, הפעם לא הסתפקה בגינוי שיגרתי, אלא קראה פה־אחד לכל השג־רירויות לנטוש את ירושלים.

היתה זאת פעולת־עונשין מיבצעית — הי ראשונה מסוגה נגד ישראל. זהו תקדים להטלת „סנקציות" חמורות יותר בעתיד.

בפעם הראשונה מזה זמן רב נמנעה ארצות־הברית מלהטיל וטו על החלטה כה חמורה, בעלת השלכות כה מרחיקות־לכת. היתה זאת בשורת־איוב, שאין שניה לה בחומרתה, מאחר שהדבר קרה שבועות מעטים בילבד לפני הבחירות לנשיאות האמריקאית. בשעה זו חשוף הנשיא האמריקאי לאיום הלובי היהודי יותר מאשר בכל עת אחרת. אם התעלם מכך, על אף חולשתו בסיקרי דעת־הקהל, הרי זה מבטא תמורה בעלת מישקל כבד ביותר.

אך הסימן הבולט ביותר היתה התופעה שהטיחה את ציוקה על הימים האחרונים של של תש"ם: כריחת השגרירים.

רשימת השמות היתה מדכאת ביותר, כי היא כללה את אחרוני הידידים של ישראל, אותם שנשארו נאמנים לה גם בעת צרה: אורוגוואי, שמילאה תפקיד חשוב בקבלת החלטתה של עצרת־האו"ם ב־1947; הולנד, הטובה שבידידות; צ'ילה, שממשלת־ישראל הוסיפה להתחנף אליה גם אחרי שהעולם כולו הסתייג ממישטר־הדיכוי בה; אקוואדור, יצרנית־הנפט שאינה תלוייה בכל צורה שהיא בנפט הערבי; קוסטה־ריקה הנאמנה, שתמכה בישראל בכל ההצבעות; אל סאלוואדור והאיטי, צרכניות־נשק של ישראל...

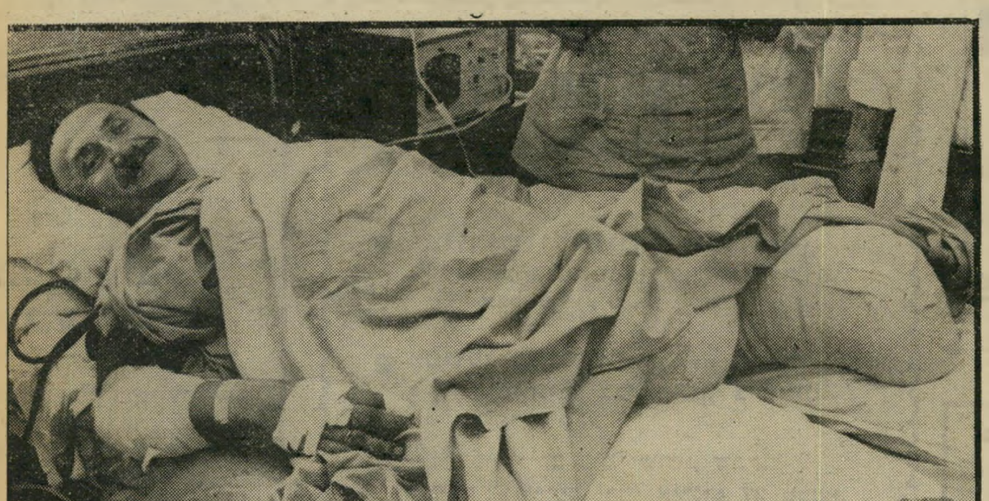
הדבר צילצל כבדיחה: החוק שבא, כביכול, לחזק את מעמדה של ישראל בירושלים המיזרחית, לא זו בילבד שהביא להחלטה עולמית הפוכה, אלא שעירער גם את מעמדה של ישראל בירושלים המערבית, שהעולם כבר השלים עימו בעשרים השנים האחרונות.

שוב התאשר הכלל העתיק: תפסת מרובה, לא תפסת.

מול פני המפולת, נהגה הממשלה כילד נפחד השורק בייער. ראש־הממשלה התעקש להעביר את לישכתו למיזרח העיר, מעשה אשר יגרום לסערה עולמית נוספת, ואשר יבליט את ההבדל בין שני חלקי־העיר. המערך התחרה עם גאולה כהן ביוזמה להציע הצעת־חוק לסיפוח רמת־הגולן. הממשלה החליטה, יחד עם הרמטכ"ל, על עריכת „צעדת ירושלים", שבה יבוזבזו עשרות מיליונים. בגדה המערבית, מיזרחית לירושלים, הונחה אבן־הפינה לעיר

ראש־עיריית שכם, בסאם אל־שכעה, בהפגנה (למעלה) ואחרי קטיעת שתי רגליו

אפרת, ואריאל שרון הכריז שזוהי „התשובה הציונית" לאו"ם. הידיעות על תוכניות להקמת התנחלויות חדשות רדפו זו את זו.

● ענני סערה

כך מובטח כי המפולת האחת תגרום למפולות נו־ספות. באופק הופיעו ענני־סכנה, העלולים להסעיר את השנים הקרובות: התמוטטות השלום עם מצריים, התנגשות חזיתית בין ישראל וארצות־הברית, משבר ביהדות האמריקאית, גירוש ישראל מהאו"ם, הכרה עולמית באש"ף מבלי שזה יידרש להכיר בישראל שאינה מכירה בו.

סכנות אלה יכולות להפחיד את הישראלי הרגיל. אך אף אחת מהן אינה מפחידה את האשה, שיזמה את חוקי־ירושלים והרואה בכך אחת מהן הישג רצוי, אבן־דרך במיבצע ל־הנשמת מטרותיה.

בראשית השנה היתה כימעט אלמונית מחוץ לגבולות ישראל. בסוף השנה ידעו הכל את שמה ואת צורתה. תחנות־הטלוויזיה והעיתונים הקדישו לה תשומת־לב רבה. מדינאים הזכירו את שמה. בעיני רבים נהפכה סמל ישראל החדשה.

היא היתה אשת־השנה של תש"ם.

גאולה כהן.

אותי? רק קוטי.

Coty

סע בטיול סוכות של

אוניברס 19 יום

רק 1350 $

- 15 ימי חוויה בלתי נשכחת

ביוגוסלביה

- 4 ימים מופלאים

ביוון

פרטים והרשמה:

„אוניברס", רח' רמב"ם 17 ת"א, טל. 622976/7

ריאן אוניל
זקלין ביזה

אורחי כבוד במסיבות צמרת

ולקינוח „מנקים" את הכספת...

הגנב שבא לסעוד

"THE THIEF WHO CAME TO DINNER"

ממוצאי שבת 13.9
בקולנוע „פאר" תל-אביב
9.30 — 7.15 — 4.30

הזמנה שכדאי לנצל:

- **ריהוט עתיק:** ארונות, שידות, ויטרינות, שעונים, כלי נחושת ועוד...
- **ציורים וליטוגרפיות:** רובין, ברגנר, מאנה-כץ, פראנקל, גולדמן, אבל פן ועוד...
- **פסלי ברונזה:** עבודות ברזל אמנותיות לבית ולגן, צילומים תחריטים...

פתוח גם בימי שישי, שבת.
הכתובת: ניר-עם, רח' אורנים 37 טבעון,
טל. 04-931751.

גזור — ושמור

חתום על

מידע

העתון שלנו בארה"ב

העתון שלנו בארה"ב אל תסתפק בשמועות — השאר מעודכן. הבטח קבלת „מידע" לביתך מדי חודש.

שלח המחאה ע"ס —.10$ (מנוי שנתי) בצירוף שמך וכתובתך אל:

Havertown, Pa. 19083
MAIDA, P.O.Box 833,

עורך ומו"ל:
רוני צפריר
(215)649-5038
מידע — העתון לאלה שרוצים לדעת יותר

למה לנסוע למיקונוס?

„הדקליה"

מציעה

נופש בנוסח אדם וחוה בגן-העדן

חופשת עירום טבעית, ללא עלה תאנה ועם שמש, ים ואווירה.

שני מחזורי נופש,
5.10 — 11.10 ו-12.10 — 18.10.

מספר מקומות מוגבל

מומלץ בעיקר למשפחות ולזוגות.

מהרו והתקשרו:
טלפון: 055-23805 — 055-22418.

הודעה לישראלים המבקרים בלונדון

מועדון ישראלי בלב האיזור היהודי
קפטריה, רקודים ואמנים מקומיים
המועדון פתוח כל מוצ"ש וראשון
משעה 9 בערב עד מאוחר.

המועדון
The Club

71 COMPAYNE GARDENS • WEST HAMPSTEAD
LONDON N.W.6

להתראות!?

תן טרמפ לחייל

בוהנת הגאולה

ר עירה שחומה בת 13, בעלת חזות תימנית בולטת, צעדה ברחובה של תל־אביב. היא לבשה את המדים החומים של תנועת־הנוער בית"ר.

השנה היתה 1939, והנערה היתה בדרכה מביתה ברחוב זרובבל, בשולי כרם־התימנים, אל הקן של תנועתה ברחוב המלך ג'ורג'. היה זה בניין דו־קומתי, מאורך, בעל צורת חריגה, שנקרא מצחה זאב על שמו של זאב ז'בוטינסקי, "ראש בית"ר".

את הרגשותיה תיארה הנערה עצמה, כעבור שנים:

"לראשונה פקרה אותי (תחושת הזרות) כשהייתי צועדת בתילבושת־בית"ר המצוחצחת והממורקת, זעם שלושי־עשרה שנות־חיים, ברחובות תל־אביב, שמאלי־ימין, בין המון עיניים לועגות, משתאות.

"אני לבדי בדרכי למועדון. יד שמאל עם רגל ימין, יד ימין עם רגל שמאל, לא לטעות, לא להניד עפעף, אני הצבא העברי כולו...

"מוכרחים היו לפנות לי דרך, גם אותם שרעמו בצחוק. ואני לצחוקם של הולכי־מדרכות נתיישרתי, נזדקפתי למעלה־למעלה, פני חמורות ולבי דופק שמאלי־ימין.

"אז גם החלה עוזה בי, תחילה מצטנעת, ובמהרה בוטחת, אותה הרגשה־גאווה ושימחה גדולה שאחרת אני מהם, שטובה אני מהם. אז, למעשה, בתרצ"ט, התחילה אצלי ה־פרישה..."

דברים אלה לא נכתבו ממרחק של שנים רבות. באירוניה עדינה. גאולה כהן כתבה אותם ברצינות גמורה, בסיפרה סיפורה של לוחמת. כאשה בוגרת, הזדהתה לגמרי עם תחושותיה של הנערה.

ואכן, בקטע קטן זה טמונים כל סודות אישיותה של גאולה כהן, האשה שהמיליונים ברחבי העולם ראו אותה השנה בטלוויזיה, שמדינאים ופרשנים בעשרות ארצות שאלו: "מי זאת?"

כדי להבין את המשמעויות הטמונות בקטע, יש לדעת מה היתה תל־אביב בראשית 1939, מה היתה בית"ר ומה היו חייה של נערה קטנה בכרם־התימנים.

● נערה במדים החומים

ל חיות בית"רי בתל־אביב של 1939 — היה זה כמו להיות באותה שנה כושי באלאבאמה, או צועני בגרמניה הנאצית.

השם בית"ר היה מישחק־מילים. הוא בא להזכיר את המקום — ביתר או בית־הר — שבו גווע בשנת 135 לספירה המרד היהודי הגדול נגד הרומאים, בהנהגת שימעון בר־כוכבא — מרד חסר־תוחלת, שהביא חורבן על היישוב היהודי בארץ־יהודה. השם גם היווה את ראשי־התיבות של "ברית יוסף תרומפלדור", תוך עיוות הכתיב של שם האיש. יוסף טרומפלדור הגידם, שאיבד את זרועו כקצין בצבא הצאר במצור של פורט־ארתור, אומנם היה — בניגוד לז'בוטינסקי — סוציאליסט מושבע, וחלם על הקמת חברה סוציאליסטית־אוטופית בארץ־ישראל. הוא נהרג בהגנה על תל־חי, אז ישוב מבודד בצפון־הגליל — הרפתקה שז'בוטינסקי התנגד לה בחריפות. אך אחרי מותו של טרומפלדור אימץ אותו ז'בוטינסקי לעצמו, כתחליף ישראלי לז'וזפה גאריבאלדי האיטלקי, שהיה גיבורו.

אויבין של ז'בוטינסקי, שכללו כימעט את כל מנהיגי היישוב היהודי בארץ־ישראל, האשימו אותו בפאשיזם. בין השאר הצביעו על הצבע החום של מדי תנועתו — צבע שהזכיר אז אוטומטית את פלוגות־הסער הנאציות.

למעשה היתה השקפתו של ז'בוטינסקי תערובת של לאומנות קיצונית, ליברליזם בנוסח סוף המאה ה־19, הערצת הצבאיות ושינאה לסוציאליזם. הוא גם העתיק הרבה מן הגינונים שהיו באופנה בתנועות הלאומניות באירופה שבין שתי המילחמות.

כל זה גרם לכך שבעיני רוב הנוער היהודי בארץ־ישראל של אז, בית"ר היתה מוקצה מחמת־מיאום. להצטרף לבית"ר — פירושו היה לפרוש מן הציבור, להיות יוצא־דופן, להיות מטרה לזעג ולשינאה, ולפעמים גם לנידוי וליסכות.

כל תנועות־הנוער היו אז סמאליות. בית"ר היתה ימנית. חברי כל התנועות התהדרו בלבוש מרושל, ובגינונים בלתי־פורמליים. בית"ר הקפידה על לבוש מצוחצח וממורק, עסקה בתרגילי־סדר צבאיים, קיימה מיסדרים שהועתקו בדייקנות מגינוני הצבא הבריטי.

לכל התנועות היו מדריכים. לבית"ר היו מפקדים, "נציבים", "קציני שילטון". כל התנועות ראו כאידיאל את החברה הקיבוצית וביקשו לחנך את הנוער ל"הגשמה", שפירושה היה הצטרפות לקיבוץ. האידיאל של בית"ר היה הצבא. במשך שנים רבות היתה משאת־נפשו של ז'בוטינסקי הקמתו של "לגיון יהודי" במיסגרת הצבא הבריטי, ולאחר מכן נתן את חסותו להקמת "האירגון הצבאי הלאומי" במחתרת.

בכל התנועות היו הפעולות "מעורבות", כשבנים ובנות שייכים לאותן הקבוצות. בבית"ר היתה הפרדה בין בנים ובנות.

היה עוד הבדל גדול אחד בין בית"ר ובין התנועות ה"שמאליות".

האירגונים הסוציאליסטיים עשו נפשות בקרב בני השיכבה העליונה של הישוב — תלמידי הגימנסיות והעילית של הנוער העובד. הם ביקשו לארגן את "הנוער הטוב", המשכיל והאידיאליסטי, שיוכל ללכת לקיבוץ ולהקים שם את החברה האידיאלית, תוך התמסרות לכל־החיים ודבקות במשימה. כימעט כל התנועות האלה הזניחו את שכונות־העוני.

כתוצאה מכך, הן היו תנועות "אשכנזיות". אחוז הספרדים ובני עדות־המיזרח בקירבן היה כימעט אפסי.

ואילו בית"ר היתה, בראש וראשונה, תנועה של "עדות־המיזרח", של שכונות־העוני.

כאשר צעדה גאולה כהן הקטנה ברחוב המלך ג'ורג' בתל־אביב, מצוחצחת וממורקת, שמאלי־ימין שמאלי־ימין, היא היתה רק אחת מנערים ומנערות רבים שמצאו, כמוה, את דרכם משכונת־העוני אל התנועה האחת שקידמה אותם בברכה.

● "ז'בוטינסקי ראש בית"ר..."

ד משיכה ההדדית בין "עדות־המיזרח" ובין תנועת ז'בוטינסקי — תופעה המשתקפת בסיקרי דעת־הקהל של תש"ם כמו בבחירות מלפני שני דורות — היא תעלומה, שרבים ניסו לפענחה.

התשובה הפשטנית ביותר היא שהתנועה פלשה ל־שכונות־העוני, מפני שלא הצליחה בשכבות מבוססות יותר. בני־השכונות הגיבו על תשומת־לב זו.

גירסה אחרת אומרת שיהודי אירופה, שרבים מהם חונכו במסורת הומאניסטית, היו פחות מוכנים לקלוט את הלאומנות הפרימיטיבית, ששימשה יסוד לתורת ז'בוטינסקי, מאשר בני "עדות־המיזרח" אשר תורה זו דיברה אל ליבם. מה גם שרבים מן העולים שבאו מאירופה היו סוציאליסטים, שונאי־צבא ופאציפיסטים. תנועת ז'בוטינסקי, גינונית ותורותיה, הזכירו להם תנועות אירופיות, שעוררו בהם סלידה.

יש סוציולוגים הטוענים כי זוהי תופעה מקובלת בכל חברה מערבית, שיש בה שיכבה מקופחת. ככל שהשיכבה* מקופחת יותר, כן גובר בה הצורך הנפשי לדבא ולבזות מיעוט לאומי — כושים באמריקה, יהודים באירופה — שהוא "נחות" יותר.

השיכבה התחתונה של העם השליט זקוקה להבלטת לאומיותה יותר מכל שיכבה אחרת, מאחר שרק הרגשת

איש השנה תש"ם

(המשך מעמוד 27)

ההשתייכות לעם עלין יכולה לפצות אותה על הרגשת נחיתותה החברתית והכלכלית. השיגאה לעם אוייב ולי־מיעוט לאומי דרושה לה לשם שמירה על כבודה העצמי.

האימרה המפרסמת של קארל מארכס — „פרולטריון אין מולדת" — הופרכה מזמן.

אצל בני „עדות המיזרח" בארץ־ישראל נוספה על כך תופעה נוספת. השיכבה המקופחת בכל חברה נוטה לקבל את הערכים והדיעות הקדומות של השיכבה השלטת. העילית ה„אשכנזית" של היישוב רחשה בוז עמוק לערבים, לתרבותם, לשפתם, ללחניהם, להיסטוריה שלהם. כל אלה נראו להם כ„נחותים". בכך גם הצדיקה בעיני עצמה את הזילזול ב„ספרדים", שדיברו במיבטא ערבי, שאהבו שירים ערביים ושתרבותם היתה חלק מן התרבות הערבית. כתוצאה מכך החלו בני „עדות המיזרח" עצמם לבוז למוצאם ולתרבותם. כדי להוכיח לעצמם כי אינם שייכים לתרבות הבזויה, הפכו שונאי־ערבים מושבעים.

בעל אחת הזשונות החדות ביותר של ה־חברה האשכנזית, המשורר הלאומי חיים־נחמן ביאליק, ליגלג פעם: „איני סובל ערבים, מפני שהם מזכירים לי את הספרדים." התגובה ה־אינסטינקטיבית של ה„ספרדים" היתה: „אנח־נו שונאים את הערבים, וזכן אנחנו דומים לאשכנזים."

מי ששנא את הערבים מצא באופן טיבעי את דרכו אל מחנה ז'בוטינסקי, אף כי ז'בוטינסקי עצמו לא שנא את הערבים. הוא רק הציע להתעלם כליל מזכויותיהם.

נערה כמו גאולה כהן, שבאה מבית דתי, לא יכלה לדעת כי כמה שנים לפני כן כתב זאב ז'בוטינסקי מאמר חשוב, שנגנז על־ידי תנועתו מטעמים מובנים. במאמר זה תקף „ראש בית"ר" בחריפות את יהדות־המיזרח ושלל ממנה כל זכות להשפיע על עיצוב המדינה־בדרך, מפני שבני עדות־המיזרח, כמו הערבים, אינם מבינים את ההבדל בין הדת והלאום. ז'בוטינסקי, שהיה אתיאיסט מושבע, במסורת הליברליות האירופית, תבע — כמו הרצל — הפרדה מוחלטת בין הדת והמדינה.

כל זה היה זר לגמרי לעולמה של ה־בית"רית גאולה כהן. היא רקדה במעגל לצילילי השיר „ז'בוטינסקי ראש בית"ר / חי חי וקיים..." היא למדה בבית ובתנועה כי הלאום היהודי וזהדת היהודית הם היינו הך. כמו רבים מבני גילה בכרם התימנים, היא מצאה במצודת זאב בית שני, ואולי ראשון.

„חימניה גזעית"

ב ני העדה התימנית היו, אולי, הפרולטרים ה־אמיתיים של היישוב היהודי בארץ. הם חיו בצנע קיצוני, ועל כן היו היהודים היחידים אשר יכלו להתחרות בפועלים הערביים הזולים, הן בשכרם הנמוך, הן בכושר־עבודתם. היו שטענו כי לשם כך הובאו מתימן מלכת־חילה, במיסגרת המאמץ של „כיבוש העבודה" בארץ מידי הערבים.

ה„תימנים" היוו תמיד מעמד מיוחד בארץ. מבחינה חיצונית, הם נבדלים מן היהודים שבאו מכל שאר ארצות־המוצא, ואף משאר בני „עדות־המיזרח". הם הצאצאים הישירים של שבטים דרום־ערביים, שעברו בשלמותם לייהדות בתקופת הג'אהיליה, שקדמה לעלייתו של מוחמד. בניגוד לשבטים שהתנצרו באותה תקופה, ושעברו ל־איסלאם כאשר השתלטו מוחמד ויורשיו על חצי־האי ערב, דבקו השבטים היהודיים בדתם במרוצת הדורות. הם לא התערבבו עם לא־יהודים, והתערבו רק מעט עם יהודים מארצות אחרות.

כך שמרו על מראה חיצוני שונה ובודד — מראה דרום־ערבי מובהק. עד היום, כאשר מדברים ישראלים על נערה תימנית מובהקת, הם מוסיפים כימעט אוטומטית את התואר „גזעית".

מבחינה מסויימת, התייחס היישוב תמיד בחיבה מיוחדת ל„תימנים". התימני הצנוע, החרוץ, המסתפק ב־מועט, השמח בחלקו, שאינו מקנא בזולת, שאינו מקטר, המגדל עשרה ילדים בחדר אחד, הדבק במסורת אבותיו, המחנך את ילדיו ללכת בדרכו ולשמור על ערכיו — זאת היתה דמות שהכל חיבבוה. היא גם היתה אורחת קבועה על במת התיאטרון הסאטירי שפרח באותם הימים, לצד ה„ייקה" הטיפש, ה„גאליציאי" הרמאי וה„אמריקאי" העשיר.

אך החיבה ל„תימנים היתה רק פיצוי קלוש על מעמדם בתחתית הסולם העדתי־חברתי כלכלי.

לנער תימני שגדל ב„כרם", או בשכונות התיקווה, שפירא ועזרא במיזרח תל־אביב, היה נראה כי כל הדרכים לעלייה חברתית חסומות לפניו. לא היה גשר בין ה„כרם" ובין הצמרת המדינית, החברתית והכלכלית של היישוב, שהיתה כולה מורכבת מיהודים ממיזרח־אירופה, בתוספת כמה ספרדים עשירים מבני היישוב הישן, וקומץ של „יקים אינטלקטואלים או עשירים. גם אחרי קום המדינה, כאשר דיבר דויד בן־גוריון על הצורך שיהיה אי־פעם לצה"ל „רמטכ"ל תימני", היתה זאת מישאלת־לב לאחרית־הימים, אוטופיה מודעת.

שום חייל תימני לא נשא בתרמילו את שרביט האלוף.

בין עסקני המיפלגות היו כמה „תימנים מיקצועיים", שזכו במישרות כתשלום מס־שפתיים לאידיאל של „קיבוץ גלויות" — בתנאי שהיו נכנעים ונאמנים.

זה היה סדר העולם, והוא היה מובן — אולי בתת־חכרה, אולי בצורה מעורפלת — לנערה שצעדה במדי־בית"ר ברחוב המלך ג'ורג', כשהיא מרגישה במבטי הבוז והזילזול של עוברי־האורח.

היא מרדה נגד סדר זה, בדרך היחידה שהיתה פתוחה לפניה.

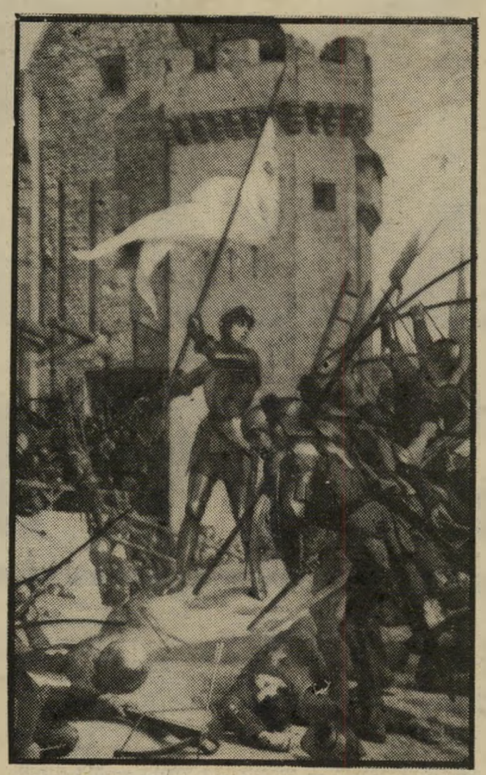
ז'אן ד'ארק מכרם התימנים

ג אולה כהן נולדה בסוף 1925, בעשרה בטבת, יום הצום על נפילת ירושלים. משום כך נקראה בשם גאולה. אחיה נקראו על שם הכוהנים, אחותה על שם אסתר המלכה.

אביה, שעלה מתימן בראשית המאה כש־היה בן 5, היה חייט עני, שגידל עשרה בנים ובנות. האם היתה בת למישפחה מירושלים העתיקה, שאבות־אבותיה באו ממאראקש כי־מארוקו.

האווירה בבית היתה דתית־מסורתית, בתוספת מנה של עסקנות. סבו של האב היה בתימן איש־הקבלה, והיה עולה לראשי־הרים כדי להביא גשם. האב עצמו כיהן זמן־מה כמזכיר התאחדות־התימנים.

משחר ילדותה ידעה בת החייט מרחוב זרובבל את התשוקה הבוערת להתבלט, ל־יות, להיות משהו, להיות במרכז, לעלות על הבמה.

הדוגמה: ז'אן דארק בקרב על אורליאן

יתכן שעובדת היותה בת בין אחים רבים במישפחה תימנית ששמה את הדגש על הבן, הוסיפה על הצורך הזה.

היא עצמה תיארה את אחת מחוויותיה בבית־הספר היסודי: „פעמים רבות הייתי מדקלמת בבית־הספר משירי־הזעם של ביאליק, כשמולי קהל תלמידים ומורים, ובעוד אני בדרכי אל הבמה אני עוצרת בעצמי לא לפרוץ בדיקלום, ובעוד אני יורדת ממנה — הייתי מבקשת לחזור על עקבי ולעלות שוב, שאם נסתיים השיר הנה קולי עוד נמשך והולך..."

אין ספק שהיא מרגישה כך גם כעבור 45 שנים, בעלותה על דוכן־הנואמים במליאת־הכנסת וברידתה ממנו.

כך, בכור־ההיתוך של ילדותה, צורפו יחד התכונות שהבטיחו את גיבוש אופייה: ה־עוני של מישפחה מרובת־הילדים, המעמד ה־נחות של עדה מקופחת, האמביציה האישית היוהטת והשאיפה להתבלט.

אילו נחונה בכישרון בולט וייחודי — יופי נדיר, כישרון מוסיקלי או תיאטרוני, יכולת מיסחרית — יתכן שהנערה היתה מוצאת לה פורקן בדרך אחרת. אך בהעדרו, הובילה דרכה כימעט בהכרח לקנאות המדינית.

בסיפרו המאמין האמיתי ניתח אריק הופר האמריקאי את הפסיכולוגיה של „הקנאי" בא"א הידיעה — דמות שהיא שווה בכל התנועות הקיצוניות משמאל ומימין, הלאומניות ואנטי־לאומניות, הפאשיסטית והאנארכיסטית, הקומוניסטית והריאקציונית. זוהי דמותו של אדם בלא כישרונות מיוחדים, נטול כוח־יוצר, אך בעל אמביציה אישית בלתי־מוגבלת, המוטרד על־ידי ספקות בלתי־מוגבלת, המוטרד על־ידי ספקות בלתי־מודעים לגבי עצמו ומעמדו.

איש כזה מתגבר על תחושת־הנחיתות שלו בהתמסרות קנאית ומוחלטת לרעיון מוזאלי כלשהו, חמעניק לו תחושה של ערך וכוח, ו־המשייך אותו לקבוצת־עילית — לאום נבחר, דת ייחודית, גזע עליון, מעמד מהפכני.

יש ספק אם הנערה מרחוב זרובבל שמעה על הנערה מאורליאן. אך ז'אן ד'ארק יכלה לשמש לה דוגמה ומופת. בת־האיכר, ששמעה קולות של קדושים אשר ציוו עליה להתייצב בראש ציבאות צרפת, לשחרר את העיר אורליאן מן המצור ולהכתיר את המלך, נתקלה תחילה בבוז, ביגלל מוצאה הנחות והיותה אשה. אך היא שיכנעה את הספקנים באמונתה הלוהטת, בשיכנוע העצמי העמוק שלה ובתחושת שליחותה.

היא היתה הנביאה הזוחמת של קנאות כפולה — השתלבות הקנאות הדתית עם הקנ־אות הלאומנית, שהיתה אז חדשה באירופה של שלי המאה ה־15.

הקנאות הכפולה הזאת, בעלת כוח־המחץ הכביר, ניצחה אחרי ש„הנערה מאורליאן" עצמה נשרפה על המוקד בידי אויביה הבריטיים.

„אני לא אומרת שאת צריכה להיות ז'אן ד'ארק ולשמוע קולות..." אמרה גאולה כהן השנה למראיינת, בדברה על עצמה. בכך אישרה כי ההשוואה אינה רחוקה מתודעתה.

הפרישה הראשונה

מ בית"ר הובילה דרכה של צעירה רציונית, חדורת־אמונה, כימעט אוטומטית אל האירגון הצבאי הלאומי. בגיל 16 הצטרפה אל האירגון.

חברי אצ"ל התייחסו לבית"ר בזילזול משועשע. הבית"רים, כך סברו, אך „משחקים בחיילים", עורכים מיפקדים ומיסדרים, לובשים מדים, מצדיעים. ואילו הם, אנשי האירגון, היו חיילים אמיתיים, נושאי־נשק, מוכנים לחרף את נפשם בכל עת. בית"ר היתה תנועה חוקית וגלויה. האירגון פעל במחתרת, ושלטו בו כללי ה־קונספירציה.

שהותה של גאולה באצ"ל היתה קצרה, ונראה שלא היתה מאושרת. כעבור זמן־מה נודע לה, לתדהמתה, כי האירגון מקיים שבי־תת־נשק עם הבריטים.

„כשנודע לי בשנת 1942 שאצ"ל חתם על שביתת־נשק עם הבריטים," סיפרה לא מכבר למראיינת,* „לא הבנתי איך אפשר דבר כזה, כשהשערים נעולים והבריטים זורקים פליטים. נפגשתי עם אנשי לח"י, והבנתי שהם ממשיכים להילחם. בתקופה ההיא, כשאף אחד לא פרש, קמתי אני, נערה צעירה, ופרשתי. בגין אף פעם לא שכח לי את העניין הזה."

אם התיאור הזה הוא מדוייק, הוא מעיד על כך ש־גאולה הצעירה היתה בלתי־מודעת באופן מדהים לנעשה סביבה. שביתת־נשק בין אצ"ל והבריטים היתה קיימת מאז 1939. עם פרוץ מילחמת־העולם השנייה, החליט זאב ז'בוטינסקי כי המערכה נגד היטלר קודמת לכך צורך אחר, ביגלל הסכנה הנוראה הנשקפת ליהודים באירופה. על כן הורה לאצ"ל להפסיק את כל הפעולות נגד הבריטים. למעשה אף נוצר שיתוף־פעולה בין הבולשת הבריטית ובין אצ"ל, לאיתור חברי המיפלגה הקומוניס־טית הבלתי חוקית, שהתנגדו אז למילחמה, בהתאם למדיניות שקבע סטאלין עם חתימת ההסכם שלו עם היטלר.

על רקע זה פרש אברהם („יאיר") שטרן ביוני 1940 מן האצ"ל, והקים את האירגון שנקרא לאחר מכן לח"י — לוחמי־חרות־ישראל. יאיר דגל בתורה ההפוכה: שה־משימה העיקרית היא למגר את השילטון הבריטי ולפתוח את שערי הארץ. לצורך זה היה כדאי, לדעתו, לנצל את שעת חולשתה של בריטניה, בהיותה עסוקה במילחמה על חייה. יאיר אף היה מוכן לשיתוף־פעולה עם הנאצים, בתיקוות־שווא שאלה יהיו מוכנים לשלוח יהודים לארץ־ישראל כדי להיפטר מהם.

כך זה קרה שנתיים לפני שגאולה הצעירה הצטרפה לאצ"ל — ורק אז נודעו לה הדברים. היא הסיקה את המסקנה, שנבעה מן הטמ־פרמנט זמן האמונה שלה.

היא לא היתה היחידה. במשך כל השנים היתה זרימה מסויימת מאצ"ל ללח"י, כשהאירגון הקטן יותר מושך אליו את היסודות היותר קיצוניים.

לוחמת מיקצועית

ב אותן שנים למדה גאולה כהן בסמינר למורות. בלילות הדביקה כרוזים של לח"י.

באחד הימים אירעה, בכיתת הסמינר, שבה למדה, תקרית ששינתה את חייה.

אחד מנערי־המחתרת פרץ לכיתה והטיל חבילת־כרוזים, שנועדה לבני־נוער. עם תום השיעור פנתה אליה אחת התלמידות בכיתה, שהיתה קשורה לזרוע הנוער של ה„הגנה". הנערה ביקשה מגאולה כהן למסור לידיה את הכרוז.

על תקרית זו כתבה גאולה כהן: „היא הושיטה את ידה וניסתה לחטוף את הכרוז, שהיה קמוץ באגרופי. הצליחה לתלוש פיסה מקצהו. קמתי, דחפתיה לאחור והעמקתי לגלגל את הכרוז לידי. שתינו עוד לא התכוונו ברציונות, שתינו עוד לא ידענו מה אנו עושות. כשעמליה חזרה והתנפלה — עכשיו בשתי ידיה — על ידי...

„הכרוז בידי נתמעך כולו, אבל אגרופי היה קמוץ ומוצק מאוד. ובין דחיפה לכאן וגילגול לשם מצאנו את עצמנו מתכתשות במיסדרון הארוך והרחב שמחוץ לכיתה, ומסביבנו, במעגל, תלמידות, הרבה תלמידות, שכן הפעמון צילצל...

---

* כתבת העולם הזה שרית ישר, שריאיינה אותה למען כתב־העת מוניטין.

„ואומנם המכות של־עמליה לא היו מהלומות של סתם, מכות גוף, אלו היו מכות רעיוניות מאוד, וכחניות מאוד. גם המכות שלי, כי משהתחלתי בהן כבר נתעלמה ממני סיבתן...״

כתוצאה מכך נזרקה גאולה כהן מכתלי הסמינר למורות, בהתאם להוראתו של דויד בן־גוריון, שהורה להשליך מכל מוסדות־החינוך בני־נוער הקשורים באצ״ל ובלח״י. במיכתב־הסילוק שלה מבית־הספר נכתב: „אנו מאשרים בזה כי התלמידה גאולה כהן למדה בשנת תש״ה בכיתה ו׳, הכיתה העליונה של מוסדנו, ובקיץ של השנה היא לא ניגשה לבחינות־הגמר בשני מיקצועות (חיבור ופדגוגיה) מסיבות שלא היו תלויות בלימודיה, אלא מסיבות פוליטיות, לפי הוראות מחלקת־החינוך...״

אחרי סילוקה מהסמינר־למורות הופיע דבר סילוקה באשנב ׳, אחר מביטאוני ה„הגנה״, והיה ברור שביקור אנשי הבולשת הבריטית בבית הוריה של גאולה כהן הוא עניין של ימים בילבד.

עד־כן עזבה את הבית והצטרפה לפעילות שקמה במחתרת. היא הפכה לוחמת מיקצועית.

● למות או לכבוש

ב אחד הערבים, זמן קצר לאחר מכן, כאשר סובבו מאזיני־הרדיו בארץ את כפתורי מכשיריהם, הם שמעו קול חדש.

מן המקלט בקעו כמה צלילים של שריקה, ולאחר מכן החל קול נשי לדקלם בפאתוס בומבאסטי את דבר לח״י. **מילבד קומץ ראשי־לח״י, לא ידע איש מי היא בעלת הקול הזה, שהפך מאותו יום בכ־בית ברבבות בתים. גאולה כהן, שאהבה כלי־כך לדקלם בבית־הספר היסודי, עד כי לא יכלה להפסיק, מצאה את יעוד־חייה. היא דיקלמה באוזני היישוב כולו.**

על הנסיבות שהביאו לבחירתה לתפקיד זה כתבה גאולה כהן עצמה. כאשר השלימו אנשי לח״י את הרכבת המשדר לתחנת־השידור המחתרתית הניידת, בחן נתן ילין־מור כמה מועמדים לתפקיד הקריין.

ילין־מור, ששמו היה אז פרידמן־ילין, ושנודע במחתרת בשם „גרא״, היה אחד משלושת חברי „מרכז לח״י״. בניגוד לאצ״ל, לא רצה לח״י להיות אירגון צבאי אלא תנועה־לוחמת, ועל כן לא היתה לו „מיפקדה״.

האיש שבחן את גאולה כהן היה שונה מאוד ממנה, וכימעט היפוכה הגמור. ילין־מור היה מחונן בחוש־הומור נדיר, וגם בהגיון צונן. בכך נבדל משני עמיתיו במרכז,

גאולה כהן במחתרת, לפני מאסרה -

יצחק יזרניצקי („שמיר״), כיום שר־החוץ של ישראל, והד״ר ישראל שייב („אלדד״).

כשהבחין ילין־מור בהתרגשותה של המועמדת, הרגיע אותה כדרכו: „זו לא בחינה. אל תתרגשי, אם תיכשלי לא תישארי בלח״י לשנה נוספת !״

נתן ילין־מור עצמו תיאר את גאולה כהן, כפי שנראתה לו באותה פגישה, בספרו לוחמי חרות ישראל, בעברית הנגדרת שהיתה אופיינית לו: „דקת־גו היתה, שבריריה. אך מפניה הציצו שתי עיניים יוקדות. שערה השחור, שכבר בימים ההם לא סורק בצורה שיגרתית, היה עטרת נאותה לפניה השחומות, שסומק ביצבץ בהן, וביחד שיוו לה צבע רענן. נתוניה הגופניים היו כלי־היצוני המחזיק בו התלהבות של אכסטזה, שאינה פוסקת ואינה נדלית. „קולה של גאולה [היה בו] גון של צרידות. לא מכוח הנימים שבגרונה, אלא מכוח ההתרגשות שאחזה בה בעת קריאת חומר מלהיב ומרגש...״

שידורי תחנת־השידור של „לוחמי חירות ישראל״ היו נפתחים בשריקת־אות מהימנון לח״י, אחד משירי יאיר:

• שעורכו אז, אליעזר ליבנה (ליבנשטיין), הפך לימים מראשי תנועת ארץ־ישראל השלמה, לצידה של גאולה כהן.

חברת־לח״י גאולה כהן (משמאל) כקריינית התחנה החשאית, זמן קצר לפני תפיסתה

„בימים אדומים / של פרעות ודמים / בלילות שחורים של יאוש...״ על הרגשות שסערו בה מדי פעם, כשהיתה מאזינה לאותה שריקת־אות, כתבה גאולה כהן: „ואני ראיתי כתמים פרועים אדומים ושחורים מרצדים בחלל, ובתוכם ראיתי חומקים צללים אדומים בלי צבע...״

בספר־זיכרונותיה בחנה גאולה כהן את פתיחי השריקה של שתי תחנות־השידור המחתרתיות האחרות, של אצ״ל ושל ההגנה: „מקול ציון הלוחמת, תחנת השידור של אצ״ל, בקע הימנון בית״ר. שורה אחת ממנו נשתרקה מן התחנה, שורה יחידה ובה חמש תיבות, למות או לכבוש את ההר׳, אולם משעלתה השריקה באוזני צריכה הייתי לעצור בגופי מלקפוץ לדום ברחובה של עיר. שזה לא הימנון שאפשר בו להמשיך ללכת ולשרך רגליים בצידי רחוב, זה הימנון שצריך לצעור בו בדרך־המלך, בגו זקוף ובראש מורם, הימנון שכששרים אותו אתה מרגיש סובב ומכתר את ראשך כתר. או אז אם בעבד אתה פוגש, שאוזנו רצועה, אתה קורא עליו תגר...״

ממרחק השנים, כאשר החליפה גאולה את מושאי קריינותה, היא כתבה עוד על אותה תקופה: „רק שירה אחת אני יודעת שיכולה עוד היום להעלות את קולי גם בלא במה, ובה גם בלא מיקרופון אני שומעת קולות של עולם מלא, שירתו של אורי צבי גרינברג, אולי בשל

- ובעלת שיער בלונדי אחרי הבריחה

שנבראה בין השמשות, שעה שאין למוות שליטה בעולם, שעה שהיא לא יום ולא לילה, ואולי בשל שבה עוד חיים כל הלילות שהיו — גם אותם לילות שחורים של תש״ו בעליית הגג, ובה כבר חיים ונושמים כל הימים שיהיו — גם אותם ימים זוהרים שחלמנו עליהם אז שיבואו ועוד לא באו...״

לא הכל התלהבו מן הקריינית של לח״י.

סיגנונה צרם את אוזנם של רבים. היא דיקלמה בפאתוס בומבסטי, ילדותי־כימעט, שהתאים יותר לבית־ספר יסודי מאשר לתחנה של איר־גון, שהרעיד את האימפריה הבריטית.

התחבה של ההגנה — תלם־שמיר־בועז — דיברה בקול מעשי, ענייני, שהיה בו מן השקט המרשים וה־משכנע. תחנת אצ״ל היתה פאתטית יותר, כיאה לאירגון שנולד על בירכי בית״ר. אך הפאתוס של גאולה כהן, שהגיע לשיאים, לא התאים, לדעת רבים, לרוחה של לח״י, אשר רמת פירסומיו החלה אז לקסום לרבים מאנשי־ההגנה, שראו את עצמם קרובים הרבה יותר ללח״י מאשר לאצ״ל. הדיקלומים המנופחים של הקריינית דחו אותם.

● „אני לוחמת עבריה!״

ולם חיש־מהר הגשימה גאולה כהן את חלום חייה — היא הפכה גיבורה לאומית.

באחד הלילות ב־1946, עם ראשית השידור, נלכדה תחנת־השידור של לח״י בידי בלשים בריטיים, ביחד עם כלניות * כיתרו את הבניין ברחוב השומר 3, ליד שוק הכרמל בתל־אביב, ועצרו את גאולה כהן ואת מרבית צוות מפעילי תחנת־השידור.

אחד הבלשים, שהתחקה במשך תקופה ארוכה אחר גאולה כהן, אמר לה בסארקזם, עם תפיסתה: „סוף־סוף. אבל אני בסדר. הבטחתי וקיימתי. הבטחתי לאמך למצוא אותך — ומצאתי... ה־ה־ה...״

אלא שגאולה כהן לא נראתה כפי שנראתה ביום שבו עזבה את בית־הוריה. היא חימצנה את שיער ראשה, כדי שלא תזוהה בנקל, והבלש המשיך ואמר לה: „ה־ה־ה... שיערה בהיר, עיניה בהירות...״

אחרי חקירה קשה הועברה גאולה כהן מחדרי הבולשת הבריטית אל בית־הכלא לנשים, ששכן בבית־לחם.

כעבור תקופה קצרה תיכננה את בריחתה הראשונה.

היא הצליחה להימלט. אלא שחיילים בריטיים ושוטרים ערביים דלקו אחריה במידרונות בית־לחם.

גאולה כהן תיארה את שהתרחש: „עד שעליתי בהר, היו הירידות אל חללו של עולם ולא אל גופי, שגופי היה סתור ומוגן בין סלעי המידרון וביקתות האבן, עכשיו שאני עולה בהר החשוף — הירידות הן אל גופי.

„אותם פצעים שנפצעתי, כשעברתי את החומה והתיל, וכששיטחתי גופי על הטרשים, היו פצעים שלי, היו פגעי בריחה שלי שאני בורחת בה, ולא כאבו — עכשיו, שריטה אחת של כדור אחד שפגע ושרט בירכי צרבה עד מוות. זאת לא היתה שריטה שלי, זו כל כולה באה מפגיעה של זרים, שרודפים אחרי לתפוס או להמית...״

החיילים הבריטים והשוטרים הערביים לכדו את גאולה כהן הפצועה. היא הרימה את ידיה לכניעה.

„הידיים המורמות להיכנע היו ידי, ולי אין ידיים אחרות להוריד בכוח למטה את אלו השתיים שלמעלה. הרגליים התקועות פה בהכנעה הן רגלי, ולי אין רגליים אחרות להריץ את אלו השתיים מפה והלאה...״

בדרכה חזרה אל הכלא הועברה גאולה כהן במסע משפיל בחוצות בית־לחם, בהגיעה, הוכנסה, למרות פציי עתה, לצינוק.

היא נחבשה. תחושותיה על נסיון־הנפל של בריחתה:

* כינוי לצנחנים הבריטיים אדומי־הכומתה, שהיה מקובל אז בין יהודי ארץ־ישראל, בעיקבות שירו של נתן אלתרמן, שהיה פופולרי באותן שנים.

(המשך מעמוד 29)

„אמת. הכדור ששרט יכול היה גם להמית, אבל הבריחה האחת שעמדה אז לעיני לא היתה אם לחיות, אלא אם אצליח לברוח. פירושו של המוות היה אותה שעה בעיני רק אחת מצורות אי־ההצלחה, אחת מצורות הכישלון של הבריחה...“

אחרי החלמה חלקית מהפציעה, הובלה גאולה כהן תחת מישמר כבד לבית־המישפט בירושלים. שם, באולם־המישפט כפרה בזכותם של הבריטים לשפוט אותה — כמינהג הצהרותיהם של שאר אנשי לח"י בבתי־המישפט הבריטיים, ששימשו במות־תעמולה בעלות הד רב להבאת טיעוני לח"י קבל עם ועולם.

גאולה כהן המשיכה במסורת קודמיה, והצהירה: „אין אני מודה בזכותכם לשופטני, ועל כן לא לכם עלי למסור דין־וחשבון אם עשיתי ומה עשיתי.

„אני, לוחמת עברית, בת לתנועת לוחמי חרות־ישראל, רואה בכם כוח זר המשעבד את המולדת. לי יש רק חוק אחד ויחיד, שאותו המיכתי על עצמי מרצוני החופשי, הוא חוק המחתרת העברית...“

בהמשך נאומה הוסיפה: „אנו, לוחמי חרות ישראל, הוצאנו חוקי־חירום משלנו: כל בריטי בארץ הזאת, שוטר כהן למירפאת בית־הסוהר בירושלים, לרגל המשך הטיפול ברגלה השרוטה.

תיכנון הבריחה היה מבוסס על העיקרון שהשוטרים הבריטיים לא היו בודקים את הערביות רעולות־הפנים, שהיו מגיעות לבית־הסוהר המרכזי בירושלים לבקר את בני משפחותיהם.

בסיועם של כמה מערביי הכפר אבו־גוש, שהיו חברים בלח"י, הוגנבה לאולה כהן תילי בושת ערביה. בני אבו־גוש עשו מהומה רבה, שאיפשרה לה לחתיבב ולהימלט, כשהיא רעולת־פנים, ולצאת בעד ישערי מיגרש־הרוסים.

במקום היעוד פגשה גאולה כהן את חברתה למחתרת, שהמתינה לה. וכעבור כמה דקות הגיעה למקום־המחסה שהוכן עבודה, שם התמוטטה מחוסר־כוחות.

הבריטים החלו מיד בחיפושים קדחתניים בירושלים, לשם גילוי עיקבותיה. שערה נצבע מחדש בצבע בלונדי, ובמונית של אחד ממקורבי הלח"י, כאשר על ברכיה תינוק מיילל, ומסביבה עוד כמה נשים, נמלטה גאולה כהן מירושלים לרעננה.

ברעננה, במיסתור של לח"י, פגשה גאולה כהן לראשונה את ד"ר ישראל אלדד־שייב, שנמלט זמן קצר לפני גאולה כהן ממאסרו, למרות שגופו היה מכוסה בגבס.

היא תיארה את פגישתם: „היתה זאת הפעם הראשונה שעמדתי איתו פנים־אל־פנים. רק שאז לא ידעתי שמכל אנשי לח"י, אחרי שזו תתפרק עם הקמת המדינה, אמשיך בן־גוריון ניצל את פרשת אלטלנה כדי לחסל את אצ"ל, וברצה המתווך מטעם האו"ם, הרוזן השוודי פולקה ברנאדוט, כדי לשים קץ ללח"י.

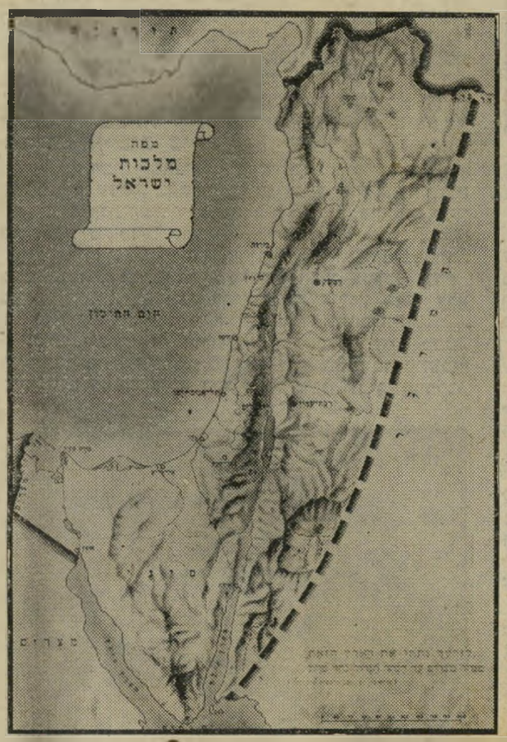
האירגון המפואר, שעורר בעולם הערצה וחיבה, שידיניו ראו בו את התגלמות רוח ההקרבה של תנועת־שיחרור, ושהבריטים ראו בו כנופייה טרוריסטית אכזרית ונפשעת, התפרק רגורמים.

תחילה נעשה נסיון להקים מיפלגה פוליטית, כפי שעשו מנחם בגין וראשי אצ"ל. נתן ילין־מור נבחר לכנסת הראשונה כסיעת־יחיד מטעם רשימת „הלוחמים“ — רשימת לח"י. אך חיש מהר התגלה כי שום דבר אינו מאחד את ראשי לח"י ואנשיו. בניגוד לאנשי אצ"ל, שנשארו מאוחדים סביב תורת ז'בוטינסקי, התקדמו אנשי לח"י בכיוונים שונים.

ילין־מור, שהמציא בימי המאבק את הסיסמה „ניטר־ליזציה של המיזרח התיכון“ כדי למשוך את הסובייטים למאבק נגד השילטון הבריטי בארץ, הלך שמאלה, השתתף ב־1957 בהקמת „הפעולה השמית“, הפך אחד מראשי תנועת־השלום. עם תום כהונתה של הכנסת הראשונה התמסר לעסקים, ניהל חווה חקלאית גדולה בדרום.

יצחק שמיר התמסר אף הוא לעסקים, בלא הצלחה מרובה, ואחר־כך התגייס לשורות המוסד — שנולד מתוך הש"י (שרות־הידיעות) והמוסד לעליה ב' של ההגנה.

גאולה כהן עם ד"ר ישראל אלדד־שייב ועם הגלו"ח של מפת „מלכות ישראל“ של אלדד, מנהר פרת עד נילוס

או חייל או איש־בולשת, דינו כדין אוייב ואחת דתו — למות...“

בשלב זה החליט בית־המישפט להפסיק את דבריה.

אחרי חיכוכים רבים בינה ובין חברי־השופטים, הגיע זמן השמעת פסק־הדין: „על החזקת משדר — שתי שנים. על הזקת הנשק — שבע שנים. ביחד: תשע שנים...“

ברגע שהשופט הראשי, הקולונל פל, השמיע את גזר־הדין, קמה מהומה באולם. אמה של גאולה, שהגיעה למישפט כשבידיה אחיה התינוק של גאולה, קמה על רגליה ושרה את התיקווה.

לאחר מכן, אחרי שגאולה כהן הוחזרה לבית־לחם בזינזנה — המכונית להובלת־אסירים — התמידה האם לבקרה שם, כשהיא מחביאה מיכתבים בתוך דפנות כפולות של קופסות־ריבה ובסוליות־הנעליים.

האם זיכרונות אלה מעוררים בך גאולה אהדה כלשהי לפלסטינים, העוברים עתה חוויות דומות בבית־המישפט הצבאי הישראלי? האם היא כיכך מקשרת בין אלה לאלה?

התשובה היא: בהחלט לא. עצם הרעיון כי האוייב מופעל על־ידי מניעים דומים, ומתנהג בצורה דומה, זר לרוחה.

זהו ההבדל בין החייל, המסוגל להשוות את עצמו לחייל האוייב ולהבין לרוחו גם כשהוא מנסה להרוג אותו, ובין הקנאי, שכלל אינו מסוגל להשוות את עצמו, בעל הצדק המוחלט, למישהו אחר.

חתונה במחתרת

מ ייד אחרי פסק־הדין התחילה הפעילות לשיחרורה של גאולה.

התיכנון הקפדני נעשה על־ידי אנשי לח"י מבחוץ. לשם הצלחת המיבצע הופעלו לחצים להעברת גאולה לצעוד עימו גם צעד בצעד ולרקום עימו, בירחון למחשבת חרות ישראל, את חלום־המלכות שלא בא. להמשיך ולחלום בעט כותבת, אחר מעט חי...“

ואכן, מכל ראשי לח"י שייב היה הדומה לה ביותר: קנאי, מיסטי, קיצוני בראיבוך, זר לכל היגיון מקובל.

ממחבוא לח"י ברעננה הועברה גאולה כהן לבני־ברק, ולאחר מכן למיסתור שהיה בשכונת מחלול, על שפת־ימה של תל־אביב. שם הוסוו היא ואחד מלוחמי לח"י, עימנואל שטרסברג, חניך בית"ר פולין, שנקרא במחתרת בשם אדם, כבעל ואשה.

כעבור זמן קצר החליטה גאולה כהן להינשא ל„אדם“. את טכס־הנישואים המחתרתי תיארה בלשונה: „הרב שהשיא אותי ואת אדם בחדרם של מיכל ומיכאל שלנו, בנוכחות מניין אנשים, לא ידע ששמשו השחור של החתן המגובע ותלתלי־הזהב של הכלה הם צבועים. הוא רק לא הבין למה זה פיתאום, כשטקס־הקידושין נגמר, אבל שימחת־הכלולות עוד לא החלה, פרץ לחדר אורח לא־קרוא ולחש מה על אוזנו של החתן, שלחש באוזני: ‚צריך להסתלק, השומר מלמטה מודיע על תכונה חשודה‘...“

מותו של דבור

מ ה קורה לקנאי, שהאמונה הטוטאלית היא התוכן הבילעדי של חייו, כאשר הוא מגיע אל הגשמת מטרתו?

האנגלים גורשו מן הארץ. מדינת־ישראל קמה, מיגרה את אויביה בשדה־הקרב. על המאבק ניצח דויד בן־גוריון, שנוא־נפשם של אנשי־המחתרת, איש הסיזיון. תהילת־הקרבות עיטרה את גדודי ההגנה, שאנשי המחתרת בזו לה קודם לכן, ושהתגלתה במילחמה הסדירה כצבא מצויין. מתוכה קם צה"ל, שכל מפקדיו המצטיינים באו מן הפלמ"ח ומשליחי ההגנה ששיריתו בצבא הבריטי. הוא נשאר במחתרת — אך הפעם כמשרת נאמן של המישטר הבן־גוריוני.

היחיד מראשי לח"י שלא הסתגל למדינה החדשה היה ישראל אלדד־שייב. הוא נשאר מורה ומחנך, הקדיש את מיטב מירצו להפצת התורה הלאומנית־המיסטית הדתית, הטיף להקמת „מלכות־ישראל“, שתשתרע מן הנילוס ועד הפרת.

גאולה כהן, הקנאית כה"א הידיעה, התבטה קשות. היא ניסתה למצוא סיפוק בלי מודים, ניסתה להמשיך במקום שבו נפסקו לימודיה כאשר גורשה מהסמינר למורות.

היא למדה מדעי־היהדות ופילוסופיה באוניברסיטה העברית בירושלים. „בפה פעור ישבתי או על ספסלי־המיכללה הירושלמית, ובעיניים יוצאות הבטתי אל ה־קתדרה: הנה יעלו משם קולות, הנה יבוא משם איזה פשר...“

אך הקולות לא באו. רוחה לא מצאה מנוח בעיסוק פרוזאי כזה. היא לא השלימה עם החיסול של לח"י, ועם התמסרות המדינה לשיגרת יום־יום. היא לא יכלה להתקיים בלי אמונה טוטאלית.

„בתש"ט פרשה לח"י מעצמה אל המדינה,“ כתבה, „ונתחברה לה כאותו זכר שבדבורים, שמתחבר להפרות ומאבד עם עוקצו את חייו.

„זה היה מוות דרמאתי, אבל גם מעורר־רחמים, מפני שאף אחד מאיתנו לא התכונן פה בעצם לאבד את עצמו מדעת. כשהרגשתי אז והנה משהו עולה וחונק, כמי ששאף לחזו אוויר וריאותיו מלאות בו עד להתפקע, הנה זה רק החל להשיבו, כשלפתע נסתמו כל המוצאות — עליתי אז, בכוח אותה מועקה, ירושלימה...“

אידופה: השטן והזנות

ב אופן טיבעי הגיעה גאולה כהן אל האיש הקיצוני ביותר מראשי לח"י: ישראל אלדד.

הוידאו־טייפ של "סניו".
אפילו כשאתה יוצא לבלות- הוא נכנס לתמונה.

הוידאו טייפ של "סניו" מקליט עד 3 1/4 שעות ברציפות. הוא לא מפסיק באמצע משחק כדורגל מרתק. הוא מתאים לכל טלוויזיה ותוכל לחבר אליו מצלמת וידאו ומיקרופון וליצור סרטים מקוריים בעצמך.

אתה מחליט מה לראות:

כשיש לך וידאו טייפ "סניו" ביתך, אתה חבר במועדון סגור המעמיד לרשותך ספריית השאלה בת יותר מ־200 סרטים, מחזות ומופעי בידור שונים.

וידאו טייפ "סניו" —
הקולנוע הפרטי והמשפחתי שלך.

אמינות זה SANYO

VTC – 9300
וידאו טייפ
בטאקורד.

SANYO

היבואנים: ס.ט.ס. אלקטרוניקה בינלאומית בע"מ ת.ד. 2579, ירושלים טל. 245283(02)
מכירות: תל־אביב: רח' החשמונאים 91, טל. 210068—269858(03) • חיפה: שד' ההסתדרות, מפרץ ת. טל. 725681—740495(04) • ירושלים: רח' לונץ 10, טל. 224829(02).
מעבדות שירות: תל־אביב: 455925—442258(03) • ירושלים: 242534(02) • חיפה: 725676(04)

...אבל הכנסתנו לא תפחת.

להרחיב את המשפחה — אין זה ענין פשוט כל כך.
אשתי תצטרך להפסיק לעבוד, ואיננו מוכנים לרדת מרמת ההכנסה שלנו.
בדקתי ומצאתי שבנק לאומי מאפשר לנו לשמור על רמת ההכנסה שלנו עם "כח רב תכליתי", באמצעותו נקבל תקבולים חדשיים.

בתום תקופת החסכון איננו חייבים למשוך את חסכונותינו בסכום אחד.
נוכל למשוך את הכסף גם בתקבולים חדשיים שבעזרתם נוכל לאזן את תקציב המשפחה. וזאת בתקופה של עד 5 שנים.
יתרת החסכון שטרם משכנו ממשיכה להיות צמודה למדד במלואה ונושאת ריבית צמודה ומצטברת.

ואין זה היתרון היחיד של

"כח רב תכליתי"

ב"כח רב תכליתי" אנו קובעים כמה נפקיד ומתי. אנו קובעים גם כמה זמן נחסוך. אנו יכולים לחסוך בין 4-7 שנים ובמשך 4 שנות החסכון הראשונות אנו יכולים לשנות את דעתנו.

ומה אנו מקבלים בתכנית "כח רב תכליתי"?

* כעבור 3 שנים אנו יכולים למשוך את כספנו עם הצמדה מלאה פטורה ממס.
* ריבית צמודה ומצטברת בשיעור של 3% לשנה*).
* הצמדה מלאה למדד על הקרן והריבית מתום 4 שנים, פטורה ממס.
* בתום 4 שנים אנו יכולים למשוך את כספנו או להמשיך ולחסוך לשנים נוספות.

אז אם אין בעיה של ירידה בהכנסה, גם הרחבת המשפחה אינה מהווה בעיה.

*) שעור ריבית זה למצטרפים בתקופה מוגבלת בלבד.

בנק לאומי הבנק שלי.

טל-אריו

בנק לאומי

(המשך מעמוד 30)

אלדד הוציא אז לאור את הירחון סולם, שבו ריכז את כל הוגי־הדיעות של השוליים הימניים.

הכוכב הראשי היה המשורר אורי צבי גרינברג, שוויתר על מושבו בכנסת כחבר כ־סיעת חרות, ושהחל מטיף ל„מישטר של בחי־רים", אשר יבוא במקום „מישטר של נבחרים" — פיזור הכנסת והקמת דיקטטורה של נושאי חזון מלכות־ישראל.

שאר משתתפי סולם, וגאולה כהן ביכללם, הטיפו לרעיונות דומים.

מסביב לסולם התרכזו חוגי האגף הימני בלח"י לשעבר, שצורתה, סיגנונה, ואורח־חייה של מדינת־ישראל לא השביעו את רצונם.

במשך כמה שנים טענו המישטרה והשין־בית כי חוטים סמויים קושרים את סולם עם המחתרות שהטרידו את המדינה בשנות ה־50', אנשי לח"י־לשעבר, מאוהדי הד"ר אלדד, הואשמו והורשעו בהקמת מחתרת לאומנית ששת־הימים, שהביאה לכיבוש נתחים נכבדים מטריטוריה זו.

ח"כית ממוסדת

קראת סוף שנות ה־50' דעך הלהט הקנאי ברחבי ישראל. המדינה התמסרה לעסקיה, הפכה יותר ויותר מדינה נורמלית. הכישלון המדיני החרוץ של מיבצע־סיני, ההשפעה המטהרת של פרשת־לבון, הדחת בן־גוריון מן השילטון ועלייתם של אנשים מפוכחים כמו ראש־הממשלה לוי אשכול והרמטכ"ל יצחק רבין — כל אלה שינו את האווירה במדינה.

המחתרות הלאומניות נעלמו. הקבוצה שמסביב לד"ר אלדד הפכה קוריוז שעורר גיחוך, ושגם אנשי הימין ראו בו „שוליים מטורפים".

גם גאולה כהן, כך היה נדמה, השלימה עם המצב. היא עברה למעריב, מיבצר הימין הלאומני הממוסד, והשתלבה במציאות המדינה.

ואז, כברק משמיים כחולים, פרץ המשבר שהוביל למילחמת ששת־הימים. כימעט בן־לילה, מבלי שאיש לוי אשכול נקט במדיניות של דחיית ההכרעה („או שהפריץ ימות, או שהסוס ימות, או שהיהודי ימות..."), מתוך תיקווה שלפחות חלק מן הכיבושים יישארו בסוף בידי ישראל. יגאל אלון הציע את תוכניתו — „תוכנית אלון" — כתוכנית־מכסימום, שניתן להתמקח עליה.

אך החודשים עברו, ולאחר מכן השנים. מדיניות־ההשהייה של אשכול ודיין הצליחה יותר מכפי שהעזו לשער. המצב הבינלאומי מנע לחצים כבדים על ישראל. ארצות־הברית, שהיתה טבועה עמוק בבוץ של ויאט־נאם, הניחה לישראל לשחק, כדי להסיח את דעת הסובייטים.

וכך, בהדרגה, התרגל הציבור הישראלי ל־החזקת כל השטחים. החוקיות הפנימית של מישטר־כיבוש, המכיאה להקצנה אצל הכובש והנכבש כאחד, פעלה בהתמדה.

הרעיון של „ארץ־ישראל השלמה" חדל מלהיות נחלתו של מיעוט זעיר ומגוחך, והתקדם לעבר מרכז הבמה. אנשי מלכות־ישראל, שאיש לא העלה על דעתו להזמינם לחברה מכובדת, היו עתה נואמים מבוקשים בפורומים רבי־יוקרה.

על גבי הגל הזה עלתה גם גאולה כהן. היא התנגדה לממשלת־הליכוד־הלאומי, שקיבלה איכשהו את החלטת מועצת־הביטחון מס' 242. כאשר פרש מנחם בגין ממשלה זו, באוגוסט 1970, ביגלל הסכמת גולדה מאיר לשביתת־הנשק אשר סיימה את מילחמת־ההתשה — הסכמה שכללה איזכור של המילה „נסיגה" — נסתם הפער שחצץ בין גאולה כהן ומנחם בגין.

אנשי האגף הלאומני של לח"י, שפרשו מאצ"ל ביוני 1940, חזרו כעבור 30 שנה לתנועה שהוקמה על־ידי אנשי אצ"ל, ושנשאה את דיגלו של ז'בוטינסקי. יצחק שמיר וגאולה כהן הצטרפו לתנועת־החרות, ונדמה שגם הד"ר אלדד התקרב אליה.

ברשימת הליכוד, שהתייצבה לבחירות של 1973, הופיעה גאולה כהן רק במקום ה־35, אך הרשימה זכתה ב־39 מנדאטים, וגאולה כהן, הבית"ריה מכרם־התימנים, הפכה חברת־כנסת.

בתפקידה החדש לא התבלטה במיוחד. היא היתה חברת־כנסת מן המניין. היה נדמה שהיא „התמסדה" סופית. אמנם מיהרה לכל התנחלות בלתי־חוקית והצ־טלמה עם אנשי גוש־אמונים, אך כך עשה גם מנחם בגין, שעודד את המתנחלים להפר את החוק.

כאשר ניסה עזר וייצמן להדיח את בגין, הצטרפה אליו גאולה כהן. הנסיון נכשל. אך הדבר לא הזיק לה. קרנה במיפלגה עלתה, והיא היתה מקובלת על חבריה.

ברשימת הליכוד שהופיעה בבחירות של 1977 כבר תפסה גאולה כהן את המקום ה־17, כמועמדת השביעית של תנועת־החרות ברשימה המעורבת. זו זכתה הפעם ב־43 מנדאטים, שהנחילו לה את השילטון.

ההתמסדות של לוחמת־לח"י הקנאית הגיעה כך נדמה, לשיאה. היא הפכה חלק ממימסד הכנסת, כיושבת־ראש של ועדת־החקליטה שלה. „סוף־סוף הגיעה אל המנוחה ואל הנחלה", אמרו חבריה בסיעה, „היא כבר לא מה ש־היתה פעם. עכשיו היא כמו כולם."

טרגדיה במישפחה

גם מבחינה חיצונית היה נדמה כי גאולה כהן הסתדרה, סוף־סוף, אחרי שורה של אסונות במיש־פחתה. הם לא עוררו תשומת־לב, כי גאולה כהן היתה רחוקה ממרכז הזרקורים.

אחרי 15 שנות נישואין התגרשה מעמנואל הנגבי — אותו „אדם" שהיה תחילה בעלה הפיקטיבי, ואשר לו נישאה, לאחר מכן, כדרך בוהמית במחתרת.

להנגבי, ששירת במחתרת מאז היותו בן 16, לא היה כל מיקצוע. אך הוא היה בעל כישורים טכניים, נתקבל לעבודה במישרדו של מהנדס־העיר בירושלים, והפך לבסוף מנהלו.

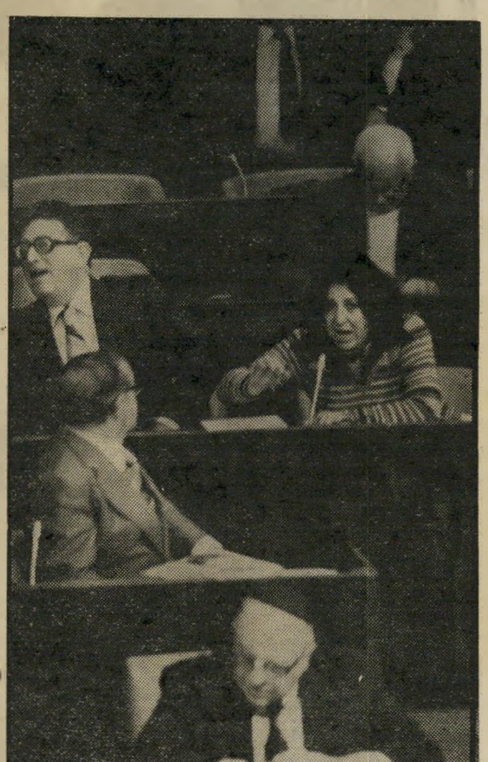
בנה הבכור של גאולה כהן, יאיר, לקה בי־שיתוק־מוחין בחיותו בן שנתיים.

„אהבתי את הילד הזה בכל לבי," סיפרה למראיינת.

חביבה על: גאולה כהן מתלוצצת במליאת הכנסת עם יוסי שריד (מימין) ועם לובה אליאב, בעת דיון - וצועקת בעת הוויכוח על קמפ־דיוויד

אלימה, שביצעה כמה מעשי־טרור. היא זכתה בכינוי „מחתרת צריפין", על שם המקום שבו נשפטה על־ידי בית־משפט צבאי. בין השאר נטען כי הסמינה פצצה במערכת העולם הזה, שפצעה את הקאריקטוריסט קריאל („דוש") גרדוש, כיום איש ארץ־ישראל השלמה.

גם בראש המחתרת שרצחה את הד"ר ישראל קסטנר, אחרי שהשופט בנימין הלוי קבע כי „הוא מכר את נפשו לשטן" הנאצי, עמד חסידו של הד"ר אלדד, מקורבי סולם.

בכתב־עת זה פרחו יצירותיה של גאולה כהן. היא פירסמה בו קטעים מן היומן שכתבה בבית־הסוהר, ושיר ארוך בשם הנביאה, המציג את כל הסתכלותה על החיים הישראליים.

הדברים שכתבה באותה תקופה משקפים נאמנה את השקפת־עולמה — השקפה צרה ולחריף, המואסת בתרבויות כל העמים, חוץ־את התרבות היהודית, במובנה הצר והלאומני ביותר, את חזות־הכל.

כך כתבה על פגישתה הראשונה עם פאריס: „אינני יודעת איך נוצר המושג ‚חוץ־לארץ', ואינני יודעת איך מבוטא מושג זה בשפות אחרות ואצל עמים אחרים — אך בשבילי היו שתי מילים אלה מבטאות הוויה לשונית־אידיאית שלמה — הארץ, ארצנו, מעבר אחד, וכל העולם מהעבר האחר..."

ברשימותיה על פאריס שפורסמו בסולם, פיתחה תיזה של עולם־האלילות האירופי מחד, ועולם הטהור הדתי, היהודי מאידך, וכתבה באחד ממאמריה: „והאלילות זו מהותה — הכיעור והיופי, האמת והשקר בכפיפה אחת. מכאן — האמנות והיופי ה‚אלוהי', כביכול, ומכאן — החומר הגס, הכיעור, השטן והזנות. בכפיפה אחת על הארץ... אלילות מחודשת בצורה, בהיקף, בביטוי — אבל שתוכנה אחד הוא מני אז..."

כך נפסלה במשיכת קולמוס אחת תרבות העולם כולו — בתפיסה שיטחית ונבערת עד להדהים.

אחרי תום לימודיה באוניברסיטה עבדה גאולה כהן כמה שנים למחייתה במישרדי האנציקלופדיה העברית. באותו זמן עזרה לד"ר אלדד בעריכת כתב־העת סולם. רבים הם תושבי ירושלים הזוכרים עד היום את הלהט שבו מכרה כהן את גליונות סולם ברחובות־הבירה.

סולם לא היה כתב־עת צימחוני. הוא נכתב בסיגנון אלים, שעבר לעיתים קרובות את גבולות ההסתה. פעם נתבע לדין פלילי בעוון הסתה לרצח. הקורבן המיועד: עורך העולם הזה.

פעם בשנה שלחה מערכת סולם, לרגל ראש־השנה, כרטיסי־ברכה שהכילו מפה של מלכות־ישראל על פי אלדד־סייב: מן הנילוס עד הפרת, כשהיא כוללת לא רק את כל ארץ־ישראל המערבית, אלא גם את הגדה המזרחית, את חצי־האי סיני וקטע ממצריים, כל לבנון וחלק־ארי של סוריה. זה היה זמן רב לפני מילחמת

איש השנה תש"ם

(המשך מעמוד 33)

„טיפלתי בו במסירות אין־קץ, ובינתיים נולד צחי. הילד היקשה את החיים בבית. בעלי לא יכול היה לסבול את המחשבה שהילד יגדל במוסד. הוא היה יפה כמו מלאך, לא הגיב כלל על המתרחש סביבו, לא תיפקד ביכלל.

„הוא היה זקוק לטיפול במשך 24 שעות ביממה. טיפלתי בו, האכלתי אותו, החלפתי אותו. היה זיק בעיניו כאשר ניגשתי אליו, וידעתי שהוא מזהה אותי.

„גם כאשר הגיעו מים עד נפש, והמצב בבית הפך בלתי־אפשרי, העדפתי שהילד יישאר אצלי. עזבתי את ירושלים ועברתי עם הילדים לתל־אביב. לאחר מכן התגרשנו, עימנואל ואני."

גאולה כהן הקפידה להוסיף, בנימת־מה של התנצלות: „כל השנים, עד למותו של עימנואל, נשארנו בידידות. כשחלה, טיפלתי בו, האכלתי אותו. הוא מעולם לא התחתן שנית, וגם אני לא."

ככה שעברו השנים, החמיר מצבו של יאיר.

„הבנתי שאין ברירה, ושאני חייבת למסור את הילד לטיפולו של מוסד. התקשיתי במציאת מוסד, מכיוון שהילד לא תיפקד כלל. זמן קצר מאוד אחרי שמצאתי מוסד כזה, בטיבעון, נפטר יאיר."

באותה שנה נפטרו גם בעלה הגרוש, עימנואל, ואביה.

גאולה כהן סיפרה כי הקימה קרן על שמו של יאיר, כדי שתוכל לממן את שהייתו במוסד עד סוף ימיו. כאשר נפטר הילד, רצה צחי, הבן השני, לנסוע לחו"ל. האם הוציאה את הכסף מהקרן ומימנה בו את הנסיעה, מבלי שצחי ידע מניין בא.

לפני כן, כדי לנסוע אל הבן במוסד, קנתה אלפא־רומיאו, ובגלל הנסיבות לא נאלצה לשלם עליה מיסים.

כאשר מת אביה של גאולה כהן, השאיר אחריו רכוש: מיגרש ברחוב דיזנגוף, שנרכש לפני הרבה שנים במחיר אפסי, וששוויו הגיע עתה למיליון לירות. הכסף חולק בין עשרת הבנים והבנות. בסכום שקיבלה, וב־200 אלף הל"י שהשאיר עימנואל עם מותו, רכשה דירה בנחלת־יצחק, ורשמה אותה על שם בנה, צחי.

בינתיים היא מתגוררת בדירה זו. כשיתחתן צחי, כך היא אומרת, תחזור לדירת־מרתף שיש לה ברחוב באזל בתל־אביב, והמושכרת לפי שעה.

הוולגריות היעילה

ה היה יכול להיות סוף הסיפור — „האפי אנד" לסיפור של קנאית לוהטת, שהתמסדה עם הזמן, שהפכה עסקנית במיפלגה גדולה, שהסתדרה פחות או יותר, שעברה משברים מישפחתיים, המגדלת בן והמת־כוננת לטפל בבוא היום, בנכדים.

אך גאולה כהן קורצה מחומר אחר. הקנאות בערה בה כביום הראשון. גורל המדינה והעם הסעיר אותה. וגם הרצון להצליח, לעלות מעלה־מעלה, לרתק את תשומת־הלב ולעמוד במרכז, בער בה כמו בימים שבהם עלתה על במת בית־הספר ודיקלמה את שירי ביאליק.

המיפנה הגדול הגיע כאשר התייצב אנוור אל־סאדאת לפני הכנסת, ונאם את נאומו ההיסטורי.

גאולה כהן היתה נדהמת, כמו העולם כולו. אחרת לא היתה, מן הסתם, יושבת בשקט באותה ישיבה, מבלי לעורר מהומה. לוא עשתה כן, היתה הופכת עוד בו ביום לדמות בינלאומית, ומאות מיליונים מסביב לכדור־הארץ היו שמים אליה לב.

גם למחרת היום, כאשר נפגש אל־סאדאת עם סיעת־הליכוד, נהגה כהן במתינות יחסית. דבריה בפגישה עוררו חיוך סלחני.

אך ככל שהתקדם המשא־ומתן, והתברר כי בגין מוכן להחזיר את כל סיני, החלה גאולה כהן מרימה ראש.

בעיני בגין, חצי־האי סיני אינו חשוב כלל, כי אינו שייך לארץ־ישראל על־פי מפת ז'בוטינסקי (היא מפת המנדאט הבריטי המקורי). בעיני גאולה כהן, סיני הוא חלק ממולדת־ישראל, שתשתרע מן הנילוס עד הפרת. וכאשר נוכחה לדעת כי בגין הסכים לאוטונומיה בגדה המערבית וברצועת עזה, התמרדה.

גאולה כהן באחד של התנחלות בגדה

תחילה עשתה זאת בצעדים הססניים. אך כל נסיון נוסף הוכיח לה שהיא דורכת על קרקע מוצקה. השלום, שהלהיב במשך זמן־מה את רוב המדינה, הרגיז והרתיח את המיעוט הימני הקיצוני, ששוב לא היה קומץ מבוטל.

הטבע הקנאי שלה, שהיה רדום־למחצה במשך כמה שנים, התעורר במלוא הלהט. כשם שפרשה מאצ"ל, מפני שנודע לה, במאוחר, כי הוא מקיים שביתת־נשק עם הבריטים, כך היתה מוכנה עתה לפרוש מתנועת־החרות, המוכנה לשלום של ויתורים עם המצרים.

יומה הגיע כאשר נאמה את נאומה הגדול בוויכוח על הסכמי קמפ־דייוויד.

בעיני רבים נראתה כתימהונית. אך כאשר עלתה על הבמה והחלה גואמת נאום של קיטרוג ואמונה, ברוח אורי צבי גרינברג, הקשיבו הכל. הדברים היו כנים, וכאשר חשפה את הסתירות העמוקות בדבריו של בגין, ואת הפער העצום בין עמדותיו בעבר ובין המשמעויות של ההסכמים, שמחו כל יריבי בגין לאידו.

כאשר ירדה מן הדוכן כאותו לילה, היתה מנחיגה. בליום נמצא לה ציבור־בוחרים טבעי: כל מתנגדי קמפ־דייוויד. מחברה ממדרגה שניה בסיעת־הליכוד הפכה מנהיגת האופוזיציה הימנית במדינה.

היא פעלה באופן שיטתי כדי לבסס ולהרחיב את מעמדה החדש. שיטותיה היו פשוטות ופרימיטיביות, אך יעילות מאוד.

בכל הזדמנות, כאשר המצלמות היו מכוונות אל האולם, קמה ועוררה שערורייה.

אף אחת מן השערוריות האלה לא היתה ספונטאנית. הכל הוכן ותואם מראש. כאשר עמדה לקרוא קריאת־ביניים, רמזה על כך לי־צלמים מראש. כאשר עמדה לגרום לתקרית, שתכריח את ישב־ראש הישיבה להוציאה מן האולם, ידעו זאת העיתונאים בעוד מועד.

שמה נודע בעולם. כאשר נאם הנשיא ג'ימי קארטר לפני הכנסת, וגאולה כהן שיסעה את דבריו בגסות, היה זה סקופ בינלאומי. העיתונאים התחלו פוקדים אותה

גאולה כהן מצריעה למנחם בגין בישיבה של רכז חנועת החרות

ולרשום את הכרזותיה. מכיוון שהיא דיברה בסיגנון שאין כדוגמתו בעולם המערבי, ושהיה שונה לגמרי מן הדימוי המקובל של מדינת־ישראל כמדינה מערבית ליברלית, היא עוררה עניין כפול.

גאולה לא טרחה להסתיר את הסיפוק שהפיקה מתשומת־הלב. כאשר השמיעה דיברי־זעם בטלוויזיה, כאשר עוררה סערה בכנסת, כאשר הפגינה, היה בולט מאוד שהיא נהנית. אך היה גם בולט שהיא כנה, שהיא אותנטית, שהיא מבטאת את דיעותיה האמיתיות, וזה חיפה על ההנאה.

רבים מעמיתיה, ראשי התנועות השונות למען ארץ־ישראל השלמה, הסתייגו ממנה. סיגנונה נראה להם כוולגארי מדי. הם היו משוכנעים כי שיטותיה הפרימיטיביות מזיקות לעניין ודוחות אוהדים פוטנציאליים. יתכן שקיבאו בה.

מנחם בגין חדל מלברך אותה בשלום, קם ויצא במופגן כאשר בא תורה לנאום.

?גאולה לא היה איכפת. לא פעם אמרה בגלוי שהיא מצפצפת על אניני־הטעם, המתייחסים אליה בבוז, בביטול או בשינאה. היא היתה בדרך־המלך להצלחה — הרעיונית וי האישית כאחת.

אם היה מישהו מחבריה מוכן לחסום את דרכה אל מנהיגות הימין הקיצוני, הוא היה צריך להתייאש ביום שהחלה הפרשה של חוק־ירושלים. הצלחתה הפנטסטית, שאיש לא יכול היה לחלום עליה, ושגם היא עצמה לא חזתה אותה מראש, העמידה אותה בראש המחנה. בתום תש"ם היתה שם־דבר בקאהיר ווושינגטון, במוסקבה ובפאריס. איש לא שמע שם על משה שמיר ועל יובל נאמן. את גאולה כהן הכירו הכל.

הבית"ריה חובבת־הדיקלום השיגה את כל

שירת דבורה הנביאה: „כן יאבדו כל -

אשר יכיה ה' אויבו. אך היא היתה רק באמצע דרכה. לפניה נפתחו אופקים חדשים.

● „היו לי אלף אהבות!"

מ ה חושבת אשה זו על עצמה? **„אני כל הזמן מתרגשת. זה עניין של טמפרמנט," התוודתה בראיון, „אצלי בוער בפנים ולחבה בחוץ."**

השקפתה הלאומית־דתית אינה מאפשרת לה להיות פמיניסטית. הדמות האידיאלית שלה היא הנביאה התנ"כית, וזו רחוקה מן האידיאל הפמיניסטי המודרני.

גיבורות היהדות ונביאותיה היו רחוקות מכך. תפקידן היה לעודד את הגברים לקרב, כפי שעשתה דבורה הנביאה: „חדלו פרזון בישראל חדלו, / עד שקמתי דבורה, / שקמתי, אם בישראל... / עורי, עורי דבורה, / עורי עורי דברי שיר! / קום, ברק, ושבה שביך, בן־אבינועם..."

ואילו גאולה יכיה להטיח בפני בגין: „תהיה גבר! תגיד לעם את האמת!" — מהדורה מודרנית של שירת־דבורה, הרחוקה מאוד מעולם הדימויים של הפמיניזם.

יעל, שהישקתה את סיסרא מנאד־החלב — „ותקח את יתד האוהל ותשם את המקבת בידה ותבוא אליו בלאט ותתקע את היתד ברקתו..." — בוודאי היתה לוחמת קנאית למען עם־ישראל, אך לא לפי התדמית הפמיניסטית. יהודית, שכרתה את ראשו של המצביא הבבלי, היתה חסודה, אמיצה ויראת־שמיים, אך קשה לדמיין אותה בראש הפגנה למען שוויי־זכויות הנשים. ואילו אסתר המלכה, שניאשה למלך שיכור ובזוי כדי

יהודית מחזיקה בראשו של הזלופרנס

להעביר את רוע הגזרה, היתה אולי „נשית" על פי תפיסה מיימים־עברו, אך קשה להניח כי היא האידיאל העומד לנגד עיני הפמיניסטיות המודרניות.
גאולה כהן רואה את עצמה בהחלט כנשית. בראיון

אסתר המלכה כורעת לפני אחשוורוש

החושפני עם שרית ישי התוודתה: „אני אשה יותר מכל אשה המשמיצה אותי. כאשר אני אוהבת, אני מתמסרת עד תום. אין לי פלירטים. אני לא מסוגלת לנהל רומנים של לילה... אצלי כל הדברים צריכים להיות קשורים. אין אצלי פשרות בעניינים האלה. אני לא יכולה לחשוב כל יום על ארץ־ישראל, על ערכים, על יהדות, ובערב לנהל רומן עם אדם שהוא אנטי כל הדברים האלה, הממלאים את חיי. לכן כל האהבות שלי היו קשורות באהבתי לארץ־ישראל ולאידיאלים שלי.

„רק חסרי־מוח וצרי־לב יכולים לחשוב עלי שאין בי אהבה, שאין לי חיים פרטיים. אשה כמוני, לוהטת, כולה אש ולהבה, המסוגלת לתת כל כך הרבה למען מטרה כל כך נעלה, יכולה שלא לאהוב ולהיות נאהבת?"

ולאחר מכן: „היו לי אלף אהבות לפני בעלי, ואלף אהבות אחרים. אני אשה שחיה מאהבה."

זה נשמע כמוגזם במיקצת, אך זה מעיד לפחות על הדימוי העצמי שלה.

בניגוד לתדמית שלה אצל אנשים הרואים את גאולה כהן רק על מירקע הטלוויזיה, צועקת ומרעישה, מפגינה ומרביצה, מוצאת בכוח מן האולם ומסתערת על שוטרים, היא אשה סימפאטית במגע אישי.

עמיתיה בכנסת, בני הברזים של מיפלגות, מחבבים אותה אישית, גם כשהם רואים בה „אסון לאומי".

בניגוד לעמיתה, משה שמיר, שמעטים מאוד מחבבים אותו, מוכנים הכל לשבת עם גאולה כהן במיזנון, לגלגל עימה שיחה.

ההבדל נעוץ באישיות. הכל מוכנים להאמין כי גאולה היא אותנטית וכנה — דברים שאינם כה מובנים מאליהם לגבי משה שמיר, מי שהיה בעבר סטאליניסט

- אויבך ה'! - יעל ליד גופת סיסרא

קיצוני, ובניגוד לשמיר, שלא היה מעולם חייל לוחם, איש אינו יכול לשכוח שגאולה כהן סיכנה לא פעם את חייה במחתרת.

יש לה עוד יתרון אחד. העיר אחד ממתנגדיה: „אולי היא מטורפת, אולי היא ונקניקית — אך היא תימניה. ותימניה יכולה שיא להיות נחמדה?"

● היסטריה פרמננטית

א ת השקפת־עולמה של גאולה כהן ניתן להגדיר כ„היסטריה פרמננטית", על מישקל ה„מהפכה התרמננטית" אשר לה הטיף ליאון טרוצקי.

היא טוענת שאין היא שונאת ערבים, אך שצריכים לשנוא אותם — למען המטרה.

אמנם, בדיעתה המרוחטת בצורה בוהמית יש הרבה חפצים ערביים, והטעם הוא מיזרחי מובהק — אם כי ליד מיטתה מונח גם ספר של הייגריך היינה, הסופר היהודי־גרמני שהיה חביב על ז'בוטינסקי. אך היחס לערבים הוא בלתי־מתפשר.

היא טוענת שהיתה הרבה זמן אלרגית לכל דבר בריטי, וגם לשפה האנגלית, כי „כאשר אתה נלחם נגד האוייב שלך, אתה שונא את כל מה שקשור בו."

מחנכי הפלמ"ח, ובראשם יצחק שדה, ימרו את ההיפך: שיש להיזהם מתוך אהבה לעם ולארץ, אך בלא שינאה לאוייב.

בצורה המזכירה במיקצת את סיגנון האנטי־שמים, היא מבטיחה: „אינני שונאת מה שקשור בערבים. אני

זאב ז'בוטינסקי: המזרח

מאמר זה של זאב ז'בוטינסקי פורסם בשנת 1926 בכתב־העת שלו בשפה הרוסית „ראסווייט", שפורסם בפאריס. בשנים האחרונות נגנז למעשה על־ידי חסידיו.

יש בו עניין מיוחד לגבי השקפת־העולם הלאומנית־דתית, שגאולה כהן וחבריה מטיפים לה, תוך שימוש חופשי בשמו של ז'בוטינסקי. אין מנוס מן המסקנה שהשקפתו של ז'בוטינסקי היתה כמעט הפוכה.

המאמר אינו מבטא רק זילזול עמוק בתרבות „המיזרח" — ובעקיפין גם של „עדות המיזרח" — אלא גם פוסל כל קשר בין הדת והמדינה. מובן כי מתגלה בו שלילה טוטאלית של רבים מן החוקים הנהוגים בישראל (כגון השיפוט הרבני בענייני אישות), וגם של רוב הסיסמות השגורות בפי גאולה כהן.

.1

לא מזמן נתן ד"ר י. קלאוזנר * ב„השלוח" תשובה נמרצת לזרם מחשבתי בציונות, המתאמץ לכפות עלינו היהודים הזדהות רוחנית עם „המזרח". תוכנה של התשובה הזאת, נודע לי מקטעי עתונות. נעימה היתה הקריאה בהם, הן בגלל מהותה והן בגלל סיבה נוספת: המאמר פורסם בשפה „מזרחית", הודפס בעיר „מזרחית" — ירושלים, ומחברו ידוע ביחסו הזהיר למסורתנו הלאומית.

חובבי המזרח בציונות מטיפים, ובלהט מיוחד — אם אין טעות בידי — מעל הבמה הברלינאית והפרגאית. אומרים, כי מר מרטין בובר הינו המטיף הראשי. פעולתו הספרותית אינה מוכרת לי ולא אוכל לערוב, איפוא, בעד דיוק הפרט האחרון הזה.

תורת חובבי המזרח מוכרת לכל אחד שנזדמן לו להפגש בשנים האחרונות עם הנוער הציוני מקרב דוברי גרמנית. תורה זו מהווה אחד ממרכיביו היסודיים של המזון הרוחני אשר השחית את דמותו של הנוער הציוני והפחיד את חוגי הנוער שהיו מוכנים להצטרף למחנה הציוני.

ניתן להגדיר בקיצור את התורה הזאת. אנו היהודים, לפי מוצאנו, עם מזרחי הננו. על אף ההשפעה המערבית עלינו, נשמר אצלנו היסוד המזרחי של נשמתנו. ולמזרח — נשמה מיוחדת במינה. הרוחניות המזרחית יותר גבוהה מזו של המערב (בני־סמכא אחרים מוסיפים: הרוחניות המזרחית הינה תוספת הכרחית לנשמה המערבית). עם שובנו ארצה ישראל שבים אנו למשפחת עמים, בעלי פסיכולוגיה מזרחית, השומרת על ייחודה במידה יותר או פחות גדולה.

מחובתנו, איפוא, למצוא בתוך תוכנו את האלמנטים המזרחיים התוססים בנו, אשר אבק המערב ליכלך אותם, ולטפחם. ברם, לחובבי המזרח סייגים אחדים: אין ברצונם לוותר על חשמל. והם מסבירים, כי מחובתנו לספק למזרח את הטכניקה המערבית ואף, לאחר סינון קפדני, את תרבות המערב. כמובן, שסייגים אלה אינם אלא קישוט, כי שאיפתם המהותית של חובבי המזרח „להתמזרח".

מול השקפה זאת הנני מציג בסיפוק מיוחד השקפה נוגדת. אם הבינותי נכונה את קטעי העתונות, גורס אותה ערוך „השלוח".

לנו ליהודים אין שום דבר משותף — תודה לאל — עם המזרח. ככל שהמוני עמנו הבלתי משכילים צמודים לשרידי העבר המזרחיים, יש לשדלם להגמל מהם, וזאת אנו עושים בכל בית־ספר הגון; זאת עושים החיים עצמם באופן חרוץ ומוצלח. אנו עולים ארצה ישראל, ראשית למען נוחותנו הלאומית, ושנית, לפי הגדרתו של מכס נורדאו, למען „הרחב את גבולות אירופה עד לפרת".

במלים אחרות, עלינו לשרש מקרב יהודי ארץ־ישראל היום ובעתיד כל עקבות של „הנשמה המזרחית".

באשר לערביי ארץ־ישראל, זה ענינם. אם ביכולתנו להושיט להם שרות, נעזור להם להשתחרר מ„המזרח". אם נצטרך, בתקופת המעבר ואחריה, לחיות בארץ ישראל בסביבה ערבית או של נטורי־קרתא הספוגים „מזרחיות" נמליץ על צעד, אותו רגיל לעשות בן־אדם המסתובב ברחובותיה הצרים והמזרחיים של קאהיר, קושטא וירושלים: אם לובש הוא מעיל עליו לעטפו כדי לא לזחמו ועליו לבדוק לאן הוא שם את רגליו. וזאת נעשה לא מפני שיהודים או יוצאי אירופה הננו, כי אם מסיבה פשוטה: אנו בני־אדם תרבותיים.

.2

מה נבדל „המזרח" מהמערב? בוודאי שלא בגיאוגרפיה. המזרח הסמיך והמושלם ביותר נשאר כיום דווקא במרוקו, אשר בירתה נמצאת מערבה מפאריס ולונדון.

מיותר לציין את ההבדל בין התקדמותן הטכנית של ארצות המערב לעומת הטכניקה המפגרת של ארצות המזרח. חובבי המזרח שלנו אינם מסכימים לוותר על מסילות־הברזל לטובת הגמל, ואין הם תובעים — על כל פנים לא הכל — שנוותר על מכונסים לטובת החלוק. המדובר הוא בחיים רוחניים, בצוויים היסודיים. רק במישור זה מייעצים לנו לעבור לדיאטה „מזרחית" ולסגל לעצמנו את העקרונות של השקפת־עולם „מזרחית".

בספרי לימוד לא נמצא את הידע על היסודות המזרחיים האלה. אכן, כל אחד רשאי לפרשם לפי הבנתו וטעמו. לא פעם שמעתי את פירושיהם של חובבי המזרח מברלין ופראג, ולא הבינותי ולא כלום. אסביר, איפוא, את פירושי אני. אין אני מתיימר שפירושי יהיה שלם ושיטתי. אעיף על „הפסיכולוגיה המזרחית" מבטים בודדים ואני מעיז לחשוב שיהיו מהותיים ומאלפים.

מבחינה פסיכולוגית נבדל המזרח מהמערב, ראשית כל בשלוותו המוסרית. אומרים, כי בשלווה זאת צפון יופי. ייתכן, גם במות טמון יופי, אך אין אנו דנים באסטטיקה. למצב שלוותי־מוסרי זה קוראים קווייאטיזם, פאטאליזם ולפעמים מדביקים לו תגדרות אחרות.

המערב מחפש, מתרוצץ, מתקן, חורס, בונה, מטפס; ולעומתו „המזרח", אם אין לוחצים עליו או אם אירופה אינה מרגיזה אותו, שרוי במצב של שווי־משקל. והרי גם במזרח קיים פער עצום בין עשירים ועניים, שורר נצול, עליו לא שמע המערב כבר מאה שנה. אך תנועה פעילה של עניים נגד עשירים ומחאה מוסרית־ציבורית־תנועתית נגד אי־צדק בחלוקת העושר אינה בנמצא. האימרה הנפוצה מספרת, שכשרונו של החמון המזרחי הוא למצוא את סיפוקו בקטנות. בו בזמן שאי־סיפוקם העקרוני והבלתי מתפשר של המעמדות האומללים באירופה מחווה קו יסודי המאפיין את חייהם הציבוריים.

במישור המדיני ניתן להגדיר את ההבדל בין המערב והמזרח כך: אירופה הקימה פרלמנט ועתונות חופשית, יצרה וגיבשה צורות של בקורת צבורית ויוזמה. ב„מזרח" (לפני שהתחיל לחקות את אירופה) נשאר משטר של עריצות. אף בארצות בהן קיים פרלמנט נשאר הממשל הרודני. די להציץ מאחורי הפרגוד של בית הנבחרים בארץ מזרחית ונמצא את שליטתו הבלתי מוגבלת של השייח' על האיכר, של בעל־מלאכה על השוליה שלו, של האב על ילדיו, של הבעל על אשתו. ומצד הנרדפים אין לראות כל מחאה מכוונת, אם תעמלן אירופי לא הסית אותם לפעולה.

.3

תכן שהאיסלאם היא דת ספוגה חכמה ואצילות. לא בזה מדובר.

„המזרח" שואף להחדיר את הדת בכל שטחי החיים והחוויי שלו. הוא מעריץ מאד את גושפנקת האל המטביעה את חותמה על הכל: על התחיקה, על האופי, על המחקר המדעי, על בלוי הזמן, על הלבוש, על המטבח וכו'.

לעומת זה, במערב, בשטחה המוגבל של הדת, ניתן רק לבטא את יחסו של הפרט אל האל.

דת בארצות מתורבתות באירופה אינה מתערבת לא בתהליכי התחיקה, לא בפילוסופיה, לא במדע ולא בדיאטה. ובשטח ההווי המשפחתי השפעתה מצטמצמת בטכסיות של חגים בלבד.

דת במערב אינה מכוונת את חיי המשפחה. ב„מזרח", השפעת האיסלאם מתבטאת ביחוד בצורה הבולטת ביותר במצבה של האשה ובעקבותיו באוירה הציבורית הכללית. אין זו הלצה כלל וכלל, כשאצל בן אדם מתגבשת והולכת הכרה שאמו איננה אדם מלא־ערך אלא מעין מפלצת. פניה ושער ראשה מגונים, יש להחזיקה בתנאי הסגר, אחרת תחטא לאלהים. בסיכום, היא רכושו הפרטי של הגבר והשעשוע שלו ולא היחידי. לאחיותיו ולרעייתו בעתיד צפוי אותו מעמד. כל צרתנו — היו אומרים התורכים הצעירים ב־1908 — שאנו החנו ילדי השפחות".

כאן שומע אני מראש טענה אחת: כלום כזה הוא „המזרח"? כלום תמיד היה כזה? תורכיה ביטלה את הלבוש המזרחי, חיסלה את שלטונו של הכליף. במצרים ניתן להצביע על מחאה צבורית כוללת. בימי הביניים תרדמה כללית השתלטה על המערב, ודווקא המזרח שמר על המסורת של מחקר מדעי חופשי. רק לפני כמה מאות שנים הציג המערב את המצב המאפיין כעת את המזרח: דת דיכאה את ההווי והמחשבה, עריצות לא נתקלה בהתנגדות, אשה נחשבה לרכוש פרטי ולשעשוע, שליטתם של הבעל והאב לא ידעה כל רסן. למה נאחזנו במזרח? אלה הן שתי דרגות שונות של תרבות וקידמה. אין זאת טענה — זוהי קביעה.

בהחלט נכון שאין למעשה להצביע על קיום „מזרחיים" ו„מערביים", בעלי אופי יסודי ומהותי. מבחינה אוולוציונית „מערב" ו„מזרח" מלים ריקות הן: נכון גם שבאגדאד הייתה פעם יותר „מערבית" מרומא. נכון גם, שעם חדירת הציוויליזציה המערבית לארץ מזרחית היא מאבדת את אופיה המזרחי. אבל מקובל אצלנו להבין את המושג „מזרחיות" כביטוי לדרגתה הנמוכה ורשלנותה של התרבות המזרחית, ובעת ובעונה אחת לראות בפיגור התרבותי של המזרח דבר ציורי. ביחוד גורס ציוריות זאת בן אדם שעייף מההתרוצצות ושאון הציוויליזציה, לרבים נראים קווייאטיזם, פאטאליזם, חסותו של השייך כציוריים מאד. אלה הם סימנים של חוסר בגרות, מחלה שיש לרפאה באמצעות תרבות.

אין אני שולל, כמובן, את ההנחה, כי כעבור שלוש מאות שנה, בהגיע טריפולי לפסגת התרבות, האוירה הרוחנית שלה תהיה שונה מזו של אנגליה. כי אלה הם שני לאומים שונים. אף כיום קיים שוני בין האוירה הרוחנית של אנגליה לבין זו של צרפת. שרים, אמנם, בצוותא אך הקולות, השפות והטמפרמנט שונים. שוני שכזה יפריד גם בין המערב והמזרח. לאטלקים, צרפתים, גרמנים, ערבים ויהודים יחיו חיי תרבות משותפת המושתתת על חילופי התרומות אשר המוחות הטובים שלהם תרמו לטובתה. השפות והטמפרמנט יישארו שונים, ותמיד יישארו הגוונים המיוחדים.

.4

ם „המערב" ו„המזרח" מייצגים באמת שני סוגי רוח יסודיים, מהותיים ומושרשים, הרי בהחלט היה צורך לעמוד בכל תוקף על כך שאנחנו היהודים שייכים למערב ואין לנו שם דבר משותף עם המזרח.

אני יודע שמוצאנו הגזעי הינו מזרחי ואני מאמין בזה, בניגוד לרבים המערערים על כך. מתוך 15 מיליון יהודים בעולם, 14 מיליון הם בני האבות אשר התישבו במערב לפני אלפיים שנה בערך. בתקופה זאת עברה אירופה דרך ארוכה מהחונים והטוטונים עד לחבר לאומים. עמד לרשותנו זמן מספיק בכדי להגמל מהקצב „הדיאטטי" המזרחי ולהשתלב בקצב האירופי.

ידועה לי עובדה עצובה אחת: אצלנו, בחוגי נטורי־קרתא והקרובים אליהם, שמורים עדיין שרידים פראים של „המזרחיות" המקורית: שנאה למחקר חופשי, התערבות הדת בהווי האנושי, אשה עם פאה נכרית, לגבר אסור לחושיב לה יד. אילו היינו מאמינים לרגע קט כי שרידים אלה מאפיינים את מהותה המקורית של היהדות, היינו מוותרים על הנצחתה. אכן עברנו את תקופת החשכלה למען הפריד בין השרידים האלה לבין המהות של היהדות.

ההשכלה הצליחה. השרידים גוועים והולכים, והמהות הנשארת מוכיחה כי מבחינה מוסרית, „אירופה" היא „משלנו", כשם שהיא „שייכת" לאיטלקים, לצרפתים, לגרמנים. אין אנו רק צופי וחניכי הציוויליזציה האירופית, אנו שותפיה — יוצריה, ומבין החשובים.

אמת עתיקת־ימים היא שהלהט המוסרי שהוליד באירופה את תנועות השחרור והמהפכות הסוציאליות — מקורו בתנ"ך שלנו. אין לתאר את התקדמותה הכלכלית של אירופה ללא פיתוח סחר בין לאומי ומדיניות אשראי, ובשני השטחים האלה היינו חלוציהם. עשרות אלפי יהודים עד איינשטיין, בארצות אירופה השונות היו יוצרי המדע, הפילוסופיה, האמנות, הטכניקה, המדיניות והמהפכות. אחדים מהם הגיעו לפיסגת התהלה העולמית — שפינוזה, היינה, ד'יזראלי, מרכס. הנותרים תפסו את מקומם בשורה השניה, השלישית, העשירית. זהו שיר ישן־נושן, שאין לשכוח אותו.

„אירופה" שלנו היא. אנו בין בוניה־יוצריה הראשיים במשך 1800 שנה. תרמנו לה ולטובתה באופן יחסי לא פחות מיתר עמיה. התחלנו בבניינה לפני אנשי אתונה.

קוויה העיקריים של הציוויליזציה האירופית — אי שביעות רצון, „חיפושי ח'", רעיון הקידמה — הצביעו על שתי השקפות־עולם, שתי אמונות — „תור הזהב" ו„משיח", חזון העבר והעתיד, אותו מסרנו לאירופה לפני שאבותינו הגיעו ליבשתה. אנו הבאנו עמנו את התנ"ך שלנו ויתכן, כי רשאים אנו יותר מעם אחר לטעון שהתרבות המערבית היא פרי בשרנו, דמנו ורוחנו. אם לוותר על „מערביות" ולחתקרב לקווים או פרטים המאפיינים את „המזרח" פירושו של חדבר להתפטר מעצמאותנו.

מדובר כמובן באירופה המוסרית. יהודי מתורבת מהגר לאסיה כמו אנגלי מתורבת — לאוסטרליה, אבל היחודי מביא עמו בנשמתו את „אירופה" כדי להמשיך בארץ־ישראל לפתח ולטפח את תרבותו הנפשית בת אלף ויותר שנים. נאחל לשכנינו באסיה שיצליחו להשתחרר מ„המזרח" ובמהרה.

* פרופסור יוסף קלאוזנר, דודו של הסופר עמוס עוז.

פעמוני גאולה: גאולה כהן ל"ד משה שמיר (באמצע) ויובל נאמן (מימין) בכנס־ה"יסוד של תנועת־התח"יה

(סוף מעמוד 35)

אוהבת את שפתם. יש לי ידידים ערביים." (היא מזכירה את הערבים מכפר אבו־גוש, שעזרו לה להימלט מן הכלא.) "אבל לא הייתי משכירה, למשל, חדר בדירתי לסטודנט ערבי."

מדוע? "אני לא יכולה שפה, בתוך הדירה, יגור בן־אדם שאני מנהלת מילחמה נגדו. וכשאני מדברת, למשל, בטלפון ומתכננת איך לדפוק אותו, להגיד לו: ,סלח לי, צא בבקשה מהחדר, אנחנו עומדים להעלות עוד התנחלות.'

ביכלל, אי־אפשר לדרוש מעם, ששמונים אחוז מבניו משרתים בצבא, לאהוב ערבים. זה יותר מדי סופיסטיקייטד.

"זה לא עניין של אנטי־שמיות. זה עניין של מילחמה. אני באופן אישי כואב לי על אחמד, אבל מה אני אשמה, הוא קורבן של מילחמה."

אם זהו מוסר משונה במיקצת, היא מוכנה להסתמך על זאב ז'בוטינסקי, שהכיר בצידקת הערבים אך טען כי היהודים צודקים יותר. תוך כדי כך היא מזכירה את תורת המנהיג: "גם ז'בוטינסקי אמר כי ערבי יכול להיות סגן ראש־הממשלה, אך בשום פנים ואופן לא ראש־הממשלה."

זוהי טעות. בחוקה הכלולה בסיפרו האחרון של ז'בוטינסקי, חזית המילחמה של עם־ישראל, שנכתב ערב מותו, רשם בסעיף 2 של פרק א': "בכל קאבינט, שבו ישמש יהודי כראש־ממשלה, יהיה סגן ראש־הממשלה — ערבי, וכן להיפך."

גם במיקרה זה, מעוותים גאולה כהן וחב־ריה את תורת ז'בוטינסקי לפי צורכיהם, תוך יצירת ז'בוטינסקי חדש, על פי דמותם וצלמם.

הלהבה הבוערת בעצמותיה אינה מאפשרת לגאולה כהן להיות סובלנית, גם כשהיתה רוצה להיות כזאת. היא עמדה בראש המערכה לחיסול התוכנית ניקוי־ראש בטלוויזיה, כאשר קראה: "אי־אפשר לצחוק על קיבה ריקה מערכים חיוביים... אי־אפשר לצחוק על ארץ־ישראל!"

● החפוז והעץ

יצונית עוד יותר היתה כאשר העלתה הבימה על קרשיה את מחזהו הנהדר של ברטולט ברכט, בעל הערך האוניברסלי, אמא קוראז': "אנחנו לא חיים בחלל ריק!" הטיפה, "אם יש לי בן שהוא חייל, אינני רוצה שיראה מחזה המוקיע את המילחמה!"

ואכן, צחי הנגבי לא גדל באווירה של הוקעת המילחמה או אהבת הערבים. אף שהיו לו בעיות עם אמו בילדותו ובנעוריו, הוא הולך בדרכה באדיקות, ואף עולה עליה. הוא כבר התחיל בקאריירה פוליטית מזהירה משלו, כמנהיג סטודנטים, כאשר הוא מניף מעל לראשו דגל אחד ויחיד: לגרש מן האוניברסיטות את הסטודנטים הערביים, "אוהדי אש"ף."

כשם שחוקיירושלים של אמו גרם לכריחת השגרירים הזרים מירושלים, כך גרמה המע־רכה האלימה של צחי להקצנה הרת־סכנות בקרב הנוער הערבי בישראל, עד כדי הזדהותו עם אנשי חזית־הסירוב, המתנגדים ליאסר עראפאת מפאת מתינותו.

היה זה סימלי שביום האחרון של מושב הכנסת תש"ם, שבו קיבלה הכנסת את חוק־ירושלים של גאולה כהן, היא קיבלה מייד אחריה תיקון לחוק־למניעת־טרור, האוסר הזדהות פומבית עם "אירגון טרוריסטי". הכוונה היתה חד־משמעית: להפליל סטודנטים ערביים המניפים דגלים פלסטיניים — כפי שדרש צחי הנגבי. בגין נכנע בעניין זה לצחי, כשם שנכנע בעניין חוק־ירושלים לאמו.

"זהו יום מישפחת כהן־הנגבי בכנסת," התלוצץ אחד מחבריה־כנסת באוזני גאולה כהן. "בכיקר האמא, בערב הבן." גאולה חייכה באושר.

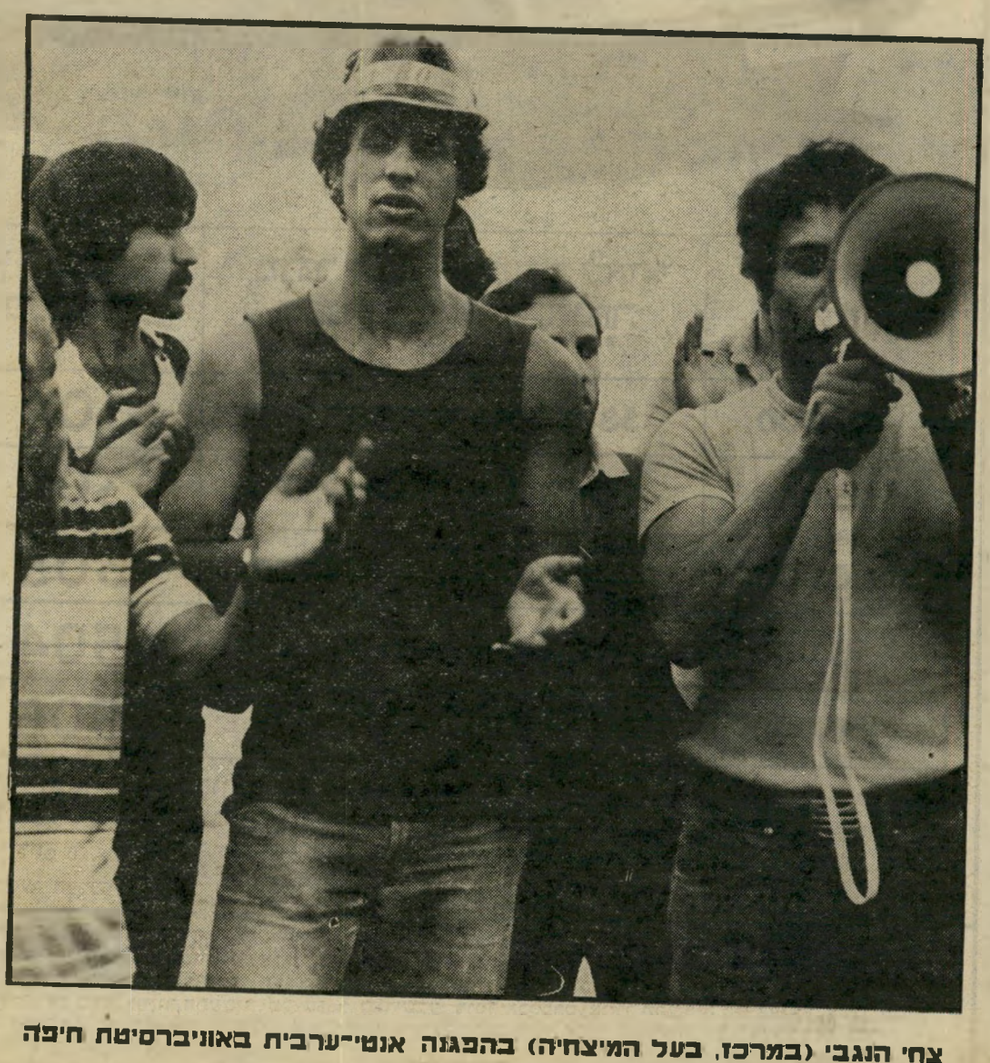
● "אני בהחלט בדרך"

המילה השגורה במילון של גאולה כהן היא "שלמות". להיות "אשה שלמה", לאהוב "אהבה שלמה", לפעול 24 שעות ביממה למען "הארץ השלמה", שאליו יגיע "העם השלם".

רק דבר אחד פוגם עדיין בשלמותה השרמה של גאולה כהן עצמה: יחסה לדת.

אומנם גדלה בבית מסורתי, אומנם היא מטיפה לקנאות שהיא לאומנית־דתית, אומנם כל נאומיה מלאים דימויים דתיים — אך היא עצמה נוהגת עדיין בחופשיות רבה.

"אני משתדלת לשמור על השבת," היא הכטיחה, "פיתאום אני חשה שאין לי רצון לנסוע כשבת או להדליק רדיו. אני עדיין לא דתית, אבל אני בהחלט בדרך. אני מרגישה שאני חוזרת כתשובה."

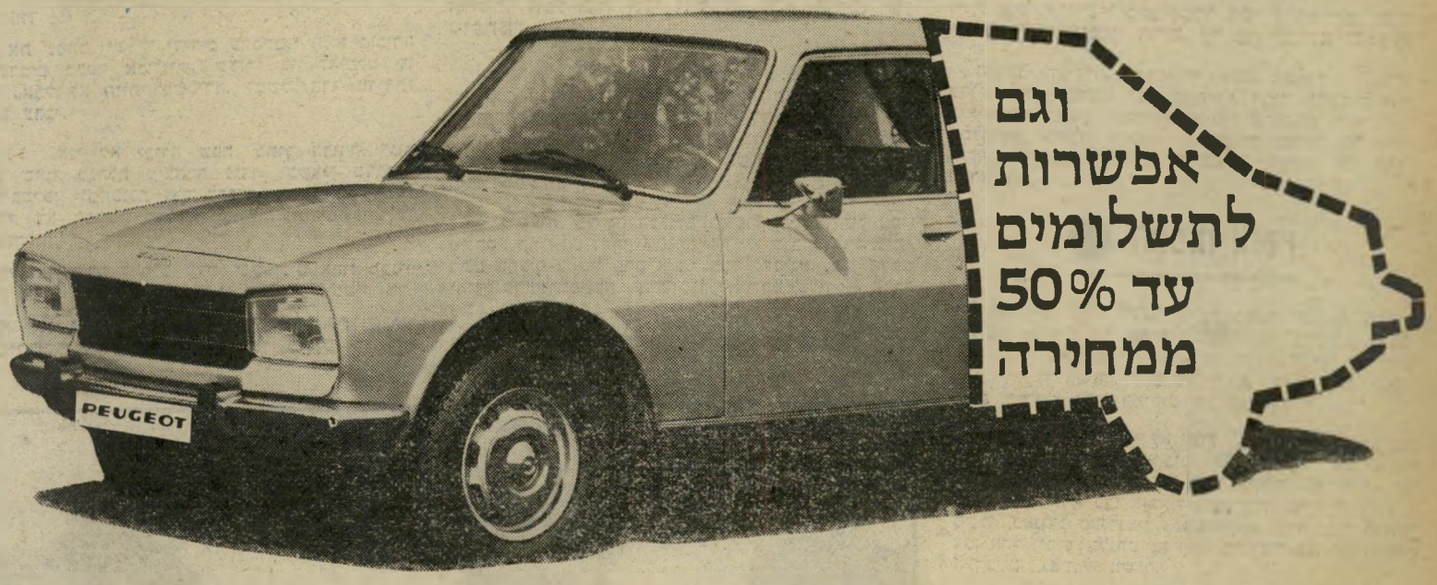

צחי הנגבי (במרכז, בעל המיצחיה) בהפגנה אנטי־ערבית באוניברסיטת חיפה

מבצע כזה באמת עוד לא היה

עד 100,000 ל"י הנחה

לדגמי 80 PEUGEOT

כן, דגמי נוסעים 80 של פיג'ו בהנחות ענק שלא היו דוגמתן עד 100.000 ל"י! נוסף על כך, יש לך אפשרות לשלם עד 50% מהסכום ב–12 תשלומים בריבית בנקאית.
נצל את ההזדמנות לחסוך סכום ניכר, לפני שהמלאי יגמר, זאת הזדמנות בלתי חוזרת–אלו הן הנחות ללא תקדים:

דגם המכונית	מחיר לפני ההנחה החל מ...*	מחיר לאחר ההנחה החל מ...*	הנחה בל"י
104	663,540	583,540	80,000
304	829,280	744,280	85,000
305	878,730	788,730	90,000
504	1,006,810	911,810	95,000
505	1,150,220	1,050,220	100,000

מזה 9 שנים הקניה הטובה ביותר 1980 מדגם אשרד המרכז להתאגדות שוחרי הקניה הטובה ביותר

למוניות ופטורי מסים הנחות בין 50 - 30 אלף לירות.
בוא לאחת מסוכניות פיג'ו וקנה פיג'ו חדשה בהנחה שלא היתה דוגמתה!

* נכון ליום 20.8.80. מחירון מ"ס 79 לפי שער 13.00 ל"י = 1FF לא כולל מע"מ.
במדה ושער הפרנק יעלה או ירד יעודכן המחיר בהתאם.

הארי שבחבורה PEUGEOT

אראלי

54

המפיץ הבלעדי: דוד לובינסקי־בע"מ, תל־אביב; רח' שונצינו 16, טל. 333214־6 ירושלים: רח' הס 3, טל. 222666, 228888.
סוכנויות: ירושלים: מוסך גסנר, איזור התעשיה טל. 523221־2. חיפה: אוריאל כהן, רח' אלנבי 51, טל. 523363, 536822, רכב הצפון בע"מ, שדרות בן גוריון (שד' הכרמל) 8, טל. 538228. נצרת: מישל וזוהיר סרוג'י, מרכז התעשיה החדש, טל. 71339 - 56860. חדרה: קל־נע שיווק רכב בע"מ, הרברט סמואל 25, טל. 31689. שכם: עומר כליפא, רח' פייסל, טל. 7894. רמאללה: מכון "אל מצרי" אל בירה, איזור התעשיה, טל. 3657. באר־שבע: מוסך אכספרס, איזור התעשיה טל. 78292: אשנב הנגב, דרך חברון 3, טל.33210. ראשון לציון: מוסך "שרתון" רח' הרצל 41, טל. 994481. אשקלון: אלבי ושות' סוכנות לרכב פיג'ו, איזור התעשיה, טל. 051־25757. כפר־סבא: מוסך פוספלד, טל. 20161. נתניה: לוינקופף הרמן, רח' שוהם 4, טל. 37821; 35081.

לאחור - פנה!

העובדה המדהימה ביותר לגבי תש"ם היתה זו: אשת־השנה, האשה שסימלה את ההתפתחות הבולטת ביותר של תש"ם, האחראית למאורע החשוב ביותר — היתה זו שהרימה את נס־המרד נגד הסכמי קמפ־דייוויד.

בתשל"ח עצר העולם כולו את נשימתו, כאשר הופיע אנוור אל־סאדאת בפתח המטוס בנמל־התעופה בלוד. רחובות ישראל התרוקנו כמו ביום־כיפור, כאשר נאם הנשיא המצרי לפני הכנסת. עם־ישראל כולו, כימעט עד האיש האחרון, האזין לדברים. בלב העם פעמה ההרגשה כי „היינו כחולמים".

בתשל"ט נחתם חוזה־השלום בין ישראל ובין מדינה ערבית — ודווקא עם הגדולה והחזקה שבמדינות הערב ביותר. שוב הציף את הארץ שיכרון של ימות־המשיח. שוב נערכה הילולה של נשפים ומסיבות.

בתש"ם נשא חוזה־השלום את פריו, כאשר הופיע שגריר מצרי בתל־אביב והניף בה את דיגלו.

זאת היתה צריכה להיות שנה של התרוממות־הרוח ופריצת־הדרך. איש־השנה היה צריך להיות אדם המסמל תהליך זה.

והנה קרה ההיפך.

לא היתה זאת השנה של גאווה כהן ביל־בב. לכך מתנגדי קמפ־דייוויד, הגזועים וה־סמויים, היתה זאת שנה טובה, שנת ברכה. ואילו התומכים העיקריים של ההסכם, ה־אנשים שעמלו ימים ולילות כדי לאפשרו, ירדו מן הכמה.

חזרה אל המידבר

עזר וייצמן, סמל תהליך השלום, התפטר. משה דיין, שלווה את התהליך מן הרגע שבו נפגש בחשאי עם דיפלומט מצרי במארוקו, לפני ביקור אל־סאדאת, התפטר. עמוד־התווך של המתונים בממשלה, שימחה אריליך, נדחק לקרן־זווית.

במקום דיין בא אוייב מושבע של קמפ־דייוויד, יצחק שמיר. מתחרהו על התפקיד היה יצחק מודעי, שניסה השנה להיות קיצוני עוד יותר.

מקומו של וייצמן הוצע לראש מתנגדי קמפ־דייוויד בתנועת־החרות, הפרופסור משה ארנס. התחרה בו אריאל שרון, ראש האויבים הסמויים של השלום.

ראש־הממשלה עצמו, האיש שעמד להכניח לעצמו את מקומו בהיסטוריה כאיש שהביא את השלום, עשה את הכל כדי לרדת מן הכן הגבוה הזה.

לא זו בילבד שניצח על תהליך קבלתו של חוק־היסוד של גאולה כהן, אוייבתו המושבעת, אלא שבילה את השבועות האחרונים של תש"ם בעריכת פרובוקציות מעשיות ומילוליות, כאילו אחז בו שד. הוא הודיע על העברת לישכתו למיזרח ירושלים, על עריכת צעדה הפגנתית בירושלים כ„תשובה לאו"ם", על התנחלויות חדשות. הוא הפציץ את אנוור אל־סאדאת במיכתבים ארוכים וקנטרניים, שהכילו עמודים על גבי עמודים של פולמוס נרגז ועקר.

מהו הדיכוק המוזר הזה, שאחז לא רק בראש־הממשלה אלא גם בממשלה כולה, כי מיפקדת־האופוזיציה העיקרית, כימעט במדינה כולה?

היה זה כאילו ראה עם־ישראל מרחוק את הארץ המובטחת — ארץ השלום. אך שלא כמו משה רבנו, נבהל העם, הסתובב על עיקבותיו ומיהר חזרה אל תוך המידבר.

אין הסבר פוליטי, אשר די בו כדי להסביר תופעה זו. דרוש הסבר פסיכולוגי.

לא לחינם הירבה הנשיא אל־סאדאת לדבר במשך השנה כולה על „המנטליות הישראלית" ועל „הפסיכו־לוגיה הישראלית". הוא רק ביטא בגלוי שאלות שהט־רידו את מדינאי כל העולם. האם יש בנפש הישראלית משהו המרתיע אותה מפני שלום? האם עם־ישראל פוחד מפני השלום יותר מאשר מפני המילחמה?

אל־סאדאת הישלה את עצמו שהוא מבין את ה„מנ־טליות" של הישראלים, ושהוא יודע כיצד לטפל בה. בראשית דרכו אל השלום הכריז כי „70% של הבעייה הם גורמים פסיכולוגיים," והוא האמין כי בעזרת טיפול־בהלם הצליח לשנות את הנתונים הנפשיים.

אך ככל השתקרבה תש"ם אל קיצה, נאלץ אל־סאדאת לחודות — לפחות באוזני עצמו — כי הנפש הישראלית היא אגוז קשה יותר.

גברת לוט בסדום

לשאכזוה בפסיכולוגיה של התפיסה הדוגלת בח־שיבותה המכרעת של התבנית — הקרוייה בגרמנית Gestalt.

אין האדם יכול לעכל זרם בלתי־פוסק של מידע. המציף אותו בכל רגע ער של חייו, אלא בעזרת תבניות כאלה. התבנית מארגנת את המידע הקיים וקולטת מידע חדש. היא פוסלת את אשר אינו מתאים, מעכלת רק מה שמתאים.

התבנית היא צורך חיוני להרגשת הביטחון של האדם. היא מעניקה לו את ההרגשה שהוא שולט בסביבתו, ששום דבר בלתי־צפוי אינו מאיים על קיומו.

בהעדר תבניות כאלה, היה האדם דומה ליד אבוד ביער, או למחקרת־חיידים התועה בי־מידבר בלי מפה ובלי צימני־דרך. הדבר היה יוצר חרדה מתמדת, שאין אדם יכול לעמוד בה.

התבנית היא, על כן, צורך חיוני. אבל יש בה סכנה.

כי התבנית אינה שומרת רק על בעליה. היא גם שומרת על עצמה. היא מתגוננת בצורה ערמומית מפני כל מה שעלול לערער אותה. היא פוסלת כל מידע, שאינו מאשר אותה. היא מפריזה בחשיבותו של כל פרט, המוכיח את צידקתה, ואם אין כזה, היא עשוייה להמציא אותו. בכך היא גורמת לתפיסה מסולפת של המציאות.

היא דומה לדיקטטור מזדקן, המוקף בי־

בלעם ואתנו: „עם לבדד ישכון..."

מדחכי־פינכה הדואגים לכך שלא תגיע לאוזניו שום עובדה העלולה להכיך אותו או לחפריך את דיעותיו, ושגיע אליו זרם בלתי־פוסק של עובדות המחמיאות לו והמוכיחות עד כמה צדק.

בנישמתו של עם פועל מנגנון דומה. קיימות בה תבניות נפשיות — דפוסים הנובעים מלקחי ההיסטוריה שלו (לקחים אמיתיים או מדומים, נכונים או כוזבים — הדבר אינו חשוב לגבי יעילותם). התבניות מועברות מדור לדור, מאדם לאדם, באמצעות ה„מסורת", הדת, הספרות, האמנות. מערכת־החינוך היא בית־חרושת האורז את התבניות, והדואג להעברתן לדור הבא.

גם במישור הלאומי, התבניות דרושות כדי לאפשר חיים־בצוותא בחברה מסודרת. התבניות מעניקות לחברה ולכל פרט בה את הרגשה שהם מתמצאים בשטח, שהם בטוחים מפני הפתעות. הן מהוות את הדבק הנפשי המלכד המוני בני־אדם באורגניזם חברתי יעיל.

אך התבנית שבנפש הלאומית מסוכנת לא פחות מאשר התבנית בנפש היחיד.

המדינה, האומה והחברה חיות במציאות המשתנה בלא־הרף. אם התבנית מונעת התמודדות עם המציאות המשתנה, היא מסכנת את יכולת החברה להתגבר על בעיותיה, למצוא תשובות חדשות לאתגרים חדשים.

חברה בעלת תבנית מיושנת דומה ליחידה צבאית, המחזיקה בידיה מפה בלתי־נכונה. היא פועלת על פי נתונים כוזבים, טועה בהערכת האתגרים הניצבים לפניה, מנסה להתגבר על אתגרים חדשים בעזרת תשובות ישנות.

כאביר משוריין, הרכוב על סוסו והמנופף חרב מעל לראשו, והמנסה להתמודד עם טאנק — תאבד החברה את היכולת להתמודד.

בחברה נורמלית ובעידן נורמלי קיים איזון סביר בין המגמה השמרנית, המבקשת לשמור על התבניות הקיימות, ובין המגמה הרפורמית, המבקשת לשנות את התבניות בהתאם לרוח הזמן. המאבק בין שני קטבים האלה יוצר את המתח המבורך, הדרוש להתקדמות בטוחה. הוא מאפשר שינוי התבנית, מבלי שבעליה מאב־דים את הרגשת־הביטחון, כפי שקורה כאשר התבנית משתנה בפיתאומיות.

יתכן כי הסכנה של אובדן־שיווי־המישקל הנפשי, בעיקבות שינויים חדים מדי, חמורה פחות מאשר הסכנה שבהתעלמות מן השינוי החל בסביבה, ביחוד בעידן של שינויים מהירים. אין כימעט גבול ליכולתה של חברה אנושית — כמו ליכולתו של האדם־היחיד — להתעלם ממראה עיניה, לראות רק מה שמתאים לתבנית הנפשית שלה, להתאים כל מידע חדש למיטת־סדום של התבנית, תוך קטיעת גפיים ארוכים מדי ומתיחת גוף קצר מדי.

אם נוצר פער גדול מדי בין התבנית וה־מציאות, שוב אין די כרפורמה, ודרושה מה־פכה להתאמה מהירה של התבניות.

ההיסטוריה האנושית מלאה שרידים של חברות אשר התפרקו או התאבדו ביגלל אחת משתי הסיבות: הת־ערערות של התבנית המלכדת, או אי־היכולת להתאים את התבנית למציאות המשתנה.

נדמה כי הסיבה השניה שכיחה יותר. ההיסטוריון ארנולד טוינבי, שראה את ההיסטוריה כולה כרצף אינסופי של אתגר־ותשובה, ניישוה את העמים שמתו מסיבה זו לאשת לוט, שהקדוש־ברוך־הוא הפך אותה לנציב־מלח כעונש על כך שהביטה אחורה כאשר היה עליה לברוח מסדום.

גמו במרחב עוין

לעם היהודי יש תבניות נפשיות חזקות מאין כמוהן, והן מגעו את שינוי דמותו במשך דורות רבים (או, לפי התפיסה המקובלת עליו, „דת ישראל שמרה על קיום העם היהודי, כאשר כל שאר העמים נעלמו.")

תבניות אלה, כפי שהתגבשו בדורות שלפני קום הציונות, נבעו מן הלקחים של ההיסטוריה היהודית שהיתה, בעיקר באירופה, היסטוריה רצופה של רדיפות, אינקוויזיציה, גירוש, פוגרומים, השמדה.

כך יד יהודי למד בשחר ילדותו כי העולם הוא אנטי־שמי, שבכל דור ודור הגויים זוממים לכלותו, שהאנושות מחולקת בין „יהודים" ו„גויים", שהיהודים הם עם־סגולה, שנבחר על־ידי הקדוש־ברוך־הוא, בעוד שהגויים שטופים בזימה ובטומאה.

מובן ש„לקח ההיסטוריה" של עם אינו דבר אובייק־טיבי. לכל היותר זה חומר־גלם, שתודעת העם לשה אותו כבצק. פועלת כאן השפעת גומלין: לקחי־ההיסטו־ריה מעצבים את התבנית הנפשית של העם. אך התבנית הנפשית גם מעצבת את לייקחי־ההיסטוריה, כפי שהם נראים בעיני כל דור. היא פוסלת את פרקי ההיסטוריה הסותרים את התבנית, ומפריזה בפרקים המאשרים או־תה, כביכול.

גם הלקח ההיסטורי של היהודים מעורר שאלות מעניינות רבות. מי יצר, בעצם, את הגיטו — הגויים, שרצו לבודד את היהודים, או היהודים, שרצו להיבדל מן הגויים כדי לשמור על מסורתם ודתם? האם חורבן הבית השני בידי הרומאים גרם לפיזור היהודים בעולם — או שהפזורה היהודית, שכבר היתה קיימת בעת חורבן הבית, איפשרה את החורבן מפני שהיתה אדישה למתרחש בארץ־ישראל?

שאלות אובייקטיביות כאלה יכולות לסקרן את החוקר, אך אין להן השפעה על התבנית הנפשית של העם, כי זו כבר נתנה את התשובות, שהפכו אמיתות שאינן־ניתנות־לעירעור. אמיתות אלה קובעות את תודעת המורה והתלמיד גם יחד.

בסוף המאה ה־19 גבר הפער בין המציאות, שבה מצא את עצמו העם היהודי שבאירופה, ובין התבניות שהיו קיימות אז בנפש האומה. אי־אפשר היה לגשר על פני התהום שנוצרה. לא היה עוד די ברפורמה. היה צורך במהפכה. הציונות היתה מהפכה כזאת — גדולה, עמוקה, מקיפה.

כתוצאה מן המהפכה הציונית נוצרה בארץ חברה עברית חדשה. היא היתה שונה לחלוטין מקודמתה, החברה היהודית במיזרח־אירופה ובארצות אחרות.

אך התבניות הנפשיות העמוקות ביותר

(המשך מעמוד 39)

שמרו על עצמן גם כמהלך המחפכה הזאת. אחרי שחיפה התקופה המהפכנית של הציונות, הסתבר כי תכניות אלה נשארו על כנן כפי שהיו, ושרק המילים השתנו.

המדינה קמה בדמות גיטו חמוש ומבודד במרחב עויין. האם זה מיקרה היסטורי? או שמא התכניות הישנות השפיעו על עיצוב המציאות החדשה?

אחת האימרות העתיקות ביותר במסורות היהודית — „עם לבדד ישכון, ובגויים לא יתחשב" — חלה עתה על מציאותה של מדינת־ישראל בקרב מרחב המתנכר לה. „העולם כולו נגדנו" לא התייחס עוד לגורלם המר של גיטאות יהודיים פזורים בקרב העמים, אלא למדינת־ישראל כולה. האנטי־שמיות שהופיעה בעבר בדמות הקוזאק השיכור והמשתולל, מופיעה עתה באיצ־טלה של ממשלות מירשעות שאינן יכולות לסבול כי ליהודים תהיה מדינה משלהם. הפחדים העמוקים של קהילה חסרת־ישע בארץ זרה הפכו געגועים עמוקים לביטחון מוחלט. בעולם שבו גם מעצמת־העל האדירה ביותר יכולה להימחק מן המפה בשואה גרעינית תוך דקות.

ההיסטוריון של מחר עלול לקבוע כי אי־יכולתה של הציונות לשבור את התכניות הי־נפשיות של הפזורה היהודית, שהיו טמונות בעיקר בדת היהודית, היתה המחדל ההיסטורי העיקרי שלה.

לכך התכניות, עד כי נראתה כאוטופיה מגו־חכת, מסוכנת, כימעט בוגדנית. אל־סאדאת הפך אותה, לעיני כל, ליעד מציאותי, רצוי.

אנשים שקיבלו עד כה את התכניות הישנות בלא־עירעור, אך שהיו מצויידים בכוח הנפשי הדרוש כדי להשתחרר מהן כאשר סתרו בגלוי את המציאות המשתנה, יצאו למרחב, תרתי משמע. הדוגמה האישית הבולטת ביותר ניתנה על־ידי עזר וייצמן, שהיה נץ קיצוני עד לבואו של אל־סאדאת, ושהפך מהפכן נפשי לאחר מכן.

אל־סאדאת גייס במעשהו הדרמאתי את כל כוח־המחץ העצום של עולם־התיקשורת המודרני כדי לנתץ את ה־תכניות היהודיות — ובאותה שעה גם את התכניות הערביות, שהיו מסוג אחר, תולדה של היסטוריה אחרת.

רבים — ובראשם הנשיא המצרי עצמו — היו משוכ־נעים שמעשה כה כביר וחד־פעמי די בו כדי לשבור את התכניות החזקות ביותר.

במהלך תש"ם הוכח כי אין זה כך. זוהי, בעצם, תמצית סיפור־השנה כולו.

התכניות הישנות התגברו על האתגר הי־נפשי של השלום. כמו שגוף חי מתקומם נגד גופיפים זרים שחדרו לתוכו, ואינו נח עד שהוא מגרש אותם, כך לחמה התכנית הנפשית הי־שראלית בשלום, בידידות ובנורמליזציה, וי־יכלה להם.

בעלי ההשקפה האופטימית יכולים לטעון כי המכה של אל־סאדאת, עם כל עוצמתה, פשוט לא הספיקה. אילו באו בעיקבותיה מעשים דרמתיים דומים של המלך חוסיין, של שליטי סעודיה וסוריה, ובעיקר של יאסר עראפאת — היו התכניות הישנות מתרסקות תחת מטר המהלומות, ותכניות חדשות היו תופסות את מקומן.

בעלי ההשקפה הפסימית יכולים לטעון כי זוהי משימה בלתי־אפשרית, שהתכניות היהודיות העתיקות חזקות מדי — שהיתה כאן היתקלות של כוח־שאי־אפשר־לעמוד־בפניו (מעשהו של אל־סאדאת) בעצם־שאי־אפשר־להזיזו (התכ־ניות הנפשיות הישראליות).

שאלה זו לא הוכרעה בתש"ם, כי אי־אפשר היה להעמידה במיבחן. אל־סאדאת נש־אר כובד בעולם הערבי, לא מעט באשמתו של בגין, שמנע ממנו את התחמושת שהיתה דרושה לו כדי לשבור את התנגדויות המנהי־גים הערביים האחרים.

● מבילעם עד בגין

דו"ח היה לעקוב בסוף תש"ם אחרי תוצאות חקיקתו של חוק־ירושלים כדי ללמוד איך פועלות התכניות.

לגבי אדם מן הצד, היה התהליך הגיוני לגמרי. לפני דור השלים העולם למעשה, אך לא להלכה, עם הפיכת ירושלים המערבית, היהודית, לבירת־ישראל. אך הוא לא השלים לחלוטין עם סיפוח ירושלים המיזרחית, הערבית, למדינה היהודית. על אחת כמה וכמה לא השלים עימו העולם המוסלמי, שאחד משלושת מיסגדיו המקודשים ביותר שוכן על הר־הבית.

תכנית מול תכנית: אנוור אל־סאדאת המזועזע ב„יד ושם" מול תצלום של נאצים המוציאים להורג יהודים

יתכן כי מחדל היסטורי זה הניב את תוצאתו הסופית במאי 1977, כאשר הגיע לשילטון מנהיגה של תנועת־החרות. מנחם בגין הוא התגלמות כל התכניות הנפשיות של הגטו היהודי, במהדורה ישראלית משופצת. אפשר לאמר כי תמונתו הרוחנית אינה אלא צירוף כל התכניות האלה ביחד. הרפורמות הנפשיות המעטות של הציונות החילונית המודרנית, שקעו יחד עם שילטון „ארץ־ישראל העובדת".

אם היה ביכלי מחפך, הוא הפך את הגלגל הנפשי חזרה אל התודעה היהודית הקלאסית.

● העריצות הסמויה

אך דווקא אחרי המהפך ירדה על התכנית הזאת המכה המוחצת ביותר שהונחתה עליה מזה שלושה דורות.

אנוור אל־סאדאת הרס במכה אחת את כל המוסכמות, את כל המושגים־הראשונים של התודעה העצמית הישראלית. וזאת, אכן, היתה מטרתו.

בנסיעתו ההיסטורית, שאין לה תקדים בדברי ימי העמים המודרניים, פרץ המנהיג המצרי פירצה בחומות הגטו הנפשי. הוא הוכיח כי אין הערבים מוכרחים לשנוא את ישראל, כגזירה מן השמיים, ושהמילחמה אינה אלא סיכסוך פוליטי. הניתן לפיתרון. כאשר ביקר בי־ד ושם, הרס את האגדה של האנטי־שמיות הערבית שאינה־ניתנת־לשינוי, שעליה דיברו פרופסורים ואלופים בישראל. כאשר הציע תנאים סבירים לשלום, תוך פירוז וסידורי־ביטחון סבירים, החליש את הגעגועים לביטחון הטוטאלי.

עד לאותו רגע, היו רק מעטים בישראל משוחררים מן העריצות של התכניות. מעטים אלה הטיפו למדיניות לאומית של „השתלבות במרחב". אך מחשבה זו היתה כה מנוגדת

המחיר: חיילים מצריים מחזירים חללים

ניתן היה על כן לצפות מראש שתהיה תגובה חמורה על חקיקת חוק־ירושלים, שקבע כי ירושלים המיזרחית היא נושא ששוב אי־אפשר לנהל עליו משא־ומתן.

בנסיבות אלה היתה התגובה המעשית — הוצאת השגרירויות המעטות ששכנו בירושלים — מינימלית.

התכנית הנפשית הישראלית הצליחה לנתק לחלוטין את הקשר שבין הסיבה והתוצאות — קשר המובן מאליו לכל הדיוט בחוץ־לארץ.

לא חקיקת־החוק בידי ישראל הביאה את התגובה, אלא הכניעה הבזוייה של העמים לסחטנות־הנפט. המוסד העולמי העליון לא הצביע פה־אחד נגד ישראל מפני שהוא פוסל את המעשה, אלא מפני שהוא אנטי־שמי. הדבר מוכיח מחדש ש„העולם כולו נגדנו", כמו בימי השואה, כמו בימי בילעם, עם ישראל שוכן לבדד, ואל לו להתחשב בגויים.

היסטוריה של 3000 שנה, שבה השתנה העולם עד לא־הכר, הופכת כך לסיפמה של כמה מילים.

שוב ושוב חזר מנחם בגין על הטענה ששום מדינה לא התחשבה בדעת הזולת בבואה לקבוע היכן תהיה בירתה. היתה זאת טענת־כוב קלאסית, מפני שהעולם לא התנגד לקביעת בירתה של ישראל בירושלים, אלא לסיפוח העיר המיזרחית, שנכבשה במילחמה, ושבה יושבים בני עם אחר. אך גם אישים חשובים בישראל, ראשי האופוזיציה ואנשי־רוח, אמרו אמן אחרי דברי בגין.

הם התאימו לתכנית. ואילו האמת לא התאימה לתכנית.

אותו תהליך פעל גם לגבי כל שאר מעשיה של ממשלת־ישראל במרוצת תש"ם — מעשים של התגרות בלתי־נסבלת במהלך המשא־ומתן. הקמת ההתנחלויות לאורכם ולרוחבם של השטחים שעליהם מתנהל, כביכול המשא־ומתן, ההחלטה על כריית תעלה ישראלית ברצועת־עזה, העברת מישרדי־ממשלה למיזרח־ירושלים, הפעולות נגד ראשי־הציבור בגדה המערבית, שהיו צריכים למלא

שלום עם המצרים, מילחמה בפלסטינים: חיילים על חומת ירושלים שומרים על פלסטינים. דוגמניות ישראליות במצריים

תפקיד חשוב בהגשמת הסכמי קמפ־דייוויד, הסלמת המילחמה בפלסטינים בלבנון — כל אלה הן פעולות המובנות רק כאשר קיים רצון עז, אם כי בלתי־מודע, לשבור את הכלים החדשים של השלום.

בעיני כל המשקיפים מן החוץ, וביניהם ידידיה המושבעים ביותר של ישראל, היו אלה מעשי־שיגעון. אולם יש שיטה בשיגעון הזה.

כולם יחד יצרו מצב מוכר, שהתבניות הנפשיות ה־מקובלות של העם היהודי מתאימות לו. מדינת־ישראל כאילו שרפה את המפה החדשה, שהתאימה למציאות החדשה, וחזרה אל המפה הקודמת.

● מאוכזם לאומי

ל ש הסבורים כי זוהי תופעה של מאוכזם לאומי. גרוע מזה: שזהו יצר עמוק של הרס־עצמי. שכבר הביא שלוש פעמים בעבר להרס הקהילה הישראלית־היהודית בארץ־ישראל.

יתכן שיש מן האמת בהגדרות אלה. המאוכזיסט מפיק הנאה אמיתית ממכות ומבעיטות, המכאיבות לכל אדם אחר. הרומאנים המיניים של הסופר ליאופולד פון־זאכר־מאזוך, שהעניק את שמו לתופעה, מפארים הנאה זו.

במאזוכיזם הלאומי, הטמון בתבניות היהודיות, יש קורטוב של הנאה נסתרת, אך אמיתית. היא היתה מעין פיצוי ליהודי הקטן.

אומה שכל העולם הוא נגדה, לא מהיום אלא כימעט מאז בריאת העולם, מוכרחה להיות אומה מיוחדת מאוד, בעלת ערך מיוחד, המעוררת קינאה אצל זולתה.

עם שהכל זוממים להשמידו, בכל עת, והוא נשאר בחיים ומשגשג — מוכרח לחיות עם חזק מאוד, הראוי לכל ההערצה העצמית שהוא מסוגל להעניק לעצמו.

אם כל הגויים הם מרושעים, ציניים, שטופים בזימה, אנטי־שמיים, חסרי מצפון ומוסר, נובע מכך שהעם היהודי הוא העם היחידי המגלם את התכונות ההפוכות, היפות והחיוביות.

לכל עם יש צורך בהרגשת־גדלות, ויוצר לעצמו תבניות נפשיות שיוכיחו את ייחודו ועליונותו. רוב העמים מחפשים את ההוכחות לעליונותם בתחושה של כוח, של ניצחון ושל כיבוש. היהודים בפזורה חיפשו אותה בדרך ההפוכה, בהרגשת־העליונות של הקורבן הנרדף.

נדמה כי מדינת־ישראל הצליחה להעניק לאומה העברית החדשה את שתי השיטות גם יחד, זו בצד זו: **היא גם נרדפת על־ידי כל העולם וגם מנצחת וכובשת.**

כאשר בא אל־סאדאת, התרופפו התבניות. הדבר יצר הרגשה של אי־נוחות, של אי־התמצאות, של חוסר־ביטחון־נפשי. הכל השתנה, ולא היה ברור איך להתנהג.

בשנת תש"ם כל זה כבא על מקומו באי־שקום. התבניות הישנות חזרו וניצחו. העולם שוב שנא את היהודים ואת מדינתם. הכל היה שוב בטוח ומסודר כראוי.

אם אל־סאדאת עצמו הוא שונה, הרי הוא יוצא־דופן, לא־ערבי, ומחר יפול. אבל אולי אינו כזה כלל. אולי הוא, בעצם, רק מרמה את היהודים. אולי הוא המן הרשע בתחפושת. אולי הוא זומם להשמידם על־ידי הרדמתם. אולי כל כוונתו היא לגזול מן היהודים את חצי־האי סיני, על מרחביו האיסטראטגיים, הנפט שלו והתנחלויותיו. אולי הוא האוייב האמיתי, והמסוכן ביותר. כפי שאומרת גאולה כהן בכל הזדמנות.

● „אם תרצו..."

ג אזרה כהן לא הפכה במיקרה אשת־השנה תש"ם. אם אפשר, היא יותר בגינית מאשר בגין עצמו.

עומדה הנפשי מורכב כולו מן התבניות הישנות המוצקות. היא יהודיה „שלמה", י־י עומדה הרוחני הוא „שלם", מפני שהוא חופף בדיוק את כל התבניות הישנות האלה.

מעולם לא השמיעה מילה אחת בכל נאומיה וכתביה, הכרזותיה ואף שיחות־החולין שלה, שחרגה אף בצורה הקלה ביותר מן התבניות. כל נאומיה אינם, למעשה, אלא מחרוזת של הסיסמות המקובלות והישנות, המובעות בלהט של דיברי־נבואה.

הסכנה הטמונה בתחליף זה היא נוראה. התבניות הישנות שבו והשתלטו באופן מוחלט על התודעה הלאומית. אך המציאות לא חזרה למה שהיתה.

ניצרה תהום נוראה בין המציאות ואתגריה, ובין התבניות הנפשיות השוטטות בציבור, שעליו להשיב על האתגרים.

כאשר זה קורה לאדם־יחיד, מביא הדבר למחלת־רוח או למחלה פסיכו־סומאטית. הוא חדל מלתפקד.

כאשר קורה חדבר ואימה שלמה, התוצאה אינה שונה. היא חדלה מלתפקד כראוי — וחדבר מתבטא בחוסר־התיפקוד של כל מערכות חשילטון והחיים החברתיים. כתש"ם ני־כר תחליך זה בבירור.

בתום תש"ם היה החל"ל עדיין רחוק מן ההכרעה. אך האלטרנטיבות היו ברורות.

מדינת־ישראל יכולה להמשיך בדרכה של גאולה כהן, באמצעות „הקונסנזוס הלאומי" של הליכוד־והמערך, ש־התלכד סביב חוק־ירושלים. היא יכולה להתעלם מן המציאות, להעמיק את התהום בינה ובין העולם.

דרך זו מוביחה בהכרח להתמוטטות, למצדה מודרנית.

יכול גם לקרות ההיפך. כאשר הסתירה בין התבניות הישנות ובין המציאות תהיה ברורה ובולטת, יכולה המדינה להתעורר לגודל הסכנה, להיפטר מן התבניות ומבעליהן, ולעצב לעצמה דפוסים חדשים, רציונליים ומתאימים למציאות.

זה יהיה תחליך מכאיב.

המאבק הזה לא יוכרע ביום אחד, וגם לא בשנה אחת. יש שסברו בתש"ם כי הסכנה חגיע לשיאה בעוד כמה שנים, אחרי שהמערך יחזור לשילטון ויתמוטט. מחוסר מנהיגות רוחנית ומדינאית, מחוסר כל יכולת להתמודד עם התבניות הישנות („הקונסנזוס הלאומי") ולהתגבר עליהן, נגזר על שילטון־המערך שיקרוס תחתיו וימוטט את עמודי הדמוקרטיה בישראל. אז, כך סבורים רואי־השחורות, תיפתח הדרך לפני גאולה כהן ועדתה — להקמת מישטר לאומני־דתי־מיסטי ברוח שימעון בר־גיורא ואלעזר בן־יאיר.

הסוף יהיה כסופם.

סכנה זו קיימת — אך אין היא גזירה מן השמיים. כל אומה מורכבת מבני־אדם, ובכוחם של בני־אדם הוא לשנות את דרכם, לשבור את העריצות של התבניות השולטות בתת־הכרתם, לעצב לעצמם את עולמם בהתאם לאתגרים הניצבים לפניהם.

כזה היה רצונם של אבות הציונות, והם חוללו מהפכה מפוארת, חרף מחדליהם ושגיאותיהם. סיסמתו של בנימין זאב הרצל — „אם תרצו אין זו אגדה!" — היתה ההיפך הגמור מסיסמת הצלבנים. סיסמת הקנאים הדתיים־מיסטיים בכל הדורות — „אלוהים רוצה זאת!"

בשנים הבאות תצטרך ישראל לבחור בין שתי סיסמות אלה — ובחירתה תקבע את גורלה.

יש רק פסנתר אחד גם טוב וגם זול

Baldwin

מחיר מיוחד לתקופה מוגבלת
99,000

מאה שנים מייצרים במפעלי BALDWIN בארה"ב פסנתרים משובחים. מאה שנים של נסיון מצטבר, תוך הקשבה בלתי פוסקת לאיכות הצליל והקפדה מירבית על עיצוב המוצר וגימור מושלם. מאות אלפי פסנתרים יוצרו במפעלי בלדווין. כל מיתר נמתח בדיוק במתח המתאים, לכל פטיש המשקל הנכון, כל קליד מכוון וזוהי הסיבה שמיטב המוזיקאים בעולם מנגנים על פסנתרי בלדווין המפורסמים.

המפעל הישראלי מקבל את כל החלקים המקוריים ממפעלי בלדווין בארה"ב. בישראל מרכיבים את הפסנתר מומחים ומייצאים 95% מהתוצרת המוגמרת להולנד, גרמניה, שוויץ, צרפת, סקנדינביה ועוד.
אלו פסנתרים באיכות גבוהה ביותר ובמחיר זול באופן מיוחד.

אנו ערבים לכך שלא תשיגו היום פסנתר באיכות כה גבוהה ובמחיר כל כך נמוך.

כדאי לך לפנות עוד היום לאחת החנויות הרשומות ולקנות פסנתר יוקרה במחיר נמוך.

אנו חוסכים את הוצאות ההובלה וחלק מהמיסים והרווח כולו שלך. המחיר כולל הובלת הפסנתר לבית הלקוח, כוון ראשון וכמובן מ.ע.מ. תנאי תשלום משופרים ומכירה לפטורי מס.

לאונרד ברנשטיין, יוג'ין אורמנדי, דייב ברובק, ג'ורג' בולט, ברט בכרך, דוד בר אילן ועוד רבים אחרים מנגנים ומהללים בכל פה. לכולם הפך פסנתר בלדווין חלק בלתי נפרד מחייהם המקצועיים והם מפיקים ממנו צלילים נפלאים מושלמים. ממש.
עומד לרשותך פסנתר בלדווין משובח, המיוצר בארה"ב ומורכב בישראל במחיר נמוך במיוחד.

יוג'ין אורמנדי

לנרד ברנשטיין

דייב ברובק

באיזור המרכז:
מרכז בולדווין, בית כלל, רח' גליקסון 5 תל־אביב
טל: 03־481264 (פתוח אחה"צ)
"חלילית" – טל: 03־822917

איזור ירושלים:
"ספיר" – טל: 02־226881
"גורן" – טל: 02־226544
"הזמיר" – טל: 02־233146

באיזור הצפון:
"אבילאה פסנתרים" – טל: 04־644393

Baldwin
GALILEI MUSIC LTD
גליליי מוסיקה בע"מ
נמנה על קבוצת Baldwin

אנשים אלה סימלו בשנת תש"ם את הישגיהם וכישלונותיהם של ישראל והעולם

הם נבחרו על־ידי „העולם הזה" תוך בחינת כל מאורעות השנה

אנשי השנה

תשים

העולם

ואלסה: מרד בגדאנסק

עד לקראת סוף השנה היה נדמה כי איש־העולם הוא טרוריסט שחור שעלה לגדולה. **רוברט מוגאבה**. מנהיג אתת המחתרות שניהלו במשך שנים מאבק אכזרי ברודזיה, חזר אל מולדתו. הוא נחל ניצחון מפתיע בבחירות הראשונות בארץ זו. כאשר זכתה בעצמאותה, ונקראה זימבאבווה, הפך מוגאבה לראש־ממשלתה.

הכל ציפו שהנה יתווסף דיקטטור חדש לעדה המגוונת השולטת ביבשת השחורה, עוד מנהיג שדיבר בשם החופש ויתגלה כעריץ, עוד איש שהטיף לאידיאלים ושיתרגל במהרה לשחיתות של השילטון.

אולם מוגאבה, שהגדיר את עצמו במשך השנים כמארכסיסט, הפתיע את העולם לטובה. הוא הקים מישטר הגון, מתון ונבון, הרגיע את הלבנים שנשארו בארץ, חיפש דרכים אל המערב. למרות הבעיות העצומות העומדות לפניו מדינתו החדשה, עשוייה זימבאבווה להפוך מדינה־לדוגמה ביבשת הסוערת.

היה בכך לקח, שהכל הבינו את משמעותו: טרוריסט יכול להתגלות כמדינאי מרחיק־ראות. מנהיג־מחתרת, האחראי למעשי־אכזריות ללא־ספור, העולים בחומרתם על מעשי הקיצוניים שבפידאיון הפלסטיניים, יכול להתגלות כאדם מתון ושומר־חוק בהגיעו לשילטון. על כך הגיע לו תואר איש־העולם.

אולם לקראת סוף־השנה אירע דבר, שהסיט את המבט מדרום היבשת השחורה אל צפון היבשת הלבנה. בגדאנסק — היא דאנציג, — זירת־הפתיחה של מילחמת־העולם השניה, פרץ מרד של פועלים. שביתה בעלת אופי כלכלי הפכה במהרה התקוממות פוליטית, כאשר הדרישה לחופש פוליטי מאפילה על הדרישה לבשר וזול.

לא היה זה המרד־הראשון שפרץ בדור הזה בארץ קומוניסטית. אך המרד הפולני היה מיוחד־במינו, ביגלל חוש־האחריות הפטריוטי של השובתים, ששמרו על חוש־המידה. בעומדם על פי התהום, מנעו את השואה שאיימה על ארצם. כאשר ניצחו השובתים ודרישותיהם נתקבלו, הפך נציגם הראשי, **לך ואלסה**, איש־העולם של תש"ם.

העובדה שהסנקים הסובייטיים לא קיבלו פקודה לדכא את המרד הפולני היתה בעלת משמעות רבה. **ליאוניד ברז'נייב**, המתקרב לסוף שילטונו ביגלל גילו ומצב־בריאותו, הסתבך השנה בהרפתקה אומללה: הפלישה הסובייטית לאפגאניסתאן, שבאה כדי לשמור שם על מישטר קומוניסטי מקומי כושל. חיש־מהר שקעה המכונה הצבאית הסובייטית בבוץ של מילחמה מקומית. כשמולה עומד עם עשקן של לוחמי־גרילה, שכבר הביס בעבר אימפריות אדירות. בסוף תש"ם לא נראה סוף להסתבכות זו. היא פגעה במעמד ברית־המועצות בעולם, דחתה ממנה את העולם המוסלמי וכימעט הרסה את מיפעל־היוקרה הסובייטי בתש"ם — האולימפיאדה של מוסקבה.

גם במעצמת־העל השניה היו העניינים יגעים. המיבצע האמריקאי החשוב ביותר של תש"ם — הנסיון המזויין לשחרר את בני־הערובה האמריקאים באיראן, לפי נוסח אנטבה — נחל כישלון מביש. מעמדו של **ג'ימי קארטר**, איש־העולם של תשל"ז ותשל"ח, התערער. מולו קם מועמד רפובליקאי, שעורר חשש ובוז בעולם: **רונלד רגן**, שחקן־מערבונים לשעבר, שכבר הספיק להוכיח בתש"ם כי הבנתו בעניינים בינלאומיים היא אפסית.

כפילו הגרמני של רגן היה המועמד של הימין הגרמני, **פראנץ־יוזף שטראוס**, שניסה לגבור בבחירות על **הלמוט שמידט** — מדינאי בהיר־מחשבה ומפוכח, שהתגלה במרוצת תש"ם כמנהיג המוכשר ביותר בעולם המערבי.

איש ספגוני יותר, שהאיר את תש"ם, היה ממלא מקומו של ישוע עלי אדמות: האפיפיור **יוחנן פאולוס ה־2**, שמסעותיו ברחבי תבל חיזקו את הכנסיה ובישרו בשורה של קידמה סוציאלית — אם כי לא דתית — בארצות נחשלות.

למרבית האנושות, העולם של תש"ם היתה עמק־הבכא. המונים ברחו מארצות רבות. „אנשי־הספינות" — הפליטים מוויאט־נאם שיצאו בספינות לחפש מולדת חדשה — היו טרף קל לשודדי־ים, שתפסו את ספינותיהם, שדדו את רכושם, אנסו את הנשים ורצחו כאוות־נפשם. תופעה שהזכירה ימים שחלפו מזמן.

אומללים עוד יותר היו פליטי קמבודיה, שהתקיימו בתנאים נוראים. בסוף השנה החלו רבים מהם חוזרים הביתה, בהעדיפם את התלאות בארצם שסועת־המילחמה על פני הגסיסה במחנות. מצבם של פליטי אפגניסתאן בפאקיסטאן היה אך במעט יותר טוב.

אוכלוסיית העולם הוסיפה להתרבות בקצב מחריד — וכמיליארד בני־אדם חיו בתש"ם בתנאים של רעב.

המרחב

עראפאת: על גב נמר

„מנחם בגין הוא בעל־בריתנו הטוב ביותר," הכריז **יאסר עראפאת**, יו"ר אירגון־השיחרור הפלסטיני, כמה פעמים במשך השנה. ואכן, מעשיהם של **מנחם בגין** ונביאתו־יריבתו, אשת־השנה **גאולה כהן**, תרמו תרומה עצומה למסע־ההישגים של אש"ף במהלך תש"ם.

גוף כמו אש"ף זקוק לאור־הזרקורים. כל השיטה של ביצוע מעשי־חבלה נועדה, למעשה, להשיג מטרה זו. ואילו מנחם בגין ואנשיו דאגו לכך שהעניין הפלסטיני לא ייירד אף יום אחד מן הכותרות של תש"ם.

אולם לא רק תודות לבגין שיגשגו ענייניו של עראפאת. את הרוח למיפרשיו סיפקה האמונה הבינלאומית הכללית כי לעולם לא ישרור שקט באיזור הרגיש בין־תר בעולם — מצבור־הנפט של המערב — אם לא תיפתר הבעייה הפלסטינית. הקונסנזוס העולמי קבע כי הפיתרון הסביר היחידי הוא הקמת מדינה פלסטינית, לצידה של ישראל.

דמותו של עראפאת הצטיירה בשתי צורות שונות. בתעמולה האנטי־פלסטינית הופיע עראפאת כטרוריסט אכזרי, שידיו מגואלות בדם, בלתי־מגולח ופרימיטיבי. בדיווחיהם של מדינאים ועיתונאים, שנפגשו עימו כימעט יום מדי יום, הצטייר כפוליטיקאי ממולח, גמיש, פיקח, עדין־הליכות ואפילו סימפאטי.

עראפאת האמיתי הוא איש הרוכב על הנמר של המהפכה הפלסטינית, והמצליח מזה עשרים שנה ויותר לשמור על מקומו מבלי ליפול — הישג כימעט חסר־תקדים בתולדותיהן של תנועות מסוג זה. הדבר מפליא שיבעתיים, לאור התנאים המיוחדים שבהם פועלת התנועה הפלסטינית, כאשר מחצית העם הפלסטיני חי תחת כיבוש צבאי ישראלי, וכימעט כל האחרים חיים בפזורה, תחת דיקטטורות זרות, חשדניות ולרוב עוינות. אף חלק אחד של העם הפלסטיני אינו יכול לקיים בחירות חופשיות, לערוך דיון לאומי ולקבל החלטות באופן חופשי. גם עראפאת עצמו אינו יכול לכפות את רצונו על איש, מכיוון שאין בידו מכשירי־כפייה, מחוץ לשטח מצומצם בדרום לבנון, שהפך מיני־פלסטין. התנועה כולה יכולה לתפקד, על כן, רק במיסגרת של קונסנזוס לאומי כוללני, המושפע ממצבי־רוח לאומיים ובינלאומיים, וגם על־ידי מדינות ערביות השוכרות סוכנים פלסטיניים והמקיימות אירגונים נפרדים.

התנאים האלה מחייבים את עראפאת להתקדם בזהירות מירבית. גם אילו רצה לשנות את עמדות אירגונו באופן דרמתי, לא היה יכול לעשות זאת. הוא נאלץ להתקדם באיטיות, בתנועות של זיג־זאג, לסגת כאשר מצב־הרוח הלאומי מתקשח, להתקדם כאשר יש הפשרה. הוא עושה זאת בכישרון של להטוטן.

הדבר התבטא היטב באירועי תש"ם בזירה הפלסטינית. בראשית השנה הופיע נציגו, **אחמד צידקי דג'אני**, יחד עם חבר הוועד המרכזי של פת"ח, בוועידה ברומא, לצד מישלחת רישמית של כוחות־השלום הישראליים. הדיפלומט האש"פי השמיע הצהרה מתונה שעוררה תשומת־לב, העיתונות העולמית הגזימה בדיווח עליה, בבירות הוכחשו הדברים חלקית. זוהי שיטה שחוזרה על עצמה השנה כמה פעמים.

אותו הדבר קרה בצורה הפוכה בדמשק, שם התכנסה הוועידה של פת"ח, האירגון של עראפאת והגורם המרכזי באש"ף. למחרת נדהם העולם כאשר פורסם מיסמך שהתיימר להיות „החלטת" הוועידה, ושבו השתקפו העמדות הקיצוניות ביותר של אנשי־הסירוב באש"ף. רק כעבור זמן מצא עראפאת עצמו לנכון להכחיש מיסמך זה רשמית, להסביר כי היתה זאת הצעת־החלטה של מיעוט קיצוני, שלא נתקבלה. ההחלטות ה־

(המשך מעמוד 43)

רשמיות של הוועידה, שפורסמו אף הן, נקטו עמדה מתונה. אישרו את ההחלטות הקודמות הרומזות על הנכונות להקים מדינה פלסטינית לצד ישראל — מבלי להכריז על כך בפירוש.

ברור כי יש לערפאת אופוזיציה קנאית־קיצונית, ברוחה ובדמותה של גאולה כהן בישראל. אך התוצאה החשובה ביותר של הוועידה היתה שערפאת ועוזריו הקרובים נשארו בשילטון גם בפת"ח וגם באש"ף. שנה נוספת של להטוטים סכסיסיים השאירה את ערפאת על כנו.

אש"ף התקדם באירופה — אך לא במידה שקיווה לה. הוא המתין לבחירות האמריקאיות, מתוך תיקווה כי הממשלה האמריקאית הבאה תיכנס עימו סוף־סוף למשא־ומתן. ובינתיים שלט אש"ף באו"ם, כשנציגו שם הוא אחד הדיפלומטים המבוקשים ביותר בהתייעצויות בין המדינות, למרות שאינו אלא „משקיף" — בעוד שהנציג הישראלי, **יהודה בלום**, המייצג מדינה ריבונית, הפך כימעט מנודה.

שאר המנהיגים במרחב שמרו על עמדותיהם, בלא שינוי. **אנוור אל־סאדאת** נשאר מוחרם, אך מצבו לא החמיר. להיפך, אם גבור הסכנה הסובייטית באיזור המיפרץ הפרסי, הביטו הכל כי מצריים צריכה למלא תפקיד חשוב במערך־ההגנה הפרו־אמריקאי בעולם הערבי.

הנסיך **פאהד**, איש־המרחב של תשל"ט, הדהים את העולם כאשר פירסם בשם סעודיה תוכנית־שלום, שבה הביע נכונות להשלים עם קיום ישראל תמורת נסיגה ישראלית, הקמת מדינה פלסטינית בגדה וברצועה ופינוי ירושלים המיזרחית. ממשלת־ישראל התייחסה לידיעה בזילזול, וקיבלה את חוק־ירושלים של אשת־השנה. התגובה הסעודית: קריאה לג'יהאד — מילחמת־קודש. ב־תש"ם היתה זאת רק קריאה מילולית — אך רק כסיל מסוגל לזלזל בה. התגייסותם של 800 מיליון מוסלמים למאבק נגד ישראל, בעיקבות חוק־ירושלים, היא סכנה חמורה לעתיד.

הגל הקנאי־הדתי של שליט איראן, האייתולה **רוח־אללה חומייני**, נמשך באיראן, ואף התחזק שם עם כישלון מיבצע־החילוץ האמריקאי ועם מות השאה הנמלט, **מוחמד ריזא פהלווי**. בפאקיסתאן הסמוכה הודיע הרודן הצבאי **מוחמד זיא אל־חק**, על כוונתו להקים מישטר איסלאמי חמור עוד יותר מזה הקיים באיראן. בלוב הוסיף הרודן המקומי, **מועמר קד'אפי**, להטיף למהפכה איסלאמית, ומצא סיפוק ילדותי בגרימת מהומות בעולם כולו. אך המהפכה הדתית הגדולה בעולם הערבי, שרבים ציפו לה, לא באה.

חוץ מזה היו העסקים במרחב כרגיל: הכל לחמו בכל. בלבנון נערכה מילחמת־אזרחים־בתוך־מילחמת־אזרחים, כאשר **פיאר ג'מייל** ובנו **בשיר**, בעלי אחד הצבאות הפרטיים הנוצריים, חיסלו את מתחריהם והשתלטו על כל השטח הנוצרי, שהפך מדינה־כימעט־עצמאית. בדרום התקיימה המובלעת הנוצרית השניה של **סעד חדאד**, הודות לתמיכה המאסיבית של צה"ל, שניהל למענה כמה מערכות עקובות־מדם.

חאפז אסד הסורי השתדל לשמור על האיזון בלבנון, והיה עסוק בסיכסוך חריף עם שכנו העיראקי. השליט העיראקי, **סדאם חוסיין**, לחם בשתי שכנותיו, סוריה ואיראן. הסיכסוך בין מארוקו ואלג'יריה הסכנה נמשך, וכמוהו הסיכסוך של לוב עם תוניס במערב ועם מצריים במיזרח.

במרחב אין כל חדש.

מדיניות

מורחדא: אורח מבוקש

שני אישים התחרו ביניהם השנה על תואר איש־המדיניות: השגריר הישראלי הראשון בקאהיר והשגריר המצרי הראשון בתל־אביב.

היתה זאת התחרות בלתי־הוגנת מכמה בחינות.

סעד מורתדא הוא דיפלומט מיקצועי, מנוסה ומשופשף. הוא בא לארצה בשליחותו של נשיא שהוא פופולרי מאוד בישראל. הוא הפך אורח מבוקש בחברה הישראלית, שהיתה עדיין נלהבת לשלום — לפחות מבחינה חיצונית.

במצב זה הצליח מורתדא באופן מזהיר. הוא לא עשה אף שגיאה אחת, כבש את הלבבות בתכונות המצריות הבולטות שלו: אדיבות, נימוסים, טאקט, סבלנות, לשון־המעטה. את כל הכישורים האלה העמיד לרשות שליחותו.

אליהו בן־אלישר היה במצב הרבה יותר קשה. אין הוא דיפלומט מיקצועי. נסיונו בעבר, כאיש המוסד לביון, אינו הכשרה למיקצועו החדש. הוא בא למצריים בשליחותו של ראש־ממשלה שלא היה מעולם פופולרי במצריים, ושההסתייגות ממנו וממדיניותו גברה במצריים כימעט משבוע לשבוע, ככל שהתמיד במעשיו הפרובוקטיביים — ההתנחלויות, גירוש ראשי־הציבור בגדה, חוק־ירושלים ועוד.

בן־אלישר לא הסתיר שדיעותיו הן כדיעות בגין, וכי אינו מייצג אותו רק בכורח תפקידו הדיפלומטי, אלא גם מתוך שיכנוע פנימי. כאשר הכריז על כך עוד לפני בואו לקאהיר, קומם נגדו מראש את החברה המצרית. זו התייחסה אליו מראש בהסתייגות, שבן־אלישר לא הצליח להפיגה. בעלי־הבתים בקאהיר סירבו להשכיר לו דירה, נשות־החברה סירבו לערוך למענו קבלות־פנים, ובסופו של־דבר היתה פעילותם החברתית של אליהו וניצה בן־אלישר מוגבלת לאירועים של המושבה הדיפלומטית. גם אופיו המסוגר של בן־אלישר, יליד השואה, הנראה מבחוץ כאופי יהיר או נפוח, לא הקל על יחסיו עם המצרים.

מישרד־החוץ הישראלי עבר תהליך של „מוסדיזציה", כלשון מקידיו הוותיקים. אנשי מוסד־הביון השתלטו על המישרד כולו. נוסף אל איש־המוסד־לשעבר בן־אלישר באו אל המישרד שר־החוץ החדש, **יצחק שמיר**, לשעבר איש־המוסד, והמנכ"ל החדש, **דויד קימחי**, מי שהיה גם הוא איש־המוסד.

יתכן שהיה זה ביטוי סביר לאחת מעובדות־היסוד של ישראל בתש"ם: מכיוון שרוב מדינות־העולם אינן מקיימות עימה יחסים רשמיים, היו יחסיה הסמויים עם מדינות רבות השוביים יותר מיחסיה הגלויים עם מדינות המקיימות עימה יחסים דיפלומטיים.

שמיר נתקבל במישרד־החוץ בחשש רב. הוא היה ידוע כאיש בעל דיעות קיצוניות. אך בתפקידו החדש הפתיע את עובדיו לטובה. למרות דיעותיו, שלא השתנו, התגלה כאדם הוגן, המקיים יחסים טובים עם בני־אדם, המקבל עצות ומקשיב לדיעות, והמשליט סדר במישרד שסבל במשך זמן רב מכך שלא היה בו בוס אמיתי.

החיים המדיניים הפנימיים של ישראל היו כימעט הסרי־עניין, מעבר לרכילות מיפלגתית, שתפסה את מקומם של חיים מיפלגתיים אמיתיים. בכל המיפלגות לחמו הכל בכל, בסיגנון שהפך יותר ויותר וולגארי ודוחה. המערכת כולה עוררה סלידה ובוז, במידה שסיכנה את עצם קיומה.

יהדות

הרצברג: מצוקה גוברת

יהדות ארצות־הברית — הקיבוץ היהודי הגדול ביותר — היתה נתונה השנה במצוקה נפשית גוברת והולכת. היא נקרעה בין הנאמנות לממשלת־ישראל — כל ממשלה באשר היא — ובין הביקורת הגוברת על מדיניותו של מנחם בגין.

הדבר היה חמור שיבעתיים בשנה של בחירות בארצות־הברית, כאשר היהודים נוהגים להפעיל לחצים על המועמדים לנשיאות, כדי להביא אותם לנקיטת עמדות התומכות במדיניות השלטת בישראל.

רבים מן היהודים האינטליגנטיים, בעלי התודעה המדינית והמוסרית, התקשו יותר ויותר לתמוך בממשלה ישראלית, המנהלת מדיניות שעוררה אצלם הסתייגות, התנגדות, ולפעמים אף סלידה ממש. קבלת חוק־ירושלים של אשת־השנה **גאולה כהן** הביאה בעייה זו לידי משבר. רבים תמכו בבגין, מתוך נאמנות פשוטה לישראל. רבים אחרים, שלא הסכימו עם הקו, פשוט התרחקו ונטשו את הפעילות בקהילה. אך העסקנים המיקצועיים, שרבים מהם מוצאים את מחייתם בפעילות למען ישראל, היו במצוקה. כל אחד מהם ניסה להתפשר עם עצמו.

היו שבאו לירושלים כדי להטיף מוסר לבגין על מדיניותו, וחזרו מירושלים הביתה, כשבפיהם הצהרות־תמיכה מאולצות בבגין. כך קרה לא פעם ל**תיאודור מן**, היו"ר־לשעבר של ועידת־הנשיאים. אחרים דיברו בשתי לשונות.

כמה עשרות מנהיגים בעלי־שם — ביניהם **ליאונרד פיין** ואיש־היהדות של תשל"ז, **אלכסנדר שינדלר** — פירסמו השנה אזהרה רשמית לבגין, שמצאה הד רב גם בעיתונות האמריקאית. התגובה של המימסד היהודי היתה מוחצת, וכמה מן החותמים חזרו בהם במגומגם.

האיש שסימל את המצוקה היה הרב **ארתור הרצ־ברג**, אחד המנהיגים הבולטים, הנחשב כאיש מתקדם ושוחר־שלום, ואף יוצא־דופן. אך כאשר השתתף בסימפוזיון מטעם הידחון הישראלי ניו־יאורק בוושינגטון, נכנס בעימות חריף עם שוחרי־השלום הישראליים, שתמכו במשא־ומתן עם הפלסטינים ובהקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל. הוא הסביר, לאחר מכן, כי מילבד קבוצות־שוליים של סטודנטים ומרצים אין אף חלק אחד של הציבור היהודי־האמריקאי תומך ברעיון זה. ועל כן אין עסקן יהודי־אמריקאי יכול להרשות לעצמו להתייצב מאחוריו.

בכל זאת בלטה התזוזה ביהדות האמריקאית. עוד לפני שנתיים־שלוש לא ניתן היה גם לישראלים להשמיע בקהילות וביטאונים היהודיים ביקורת על מדיניות ה־ממשלה הישראלית. השנה פורסמה ביקורת כזאת בהרחבה. היה ברור שאם תמשיך ממשלת־ישראל בדרכה, יגדל הפער בינה ובין חלק ניכן מן היהודים בעולם. ביניהם כבר ירד פלאים כוחו של „הלובי היהודי". הנשיא **ג'ימי קארטר** התעלם ממנו כאשר קיבל כמה החלטות חשובות, ואם ייבחר בתש"ם מחדש עלול הלובי היהודי לאבד את כל השפעתו בבית הלבן.

יהודי ברית־המועצות הוסיפו לשאוף להגירה — אך לאו דווקא לישראל. ה„נשירה" הגיעה ל־75%, כאשר כל שלושה מבין ארבעת המהגרים היהודיים מברית־המועצות שם את פעמיו הישר אל ארצות־הברית או גרמניה. התנועה הציונית הכירה בעובדה זו, כאשר פנתה בתביעה מביישה אל אירגוני־הסעד היהודיים: שלא להושיט עזרה ליהודים אלה, כדי להכריח אותם בכוח לבוא לישראל — או להזדקק לאירגונים לא־יהודיים.

כמה מן הסיבות לאי־רצונם של יהודי־רוסיה לבוא לארץ התבהרו באופן דרמתי, כאשר העולה **ארקדי זיצרמן** קפץ מן הגג של מעון־העולים בחיפה. הסערה שקמה כתוצאה מכך, שכללה שביתה ממושכת של העולים, הוכיחה כי ישראל רחוקה מלהיות ארץ־עליה בפועל, אלא היתה רק ארץ של ציונים מיקצועיים וביורוקראטים של „קליטה". הדבר לא בישר טובות להמשך העלייה הרוסית לישראל.

דת

אבו־חצירא: שמ"ם וארץ

דת ישראל הופיעה בתש"ם לעיני האדם הישראלי בכמה מהדורות — וכולן אנטיפאתיות.

מהדורה אחת היתה דתה של אשת־השנה, **גאולה כהן**, וחבריה: דת בלי אלוהים ובלי אמונה אמיתית, שלא היתה אלא פולחן שיבטי, אידיאולוגיה מיסטית להצדקת לאומנות שלוחת־רסן. בעיני הלאומנים המאמינים, כמו אנשי גוש־אמונים וה„רב" **משה לוינגר**, איש־השנה תשל"ו, היה הקדוש־ברוך־הוא „אל צבאות", נוקם ונוטר, ההולך בראש המתנחלים.

מהדורה אחרת היתה זו של אנשי אגודת־ישראל, שביקשו בכוח להטיל את אמונתם על הרוב החילוני. בעיניהם היה הקדוש־ברוך־הוא אלוהי ההסכמים הקואליציוניים. הוא השיג השנה את ביטול הסעיף 5, שהתיר הפסקת־הריון ביגלל סיבות סוציאליות. דת זו גרמה השנה למהומות־שבת בכמה מקומות, ובעיירה אחת הביאה להתקוממות אלימה של הציבור החילוני, בעזרת הדתיים המתונים, נגד הדתיים הקנאיים.

מהדורה שלישית של הדת היתה זו של שני הרבנים הראשיים — **שלמה גורן** ו**עובדיה יוסף** — שהת־קוטטו והשלימו ביניהם בלי הרף. כמו בעל ואשה בהצגה היתולית.

המהדורה הרביעית, שהטילה את צילה על סוף תש"ם, באה לידי גילוי בפרשת שר־הדתות **אהרון אבו־חצירא**. בפעם הראשונה הסתערה המישטרה על מיניס־טריון, כאילו היה מעון של המאפיה — ולא במיקרה היה זה מישרד־הדתות דווקא. בימים האחרונים של תש"ם ריחפה על השר סכנה של אישום פלילי, הסרת־חסינות ואולי גם דרישה לעונש־מאסר.

אהרון אבו־חצירא הוא נציג ההווי הדתי כפי שהתפתח במדינת־ישראל, בו גדל וחונך. אין הוא עילוי בתורה, ולא תלמיד־חכם. מיקצועו הוא העסקנות המיפלגתית הדתית — עסקנות שבה מעורבים מליצות דתיות ועסקים חילוניים, פסוקי־תורה וטובות־הנאה, עיניים המופנות כלפי מעלה וידיים השלוחות אל כיסי הציבור.

אבו־חצירא אינו שונה מבחינה זו מעמיתיו. יתכן שיקדיש את המשך מאמציו כדי להוכיח זאת הלכה למעשה, על־ידי חשיפת פרשות דומות הנוגעות לאישים אחרים של המימסד הפוליטי הדתי.

הכנסת

בדיאן: לשבור את הראי

אין זה מיקרה ששאת־השנה של תש"ם היתה חברת־כנסת, **גאולה כהן**, אשת־הכנסת של תשל"ט, וש־המאורע העיקרי של השנה, קבלת חוק־ירושלים, היה כולו תהליך פרלמנטרי.

רוב חברי־הכנסת, שהצביעו בעד הצעת־החוק הרה־האסון בארבע הצבעות, היו משוכנעים כי זהו חוק גרוע, מזיק, פסול מעיקרו או לפחות בעיתויו. בכל זאת הצביעו בעדו שוב ושוב — ובכך ביטאו בצורה מבישה ביותר את פשיטת־הרגל המוסרית של הכנסת התשיעית.

גם בכל שאר השטחים היתה הכנסת נתונה במצב של פשיטת־רגל. היו"ר החדש, **יצחק ברמן** הליברלי, לא יכול היה לשנות מצב זה. הסיגנון שלה התדרדר פלאים. שלטה בה „שיטת גאולה כהן" — שיטה של סקנדליזם גס. חברי־הכנסת ידעו כי השיטה היחידה לעורר תשומת־לב בכנסת עצמה ולזכות בסיקור בטלוויזיה ובעיתונות היא לעורר מהומה, להיקרא לסדר, להצטוות לצאת מאולם־המליאה, או להיות מגורשים ממנו בכוח. קריאת־הביניים הפרלמנטרית הלגיטימית, הקצרה והחר־תכת, כימעט נעלמה, גם ביגלל שיתוק המיקרופונים, ובמקומה באה מקהלת־צועקת, שנקראה בכותרות העיתונות „סערה בכנסת".

חוץ מזה התרוקנה המליאה עוד יותר, והמיזנון היה צר מלהכיל את באיו. הרכילות באה במקום הדיון הרציני.

הריקבון אכל ביסודות הכנסת. נושאו העיקרי היה הסיעה שנבחרה בקולות 200 אלף אזרחים, כדי להנהיג אמות־מידה מוסריות ולחולל רפורמה. 15 חברי סיעת ד"ש התפרקו לרסיסים מאוסים, כשרובם עושים חשבונות אישיים עלובים, שציניותם היתה גלוייה לעין.

„הסיעה הדמוקרטית" של **ייגאל ידין** היתה בסוף תש"ם במצב של התפרקות. עם ידין נשארו רק **שמואל תמיר**, שחיפש נואשות טרמפ כלשהו כדי למנוע את סיום הקאריירה שלו, ו**בנימין הלוי** הבלתי־יציב, שיילך מן הסתם אחרי תמיר. נושא־כליו של תמיר, איש השערוריות **עקיבא נוף**, פרש מרסיס־ידין ועבר לרסיס שנוצר קודם־לכן על־ידי שני אכס־ד"שאים אחרים, **שלמה אריכו** ו**שפיק אסד**. שניים אלה כלל לא העמידו פנים כאילו הם נושאים רעיון כלשהו, מילבד רעיון הקידום האישי, ותלו מעל לעצמם שלט של „קולות להשכיר".

אחרי שד"שאי אחד, **אסף יגורי**, מצא מיקלט מדיני בליכוד, נמלטו שני אחרים מן הרסיס של **אמנון רובינשטיין**, אל מיפלגת־העבודה. היו אלה **מאיר עמית** ו**דויד גולומב**, שראו את הכתובת על הקיר. עם רובינשטיין נשארו רק **מרדכי וירשובסקי**, **סטף ורטהיימר**, **זיידאן עטשי** ו**שמואל טולידאנו**, שאליהם הצטרף **יוסף תמיר**, שנואש מן הליכוד.

ד"שאי אחר, **מרדכי אלגרבי** הסתובב לבדו וחיפש כלנתרים כדי להקים סיעה עדתית.

סיעת הליכוד, שהגיעה אף היא אל הכנסת התשיעית על גלי הרצון של הבוחרים ברפורמה ובמהפך, היתה במצב של התפוררות. נוכח סיקרי דעת־הקהל, שהראו כי כוחה עומד לרדת בבחירות הבאות באופן דראסטי, חיפשו כמה מחבריה חגורות־הצלה. אחדים כבר עמדו עם רגל אחת בחוץ: **יצחק יצחקי**, שהגיע לכנסת בסיעתו הכושלת של **אריאל שרון**; **חיים זיידל**, שקפץ ברגע הנכון מן העגלה של ל"ע; **אמנון לין**, שבא ממפא"י; ו**אסף יגורי**, שבא מד"ש.

זאת היתה הזדמנות גדולה למערך. אולם סיעת המערך היתה צל אומלל. מחוסר מנהיגות ובהעדר קו רעיוני כלשהו, נגזר עליה להיות גוף אומלל, מסוכסך, בלתי־יעיל — מצב שניבא רעות על יכולת־התיפקוד של המערך, אם יגיע לשילטון. **יוסי שריד** ה„יונה" ו**עמוס הדר** ה„נץ" הציגו הצגת־צמד של נדנדה־בשניים, והסיעה כולה נגררה אחרי הליכוד ותנועת־התחייה לא רק בהצבעות על חוק־ירושלים, אלא גם בעשרות הצבעות אחרות.

במצב זה חגג חבר־הכנסת **שמואל פלאטו־שרון**, שהוסיף לסמל ההתדרדרות המוסרית של המערכת המדי־נית. פלאטו כימעט ולא בא לכנסת. אחת לכל כמה חודשים קרא מן הכתב — האותיות לאטיניות — נאום נלעג בתוכנו ובסיגנונו. אך מכונת־התעמולה השכירה שלו הפכה אותו, בעיני רבבות בורים והדיוטות, לכוכב הפרלמנט העברי.

בארץ נפוצה בדיחה: „מדוע אולם הכנסת הוא עגול? וכי ראית אי־פעם קירקס מרובע?"

הסיעות הדתיות היו הסיעות המיקצועיות היחידות, שדאגו לאינטרסים שלהן בכישרון. אגודת־ישראל והמפד"ל השיגו כספים וחוקי־כפייה חדשים — ובראשם ביטול הסעיף 5 של חוק־ההפלות, שאיפשר הפסקת־הריון מטעמים סוציאליים — אחד ההישגים המעטים של הכנסת הקודמת.

את המתח האידיאולוגי סיפקו לכנסת שתי הסיעות — סיעת התחייה הלאומנית־דתית וסיעת של"י המתקדמת־שוחרת־השלום — שהציגו לכנסת את שתי האלטרנטיבות האמיתיות העומדות לפני המדינה.

בהשפעת **אריה אליאב** הנהיגה של"י בכנסת שיטה של מעין רוטציה פרמננטית. אליאב העביר את מקומו ל**אורי אבנרי** באופן חלק. העברת המקום השני ממאיר פעיל הסטגוני ל**סעדיה מרציאנו** היתה קשה יותר, אך בוצעה גם היא. רוטציה כפולה זו היתה הישג מיפלגתי־מוסרי נדיר. אולם התוצאה היתה מחפירה. כבר למחרת יום כניסתו לכנסת ביצע מרציאנו תרגיל של ציניות אבסולוטית, שאין כדוגמתו בתולדות הכנסת כולה, מילבד קפיצתו המדהימה של **משה דיין** לממשלת בגין, למחרת בחירתו בסיעת המערך.

מרציאנו פרש משל"י, תבע לעצמו את כספי־המימון שלה, חדל מלהצביע בעד העקרונות שתודות להם נבחר, ניהל פלירט עם תנועת־החרות, שתמכה בגלוי בנסיונו לשים את ידו על הכסף, שהיה מוקד כל מאמציו.

כאשר זה היה מראה הכנסת, היה זה אך טיבעי כי יקום מישהו וינסה לשבור את הראי. האיש שקיבל על עצמו את התפקיד היה **גיסטאב אדיקים בדיאן**, שהתוודע בצורה זו לציבור הנדהם והמשועשע. בדיאן תבע לגרש את הטלוויזיה מן הכנסת, ותוך כדי כך הופיע בעצמו בהרחבה על מירקעה כשהוא משמש תחליף מוצלח לבדרנים המיקצועיים.

בעיני הציבור, הפך הוא סמל הכנסת.

משפט

כהן: על המישמר

המישפט הישראלי שמר על יוקרתו — אך לא בנקל.

ראשית השנה עמדה בסימן ההחלטה ההיסטורית של בית־המישפט הגבוה לצדק בפרשת אילון־מורה. היה זה ניצחון מזהיר לעורכי־הדין **אמנון זיכרוני** ו**אליאב חורי**. בהחלטה ארוכה, שהשתרעה על פני 39 עמודים, נימק **משה לנדוי**, ממלא־מקום הנשיא של בית־המישפט העליון, את אי־החוקיות של היישוב, וציווה לפנותו תוך 30 יום. הצטרפו אליו השופטים **שלמה אשר** ו**מרים בן־פורת**. **אלפרד ויתקון** ו**דויד כהן** הוסיפו נקודות משלהם.

המסקנה: כל פעולה בשטחים המוחזקים, הפוגעת בתושבים וברכושם, ושאינה משרתת במישרין מטרה צבאית, היא בלתי־חוקית. תגובתם של חוגי הימין ה־קיצוני: הם החלו מכנים את בית־המישפט העליון של המדינה בשם „סוכנות אש"ף."

הממשלה ניסתה להתחכם, לעקוף את פסק־הדין, אך לבסוף העבירה את היישוב לפיסגה צחיחה ושטופת־רוח ליד שכם — ג'בל אל־כביר, שאדמותיה לא היו בבעלות פרטית.

סוף השנה עמד בסימן החלטה חשובה אחרת של בית־המישפט הגבוה לצדק, בגושא: עתירת מישפחותיהם של שלושה אנשי־ציבור שגורשו מהר־חברון — הקאדי של חברון, השייח' **ראג'ב אל־תמימי**, וראשי־העיריות של חברון וחלחול, **פאהד קוואסמה** ו**מוחמד מיחם** — לצוות על ביטול הגירוש. הפעם הכריע משה לנדוי, שהפך בינתיים נשיא בית־המישפט, את הכף נגד מתן הצו, כאשר הוא נתמך על־ידי השופט הדתי **יצחק כהן**. הם גינו את צורת הגירוש, אך התפשרו עם עצמם, בהשפעת סיסמות פוליטיות. ואילו את נחישות־ההחלטה לאכוף על השילטון את השמירה על החוק, שהופר במיקרה זה בגלוי, סימל השופט **חיים כהן**, שהפך מזה שנים עמוד־התווך של הליברליזם הבלתי־מתפשר בבית־המישפט. רבים ציפו בחשש לפרישתו הקרובה של כהן, מפאת גילו.

התפתחותו של כהן היתה הפוכה מזו של שר־המישפטים **שמואל תמיר**, שהילך השנה אימים על מערכת־החוק הישראלית. חיים כהן נבחר בתשי"ג כאיש־השנה כאשר כיהן בתפקיד היועץ המישפטי לממשלה. אז עיבד בשמה הצעות־חוק דראקוניות. אך על כס המישפט של תשט"ו בשל התקפותיו על חיים כהן והגנתו על זכויות־האדם, הפך בתש"ם אויבן המושבע.

תמיר הפציץ את הכנסת בשורה של חוקים, שהיו

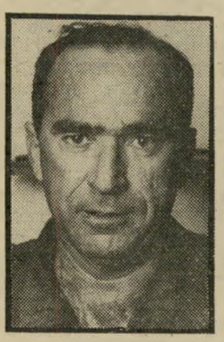
(המשך מעמוד 45)

בעלי מגמה טוטאליטרית באיצטלה ליברלית. הצעת „חוק המיפלגות" ביקשה, כביכול, להנהיג סדרים נאותים במיפלגות, אך הפכה את קיומן של המיפלגות תלוי ברצונו של פקיד, על פי אמות־מידה לאומניות. ההצעה של „חוק הגנת הפרטיות" התיימרה להגן על צינעת־הפרט של האזרח, את היוותה למעשה את ההתקפה החמורה ביותר על חופש־העיתונות מאז קום המדינה, כדי להגן על פוליטיקאים. שני חוקים אלה היו עדיין תלויים בסוף תש"ם, אך תמיר הצליח לחוקק סופית את חוק־הבדואים, ששלל מקורבנותיו את הזכות לעורר לפני בית־המישפט על הפקעת אדמותיהם, ואת התיקון ל„חוק מניעת הטרור", שנועד למנוע בעד סטודנטים ערביים להניף דגל פלסטיני או להשמיע סיסמות פלסטיניות לאומניות, כנדרש על־ידי **צחי הנגבי**, בנה של אשת־השנה **גאולה כהן**.

יודעי־דבר, שעקבו בחרדה גוברת אחרי הבולמוס של תמיר, נשמו לרווחה כאשר התפטר בסוף השנה, מתוך פזילה לעבר הבחירות הבאות.

בטחון

איתן: חינוך לערכים

הבעייה הביטחונית העיקרית של ישראל בתש"ם היתה בעיית מישרד־הביטחון עצמו. אחרי **שעזר וייצמן** פרש מתפקיד השר, לא הצליח **מנחם בגין** לאייש את התפקיד, וקיבל אותו לידיו. בהיותו שר־לא־תושב, לא יכול היה להנהיג את המערכת. תפקיד זה נפל מעצמו לידי **רפאל איתן** („רפול"), ששמח לקבלו על עצמו — הדבר האחרון שעלה על דעתו של וייצמן כשמינה אותו לתפקיד הרמטכ"ל.

עם הפרישה, נתקעו יתדות גם בגלגלי הרפורמה העיקרית שהנהיג וייצמן בצה"ל: הקמתה של מיפקדת כוחות־השדה, בניצוחו של האלוף **ישראל טל**. מול פני התנגדות הכללית לחידוש זה מצד המערכת, ובהעדר הגיבוי של וייצמן, היה עתידו לוטה ערפל.

מיבצעי־הקומנדו הקטנים בשטח לבנון, שבוצעו במשך השנה, לא היוו מיבחן של ממש לרמטכ"ל. בשטח זה היתה מומחיותו מאז ראשית דרכו, והמיבצעים הצליחו מבחינה צבאית.

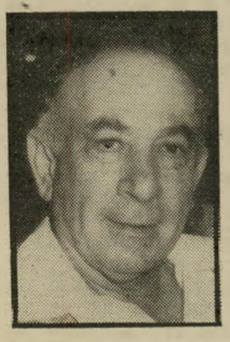
נראה כי „רפול" ראה את אחד מתפקידיו העיקריים — ואולי העיקרי ב„חינוך". הוא הקים בתי־ספר לחיילים, מצא להם את האמצעים הדרושים, למרות הקיצוצים בתקציב־הביטחון, שביגללם התפטר וייצמן. הוא השקיע בהם את מיטב מירצו. הישג זה הרשים רבים.

אחרים שאלו לטיב החינוך, שהרמטכ"ל מבקש להעניק לחייליו. כאשר שם רפול את ידו גם על החינוך האזרחי, באמצעות הרעיון להפעיל טלוויזיה־של־בוקר מטעם גלי־צה"ל, התעוררה השאלה אם אין הרמטכ"ל מתכוון לאינדוקטרינציה פוליטית־אידיאולוגית, ברוח השקפותיו הלאומניות־הקיצוניות, שלא היו רחוקות מת־פיסות גוש־אמונים.

אין ספק כי איתן הוא אחד האנשים האותנטיים במדינה, איש העשוי „מיקשה אחת". עולמו הרוחני הוא פשוט, עולם של בסיסיות לאומית, מזיגה של ערכי ארץ־ישראל העובדת מימים־עברו, רוח צבאית־צנחנית ולאומנות נחלנית. הניסיון לכפות מזיגה זו על המדינה, באמצעות כלים צבאיים, עלול להיות הרה־סכנות. אך הרמטכ"ל, שכלל אינו מודע לבעייתיות שבדבר, רואה בכך את הדרך להצלת המדינה.

כלכלה

הורביץ: הבשר החי

בעיני האזרח, התמקדו כל צרותיה הכלכליות של ישראל במילה אחת: האינפלציה.

בשטח זה הגיעה ישראל לאליפות העולמית, כשהיא נאבקת עם המישטר הצבאי הכושל של ארגנטינה, שאיים על שיא זה.

כלכלני ישראל, באוצר ובבנק ישראל, דמו לחבורת גנרלים נבוכים, שהכניסו את צבאם לבוץ, ושניסו לחלצו ממנו באותם אמצעים שבהם הכניסו אותו לשם. הם סברו שאם אך יגבירו את אותן השיטות ויפעילו אותן עוד יותר, תהיה בכך ישועה.

שימחה ארליך, שנשמע לעצותיהם, הודח מתפקיד שר־האוצר. במקומו בא **יגאל הורביץ** כגואל וכמושיע.

הורביץ הוא אמן יחסי־הציבור. כשנכנס לתפקיד, זכה באשראי כביר. הכל רצו בהצלחתו. הוא עשה רושם כאדם היודע מה שהוא רוצה, הבטיח „לחתוך בבשר החי". אך החודשים עברו, המליצות המצלצלות דהו, והמצב נשאר כפי שהיה מילבד הפצעים בבשר החי של השכבות הנמוכות.

האינפלציה הישראלית מורכבת לפחות משלושה גורמים עיקריים: האינפלציה העולמית שמקורה בעליית מחירי הנפט, מעמסת הביטחון וההון השחור.

אין תרופה לסיבה הראשונה, והיא מבטיחה אינפלציה של 10% עד 20% לשנה. אך הסיבה השניה אינה גזירה מן השמיים. היא תלוייה במדיניות הלאומית. ודווקא בשטח זה נמנה הורביץ עם הניצים הקיצוניים, שאינם רוצים רק לנהל מדיניות המחייבת מערכת־ביטחון עצומה, אלא גם לבזבז מיליארדים על התנחלויות בשטחים המוחזקים.

אחד מגורמי־היסוד של האינפלציה האוטומטית טמון בסיבה שאיש אינו רוצה לדבר עליה, וגם לא שר־האוצר: אחד מכל ארבעה עובדים בישראל רתום למאמץ־הביטחון, מרוויח, צורך אך אינו מייצר נכסים. הוא יוצר ביקוש, מבלי ליצור היצע. התרופה היחידה לכך היא ניהול מדיניות לאומית להשגת שלום כולל, שתאפשר לצמצם בהדרגה את העומס הביטחוני.

הסיבה השלישית היא חברתית. מתגלגל במדינה הון עצום, מחוץ למערכת הרישמית. „הון שחור" זה מרוכז בעיקרו בידי השכבות התומכות בליכוד ובצמרת מיפלגת־העבודה. זהו הון הפועל במשק. הוא נמצא בידיים מעטות־יחסית, המבוזגות אותו בצריכה של מותרות. זוהי מכונה לייצור האינפלציה.

הורביץ, איש המעורה בחיי המשק, יודע זאת היטב. הוא אף עשה נסיון דל להתמודד עם הבעייה, הציע לחייב את האזרחים להגיש הצהרות־הון, דרש לפתוח את הכספות ועוד. איומים אלה יצרו תגובה מוחצת מצד אילי־ההון, ששיתקו מייד כל נסיון בכיוון זה.

בסוף תש"ם היה נדמה שיגאל הורביץ הוא אובד עצות כמו שאר האזרחים. בהעדר סיסמה אחרת הוצאה מן הגיזנזך סיסמה מאובקת — „עיסקת חבילה". איש לא האמין בה ברצינות, והורביץ זילזל בה בגלוי. אך מחוסר סיסמה אחרת, נערך פולחן מסביב לסוס זקן זה, כאילו היה סוס־מירוץ אציל העומד בכל רגע לפתוח בשעטה.

עיתונות

הלוי: סקופים מדומים

שורה ארוכה של סקופים ישראליים — רובם מעציבים מאוד — פורסמה השנה לראשונה בחו"ל. הצנזורה אסרה את פירסומם בישראל — ורק אחרי שהסתננו החוצה, בדרך־לא־דרך, ופורסמו בעיתונים זרים, הותר לעיתונים המקומיים לפרסם.

כך פורסמה בשנת תשל"ט פרשת הסגן דניאל פינטו, רוצח־האזרחים בדרום־לבנון, והשנה פרשת סגן־אלוף אריה שדה, שרצח שבוי. אחריה באה פרשת תת־אלוף רן פקר, שקידמו בחיל־האוויר הופסק בטענה שרצח שבויים, ושהטיח את אותה האשמה בפני מאשימיו.

משום־כך היה זה אך טיבעי שאיש־עיתונות של תש"ם יהיה האיש שפיברק שני סקופים שפורסמו בחו"ל. **דודו הלוי** הוא עיתונאי ישראלי, הכותב למען עיתונים אמריקאיים.

בראשית השנה הסעיר את ממשלת־ישראל כאשר פירסם בשבועון טיים סקופ על חוות־דעת של רופאים אמריקאיים, שנקראו לארץ כדי לבדוק את לבו של מנחם בגין. מכיוון שטיים לא יכול היה להמציא חוות־דעת זו, נאלץ השבועון להתנצל רישמית, בפעם הראשונה במרוצת חייו הארוכים.

בסוף השנה נסערה הממשלה ביגלל סקופ אחר של הלוי, הפעם בוושינגטון סטאר. הוא סיפר על פרוטוקול של שיחה סודית, שבה הורה מנחם בגין לראש שרות־הביטחון, ששמו הוזכר בכתבה, שלא לגלות את המת־נקשים בחיי ראשי־העיריות של שכם ורמאללה. גם הפעם לא יכול היה העיתון להמציא את המיסמך. הלוי צפוי לאישום פלילי על פירסום שמו של ראש השב"כ, ובינתיים העדיף להישאר בחו"ל.

גם בארץ לא חסרו סקופים מדומים. אך הידיעות המעניינות ביותר בעיתוני תש"ם באו מהדלפות, והם סיפרו על אימרות־כנף של חברי־הממשלה ואישי־ציבור זה על זה.

פרשת־השחיתות הגדולה ביותר של השנה — פרשת שר־הדתות אהרון אבו־חצירא — לא התפרסמה כתוצאה מחקירה עיתונאית, אלא תודות לעבודת המישטרה, אם כי העולם הזה פירסם חלק מן החומר עוד ביוני 1978 — מבלי שהדבר יעורר תגובה בציבור האדיש.

עבודה טובה במיוחד עשו כמה כתבים של עיתוני ישראל בשטחים הכבושים, ובראשם **יהודה ליטאני** (הארץ), **דני רובינשטיין** (דבר) ו**אמנון קפליוק** (על המישמר).

חברה בריאה זקוקה לעיתונות ערה ולוחמת. אולם במרוצת תש"ם נעשה הרבה כדי להקהות את חוד העיתונות ולמנוע את פעילותה. בראש ההתקפה עמדה הכנסת. גישתה העוינת לעיתונות התגלתה השנה פעמיים: פעם כאשר קיבלה בקריאה ראשונה הצעת־חוק פרטית של **דויד גיאם, דוב שילנסקי** ו**בנימין הלוי** לאיסור פירסום שמותיהם של חשודים, ופעם כאשר קיבלה בקריאה ראשונה הצעת־חוק של שר־המישפטים **שמואל תמיר**, שהתיימר להיות „חוק להגנת הפרטיות", ושנועד להרוס את יכולתה של העיתונות לגלות פרשות של שחיתות.

סכנה אחרת, ואולי חמורה עוד יותר בטווח הארוך, היתה כלכלית. האינפלציה סיכנה את עצם קיום העיתונות החופשית. מחירי הנייר עלו בכל העולם בצורה מסחררת, וגם שאר העלויות של העיתונות עלו בלי פרופורציה לעליית מחירי העיתונים עצמם.

סכנה זו גברה נוכח שאיפת הממשלה להקים טלוויזיה מיסחרית, שתנהל את תעמולת הממשלה מבלי שזו תצטרך לשלם עבורה. המימון צריך לבוא מפירסומת מיסחרית — וזו תילקח, בהכרח, מן העיתונות.

העיתונות, ובעיקר העיתונות היומית, שפונקה במשך שנים על־ידי הממשלות, לא היתה במהלך תש"ם מסוגלת להילחם ביעילות נגד סכנות אלה. יתכן כי בתשמ"א תצטרך להילחם על חייה.

טלוויזיה

יבין ואחימאיר: קרן־אור

במרכז הסערות, שעברו השנה בלי הרף על הטל־וויזיה הישראלית, עמדה מחלקת־החדשות. היא עוררה, בצדק, את זעמם המתמשך של השליטים הפוליטיים, שהתרגזו יותר ויותר, ככל שהחדשות בטלוויזיה היטיבו לשקף את המציאות העגומה של שילטונם.

ראש־המחלקה, **חיים יבין**, הפך כימעט גיבור לאומי בעל כורחו, לוחם לחופש־התיקשורת ולזכות האזרח־לדעת, להפתעתו של עצמו. כאשר קיבל לידיו את התפקיד, סברו רבים כי זהו מינוי מוטעה. עד אז הצטייר יבין כנער־שעשועים פוטוגני, נעים־הליכות אך שיטחי, שהתפקיד גדול עליו בכמה מיספרים. במהרה הוכיח את ההיפך: תחת הנהגתו הפכה המחלקה קרן־אור כימעט יחידה בטלוויזיה. הישגו הגדול היה שמחלקתו החזיקה מעמד למרות ההתקפות העצומות של הממשלה עליה, שהגיעו לממדים של טרור.

אוויר זו לא השאירה את הדיווח הטלוויזיוני בלי צלקות. אנשיה החלו, בסוף השנה, להכניס בכוח למהדו־רות כתבות „חיוביות", שהורידו את הרמה, ושכל מטרתן היתה, בגלוי, להקדים תרופה למכת העסקנים, שטענו כי הטלוויזיה היא כולה „שלילית". אך למרות התפשרויות אלה, מילאה הטלוויזיה תפקיד חיוני בשמירה על הדמו־קרטיה במדינה, מול הסתערות הלאומנות הדתית־מיסטית.

בסוף תש"ם הודח יבין, למעשה, מתפקידו, באמתלה של סיום תקופת־כהונתו. במאבק הגדול על הירושה קם ליבין יורש טיבעי — **אבא אחימאיר**, האיש מס' 2 במחלקה, בנו של עסקן רביזיוניסטי מהראשונים. אחימאיר־הבן כבר הוכיח את עצמו כאיש־תיקשורת אחראי, רציני, שקול ומיקצועי. אולם הקומיסארים של השילטון עשו את הכל כדי למנוע את המינוי, על־ידי המצאת תנאים שונים ומשונים, כגון הדרישה שראש־המחלקה לא יגיש את מהדורות מבט, ובצורה זו ייעלם מעיני הציבור.

במאבקים אלה מילא המנכ"ל, **יוסף** („טומי") **לפיד**, תפקיד דו־משמעי מרתק. לפיד, איש הימין הקיצוני, שבא ממערכת מעריב הלאומנית, זכה בתפקיד מפני ששולחיו קיוו כי „יעשה סדר" בטלוויזיה, יסלק ממנה את „המאפיה השמאלנית", ויהפוך אותה מכשיר עיוור של שטיפת־מוח ממשלתית. אולם בתפקידו עבר לפיד שינוי מעניין. אחרי שעזר להדיח מהטלוויזיה שורה של מנחים ועורכים, והשנה את **יצחק רועה וירון לונדון**, הפך בהדרגה מגן על עובדיו. היו שראו בכך תהליך של צמיחת אדם אל תוך תפקידו. אחרים סברו כי העיתונאי גבר על הקומיסאר. ציניקאים האמינו כי לפיד רואה את הנולד, ומתכונן למהפך־הנגדי.

בימים האחרונים של השנה ניהל לפיד את המאבק למען מינויו של אחימאיר, בעוד שהעסקנים, ובראשם הפרופסור **ראובן ירון**, ניסו למנוע את המינוי. ירון, גם הוא איש הימין הקיצוני, הראשון שנשלח לתפקידו כקומיסאר של הליכוד, היה אף הוא השנה חשוף להתי־קפות מצד שולחיו, מפני שלא מילא את ציפיותיהם הקלוקלות.

הממשלה התייאשה מן הטלוויזיה, זממה את הקמתה של טלוויזיה מתחרה, „מיסחרית", שתשמש לה כלי של שטיפת־מוח, בינתיים עמדה לבצע מעשה קלוקל עוד יותר: הקמת טלוויזיה־של־בוקר מטעם הצבא והטלוויזיה החינוכית, שתשדר רק דברים „חיוביים" להעלאת המו־ראל, ושהעורך האמיתי שלה יהיה הרמטכ"ל, **רפאל איתן**. דוגמה טובה לטלוויזיה כזאת ניתן למצוא בכל ארץ קומוניסטית ופאשיסטית.

הצלחה מפתיעה נחל השנה **אלכס גילעדי**, איש־הטלוויזיה של תשל"ח, כמנה"ל מחלקת־הספורט. הוא כימעט אנס את הנהלת הטלוויזיה לשדר בצבעים את יומן האולימפיאדה, שהופק באמצעים דלים, בכוח־אדם מועט וברמה גבוהה ביותר, כאשר כל המיגבלות והתק־לות הטכניות האפשריות והבלתי־אפשריות התנכלו לו. אך אלכס גילעדי, איש דינאמי המאמין כי הטלוויזיה היא מכשיר עולמי, ידע שאזרחי ישראל רוצים לראות את האולימפיאדה במלואה, אף שהחרימו אותה. הוא התגבר על המיכשולים. גם מי שאינו חובב־ספורט, ישב מרותק מול המירקע.

בין התוכניות זכתה תוכניתו של **מני פאר**, שעה טובה, בהצלחה מפתיעה. היא הכניסה בדלת האחורית, באיצטלה של בידור, שאלות שנויות במחלוקת, הפכה מעין תחליף לעלי כותרת, שסולקה מן המירקע בכוח. למרבה הרוגז של יריביו, התגלה פאר כמנחה אינטליגנטי.

אשה

נבון: דוגמה מאירה

במשך שבועות ארוכים עקבה המדינה כולה אחרי יסוריה של אשה, שלא ראתה את עצמה בראשית השנה גם בחלומות־הבלהות שלה במרכז הזרקורים. היתה זאת עקרת־בית אלמונית בסביון, ששמה הפך מזון לכותרות: **פנינה ירדן**.

כאשר נחטף הילד אורון, היתה זאת פנינה שניהלה את המשא־ומתן עם החוטף, אשר התגלה לאחר מכן בדמותו של צייר מנתניה, **צבי גור**. במשך ימים ושבועות החזיקה מעמד. ראתה מקרוב את פעילותה הכושלת של המישטרה. דאגה וחרדה, ולא נשברה. גם כאשר הלכה אחרי גופת בנה הקטן אל הקבר, נתנה דוגמה של אומץ־לב וכוח־עמידה בטרגדיה.

דוגמה מסוג אחר, שהאירה למרחקים, נתנה האשה הראשונה של ישראל, רעייתו־הנשיא **אופירה נבון**.

צעיר

הזאב: סכין בכיס

שום צעיר לא הטביע את חותמו על תש"ם. לא היו מעשים נועזים של צעירים — חוץ ממעשיהם האלמוניים של חיילי צה"ל, שהופעלו בלבנון למען מדיניות מפוקפקת. לא בלטו גם דוגמות אישיות של התנדבות חיובית, של מאבקים על צדק, מילבד פעולות־המחאה של צעירים שסירבו לשרת בשטחים המוחזקים, כמו "הצעיר של תשל"ח, **דני אמיר**, וחבריו.

הצעירים של תש"ם היו אנשים מסוג אחר, רובם אנשי הימין הקיצוני, שביקשו לעלות לגדולה באמצעות הסתה פרועה על רקע לאומני־גיזעי, כמו מנהיג הסטודנ־טים **צחי הנגבי**, בנה של אשת־השנה גאולה כהן. כאשר נחלו צחי וחבריו ניצחון בבחירות בציבור הסטודנטים, היתה זאת עדות עגומה למה שמתרחש בדור הצעיר, האמור להנהיג את המדינה מחר. מולם קמו סטודנטים ערביים, אזרחי ישראל, קיצוניים לא פחות, ששללו את עצם קיום המדינה, ושבעיניהם היתה גם רק"ח מתונה מדי.

במאבק קודר זה בין קיצוניים לקיצוניים, משני עברי המיתרס, שעזרו איש לרעהו, בלטה השנה דמותו של צעיר, אשר רוב הציבור למד את שמו רק כאשר נהרג: **אלי הזאב**, אחד משבת תושבי קריית־ארבע שנהרגו במטח־הכדורים בפתח בית הדסה בחברון, כשביקרו שם בתום תפילת ליל־שבת במערת־המכפלה.

פעיליי־שלום הכירו את הזאב עוד קודם לכן. הוא היה שותף לרוב ההתקפות האלימות עליהם, שאירעו בשנים האחרונות. פעם השתתף במאבק על מרצה ב־אוניברסיטת תל־אביב, הידוע כפעיל מחנה־השלום, ושהוכה קשות על ידי כנופיית בריונים. פעם אחרת היה בין תוקפי הפגנה של שלום עכשיו. הוא נחשד ברוב ההתקפות האלימות על ערבים בחברון ובסביבתה.

עם מותו, הופנו אליו הזרקורים והסתבר כי הזאב הוא אמריקאי, בנו של נוצרי־פרוטסטנטי, שהיה בעבר סוכן של האף־בי־איי — הבולשת הפדרלית, המפלאת גם את תפקיד שרות־הביטחון — כפי שהיה מורו ורבו, „הרב" מאיר כהנא. הזאב היה חייל בוייאט־נאם. הוא סיפר כי נפגע שם כמה פעמים ושהשתתף באותה מילחמה, שבה רבו מעשיי־הזוועה הנוראים ביותר. רבים מהלוחמים שם לקו בנפשם כתוצאה מחווייה זו.

כשסיים הזאב את שרותו שם לא יכול היה לשבת בשקט, חיפש זירה חדשה של הרפתקות. הוא התגייר, הפך יהודי אדוק — מבלי שהדבר יפריע לו לשאת בכיסו גם בשבת סכין קפיצית, שממנה לא נפרד מעולם. בארץ התחתן והתגרש.

הוריו, שבאו ארצה כדי להשתתף בהלווייתו, הסתייגו ממנו בגלוי.

גם צעיר לאומני אחר, מאותה חבורה, שהסתבך השנה בחשד של מעשי־אלימות, התגלה כנוצרי שהתגייר. היה זה **אביגדור ארסקין**, שעלה מברית המועצות כשם שהזאב עלה מארצות־הברית. בתום השנה מצא לו בת־זוג מתאימה: **מזי** („היורקת") **כהן**, הצעירה שהפכה שם־דבר כאשר ירקה בפני שר־הביטחון דאז, עזר וייצמן, ושישפכה בהזדמנות אחרת מלח לקפה שלו. השניים נישאו בבית־הדסה, אחרי שהקימו שערוריה והביסו את שילטונות צה"ל, שניסו למנוע את החגיגה בבניין שנתפס באופן בלתי־חוקי בלב חברון.

רבם של הזאב וארסקין, **מאיר כהנא**, נשלח השנה למעצר מינהלי, אחרי שנציג של שרות־הביטחון־הכללי נשבע בבית־המישפט שקיים חשד סביר לכך שעמד לבצע פשעים חמורים ביותר נגד מקומות קדושים מוסלמיים. בהאשמה דומה הואשמו גם שני צעירים חיילי־צה"ל, שגנבו כמות גדולה של חומר־נפץ ותחמושת ממחסני צה"ל ואיחסנו אותם על גג של ישיבה מול הכותל המערבי, כנראה כדי להשתמש בו נגד מיסגד אל־אקצה וכיפת־הסלע — שני הבניינים הרגישים ביותר בעולם. בירור הפרשה נמנע כאשר התביעה הצבאית ויתרה על אישום זה, והשניים הורשעו רק בגניבת חומר־הנפץ, בלי בירור מישפטי.

בימים האחרונים של תשל"ט נודע לה כי חלתה בסרטן־השד, והיא עברה ניתוח.

מאז, במשך השנה כולה, ראה הציבור את אשת־הנשיא זוהרת, מחייכת, מתפקדת כאשת־ציבור וכאם, ממלאה את תפקידיה כראוי, מתכוננת לנסיעתה הקרובה למצריים, מבלי להיכנע לחרדות המלוות את המחלה. בראיון מיוחד־במינו גילתה להעולם הזה כי כל שערותיה נשרו בעיקבות הטיפול. היא חבשה פיאה והמשיכה לתפקד.

היתה זאת דוגמה נחוצה מאוד. באחד מערבי השנה ישבו כימעט כל נשות ישראל מול מירקעי הטלוויזיה, צפו בכתבה ובדיון על סרטן־השד. החרדות התת־הכרתיות, המקוננות בלב כל אשה מפני מחלה זו, ומפני הניתוח של כריתת־השד, צפו על פני השטח. הדוגמה של אשת הנשיא, המתמודדות בהצלחה במחלה ובתופעות־הלוואי שלה, עודדה את הרוחות.

תש"ם לא היתה שנה טובה לקידום זכויות־האשה בישראל. לא היתה כל התקדמות, אך היתה נסיגה ממאירה בשטח אחד: זכותה של האשה להפסיק את הריונה. כאשר בעיותיה הסוציאליות מחייבות זאת. זכות אלמנטרית זו נשללה ממנה בלחץ המימסד הדתי. גם שיוויון הנשים לפני החוק — בעניין הגיוס לצה"ל — נשאר פגום, ומדי פעם קמו השנה צעירות אמיצות־לב שהודיעו על סירובן לשרת בתנאים אלה במילואים, ואף היו מוכנות לשאת בתוצאות.

מדע

ברנבלום וזקס: מילחמה בסרטן

במצב כללי של אינפלציה ופיחות, היווה המדע הישראלי אחת המערכות המעטות ששמרו על רמתן ועל יוקרתן בעולם.

בשטחים רבים פעלו מדענים ישראליים, לרוב בצינעה, כדי להרחיב את גבולות הידע. אך בשום שטח לא זכו מאמציהם בהכרה עולמית כה רבה כמו במאבק אשר האנושות כולה עוקבת אחריו בתיקוות ובחרדות: המילחמה בסרטן.

הפרופסור **יצחק ברנבום** זכה בפרס סלואן מטעם חברת ג'נרל מוטורס — פרס שניתן השנה זו רק בפעם השניה, כך ששופטיו יכלו להעניקו לגדולי החוקרים בעולם. ברנבלום, שבחודש הבא ימלאו לו 77, יליד ביאליסטוק בפולין, הוא אחד מבכירי המדענים של מכון ויצמן, שבו הקים את המחלקה לביולוגיה ניסויית. במשך שנים ניהל את האגודה הישראלית לחקר הסרטן. הוא זכה ב־100 אף דולאר ובמדליית־הזהב.

ברנבלום הוכיח במחקריו כי מחלת־הסרטן מתחילה במיקרים רבים ביגלל גורם אחד, אך שהיא באה לידי ביטוי רק אחרי שגורם נוסף נכנס לפעולה. תרומה בסיסית זו להבנת תהליך ההתהוות של המחלה אושרה במרוצת השנים על־ידי חוקרים רבים אחרים, וכיום היא מנחה את העבודה במעבדות־מחקר ובמעבדות רפואיות.

תלמידו של ברנבלום, הד"ר **ריאו זקס**, זכה בפרס וולף. כאשר הוקמה קרן וולף בישראל, על־ידי יהודי מאמריקה הלאטינית שביקש לשמור על עילום־שמו (וולף היה שמו הפרטי) נתקל בהתנגדות רבה מצד הקהילה האקדמית בישראל, שראתה בכך יומרה רבה מדי. אך מאז זכו פרסי־וולף ביוקרה משלהם, והעולם המדעי הישראלי השלים עימם.

זקס, בן ה־56, יליד לייפציג בגרמניה, הוא אחד החלוצים העיקריים של מחקר הסרטן והביולוגיה של התא. הוא תרם תרומה מקורית לגילוי מנגנון הבקרה של הגידול והדיפרנציאציה של תאים נורמליים ותאי־סרטן. הוא פתח אפיקים חדשים לגמרי בשטח זה, לגבי השימוש בתאים בתרביות לחקר הדיפרנציאציה של תאי־דם לבנים, נורמליים וממאירים, והפיכת תאים נורמליים לתאי סרטן בעזרת כימיקלים, וירוסים וקרני־רנטגן. הוא התחלק בפרס של 100 אלף דולר עם חוקר ארגנטיני וחוקר אנגלי.

כאשר הישגים מפוארים אחרים של היישוב העברי בארץ בעבר נתונים בהווה במשברים עמוקים, היתה נחמה רבה בהופעת מדענים ישראליים בליגה הראשונה של המדע העולמי. אך גם על הישג זה איימו סכנות, כאשר ביקשה הממשלה לקצץ באופן דראסטי בהקצבות למכוני־המדע.

תיאטרון

בר: הברירה הטבעית

התיאטרון הישראלי היה זקוק בתש"ם למבקר חד־עט־ולשון, בנוסח **ד"ר חיים גמזו** הצעיר, בשעתו — מבקר שיעמיד את התיאטרון במקומו, במישפט שנון אחד. התיאטרון הישראלי היה השנה כישלון אחד גדול, אך לא קם מבקר חד־עט שייסר אותו כראוי.

עיסוקם התרבותי העיקרי של תיאטראות־ישראל היה, במהלך השנה, התמודדות הסטרס־מנוחה עם מנהלי המוזעה לתרבות ולאמנות על תקציבים. מנהלי תיאטראות התפטרו על רקע כלכלי, ולא על רקע אמנותי, כפי שקרה בעבר הרחוק.

ועדות־הרפרטואר של התיאטראות הציבוריים לא התעניינו בתיאטרון, אלא בהצלחות קופתיות, כדי לספק את אנשי־המינהלה שמינו אותם לתפקידיהם. התוצאה: מעט מחזות מקוריים, הרבה מחזות צעקניים בנוסח ברוד־ווי, והצגות חוזרות של מחזות שהוכיחו את עצמם בעבר כהצלחות כלכליות.

בהילותם של מנהלי־התיאטראות למלא את האולמות בצופים ולא בתוכן ניכרה בנוסח הפקותיהם, כמו יוסף וכותונות־הפסים בתיאטרון הקאמרי שכל מטרתו היתה להביא את הזמר **שלמה ארצי** אל קרשי־הבמה ואת הקהל אל אולם־התיאטרון.

בעוד שהתיאטרון הקאמרי עשה זאת בגלוי, עשה זאת התיאטרון הלאומי הבימה כימעט־בסתר. התיאטרון ניצל את התופעה חסרת־התקדים של הזמר ומלחין **שלמה בר**, איש להקת הברירה הטבעית, שצליליו נחשבים גם בעיני מוסיקולוגים כחלק ממהפכה תרבותית. הבימה העלתה על קרשיה מחזה־נפל בשם מלך מרוקאי, כאשר מאחרי התפאורות הלא־מרוקאיות של **שמואל בק** וה־בימוי של **יוסי יזרעאלי** הסתתרו צלילי הנהדרים של שלמה בר ולהקתו.

התיאטרון הלאומי היה תורם תרומה גדולה יותר למעמדו, אילו היה מסלק את תפאורת מלך מרוקאי ומשאיר את שלמה בר ולהקתו על הבמה. כאשר אין תיאטרון, נראה שהברירה הטבעית ממציאה תיאטרון מן החיים.

יתכן כי התופעה המרתקת ביותר בחיי התיאטרון היתה בתש"ם ההתארגנות של אמני ישראל באגודה מיקצועית לוחמת, איגוד־אמני־ישראל (אמ"י). **בהנהגת אילי נוריליצקי**, אשתו לשעבר **גילה אלמגור** ורבים אחרים. היא היתה מעניינת יותר מכל הצגות תש"ם.

ספורט

ברוקמן ופרידלנדר: רוח

שימשון ברוקמן (23) ו**איתן פרידלנדר** (22) הוכתרו כאלופי־העולם בשייט מיפרשיות מדגם „420", באליפות שנערכה בקווייבורון שבצרפת.

בדגם 470, השניים הם אלופי־אירופה מאז 1979, ו־השנה נמנע מהם לצאת להתחרות בטאלין שבאסטוניה, שהיתה חלק מן האולימפיאדה של מוסקבה עקב החרם הישראלי על משחקי האולימפיאדה. „אחרת היינו נוסעים כדי לנצח באולימפיאדה," הכריזו. מומחים בעולם ראו את הצמד כמועמד למדליית־זהב. ברוקמן, איש שבי־ציון, הצטער על כי „לא עברתי את החווייה הזאת באולימפיאדה, אבל לא היתה חשיבות להישג שלנו שם, מכיוון שהמתחרים שלנו מארצות־הברית, צרפת, קנדה, יפאן וניו־זילנד לא השתתפו אף הם."

אין ספק שצמד השייטים הוא מן המעולים בעולם. הצלחתם נקפחת גם לזכות מאמנם, **יאיר מיכאלי** מקיבוץ שדות־ים.

יש בארץ שייטים צעירים נוספים, שהגיעו להישגים מכובדים בחו"ל, כגון צמד־התאומים מבת־ים **אדיר ואלדר עזרא**, בני ה־16, העומדים במקום השישי בעולם בענף זה. ראויים לציון גם מאמנים ישראליים כ**אמנון סמבורה**, מאמן נבחרת ישראל בדגם „420", שהיה אלוף־העולם ליחידים בשנה שעברה.

ימה של ישראל פתוח לאימונים במשך 12 חודשים בשנה, בעוד שבאירופה הוא סגור במשך ארבעה חודשים בשנה. הציוד הוא מקומי. המהנדס **עמירם שטיינברג** בנה סירה הנחשבת כמהירה בעולם, וגם תופר המיפרשים לכל סירות „420" בארץ, **רוברט מן**, אמריקאי שעלה לישראל לפני שנים אחדות, תרם תרומה חשובה להצלחה.

ספורט השייט תלוי באילתורים, ואין ספק שהישראלי יודע לנצל את הנתונים כדי להגיע להישגים. יש לדעת לנצל את הרוח, הגלים והזרמים בים, כדי להצליח. זהו ספורט הדורש מאמץ שיכלי, אמונים והרבה תחרויות.

באליפות המדינה בשחייה בלטו **יורם כוכבי, ניר שמיר ואמיר גניאל**. אבל הישגיהם רחוקים מהרמה הדרושה בזירה הבינלאומית. **גירעון הרמט** השתפר השנה בקפיצה לגובה, הצליח לעלות באופן מיטיאורי, אך נשאר רחוק מאוד מהישג מרשים בקנה־מידה עולמי. **אסתר שחמורוב (רוט)**, נושאת הדגל הישראלי, לא היתה עולה, כנראה, לגמר באולימפיאדת מוסקבה.

שני הענפים הפופולריים ביותר בציבור הישראלי, הכדורגל והכדורסל, לא יכלו לספק את איש־הספורט של תש"ם. **יצחק ויסוקר** שוער מכבי־נתניה, הוכיח למרות גילו, יכולת של שוער מצטיין, והוביל את קבוצתו לזכיה באליפות־המדינה, ובכך הוכיח שבתפקיד שוער חשוב הנסיון.

קבוצת הכדורסל של מכבי תל־אביב לא הצליחה להחזיר לארון־הגביעים את גביע אירופה לאלופות, שבו זכתה ב־1977, אך בהגיעה למישחק־הגמר נגד ריאל־מדריד הוכיחה שהיא מהקבוצות הטובות באירופה. השנה נפרדה ממאמנה, **ראלף קליין**, שהצעידה לפיסגת הכדורסל האירופי.

ספרות

בר־יוסף: חוזר לשאלה

לעומת איש־הספרות של תשל"ט **יעקוב בוצ'ן**, ש־היה איש חדש וצעיר, מחבר שני חיי יעקוב, היה איש־הספרות של תש"ם סופר וותיק, **יהושע בר־יוסף**. סיפרו אהבת נפש הוא נובילה מעודנת, ברמה בינלאומית מעולה. המתארת את שטח־ההפקר התרבותי שבין הדת והחילוניות. גיבורה הוא ההיפך מן „החוזרים בתשובה", שפשטה כמגפה בחברה הישראלית: הוא „חוזר אל ה־שאלה" — אדם שמאס בעולמו הדתי, המחליט החלטות נוקשות בניגוד לאמונתו ולאמונת החברה הסובבת אותו.

ספרים אחרים הראויים לציון היו, בראש ובראשונה, סיפרו של **יצחק כן־נר** אחרי הגשם. הסיפור, שעל שמו נקרא הקובץ, מתאר את העיר תל־אביב קרועה בהפגנות אלימות נוסח התפוז המיכאני, כאשר הניצים, הם אנשי גוש־אמונים, מצד אחד, ואנשי שלום־עכשיו מהצד האחר. זהו סיפור בעל משמעויות פוליטיות מחריידות.

גם הסופר **פינחס שדה** הותיר את רישומו בתש"ם, כאשר פירסם את יומן כתיבת החיים כמשל. כמינהגו בעבר, יצר מימד חדש לבחינת הספרות — ביקורת עולם־היצירה של הסופר, כפי שהוא עצמו מתארו.

גם הסופר הצעיר **יותם ראובני** פירסם קובץ נוסף של סיפורים, תחת הכותרת התפכחות. בכמה מסיפורי הקובץ הוא עשה ניסיון להשתחרר מעולמו החד־מיני.

סידרה של תרגומים מעולים הגיעה במהלך תש"ם אל מדף־הספרים של הקורא הישראלי. בין הספרים: מארש ראדצקי מאת הסופר **יוזף רוט**; ספרו הכימעט־אחרון של הסופר הגרמני **גינטר גראס**, דג הפוט, שראה אור בשני חלקים; הנובילה המעולה של הסופר האוסטרי **פטר הנדקה**, אומללות שמחה בחלקה; וסיפרו של **מחבר** מילכדר 22, **ג'וזף הלר**, משהו קרה. תרגום מלא של החייל האמיץ שוויק הביא חיוך לשפתיים רבות.

בשירה העברית המקורית לא חל שינוי, ולוא אף קטן, בתמונת־המצב. שני משוררים מודרניים אך ותיקים העניקו לשירה ולשוחריה קבצים מעולים ביותר: **נתן זך** בקובץ צפונית מזרחית ו**יהודה עמיחי** בקובץ שלווה גדולה. שאלות ותשובות.

בין ספריהם של המשוררים הצעירים יותר בלט רק הקובץ שירים ואימוני שירה מאת **מנחם בן**.

"לאפטר" הבושם אשר הצליח להוציא את האנגלים משלוותם.

אין דבר קשה יותר מאשר
להוציא ג'נטלמן אנגלי מכופתר משלוותו
ולגרום לו שיתרגש...
"לאפטר" עשה זאת !!
לאפטר- הבשם מבית "יארדלי"
המגיע אליך ממרכז האפנה
של לונדון,
בניחוח חושני ומעורר,
אשר הוציא את האנגלים משלוותם...

...הוא יעשה זאת גם לישראלים!

Laughter,
by YARDLEY

נסי אותו <u>חינם</u> בכל הפרפומריות המובחרות.

סאטוס יוזמו וגבא

אוקינוס מ
חוף שרתון-חו
dorella
חלוק
אוקינוס

חוף אל חוף

קאן-חוף סן רמו

אוקינוס - בחופי אירופה כמו בחופי הארץ.
אוקינוס - השלמה אלגנטית לכל חדר אמבטיה.

אוקינוס -
רחצה ומגבות היצוא של ישראל

בתיאבון!
פוד פרופסור פרוסמן עושה הכל!

הוא קוצץ וטוחן, ופורס ומערבל ועוזר לך להכין עשרות מתכונים נפלאים במהירות ובקלות.

5 אבזרי חיתוך מעולים
2 כפתורי הפעלה-לנוחות מירבית
וברמת הבטיחות הגבוהה ביותר.
והמחיר? השווי בעצמך...

לשומרי מסורת: אפשר להשיג שתי מערכות חלקים נפרדות.

הוא עושה זאת באמצעות מנוע חזק ועמיד

מיקס - שייק שוקו
(סכין ערבול)

מיקס - שייק תותים - פירות
(סכין קיצוץ, סכין ערבול)

ריקוד אי-בשר וירקות חריף
(סכין ערבול)

עוגיות מאפה-בית
(סכין קיצוץ, סכין ערבול)

עוגת יום-הולדת
(סכין ערבול, סכין קיצוץ)

ריקוד בולונז עם ספגטי
(סכין קיצוץ)

סלט ירקות ברוטב דרפט (בסירת פריסה)
(סכין קיצוץ, סכין ערבול)

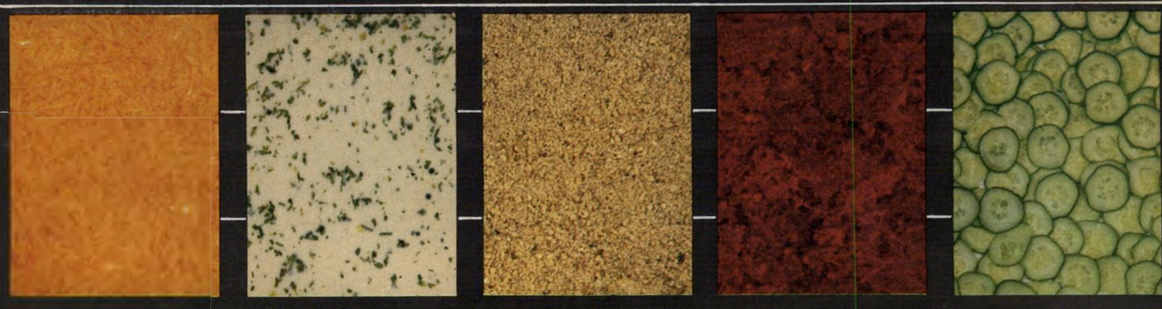
פיצה (סכין קיצוץ, פומפיה דקה)

פשטידת תפוחים בסירת פומפיה גסה
(סכין קיצוץ)

חומוס - טחינה מצרחי
(סכין קיצוץ, סכין ערבול)

דיסקית פריסה | פומפיה דקה | סכין קיצוץ | סכין ערבול | פומפיה גסה

אוקי.

FOOD PROCESSOR
PRUSMAN

להשיג בחנויות המובחרות.
אחריות ושירות במעבדות שרפ-פרוסמן.

קולנוע

שביתות

צ'יצ' יוצא לתרגיל

לראש עיריית תל־אביב, שלמה להט, יש חשבון עם הממשלה. כל אמצעי כשר בידיו כדי לנגח אותה. אם לזקנים בתל־אביב אין אוכל, זו אשמת מישרד־הסעד. אם אין משקמים את שכונת־התיקווה, זה ענייז של מישרד־השיכון. ואם בתי־הקול־נוע בעיר שלו שובתים, האחראי לכך הוא מישרד־הפנים. לפי השיטה הזאת, אין בכלל צורך בעיריה. חוץ מזה, נדמה היה, בשלב מסויים של החיים הפוליטיים בישראל, ששלמה להט נמנה על מיפלגת השילטון. אבל כידוע, הבחירות קרבות, ומי רוצה היום להיחשב כשותף לשילטון שכזה? מוטב אולי לשריין במהירות דמות ציבורית במחנה בריא יותר.

אם זאת כוונתו של צ'יץ', או שהוא רוצה רק לנגח את שר־הפנים, ד"ר יוסף בורג, או שסתם אינו יודע כיצד לפתור את בעיות עירו. עובדה היא שתל־אביב עומדת בפני תופעה עגומה מאוד: החל מן ה־4 באוקטובר, ייסגרו בה בתי־הקולנוע. למי שפנה לראש־העיר, מטעם הענף, כדי לעשות משהו, נתנה תשובה ברוח זו: „אם לא תשבתו, לא תשיגו מאומה". ובפני בית־המישפט הגבוה לצדק, שבו נדרשה העיריה להסביר מדוע היא מתעקשת להטיל מיסים, למרות המלצות של ועדות ממשלתיות, נשמעה תשובה בערך כזו: „קולנוע זה לא כדורגל". ללמד שכדורגל זה עניין של תרבות צרופה, ואילו קולנוע זה סתם עסק.

המדינה מפסידה. כמה דברים ברורים מעל ומעבר לכל ספק. אילו הסכימה עיריית תל־אביב ליישם את מסקנות ועדת־הילל, שהמליצה להפחית ב־20 אחוז את מס־הענוגים המוטל על בתי־הקולנוע, היתה העיריה מפסידה כ־50 מיליון לירות לשנה. אם ייסגרו בתי־הקולנוע, תפסיד העיריה כ־21 מיליון לירות בחודש. ואילו הממשלה מצידה, תפסיד גם היא. כי בתי־הקולנוע עומדים לפטר את העובדים, ואלה יהיו זכאים לכחמישה מיליון לירות בחודש כדמי־אבטלה. חוץ מזה, כשבתי־הקולנוע סגורים, אין מע"מ על כרטיסים, וזה עוד שמונה מיליון לחודש, וכאשר אין עובדים בקולנוע, אי־אפשר להוריד להם מס־הכנסה, וזה עוד ארבעה מיליון לירות לחודש. כלומר, תוך חודש וחצי תעלה השביתה לעיריה ולמדינה יותר מכפי שצריכה היתה לעלות לה הענקת ההנחה לבתי־הקולנוע. וכל זה, מבלי לקחת בחשבון שאם אין בתי־קולנוע, יורדות הכנסות בתי־הקפה, המיסעדות ואמצעי־התחבורה, וזה שוב הפסד ישיר לאוצר. אבל כידוע, אנחנו מדינה עשירה, שיכולה להרשות לעצמה הפסדים, במיוחד אם אלה נועדו לספק קפריזה פוליטית.

הזיכים זבורג. למי שטרם ניחש מה הוא התרגיל, כדאי להציג אותו בקוים כלליים. מזה שנים מתלוננים בתי־הקולנוע שאי־אפשר לסבול את מס־הענוגים ה־גבוה. הכנסת מינתה, בעקבות שביתה קו־דמת, ועדה שתחקור בפרשה, וזו אכן קבעה שצריך להפחית מיסים בשיעור רציני. ברוב המקומות בארץ המסקנות אומצו, מה עוד שמישרד־הפנים קיבל אותם במלואם. תל־אביב לא קיבלה את ההמלצה. „אם מישרד־הפנים מציע שניתן הנחות, שיחזיר לנו את הכסף שנפסיד מן ההנחה" אמרו אבות העיר הנכבדים, כאשר פנו אליהם בתי־הקולנוע, והציעו להם ללכת לשר בורג כדי לגבות את הכסף מיד. פשוט מאוד, מבלי לדעת, בעלי בתי־הקולנוע הפכו להיות גובים של העיריה, ועוד גובים בלי משכורת.

השר בורג אמר שהוא אמנם יפצה את העיריה, אבל שתחכה בבקשה עד סוף השנה, שתוכיח כי אכן נגרמו לה הפס־דים, ושהיא באמת השתמשה כראוי ב־תקציבים שניתנו לה, ואז תפוצה. כל מי שיודע עד כמה אוהב איש עיריית תל־אביב שיבדקו בציציותיו, יכול לתאר ל־עצמו כי הוא לא התלהב מן הרעיון. מה יהיה אם בורג לא ישבע נחת מן העיריה? מאין יבואו אותם 140 מיליון לירות שהוא גובה עכשיו מבתי־הקולנוע?

מיתחרה ?פרדס־חנה. כמובן שאפ־שר לדבר גם על טובת האזרח. אפשר להזכיר שכמרכז בידור, העיר תל־אביב הולכת והופכת במהירות למיתחרה רצינית של פרדס־חנה. ואם יסגרו גם את בתי־הקולנוע, אז יוכל הנוער להקדיש את כל עיתותיו הפנויות בספורט הקליעה־למטרה בפנסי רחוב, ובספורט חטיפת הארנקים מזקנות. ומי שמשווה את ה־קולנוע לכדורגל, מוטב שיזכור כי בעיר תל־אביב בלבד הולכים מדי חודש, גם היום, „בעיתות משבר, כ־700 אלף איש לקולנוע, ואילו אנשי הכדורגל יחד עם כל ענפי הספורט האחרים, גאים מאוד כשהם מתקרבים לרבע מן המיספר הזה. אבל האזרח, בסופו של דבר, אינו חשוב. ש־ישלם את המיסים ושישתוק. כאן משחקים האנשים הגדולים.

ולבסוף, אין ספק שקשה לחוש צער לגורלם של בתי־הקולנוע. בשבע השנים הטובות שלהם (שנמשכו דרך־אגב הרבה יותר משבע שנים), הם נהגו בקהל ב־גסות, הם הזניחו את אולמותיהם, ולא עלה כלל על דעתם שעליהם להכין קהל של חובבי קולנוע אמיתיים, אשר ישמרו להם אמונים, גם כאשר השנים השמנות יעברו דיאטה של טלוויזיה. אנשי העיריה ממהרים תמיד לשלוף נימוקים אלה בכל פעם שהם ניצבים בפני טענות הציבור.

הבטחה של שר. אבל מה הטעם להתחשבן היום על מה שהיה בעבר? אם העיריה רוצה לדרוש מבתי־הקולנוע ש־ישפרו את שירותיהם, שתעשה זאת, ובכל תוקף. אבל שתיתן להם אפשרות להתקיים כדי שתהיה להם גם סיבה לשפר. ואם העיריה תסגור אותם, קשה לדעת כמה מהם עוד יפתחו אחרי השביתה. הצעות להפוך אותם לחנויות כל־בו לא היו חסרות אף פעם. ואם השר בורג חושב שזה נוגע רק לתל־אביב, טעות בידו. אם תל־אביב סגורה, מפיצי סרטים יחששו להביא תוצרת חדשה לארץ, והענף יגווע, לאט אבל בטוח. אולי זה מה שרוצה צ'יץ' כדי שיוכל אז לומר לבורג: „ראה מה עשית לעם־ישראל, וראה כמה תל־אביב חשובה".

ונקודה אחרונה: זהו שיעור נוסף ב־אזרחות טובה שממשלה זו לימדה את ה־ציבור. כאשר שבתו בתי־הקולנוע לפני שנתיים, נאמר להם: „שובו ופיתחו את שעדיכם, נקים וועדה, הכל יעשו מה שהוועדה אומרת, ויהיה שלום על ישראל". הוועדה קמה, לא הכל אימצו, ואין שלום על ישראל. השר אמנם הבטיח, אז מה? בפעם הבאה, שיידעו השובתים בדיוק מה שווה הבטחה של שר.

פארה פוסט ושלמה לחט (במרכז עומד חיים אשר מגן־נשיא „פאברז'ה")
קולנוע זה לא כדורגל

שר הפנים יוסף בורג
מה שווה הבטחה של שר?

תרגיל מזהיר

פסיכו (חן, תל־אביב, ארצות־הברית) — זהו אחד הסרטים המוזרים והמבריקים ביותר של אלפרד היצ'קוק. הגיבורה נרצחת אחרי השליש הראשון, בניגוד לכל חוקי המיסחר ההוגן. הסצינה האלימה ביותר מופיעה בחלק הראשון של הסרט, במקום לתפוס מקום של כבוד בשיאו. ואם לא די בכך, אין לצופה דמות אחת לרפואה, שעימה הוא יכול להזדהות במלוא מובן המילה. בכל פעם שהוא מתחיל לחבב מישהו, או שהדמות נרצחת, או שנבלותה יוצאת־לאור.

אף־על־פי־כן, זהו תרגיל מזהיר בקולנוע, אולי אחת הדוגמאות המאלפות ביותר לעוצמה הטמונה בשפת התמו־נות. כי זהו סרט שכמעט ואין מדברים בו, וגם כאשר מדברים, יש לדיאלוגים חשיבות מישנית בלבד.

למתעניינים בנושא: נערה מתכוננת לגנוב כסף ממע־בידה, כדי שתוכל לשאת את בחיר־לבה. אחרי שהיא נעלמת באורח מיסתורי, יוצאים אחותה, מאהבה ובלש פרטי, להתחקות אחר עיקבותיה בתוך אכסנייה לאורך הדרך, שם בילתה את לילה האחרון.

יותר מזה אסור לספר כדי לא לקלקל לצופה שטרם ראה את הסרט, כאשר הוצג לראשונה לפני 20 שנה, את ההפתעות הרבות השמורות לו על כל צעד ושעל. מה שאפשר לומר הוא כי היצ'קוק הקדיש בסרט זה מחשבה רבה לכל פרט חזותי שבתוך התמונה. החל מעימות שבין קווים אופקיים ואנכיים במיבנה האכסנייה והבית שלידה, בהם מתרחש חלק נכבד מן העלילה, דרך בחירה קפדנית של המרחק בין המצלמה לדמויות, השילוב בין תקריבים לצילומים מרחוק, והנחת המצלמה בזווית האחת והיחידה שהיא המתאימה ביותר לאותה הסצינה. קטעים נבחרים מתוך הסרט, כמו הרצח במיקלחת, או ההתנפלות על אדם שעולה במדרגות בבית שומם, הם היום חלק בלתי־נפרד ממערך השיעור של כל בית־ספר לקולנוע המכבד את עצמו.

„אני מצפצף על הנושא; אני מצפצף על השחקנים. אבל איכפת לי מאוד שהשילוב של הצילומים עם פס הקול ועם הטכניקה ישפיעו על הקהל. זאת הנאתי הגדולה". דברי אלפרד היצ'קוק.

אזהרה: עצלן, האוהב אוכל לעוס, וסרטים שבהם מפרטים לו הכל, יעדיף בוודאי את „מגרש השדים" ואת „ליל המסיכות". מי שחושב, מנסה להבין ולהמשיך מחשבות שנרמזות על הבד, יהנה מ„פסיכו", היום בדיוק כמו לפני עשרים שנה.

גינטלי וג'ון גבין: הפתעות רבות

תדריך

חובה לראות:

תל־אביב: הסייח השחור, קרמר נגד קרמר, שחק אותה סם, חזרת התיזמורת, סם, מנהטן, נורמה ריי.

ירושלים: קידמת עדן, סם, שחק או־תה סם, כל הג'ז הזה.

חיפה: תרגילים בהתבגרות, מנהטן, קרמר נגד קרמר.

תל־אביב

★★★★ **חזרת התיזמורת,** (מוזי־און, איטליה) — אלגורייה קצרה ומתומ־צתת של פליני על מצב העולם היום, והאנדרלמוסיה המשתלטת עליו. אמצעים פשוטים ממונעים על־ידי מוח גאוני.

★★★★ **מנהטן** (שחף, ארצות־הברית) — סרט שנון, אינטליגנטי, ומלא הברקות על לבטיו של משכיל יהודי בחיי־האהבה וחיי־הרוח שלו. וודי אלן מצליח להגיש סרט שפשוט נעים לראות — וזאת תופעה נדירה למדי.

ירושלים

★★★ **שחק אותה סם** (כפיר, אר־צות־הברית) — עיבוד קולנועי למחזה של וודי אלן, עם אלן בתפקיד הראשי, והרברט רוס כבמאי. כל המרכיבים של ההצלחות המאוחרות יותר של הקומיקאי נמצאים כבר כאן בשלבים התחלתיים.

* המוצרים והשרותים הנבחרים של החודש *

מבצע שטיחים
בבית שקלים החדש
הנחות ללא תקדים

בתנאים נוחים

פאר שטיחי כרמל

* מבחר גדול של כל מיני שטיחים מכל הפירמות.
* מחלקה מיוחדת לשטיחים מקיר אל קיר בתנאים נוחים לפי דרישת הקונה.

רמת-גן, ז'בוטינסקי 88, טל. 727898

חג של צלילים
בצלילי המוסיקה

גבעתיים
רח' כצנלסון 117, טל. 739550

יבוא ושיווק מערכות סטריאו ומעבדות שרות

מערכת „ארופון" מיפן כולל:
מגבר + פטיפון + זוג רמקולים

מחיר רגיל בל"י	מחיר מבצע בל"י
10,800 ל"י	7,600 ל"י

מערכת משולבת כולל: מגבר + רדיו טייפ DECK + פטיפון מקצועי מיפן + זוג רמקולים 2×25W

מחיר רגיל בל"י	מחיר מבצע בל"י
32,000 ל"י	24,600 ל"י

רסיבר מקצועי + טייפ DECK משוכלל + פטיפון (ראש מגנטי) + זוג רמקולים 2×40W

מחיר רגיל בל"י	מחיר מבצע בל"י
59,000 ל"י	45,900 ל"י

אספקה מיידית, אחריות מלאה

פתוח גם ביום ג' אחה"צ

דגש אלעד
מטבחים מודולריים

באיכות גבוהה
מעץ סנדביץ
ללא סיבית

הכנסו ותהנו
מהשירות האדיב
והתכנון המעולה!

המטבח המושלם
בסגנון אמריקאי
הידור * איכות
נוחות

ייעוץ ארכיטקטוני
חינם

דגש אלעד -
המטבח לעד

רמת-גן, ביאליק 45
טל. 725953

חוגים חוגים

ב„מפנה"

מועדון „מפנה" שמח להודיע על פתיחת עונה חדשה שתתחיל ב-1.9.80

הפעילות במועדון כוללת החוגים כדלהלן:

א. חוג להתעמלות נשים בהדרכת רקדני בת-שבע.
ב. חוגים לג'ז לגילאי 14—8 ולבוגרים מגיל 15 ומעלה.
ג. חוג לבלט לגילאי 15—5 בהדרכת רקדני בת-שבע.
ד. חוג ליוגה בהדרכת המורה אילנה דוד.
ה. חוג לקרטה לכל הגילים.
1. רקודי-עם לילדים מכיתות א'—ח'.

בדבר פרטים והרשמה נא לפנות לטלפונים 728561, 264917 ובמועדון עצמו ברח' ביאליק 127 בר"ג (ליד גשר החלכה) בקומה ג', כניסה מהפסג' בצד שמאל.

ההרשמה תחל ב-3.8.80 בימי א'—ה' בשעות 10.00—12.00 ו-16.00—19.00.

נשמח לראותכם במועדון — בטוחים שתהנו!
מספר המקומות מוגבל!

להתראות ב„מפנה"

ריגר נחום

המבחר הגדול בארץ של שעוני קיר דקורטיביים ושעוני יד מכל הסוגים

לאשה ולגבר באיכות מעולה
ובדגמים החדישים ביותר
שרות ואחריות מלאה לכל שעון

מבצע השנה

ר"ג, רח' קריניצי 2

בית ספר לציור ופיסול
„רמת-גן"

בהנהלת פרדי פביאן
לימודי בוקר וערב

ציור * פיסול * רישום דומם * רישום ערום תולדות אמנות * הדפס רשת * תחריט קומפוזיציה * פרספקטיבה * אמנות עכשווית צבע מים * צבע שמן * שילוב חומרים קורס לצילום

פרטים והרשמה: שדרות הילד 11, רמת-גן (ע"י קולנוע „אורדע")
בימים א' עד ה' בשעות 5.30 — 7.00 אחה"צ
אוטובוסים מס' 45, 55, 57, 60, 61, 62, 66, 67.

קורסים גם לחובבים, ילדים ונוער

טל. 729216

מבצע חגים* ב„אמריקנה"
רהיטי יוקרה במחירי הנחה

מבחר פינות אוכל בפורמיקה או בפורניר בהנחה אמיתית.
מערכות מזנונים בפורנירים אשה, טיק, אגוז ופולסנדר (גם בתשלומים)

ז'בוטינסקי 95, ר"ג, טל. 793524

*(עד גמר המלאי)

מבצע השנה

טוס אתנו חינם לשבוע ימים לרומניה

המבצע בתוקף עד 20.9.80

כולל טיסה, בית מלון וארוח מלא (או טיסה ללונדון)

על כל קניה של מקרר „קנדי" CANDY נון-פרוסט פאר תוצרת אירופה ותנור בישול ואפיה „מלפי", „הרולס רויס הישראלי"

המחיר במבצע כולל טיסה על כל הקניה ללא הגרלה כולל מ.ע.מ.

99,886 ל"י

על קניה של מוצר אחד מהנ"ל סיף שבוע ארוך חתם במלון פרנק-נהריה

מרכז חשמל רמת-גן

רח' ביאליק 76 (מול רמה), טל. 775333

במבו האוז וארנקי צ'לסי

מזמינים אתכם לתצוגה נפלאה של **רהיטי במבו** וארנקי עור מקוריים

עם הצגת המודעה
5% הנחה על הריהוט
15% הנחה על ארנקי עור וסקאי

במבו האוז וארנקי צ'לסי
ר"ג, רח' ביאליק 28

בעלי עסקים המעוניינים להשתתף במדור זה — נא לפנות ל„פרסום רון" רמת-גן — טל. במשרד: 721901, מעו: 795954

אנשים

הביוגרפיה של משה ארנס חולקה לשווא
ומפכ"ל המישטרה מתלונן על שוטריו

■ בכנס סגור של הסגל הבכיר של המישטרה הודה המפכ"ל **הרצל שפיר**: „ה־בעיה המרכזית שלנו היא תיק־רת התיחכום הנמוכה של ה־שוטרים."

■ טרם פגישתו של ח"כ הפרופסור **משה ארנס** („מישה") עם ראש־הממשלה **מנחם בגין** מיהרה לישכת העיתונות הממשלתית להפיץ בקרב כתבי־החוץ את הביו־גרפיה של האדם שלו הוצעה כהונת שר־הביטחון. רק בתום למורים בבתי־הספר ובאוני־ברסיטות, ביקשה רעיית ה־נשיא לבל יטיפו קנאות־דתית לסטודנטיות, כדי שלא תכ־סנה את פניהן ברעלה.

■ ח"כ **יצחק רבין** אמר, כידוע, שכאשר יחליט להת־מודד עם יריבו ח"כ **שימעון פרס** על מועמדות המערך ל־תפקיד ראש־הממשלה, יודיע על כך לעם ישראל בתוכנית מוקד בטלוויזיה. הגיב על כך עורך מוקד, **טוביה סער**: „לפי מיטב ידיעתי רבין עדיין אינו עורך התוכנית.. הוא אי־דור, כשדובר על כך שיש לא־סור על מנהלי חטיבות להר־פיע כקריינים בטלוויזיה, הטיח חבר הוועד־המנהל, עורך־הדין **אהרון פאפו**, במנכ"ל הר־שות **יוסף** („טומי") **לפיד**: „אם תמשיך לפגוע בי ולזלזל בי, אפנה למליאת רשות־השי־דור ואציע לה להביע בך אי־אמון כמנכ"ל." השיב לפיד: „מצויין! תביעה כזו מצידך תהווה רק תעודת־כבוד בשבי־לי." התערב בוויכוח חבר ה־ועד, **ניסים אלמוג** ואמר לפאפו: „יום לאחר שתפנה

משה ארנס יושב־ראש ועדת־החוץ־והביטחון של הכנסת, מי שאו־טו־טו היה שר־הביטחון, ליד לישכת ראש־הממשלה בירושלים (במרכז), לפני שנכנס לשיחה עם בגין. מימינו של ארנס ניצב דובר־ראש־הממשלה, דן פתיר, ומשמאלו ראש לישכתו של בגין, יחיאל קדישאי. יומיים לפני פגישת בגין־ארנס טען קדישאי שארנס ישיב בשלילה על הצעת בגין לקבל את תיק־הביטחון.

הפגישה התברר כי ארנס דחה את ההצעה וכי הפצת הביו־גרפיה הכתובה נעשתה לשווא.

■ אחרי ועידת הנשים ב־קונפאגן שלחה **לאה רבין**, מיכתב אל אשת נשיא מצ־ריים, **ג'יהאן אל־סאדאת**. במיכתב גילתה לאה הבנה ל־ליבה של ג'יהאן. כאשר נאמה רעייתו של אל־סאדאת עזבו הפלסטיניות ונציגות ארצות ערב האחרות את האולם. כ־זכור נקטה ג'יהאן בצעד דומה בוועידה קודמת של נשים, לפני כמה שנים: כשעלתה הנציגה הישראלית, לאה רבין, לנאום, קמה ממושבה ויצאה מן האולם. השבוע ענתה ג'יהאן במיכתב. רבין עדיין לא קיבלה אותו, אך השבוען המצרי אוקטובר פירסם את תוכנו ב־עמודו הראשון, בצירוף תמו־נותיהן של שתי הנשים. רעיית הנשיא כתבה: „אני משוכנעת כי למרות חילוקי־הדעות הפו־ליטיים, ישיבות הוועדה שבהן נטלתי חלק היו מהנות ופו־ריות. אני מאמינה כי בסופו של דבר תתגשמנה המטרות המצופות המשותפות. בעלי וא־ני מוסרים לך ולבעלך את ברכותינו החמות."

■ בראיון לשבועון הצרפתי פאם דיברה ג'יהאן על מאמ־ציה ופעולותיה בתחום שיח־רור האשה. היא שוחחה על גירושין, על הפלות ועל אמ־צעי־מניעה. בקריאה פומבית נו קובע מי יופיע במוקד ומתי."

■ נציב שרות־המדינה, **איתן יעקובסון**, נשאל מה בדיוק הוא עושה במסגרת תפקידו. הוא ענה: „בחיי ש־אני לא יודע. מאז שהגעתי אני עסוק בהסכמי־שכר ועדיין לא הספקתי לעסוק בנושאים אחרים."

■ סגן־אלוף **רוחמה חר־מון**, מי שהיתה מזכירתו ו־ראש־לישכתו של שגריר יש־ראל בוושינגטון, יצחק רבין, נסעה לה לאיטה בדרך לביתה, כשלפתע הגיחה מכונית מן ה־צד והתנגשה במכוניתה. רו־חמה התכוננה כבר לנזוף בקול בנהג הפרוע, גילתה להפתעתה שזהו תת־אלוף **אבי רז**, קצין־שלישות־ראשי של צה"ל. אחרי טיפול קצר בבית־חולים חזרה רוחמה לביתה. בקרוב תצא שוב לוושינגטון, כנספחת ל־ענייני נשים בשגרירות היש־ראלית, במקומה של העיתו־נאית **תמר אבידר־אטינ־גר**.

■ העיתונאי **דן מרגלית**, בשמץ של נוסטלגיה: „אמא שלי גדלה עם תנועת־הפועלים ואילו בנותיי גדלות היום עם בנק הפועלים."

■ בדיון קולני שנערך ב־וועד־המנהל של רשות־השי־

משה מרון

סגן יושב־ראש הכנסת ויושב־ראש ועדת־הכנסת הצטרף לצוות שחקני הגולף של הבית, המתאמן עתה לקראת תחרויות ספורט בינפרלמנטריות שתיערכנה בקרוב. כמה חברי־כנסת הטריחו עצמם ביום הששי שעבר למיגרש הגולף בקיסריה, והפגינו ידע ספורטיבי.

למליאה, אפנה אני לשר המ־מונה על רשות־השידור **זבו־לון המר**, ואציע לו שלא יאריך את כהונתך בוועד־המנהל בקדנציה הבאה."

■ הדוגמנית־דיילת **ספי־רית** („ספי") **דבני** נטלה חופשה בת ששה חודשים מ־אל־על, כדי לדגמן עבור מיפ־על בגד־ערב בפאריס. מן ה־עיתונים נודע לה, כי מיפעל בגד־ערב מצוי בקשיים וכי מישרד־האוצר מסרב להורים כספים לקופתו. ספי נותרה בינתיים ללא עבודה.

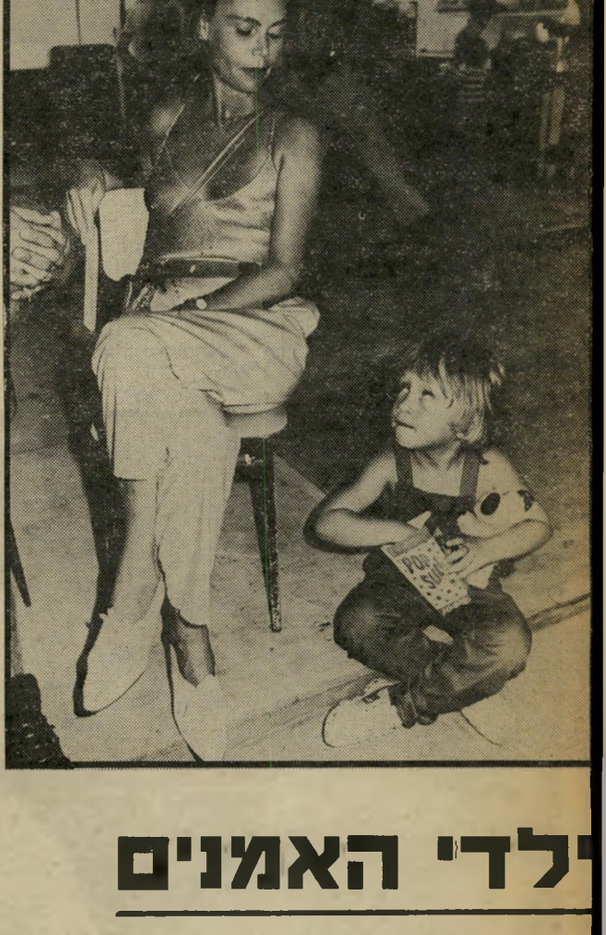
אליקום רובינשטיין

עוזרו לשעבר של שר־החוץ־לשעבר משה דיין, נחשב אחד האנשים המבריקים ביותר בשרות הממשלתי. אחרי פרישת דיין המשיך רובינשטיין לעבוד במישרד־החוץ, מבלי שידע מה יהיה גורלו. שר־החוץ הנוכחי יצחק שמיר רוצה לנצל את היידע של רובינשטיין והוא עומד למנותו יועץ־מישפטי של מישרד־החוץ תחת רות לפידות. בתמונה נראה רובינשטיין משוחח עם שמיר. לידם יושב שר־החקלאות אריק שרון, המשעין את ראשו על־ידיו. שמיר חושש שמא בגין יאלצו לקבל את תיק הביטחון, בו רוצה כל־כך שרון.

הפחדנים היו הזמרת שולה חן ושני ילדיה, מילי בת התשע (מימין) ואיתמר בן השנתיים. „אנחנו כולנו מפחדים מן המישטח הזה, אך הבאתי את הילדים, כדי שיראו איך ילדים אחרים מחליקים," סיפרה הזמרת. בתמונה למטה: הדוגמנית קארין דונסקי עם בנה נואל. גם הם סירבו לעלות על המישטח הלבן. נואל העדיף לאכול פופ-קורן תחת להחליק.

אהבה מגלה איתמר קורן, בנם של שולה חן ושל התמליזן אבי קורן, לנירה.

המומחית היו הזמרת נירה רבינוביץ ובתה דנה פרנס בת השמונה. „אנחנו באות לכאן הרבה, ואנחנו כבר מחליקות ותיקות". דנה הדגימה כמה פוזות של מחליקנית מיקצועית. לדנה יש אפילו בגדים מתאימים להחלקה על הקרח.

אירוע השבוע

גילה התלבטה שעה ארוכה — לגסות או לא לגסות. לבסוף אזרה עוז, נעלה את הסקטים המיוחדים, שאליהם מוצמד סכין חד בתחתית, ועלתה על המישטח בלוויית אחד המדריכים. רק אז השתכנעה הגר לנסות את כוחה.

שאר הילדים ניסו, וגילו להפתעתם שאם תופסים שיווי־משקל אפשר להחליק מבלי ליפול. אך גם אם נופלים, השד אינו כל כך נורא.

לצלילי המוסיקה החליקו ילדי האמנים להנאת הוריהם. הם הוזמנו לגני־התערוכה לרגל התחרות שנערכה במקום על אליפות־הנוער בהחלקה על הקרח.

ילדי האמנים על הסכין

„אני דווקא מחליקה די טוב על הקרח הסינתטי הזה, אך בפעם הקודמת, כשהייתי כאן עם דוגמניות אחרות, שרית דמיר נפלה ושברה את הרגל. היא שכבה בבית, עם גבס, חמישה חודשים ולא כל כך הפחיד אותי, עד שהפסקתי להחליק," מספר הדוגמנית קארין דונסקי, שבאה למישטח להחלקה של הסקייטלנד בגני התערוכה. היא הביאה עמה את בנה נואל בן החמש, אך סירבה להחליק. גם נואל לא רצה לנסות את הקרח, אך יתר ילדי האמנים, שבאו עם הוריהם, ניסו ואף הצליחו להחליק על המישטח.

הגר אגמון בת השש, בתם של השחקנית גילה אלמגור והמפיק יעקוב אגמון, אמרה שלא תעלה על המישטח בלעדי אמא שלה.

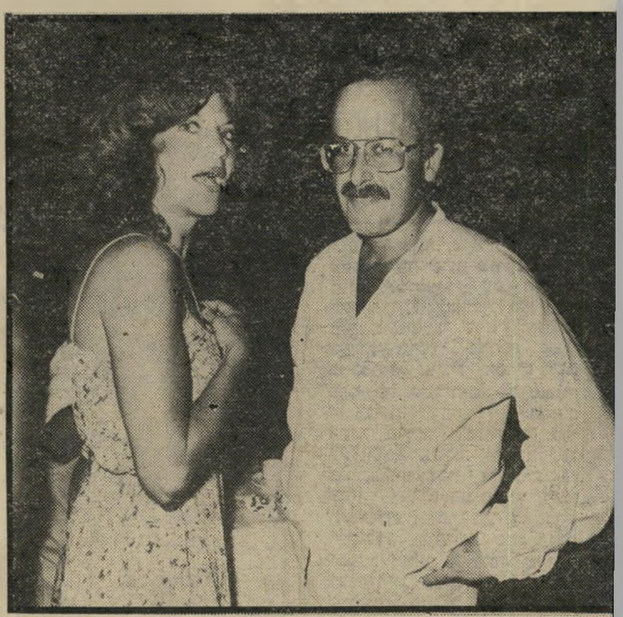
מישפחת אגמון הגר בת השש ואמה גילה אלמגור. שתיהן נעזרות במדריכים, שהורו להן כיצד שומרים על שיווי־משקל. הגר היתה מודאגת וגילה משועשעת מאוד. „לא ידעתי שזה כה פשוט להחליק. לו ידעתי, הייתי מנסה זאת מזמן."

אנשים

מנחם בגין וראש־הממשלה הם שני דברים שונים

יצחק רבין במסיבה שערכו הפסלת אילנה גור ובתו, עורכת־הדין דליה בן־ארצי. לרבין היה מצב־רוח מרומם והוא הירבה להתחבק עם דליה. אורח אחר במסיבה היה עורך־הדין רמי כספי (בתמונה התחתונה), שבא בחברת אשתו היפהפיה אתי. רמי היה זה שקילקל במיקצת את מצב־רוחו של רבין. הוא אמר לו: „אתה חייב לי תשובה.“ רבין לא זיהה את כספי ולא ידע על מה מדבר האיש הממושקף והמשופם. הסיפור שמאחורי הסיפור: לפני כמה שבועות שלח כספי בשמו של אחד מאנשי פרס, אהרון („ארלה“), הראל, מיכתב לרבין. במיכתב תבע כספי מרבין, בשמו של הראל, שיתנצל על דברים שאמר כביכול נגד הראל בישיבה סגורה. כספי איים שאם רבין לא יתנצל הוא יגיש נגדו תביעה מישפטית. רבין שרגז על פנייתו של כספי במהלכה של מסיבה חברתית, נזף בו קשות.

■ הטלפון בביתו של ה־תמלילן **אהוד מנור**, בלונ־דון, מסתיים בספירה 7, הנכ־תבת לעתים כמו הספירה 1. לכן קיבל מנור צילצולי טלפון רבים מאנשים שביקשו את עזרתו של שרברב. כאשר נז־קק אהוד עצמו לשרברב, הוא טילפן אליו ואמר: „אני מק־ווה שתבוא מהר לביתי, אחרי שהפניתי כל־כך הרבה אנשים אליך, שטילפנו אלי בטעות.“ ואמנם, השרברב בא מיד ותי־קן את הדרוש תיקון.

■ הזמר האנגלי־יהודי **פרנקי וואן** בא לביקור ב־ארץ. השבוע סיפר כי שמו האמיתי הוא פראנסיס אבל־סון, אך סבתו היהודיה, שהת־פארה בו תמיד, אמרה לכל מכריה, כי פראנסיס הוא „נאמבר וואן“ (מיספר אחד) עד שהוא אימץ מילה זו והפך אותה לשמו. את שמו הפרטי הפך לפרנק, כפי שעשה בזמ־נו הזמר הנודע **פרנק סי־נטרה**, שגם הוא נקרא פראנסיס.

■ בתוכנית יורדים על השבוע דיבר **מרדכי** („מו־טי“) **קירשנבאום** על 15 אלף הלירות שראש־הממשלה רצה שיקצצו ממשכורתו. אמר אז ח“כ **שלמה זורנץ** לבגין: „את הכסף לא נותנים לבגין, אלא לראש־הממשלה.“ העיר על כך מוטי: „גם זורנץ כבר יודע שמנחם בגין וראש־ה־ממשלה הם שני דברים שו־נים.“

■ העיתונאית האמריקאית **הילארי בראון**, שעבדה בז־מנו בישראל ואחר־כך ככתבת רשת הטלוויזיה אנ־בי־סי ב־גלויה לידידיה בארץ: „ד“ש מהפנטגון, מבראון האחרת.“ היא התכוונה לשר־ההגנה הא־מריקאי, **הרולד בראון**, היו־שב גם הוא בפנטגון.

אשלי לוונגרוב

בנם של הפסלת אילנה גור ובעלה המיסעדן לני לוונגרוב חגג את בר־המצווה שלו ביפו. יחד עם הוריו הגיע לארץ בתחילת הקיץ ועסק בלימוד ההפטרה שלו. יומיים אחרי החגיגה חזר הנער עם הוריו לעיר מגוריו לוס־אנג'לס.

אורי ליפשיץ

חצייר פגש בחגיגת הבר־מצווה של אשלי לוונגרוב את ורדה קורנהויזר, רעייתו של הפסיכיאטר ריצ'ארד קורנהויזר, שנהנתה מן המאכלים.

אתי קנר

מנהלת מישרד החפקות של ארנון מילצ'ן (מימין), סיפרה לידידותיה שרה סלע, אשתו של מיכאל סלע, נשיא מכון וייצמן (משמאל) והאדריכלית המתגוררת בניו־יורק רחל הרמתי כיצד קנתה במכירה פומבית, בשמו של מילצ'ן, תמונות יקרות ביותר.

אנשים בעולם

1959

1960

1979

1980

כך שינתה ההיסטוריה את פניה של פארה דיבה

מבט אחד בתמונותיה של הקיסרית לשעבר מספיק כדי להבחין בעובדה עצובה אחת: האשה שבתמונה מימין, הנשענת על כתפיה הקטנות של בתה, כמו ישיש הנשען על מקלו, אינה אותה האשה הגרה־אית בצילומים שמשמאל. לא כסטודנטית ב־1959, גם לא זו העדוייה בכתר יהלומים, שנה לאחר מכן (1960) כשעיניה מביעות שביעות־רצון צחית, ופניה עגלגלים ובריאים. היא אינה דומה אף לפארה דיבה של לפני שנה, כשברחה עם בני־מישפחתה לפנמה (1979) ועדיין היתה חדורה בתקוה כי בעלה, מוחמד רידה פהלווי, עשוי לקום ממיטת חוליו, או לזו שבגלות מצריים (1980) ניסתה לשמור על איפור אל־גנטי כדי להסתיר את העגמו־מיות של מבטה. היום פארה דיבה היא אלמנה שבורה, ה־טוענת כי היא מוכרחה לדבר, אחרת היא עלולה לצאת מ־דעתה. „אני חיה בארץ זרה, הרחק מעמי ומידידי, ובפחד מתמיד לחיי ילדי. נחמתי ה־יחידה היא ידידתי ג׳האן. אני משננת לעצמי כל בוקר שעלי להיות חזקה למען ילדי. ב־עיקר למען בני. הוא משוכנע שיבוא יום והוא יהיה הקיסר בארצו".

ראין אונ״ל: פארה היא האשה הראשונה בחייה של בתי

פארה פוסט נראית בתסרוק־תה החדשה שונה מזו שנשענה בזוהר מיקצועי על הקביים ליד הכותל־המערבי. כאן היא מוקדשת כולה לראין אוניל, בשעת ביקור שערכה אצלו במכסיקו. אוניל הסריט שם סרט על מבריחים של אבני־חן בשם קרח ירוק, ופארה היתה בדרכה לפלורידה, כדי לעלות לראשונה בחייה על בימת התיאטרון, ולהופיע ב־מחזה פרפרים הם חופשיים ב־תיאטרון יופיטר השייך לברט ריינולדס. היה זה כמה ימים לפני התקרית האלימה שהיתה לבני הזוג בניו־יורק, כשיצאו במכונית ממלון פייר הידוע, ומאחוריהם זנב של צלמי עי־תונות. הצלמים נדבקו אל ה־מכונית כשלפתע הושלך לעברם בקבוק שפצע אחד מהם. אוניל התנצל מאוחר יותר בפני ה־עיתונאים, וכנחמה נתן להם סוכריה: „טייטום אוהבת מאוד את פארה פוסט, ויש לכך מש־מעות רבה בעיני. עד היום היא בקושי סבלה איזושהי אשה בחיי".

הנסיך צ׳ארלס וקארולין: אולי עכשיו?

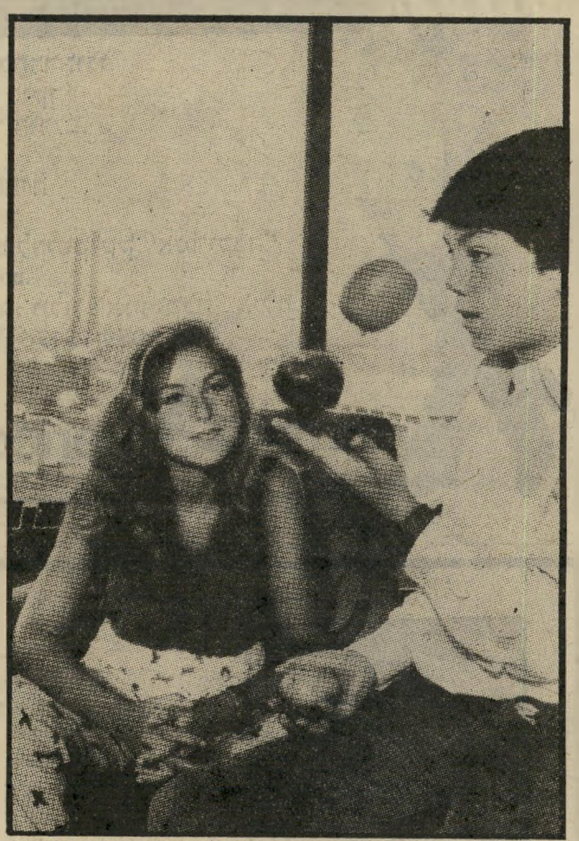
ב־1975 ערך יורש העצר הבריטי ביקור במונאקו. הביקור התארך מעל למתוכנן, והנסיכות השאננה כבר התכוונה לחדשות מן הארמון. ואז הודיעה הנסיכה קארולין: הנסיך צ׳ארלס ואני חברים טובים, אוהבים ספורט, סוסים ובדיחות טובות, אבל נישואין — לא בא בחשבון. היום, קצת יותר זקנה, וכבר בלי פיליפ היפה, בוודאי שינתה קארולין את דעתה על כמה נושאים אישיים. אשר לצ׳ארלס, הוא פיטר את הארושה האחרונה, מארי אסטריד מלוכסנ־בורג, ונישאר גם הוא פנוי לשוק החופשי. מי יודע אולי הפעם?

מישפחת ריצ׳:

שלום לך פאריס!

מישפחת ריצ׳, זה שם ה־להקה המשולשת, חטובת הגוף ו־שחומת העור, הנראית בתמונה. כשהיא רוקדת דיסקו בדיוק ב־מורד שאנזאליזה, עוצרות גם ה־מכוניות הפאריסאיות את מירוצן. עובדה: השלוש הצטלמו בכביש הסואן ביותר של פאריס, העובר תחת שער־הניצחון באין מפריע. ההזדמנות: הן באו לעיר האו־רות כדי לקדם את מכירותיו של הסרט איני יכול לעצור את ה־מוסיקה, המתאר את עלייתו ל־צמרת של מפיקן, ז׳אק מוראלי. אמנם לא היה זה ביקורן הראשון של האחיות ריצ׳ בפאריס, אך היה זה ביקור שזכה להד רב מ־אחר שבאותם ימים הסתבר ש־להיטן החדש תן לי הזדמנות עלה לצמרת מיצעד־הפיזמונים. עובדה זו מוכיחה, לדעתן, כי מוקדם מדי להספיד את תקופת־הדיסקו, וכי פריחתן המחודשת תביא להן, עוד תקליט זהב דוגמת ברדיק בשעתו. השלוש, שאירופה הלהיבה אותן מאוד, מתכוננות לצאת למסע מ־סביב לעולם, שעיקר מטרתו ל־השביע את תיאבונן לטיולים.

גריפין או׳ניל: עוד או׳ניל אחד

טייסטם או׳ניל (הנ״ל, בתו של ראין או׳ניל הנ״ל) מתבוננת בהערצה באחיה גריפין, גם הוא או׳ניל, כשהוא מתאמן לקראת תפקיד הבכורה שלו בקולנוע. גריפין בן ה־15 מגלם את התפקיד הראשי באמן הבריחה. הוא מגלם בסרט תפקיד של נער הבורח מביתו, והופך לקוסם גאוני. או׳ניל הצעיר, המנגן בחמישה כלי־נגינה, למד גם תחבולות קוסמים שונות.

ביאנקה ג׳גר:

אוהבת את המולדת

„אני מאושרת. מתחתי קו בין עברי ובין חיי החדשים. גמרתי עם מיק לחלוטין ובאופן סופי, ואני מרגישה טוב מאוד״. בהכרזה זו יצאה ביאנ־קה ג׳גר, לאחר שסיימה הס־רטת שני סרטים חדשים. ה־אחד הצלחה של אנדי וורהול, סאטירה דראמטית על החברה האמריקאית שבו מגלמת פיל־גש יפה ופקחית, השני — סרט בשם כדור תותח, מצחיקון ש־נתן לה הזדמנות לעבוד עם ברט ריינולדס, דין מרטין ו־סאמי דיוויס. „הגיסיון היה מקסים, אבל הקולנוע משמש עבורי רק נושא מישני. את עיקר דאגתי אני מקדישה ל־בתי, ג׳ייד, בת השמונה, עימה אני מנהלת חיים שקטים ובריא־אים בביתנו הקטן שבצ׳לסי. היא האדם החשוב ביותר בחיי, ואני רוצה לגדל אותה, ולהגן עליה מפני סכנות כמו אל־כוהול וסמים שאותם הכרתי מקרוב במשך חיי המשותפים עם מיק.״

אחרי המונולוג האימהי, הנה מגיע המונולוג הפאטריוטי: „לבי לבי לניקאראגואה מו־לדתי. אחרי רעידת האדמה ה־נוראה שפקדה אותה החלטתי לעשות הכל למען בני עמי. יצאתי לסיבוב בעולם כדי לא־סוף כסף לשיקום הפליטים, ואני עומדת לחזור לארצי כדי לראות באיזה מצב נמצאת היום הרפורמה האגררית. אני לוקחת עמי את ג׳ייד, כדי ש־גם היא תילמד לאהוב את מולדתי.״

ממחטות־אף, בבקשה!

LAMY

עט שכולו איכות ויוקרה

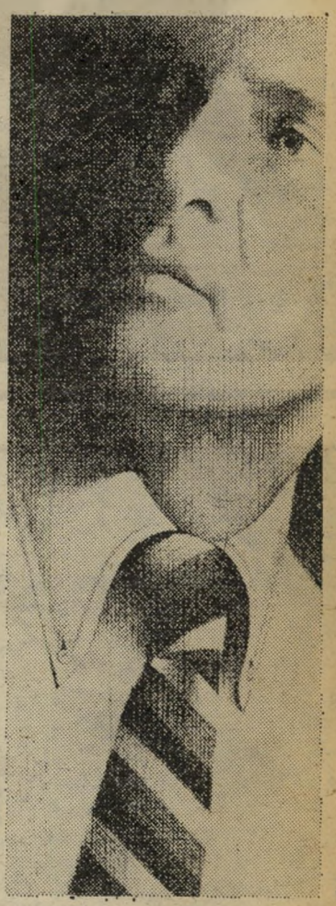

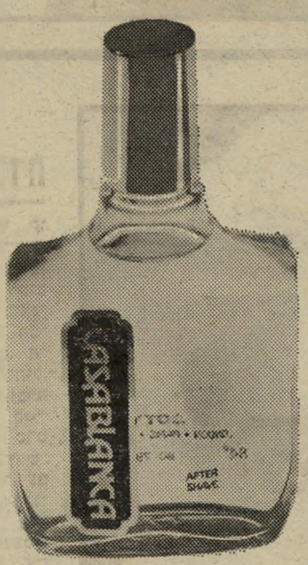
תמיד טוב.

להשיג בחנויות המובחרות למכשירי כתיבה • המפיצים: מפיצי דרפטון בע"מ. ירושלים. טל. 02-715315

אותי? רק קוטי.

Coty

חופשה נוסח אמריקה
במלון אמריקנה אילת

בואו לאמריקנה לחופשה אמיתית ב-100 שקל ליום והילדים חינם!

המחיר לאדם בחדר זוגי
(לינה וארוחת בוקר)
והילדים בחדר הורים.

★ מיזוג אויר
★ 2 בריכות שחיה
★ סרטי קולנוע
★ כניסה חינם לדיסקוטק "אמריקנה"

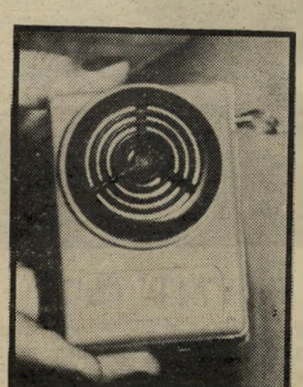
עד 24.9 לא כולל חגים.

הזמנת מקומות: מלון "אמריקנה" אילת
ת.ד. 27 טלפון: 059-75176

Americana אמריקנה

המחירים אינם כוללים מ.ע.מ.

מכשיר אזעקה נגד אונס וגניבות

את המכשיר נגד תקיפה וחטיפת ארנקים ולהגנה על חלונות ודלתות — ניתן להשיג:

אצל: צ.צ. שיווק בע"מ
שדרות נורדאו 44 תל־אביב, טל. 233872.
ואצל: „שרף"
כיכר דיזנגוף 1 תל־אביב, טל. 282637

מרים בנימיני

מזל החודש: בתולה

ירון לונדון

השמש במזל בתולה — האופק העולה באריה — ירח סטורן, יופיטר ואורנוס בשור, בבית העשירי.

אדם פופולארי, מוכר לציבור־הרחב, עבודתו קשורה להופעה בפני קהל, ו־מקנה לו פירסום רב. מהיר תפיסה, תגובותיו מהירות וחריפות, הוא עירני, וקולט מהר יותר מרוב האנשים הסו־בבים אותו. בהופעותיו לפני קהל הוא מציג דמות שונה מזו המוכרת לידידיו. הם מכירים אותו כאדם חביב, עדין, ידידותי, מתחשב, ושופע חיוניות וחום.

אינו סובל להיות מוגבל על־ידי חוקים והגבלות במיסגרת העבודה, לא מקבל על עצמו מרות או מישמעת כלשהי, ומו־כן להתפשר על מינימום של מיסגרות. רומנטי עשויות להת־רחש חוויות נעימות. חייב להרגיש עצמו עצמאי בקאריירה, ולבטא את עצמו באופן אינדיבידואלי. הוא מרדן מטבעו, ולעולם לא יקבל דעות ומוסכמות של אחרים. שואף לשנות כל דבר, את השיעמום הוא רואה כ־אויבו המסוכן ביותר. גם אם רבים ידב־רו נגדו לא יוכלו לטעון ששיעמם אותם בתוכניותיו. על־פי־רוב מתנהג בדרך בל־תי־צפויה וקיצונית. הוא אימפולסיבי ולפעמים מפתיע גם את עצמו בהת־נהגותו.

בעל אינסטינקטים בריאים, רגשות שופעים, נדיבות־לב, אופטימיות, ורצון לעזור ולהגן על הזולת. אך גם כאשר הוא עוזר למישהו הוא עושה זאת כאשר איש לא קיווה ולא ציפה ממנו לעזרה.

בעבודתו הוא מעשי, יעיל ועניני, יש לו הבחנה מהירה ומדוייקת, נוטה ל־ביקורתיות, לעוקצנות ולציניות. הביקורת נאמרת פעמים רבות רק על־מנת לבקר ולהרגיז, ולא על־מנת לבנות או לשנות. הוא עצמו רגיש מאוד לביקורת, אולי בגלל שאת עצמו הוא מבקר באופן חריף וחסר רחמים.

הוא מוכשר ומסוגל ליצור בתחומים רבים ומגוונים, למעשה הוא יצליח בכל שטח אמנותי שבו ירצה לבטא את עצמו, אף יתבלט בייחוד ומקוריות.

הוא מאוד אינטליגנטי, בעל יכולת התבטאות מעולה בכתב ובעל־פה. אוהב לדבר ולפטפט, ולא מתנגד לשמוע את עצמו מה שיותר. הוא מוכשר לדובב כל אדם, אך לפעמים מתנהג בחוסר טאקט, גישתו ישירה עד כדי גסות, המחפה על ביישנות, והרגשת אי־נעימות כלפי ה־נשאל. הבינוניות שנואה עליו יותר מכל, הוא יכול להיתקף בפחד היסטרי מפני המחלה הנקראת בינוניות.

הוא שופע קסם אישי ומגנטיות, נמשך לבלתי־רגיל, ולכל דבר יוצא־דופן. פופו־לארי מאוד, ומעניין את הקהל על־ידי אי־נוחות, וחוסר שקט שהוא מכניס ל־אווירה, קשה להישאר אדישים כאשר הוא מופיע, תגובות הקהל אליו גם הן קיצוניות. הוא בעל מזג חם, ורגשות חזקים שאותם הוא מסווה. הוא נמ־רץ, פעיל, בעל יוזמה וזריזות, יכול לע־בוד עד התמוטטות, חרוץ מאוד, ומת־להב במהירות, אך ההתלהבות שוקעת במהרה.

(המשך בעמוד 62)

ירון לונדון עם הזמר ניסים סרוסי
רגשות שופעים

מקדישים מאמצים רבים בתחום העבו־דה, וזוכים לשבחים על חריצות, זריזות ותושייה. מוצאים מעט זמן למנוחה, למרות שחשים עייפות רבה, ורוצים לנוח. יש לנצל כל רגע פנוי למנוחה, המתח והלחץ גורמים לכאבי ראש, והרגשת חולשה. אך לא הכל כה שלילי, בשטח ה־רומנטי עשויות להת־רחש חוויות נעימות. מבלי שתרגישו כיצד זה קרה, תמצאו את עצמכם נהנים מקשר רומנטי חדש.

* * *

לשוגרים תקופה מהנה, אורחים בלתי־צפויים מגיעים כמעט מדי יום, ומוסיפים עבודה. כדאי להכין מלאי של מיצרכי־מזון, „ההתקפה" על ביתכם עדיין לא נגמרה, הם ימשיכו להגיע. פגישות עם בני־זוג מביאות תוצאות מפתיעות. רצו־נות שעליהם העזתם רק לחלום מתגשמים, אתם פוחדים להאמין שה־דברים שהוצעו אכן מציאותיים. יש לשקול בזהירות כל הצעה, ולא להיענות מיד בהתלהבות, כדאי להמ־תין זמן מה ולהווכח עד כמה זה בטוח.

* * *

אהבות ממבט ראשון, התנהגות אמפול־סיבית, והחלטות נמהרות גורמות לכם לתקופה מאוד מלחי־בה. יש לשמור על סו־דיות, ולא לתת אמון מופרז במכרים חדשים. נשמעים דיבורים על נסיעה לחוץ־לארץ, אך ברגע זה יש להקדיש זמן ומחשבה לעבודה. האפשרות להתקדם ב־שלב מאוחר יותר תלו־יה במעשיכם בתקופה זו. ביניתיים אפשר להסתפק במסיבות מעניינות וכן הכרות עם אנשים חדשים.

לתקופה זו תהיה השפעה ברוכה במיוחד, אופטימיות והנאה מ„עולמות רבים". חוש־ההומור שופע, ומדביק גם את האחרים, לפתע אתם מתגלים כאנשים המסוגלים להתייחס ב־קלילות לדברים רצי־ניים, וגורמים לאנשים רבים לתהות האם הם מכירים אתכם בעצם? השבוע תהיה הזדמנות לקידום הקאריירה, אך בענייני כספים יש, כר־גיל, להיזהר מביטחון־עצמי מופרז, וצע־דים דרסטיים עלולים להיות רק לרועץ.

* * *

אופטימיות יתר מסוכנת בתקופה זו, ועלולה להביא צרות קטנות. השיפוט כלל לא טוב, ויש להזהר מהפרזה בכל שטח ש־הוא. הרגשות רגישים ב־מיוחד, ויתכנו קשיים ב־חיי־האהבה, בגלל חו־סר מחשבה וחוסר די־סקרטיות. אתם עשו־יים להסתח לגמרי ב־עניינים רומנטים ולא־בד את הראש, אך לפני שתחליטו החל־טות מחייבות, חכו שהתקופה תעבור.

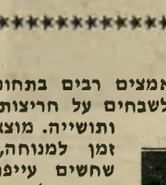

* * *

תקופה דינמית ומלאת אירועים, עם שי־נויים לטווח ארוך בקאריירה ובחיים ה־פנימיים. הדגש יהיה על יחסים אישיים, אולי על־ידי הפסקתם או על־ידי העמקת קשר חדש. הצעה כספית מעניינת תביא להישגים כספיים בלתי־צפויים. להצעת עבודה מושכת כדאי להיענות בחיוב, ולב־דוק היטב את התנאים ואת המציעים. עדיין קיימת סכנה של העמדת־פנים מצד אנ־שים שונים, לא כדאי להסתח להתלהבות.

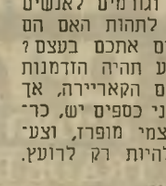

הופעתכם תקרין זוהר ושימחת־חיים, אנשים רבים יבקשו את חברתכם, קשר אהבה ממושך יתחדק, ויגרום לתקופה מל־היבה. לאלה שנותים לאמנות זוהי תקופה טובה לעסוק בקדרות או עיצוב. לבעלי נטיות סיפרותיות זה הזמן לכתוב את הרעיונות. בקרוב מצפה לכם נסי־עה לחוץ־לארץ, לצו־רך תפקיד מסויים או בענייני עבודה, לנסיעה זו יתלווה אדם שבחברתו העבודה הופכת להנאה.

* * *

בתחילת השבוע תחושו עייפות ורצון לנוח, קשה לתאר שתמצאו זמן למנוחה. קרובי משפחה יטילו עצמם על כתפיכם, ו־יבקשו שתקדישו להם חלק ניכר מהזמן. אולי כדאי להתבודד, ולהת־רחק מחיי החברה ל־יומיים שלושה, לאחר מכן תחושו שוב מרץ ורצון להפגש עם ידי־דים. תיתכן אכזבה או קנאה בחיי־הרגש. בזב־זנות מצד בן־הזוג עלולה להביא לקשיים כספיים שיהיו מקור למתח במישפחה.

* * *

גישה רומנטית והרמונית לבן־הזוג עו־זרת ליצור תקופה מהנה מאוד. עדיין יש להזהר ממעשה מרמה של אנשים ה־נראים כנים וישרים, כדאי לנעול היטב את הדירה, ולבדוק את ה־מעולים, יתכנו גניבות ופריצות שיסכנו את רכושכם. אלה הנוה־גים להשתמש בתרו־פות ישימו־לב לכל תרופה שהם בולעים. בילבול, שמקורו בחיסח־הדעת, עלול לגרום לסיבוכים בלתי־נעימים לזמן ארוך.

בתקופה זו תוכלו להוכיח את יכולתכם בעבודה. עד עכשיו ריסנתם את עצמכם, הגיע הזמן להשתמש ב־כושר־האירגון, ולהעיז לבצע רעיונות חדשים. זה לא הזמן לוויתורים והקרבות, יש לרכוש לבבות, ולהוכיח את אחריותכם ומסירותכם לעבודה. גם בשטח ה־רומנטי תנחלו הצלחות בתקופה הקרובה. אדם שהתרשם עמוקות ינסה ליצור, קרוב לוודאי, קשר אישי.

* * *

שוב יקשרו דליים עם נסיעות לחוץ־לארץ בזמן הקרוב. עוד לא הספקתם לשוב, וכבר מציעים לכם לארוז שנית, ו־לצאת לבלות, להנות ולעבוד. כספים מגיעים לידכם ממקורות בלתי־צפויים, כדאי להפקיד את הכסף במקום בטוח, לחכות זמן מה, ולהחליט מאוחר יו־תר למה הוא מיועד. בחיי־המישפחה צרות לא מעטות, קשיים ואפילו ניתוקים, כדאי רק לחכות מעט שהתקופה תעבור.

* * *

אופטימיות יתר בקשר לקאריירה עלולה להביא לאכזבה. התח־קדמות לא תואמת את הציפיות. יש להמנע מ־התחייבויות שלא תוכלו לעמוד בהן, האטה מו־חלטת של התוכניות תועיל לכם, השיפוט נחלש, וכדאי לדחות החלטות חשובות. ה־מזון טעים מדי בתקופה זו, ועוזר להשכיח צרות ובעיות, נסו לא להפריז באכילה כדי למנוע בעיות עם הבטן. הרגישה מאוד בשבוע זה.

הורוסקופ

(המשך מעמוד 61)

לעתים הוא עקשן ודוגמאטי, ומוכן להתווכח על כל דבר מבלי להתעניין מה בעצם רוצה לומר הצד שכנגד. הוא אוהב להתבלט, ונוטה להערכה עצמית יתירה, לעתים חש עצמו כנבחר.

קיימת בו שאיפה לכוח ושילטון, יש לו רעיונות גדולים, הוא רגיל לחשוב בגדול, ואף לפעול בצורה זו. הוא יכול לסכם את עמדתו לגבי זרים במבט חטוף אחד, ולדעת מיד אם יש לתת אמון בזולתו, אם לאו.

תופס את עיקרה של תוכנית במהירות, תופס מהר, ונכנס לפעולה ללא עיכובים. אין הוא יכול להיות מוטרד בפרטיה של עבודה, ומעדיף להשאיר פרטים אלה לטיפולו של אחר. עם זאת הוא בעל הבנה מהירה ואינטואיטיביות לגבי הדברים בכללותם, והיא אשר מובילה אותו להחלטות ולמעשים הנכונים. הוא בעל

לונדון מגיש „עדי כותרת"
ביקורתיות, עוקצנות וציניות

החלטה מהירה, זריז להסיק מסקנות, ונוטה לבסס את החלטותיו על הבזק של אינטואיציה והשראה, יותר מאשר על הגיון קר.

לעתים הוא פזיז מדי, ולא חושב על תגובותיהם האפשריות של האחרים. הוא אדם מושך, לא קונבנציונלי, תוהה, סקרן וחוקר. זקוק לחופש רב, חש צורך לחיות בתנועה מתמדת, אוהב ללמוד דברים חדשים, למזג אנשים ורעיונות חדשים עם החכמה הטבעית שלו. רוצה לתת מעצמו לאחרים, אך קשה לו למצוא את הדרך לכך.

תמיד חי במירוץ אחר ידע חדש, אך אינו מסוגל ללמוד בתנאי כיתה. יש לו דרכים משלו ללמוד ולקלוט. כלפי חוץ מעדיף להשאיר רושם קל ובלתי־מחייב, את הרגשות העזים והעמוקים ביותר מסוגל לבטא בדרך פיוטית וקלילה, כבדרך־אגב. בפנים הוא רציני, מעמיק, ומעדיף להסתיר את עצמו דרך דיבור כביכול גלוי, וכאילו חושף את עצמו בפני הציבור.

חוסר־מנוחה מביא אותו למצב בלתי־יציב ובלתי־נאמן לקו מחשבה קבוע, בכל פעם שמגיע למטרה שאליה שאף, מתברר לו שלא זה מה שיביא לו את הישג שאליו התכוון, לכן מעדיף לעזוב, ולחפש דרך חדשה ומקורית.

המפה האסטרולוגית מראה ש־הוא נועד מראש להתפרסם ולהצליח באמצעות עבודתו.

10,000 עותקים כבר נמכרו!

המתנה הסינית שתשמח כל אשה

חמוץ מתוק מאכלים סיניים

ממטבחה של רותי כ"ץ
מהדורה שניה ומורחבת ובה 112 מתכונים מיוחדים, קלי־הכנה, מחומרים שבהישג־יד.

להשיג בחנויות הספרים המובחרות (הפצה: א. ערמוני) או בדואר — ישירות מההוצאה — ע"י משלוח המחאה ע"ס 270 ל"י לתמר — הוצאה לאור, ת"ד 45160 תל־אביב, טל' 706770.

המתנה הטובה ביותר לכל רוכב סוסים:

הסוס

גידול, אילוף ורכיבה

שנכתב על ידי גדי אבנון עם הקדמה של חיים בר־לב

הספר היחיד בעברית המקיף תחביב מרתק זה על כל היבטיו! בספר 300 עמודים המלווים במאות איורים בשני צבעים.

להשיג בחנויות הספרים המובחרות (הפצה: א. ערמוני) או בדואר — ישירות מההוצאה — ע"י משלוח המחאה ע"ס 597.- ל"י לתמר — הוצאה לאור, ת"ד 45160 תל־אביב, טל' 706770.

בריזה
מוסיקפה
הרברט סמואל 80 טל 656992
בלוז, פולק, ג'ז, רוק
פתוח כל יום כולל יום א' משעה 21.00

תן טרמפ לחייל

מקרר חינם

מוצרי היוקרה Amana U.S.A.

ב־12 תשלומים
ללא ריבית • ללא הצמדה
+ אפשרות החלפה ישן בחדש־TRADE IN

מקרר אמנה 14(403 ליטר) יוגרל בין שולחי הספח

יבואן בלעדי: "פאן־אל" יבוא ושווק ושרותים בע"מ שלום עליכם 15 טל. 290646, 294502.
אולמי תצוגה: ת"א סלון מרכזי (בית אל־על) בן־יהודה 32. חיפה סלון מרכזי, הרצל 2.
באר־שבע: סלון מרכזי, רמב"ם פינת הרצל. סלון הנשיאים, פסג' רסקו. רמת גן: סלון מרכזי, שדרות ירושלים 16. ראשל"צ: סלון מרכזי, הרצל 103. פ"ת. אירופה, חובבי ציון 27.

לקבלת פרטים מלא ושלח את הספח המצורף.
סמן × במשבצות המתאימות ושלח הספח עוד היום
או הזמן נציגנו לביקור ללא כל התחייבות מצידך.

לכ' "פאן אל" יבואן בלעדי של "אמנה" נ"מילה" שלום עליכם 15 ת"א

	כן	לא
1. האם ידוע לך כי מוצרי "אמנה" הם הטובים ביותר בארה"ב?		
2. האם מעניין אותך כיצד ניתן לרכוש מוצר מובחר של "אמנה" ובתשלומים?		
3. האם הנך מעוניין באפשרות החלפת ישן בחדש?		
4. האם יש לך מוצר כלשהו של "אמנה"?		

מזגן תנור מקרר

שם.....

כתובת.....טלפון.....

קמבודיה: לידתה של אומה

עולם קטן

דיווחו של גדול העיתונאים הבריטיים כיום, ג'ון פילג'ר, על הסיוע האמריקאי למרצחי החמר־רוז' (העולם הזה 2242) עורר תדהמה ותגובות רבות בבריטניה. רבים סרבו לעכל את המידע של פילג'ר, ואף ניסו לעורר ספיקות ביחס לטיב מגיעיו.

במיכתבו השבוע, בניו־סטייטסמאן, מסביר פילג'ר כי לא טען מעולם שהוויאט־נאמים חדרו לקמבודיה מטעמים הומניטאריים. באותה מידה ניתן לטעון, שבעלות־הברית לא פלשו לאירופה ב־4—1943 כדי להציל את היהודים מהיטלר. אפילו הנסיך סיהנוק, מתנגד מושבע למישטר

קבר המוני של קורבנות פול־פוט
אייכמן בפנום־פן

הנוכחי בפנום־פן, משווה את פול־פוט, בזיכרונות המילחמה שלו, לאדולף היטלר.

„להרוג את כולם". מבקרים אנגלים רבים, המחפשים אמתלה לתמיכה הסינית־אמריקאית בחמר־רוז', טענו שפילג'ר הוא שמאלן ושכתבתו התפרסמה בשבועון סוציאליסטי מובהק — ניו־סטייטסמאן. השבוע פשט טיעון זה את הרגל באורח סופי. השבועון הליברלי, האנטי־קומוניסטי והאנטי־סוציאליסטי המובהק, סאנדיי טיימס, יצא בדיווח התומך בכל קביעותיו של פילג'ר. הטיימס, שהכתיר בשבוע שעבר את מאמרו הראשי על פולין בכותרת „מארכס נגד האנושות", פירסם את מאמרו של ג'ון סוויין, שהיה ב־1975 בשבי החמר־רוז'.

סוויין מפרסם ברשימתו מגילה ארוכה של זוועות אנשי פול־פוט. בין השאר הוא מביא את סיפורו של „אייכמן הקמבודי", קאנג קק־טיו, מורה לשעבר שפקד באורח אישי על רציחתם של 16 אלף קמבודים בפנום־פן. סאנדיי טיימס אף מפרסם רשימה של נידונים למוות בשפת החמר, בצירוף הערה, גם היא בשפת החמר: „להרוג את כולם". על החתום: קק־טיו. הרוצח הצליח להימלט לתאילנד ומצא מיקלט בין „פליטי" החמר־רוז'.

כמו פילג'ר, מדווח גם סוויין על העבודה העצומה שביצעו הוויאטנאמים בקמבודיה. המאמצים העצומים באספקת מזון ובחינוך מתחילים לשאת פרי. פנום־פן פורחת מחדש. סוויין כותב, שקמבודים רבים מביעים עתה ביטחון בעתיד ארצם. האיבה המסורתית לוויאטנאמים לא נעלמה לחלוטין, אך רבים רואים בהם את מצילי העם הקמבודי מהחמר־רוז'.

קמבודיה זקוקה עדיין לסיוע חוץ אדיר, כדי להשתקם. אך רק סיוע המגיע לפנום־פן עצמה מסייע לעם הקמבודי. הסכנה הנשקפת לקמבודים ממרצחי החמר־רוז' עדיין שריר וקיימת. והפחד עדיין מאפיל על האופטימיזם הנובע מההתקדמות הרבה שחלה בשנה האחרונה.

צ'ילה: ווטרגייט

עם דרכון

השבוע לפני שבע שנים נרצח נשיאה של צ'ילה, סאלבדור איינדה, בארמון הנשיאות בסאנטייגו. צבא צ'ילה, בפיקודו של הגנראל אוגוסטו פינושט אגארטה, נטל את השילטון לידיו, והחל במיבצע של חיסול ורצח המוני של תומכי המישטר הדמוקראטי.

אלפי בני־אדם עברו תהליך של חקירה מלווה בעינויים קשים, ולבסוף הוצאו להורג באש אוטומטית. מאות סטודנטים ופועלים נרצחו באיצטדיון הכדורגל המרכזי בסאנטייגו. ומכאן היתה הדרך קצרה לדיכוי טוטאלי של החירויות הפוליטיות ולשריפה המונית של ספרים, כמוה לא ראה העולם מאז ימיו של אדולף היטלר. באוניבר־סיטאות, במרכזים קהילתיים ובחברות הערים נשרפו לא רק כתביו של קרל מארכס, אלא גם יצירותיהם של ג'אק לונדון, דוסטוייבסקי ותומאס מאן.

„חפש והשמד". באמריקה־הלאטינית היתה תמימות־דעים, שההפיכה הפאשיסטית ומישטר הדיכוי של הגנרלים הצליחו בסיוע פעיל של הסי־איי־אי. לימים התפרסמו אפילו השמות. בארגנטינה, בבראזיל, בקובה ובפרו יודע כל סטודנט וכל אינטלקטואל, שקפטיין ריי דייוויס, קולונל פאטריק ראיין וקצין־הצי ארתור קרייטר עסקו בפועל בתיאום פעולות צבא צ'ילה נגד ממשלת איינדה. ראיין הגיע לצ'ילה הישר מוויאט־נאם, שם פיקד על פעולות של „חפש והשמד" נגד הוויאט־קונג. במשך שלושה חודשים אחרי ההפיכה נהג הצבא כאילו היתה צ'ילה נתונה לשליטתו של צבא כיבוש. לפי דו"ח שאושר על־ידי ועדת־החוץ של הסינאט האמריקאי, ואומת באורח פומבי על־ידי הסנאטור לשעבר ג'ון פולבריית, עברו סוכני המישטרה החשאית של פינושט, דינה, הכשרה בארצות־הברית. הם השתמשו בשיטות עינויים שהסכו לתופעת קבע בוויאט־נאם, ברפובליקה הדומיניקאנית, באל־סאלוודור, בבראזיל, באורוגוואי ובארגנטינה. עינויים פסיכולוגיים, מאסר בודד, הרעבה שיטתית, מכות, צרי־בות סיגריות, מכות־חשמל באברי־המין ובתוך הגרון, דקירות כידון, מעשי אונס ועקירת ציפורניים.

כתב ניוזוויק, ג'ון בארנס, הצליח לחדור לחדר־המתים העיקרי בסאנטייגו. דיווחו (ב־8.10.73) הפך אחד התיאורים הקלאסיים של הפיכת פינושט: „150 גופות היו מוטלות בקומת הקרקע, מצפות לזיהוי על־ידי המישפחות. בקומה העליונה היו עוד 50 גופות. כולן עירומות. רוב ההרוגים גורו מטווח קצר, תחת הסנטר. חלקם נקצרו במכונות־ירייה. כולם היו צעירים. כמה מהם נשים. מבתו של עובד חדר המתים הצלחתי להשיג מיספר רשמי של הנרצחים. תוך 14 יום מההפיכה הובאו למקום 2796 גופות."

דיסאינפורמציה. מאז 1973 הוסר הערפל שעטה את ההתרחשויות. ב־1974 העיד ראש הסי־איי־אי, וליאם קולבי, בפני ועדה מיוחדת של קונגרס ארצות־הברית. הוא הודה ששר־החוץ דאז, הנרי קיסינג'ר, הורה לו להוציא מיליוני דולרים כדי להפיל את איינדה. קולבי פעל לחימוש הצבאות הפרטיים של הימין בצ'ילה, ועסק במסע הסתה, הקרוי בעגת הביון האמריקאי „דיסאינ־פורמציה", ובפעילות שנועדה להרוס את הכלכלה ולהביא להתערבות הצבא. החלטות קיסינג'ר להרוס את איינדה ולתמוך בפינושט אושרו על־ידי הנשיא ריצ'ארד ניכסון ויורשו, ג'ראלד פורד. ארצות־הברית איפשרה לחברות העל־לאומיות להשקיע כספים בצ'ילה, וכך יכול היה פינושט להכריז על עצמו כנשיא, ולבטל את כל החי־רויות הפוליטיות.

כל החוקים הסוציאליים של איינדה בוטלו. אספקת החלב לתינוקות, הפרוייקט הראשון שרופא־הילדים איינדה הנהיג בצ'ילה, בוטלה. התוצאה היתה עלייה בתמותת התינוקות בשיעור של 70 אחוז תוך שנתיים. יוקר המחייה עלה ב־307 אחוזים בשנה הראשונה לשילטון הגנרלים. בסוף שנות ה־70 היו בצ'ילה יותר מחצי מיליון מובטלים, אך בהיעדר מדיניות רווחה, נשארו נטולי אמצעי־קיום. הכלכלנים הצ'ילים, כולם תלמידים מובהקים של אסכולת־שיקאגו של מילטון פרידמן, השאירו את תיכנון הכלכלה בידי כוחות השוק. שניים מתוך כל חמישה תושבי צ'ילה נשארו ללא מקור הכנסה כלשהו.

סאלבדור איינדה
צבא הכיבוש של הסי.איי.אי.

תיקשורת בינלאומית:
ספיחי פולין

בשולי פרשת פולין, צצה, כרגיל, פרשת ה־כיסוי העיתונאי על־ידי אמצעי־התיקשורת ה־עולמיים. אירוע כל־כך מרכזי כמו מאבקם המוצ־לח של פועלי פולין הוסף למוצר תעשייתי מוב־הק, המופק, נארז ונשלח לכל חלקי תבל ב־מקצועיות שהפכה כבר למובנת מאליה. צופים ומאזינים בעולם המערבי חזו בדרמה הפולנית בנשימה עצורה. מנהיגי התסיסה הפכו לגיבורים, אולי אפילו נושאים לחיקוי.

אחרי שבוע של אירועים דרמאתיים, הת־עשתו קצת העיתונאים והחלו לטפל באירוע כאילו היה זה ביקורו השני של הנשיא אנוואר אל־סאדאת בישראל. מי שהאזין בקפידה לשידורי הבי־בי־סי וקול אמריקה יכול היה להבחין אפילו בנימת הסתייגות מסויימת כלפי השובתים. אחרי ככלות הכל, מדובר בפועלים ובדרישות שכר! שתי תחנות הרדיו הגדירו את דרישות השכר כ„מופרזות", ותמכו אך ורק במגמות הפוליטיות של השובתים.

„כמה מהעיתונאים שלנו אינם מסוגלים להגות את המלים איגוד מיקצועי בלי קצף על השפ־תיים." התלוצץ ראש האגף השמאלי במפלגת הלייבור הבריטית, אנתוני וודג'וד בן, ולפתע נאלצו לכתוב בהתלהבות על מאבקי פועלים. לפרשת פולין היה, כנראה, גם תפקיד חינוכי.

יד ואלסה בתהלוכת הניצחון
אסור בארצות־הברית

גם בארצות־הברית היתה התגובה דומה. היטיב לאפיין אותה מייקל פוקס, תושב סינסינטי, ב־מיכתב למערכת שהתפרסם השבוע בניו־יורק טיימס: „השביתה המאסיבית של הפועלים ה־פולנים הזכירה לנו שהפעילות ההירואית והבלתי־אלימה של השובתים היתה נחשבת לבלתי־חו־קית, לפי חוקי העבודה הנהוגים בארצות־הברית. המיתון והאינפלציה עלולים לדחוף את הפועלים האמריקאים לצעדים דומים. במקרה כזה כדאי להם ללמוד מעמיתיהם הפולנים פרק בטאקטיקה ובנחישות־החלטה."

איך הופכים עשרת אלפים ל"י למליון ל"י

איספו חשבוניות בסך 10,000 ל"י ושילחו במעטפה סגורה להגרלת חשבונית הפרס

הגרלת המליון

א. פרס ראשון בסכום של 1,000,000 ל"י אם המעטפה מכילה חשבוניות שהוצאו על שרותים* בסכום של 10,000 ל"י לפחות ו–500,000 ל"י אם המעטפה מכילה חשבוניות אחרות.
ב. חמישה פרסים בסכום של 100,000 ל"י כל אחד.
ג. חמש מאות פרסים של 10,000 ל"י כל אחד.

הגרלת הביניים

א. פרס ראשון בסכום של 250,000 ל"י אם המעטפה מכילה חשבוניות שהוצאו על שרותים בסכום של 10,000 ל"י לפחות ובסכום של 100,000 ל"י אם המעטפה מכילה חשבוניות אחרות.
ב. עשרים וחמישה פרסים בסכום של 10,000 ל"י כל אחד.
ג. חמש מאות פרסים בסכום 2,000 ל"י כל אחד.

*המונח "שרותים" משמעו כמוגדר בחוק מע"מ "כל עשיה בתמורה למען הזולת שאיננה מכר". שירות נחשב בפשטות כל מה שאיננו מכירת סחורות. לדוגמא: תיקונים המבוצעים בבית כגון אינסטלציה, מים וחשמל; שירותים אישיים כגון תיספורת, טיפול קוסמטי, אוכל, הארחה, ריפוי וכד'; תיקוני רכב כולל החלפת חלקים הכלולים בחשבונית; הובלת מטענים; הסעה במונית.

איך להשתתף בהגרלה

בקשו חשבונית בכל קניה. כאשר אספתם חשבוניות שסך כל סכומי הקניה הרשומים בהן אינו נמוך מ-10,000 ל"י, הכניסו למעטפה, רשמו את שמכם, כתובתכם ומספר תעודת הזהות ושלחו אל: ת.ד. 3900 ירושלים. כל מעטפה שתגיע בחודש הראשון תשתתף בהגרלת הביניים ובהגרלת המיליון. מעטפה שתגיע אחרי הגרלת הביניים משתתפת רק בהגרלת המיליון.

איזו חשבונית משתתפת בהגרלה

חשבונית, קבלה ותלוש קופה רושמת מקוריים; עליהם יהיו מודפסים שם וכתובת המוכר, מספר עוסק רשום במע"מ ומספר סידורי רץ. החשבוניות שישתתפו יהיו מ– **1.6.80**.

איזו חשבונית לא תשתתף בהגרלה

חשבוניות משרדי הממשלה, רשויות מקומיות, מוסדות ללא כוונת רווח (מלכ"ר), בנקים, חברות ביטוח, קופות חולים, כרטיסי טיסה והפלגה, כרטיס נסיעה באוטובוס וברכבת, רכישת רכב או שכירתו, רכישת דלק בתחנות דלק, חשבונות חשמל, מים, טלפון, חשבוניות מסיורים בחו"ל, העתקים וצילומים של חשבוניות או קבלות.

חשבונית הפרס

ת.ד. 3900 ירושלים 91037

מי שמוכר בלי חשבונית עושה חיים על חשבוני

משרד האוצר/אגף המכס והבלו

רשות הפרסום הממשלתית

גזור — ושמור
חתום עד
מידע
העתון שלנו בארה"ב
אל תסתפק בשמועות — השאר מעודכן.
הבטח קבלת „מידע" לביתך מדי חודש.
שלח המחאה ע"ס —.10$ (מנוי שנתי)
בצירוף שמך וכתובתך אל:
MAIDA, P.O.Box 833, Havertown, Pa. 19083
עורך ומו"ל: רוני צפריר, 5038-649(215)
מידע — העתון לאלה שרוצים לדעת יותר

רשיון נהיגה
2400 שקל
בי"ס לנהיגה „גבע"
טל. 253230

GOOD TIME
• תקליטים • קסטות • ספרים • קסטות ווידאו
נוד-טיים רח' מרשמן 42 תל-אביב טל 03 221768
42 Frishman St. Tel-Aviv Tel 03 221768

תן טרמפ לחייל

המיסעדן הלך לבית־הסוהר מפני שמסר עדות כוזבת לטובת אשה. הוא טען כי עורך־הדין שלה הדיח אותו לכך. הוא הלך לבית־הסוהר והמישפט נגד הפרקליט בוטל

רונן נגד מזרחי

מיסעדן ג'קי רונן
„סיבכת אותי ועזר לי"

פרקליט מיזרחי
„לגנוז את התיק"

„וזמנתי יחעיד בבית־המישפט בעניין התאונה שקרתה ליד המיסעדה שלי. כמובן שידעתי היטב הכל, אני עצמי אספתי את הפצוע, איש זקן, מהכביש והכנסתי אותו למכונית של הגברת שפגעה בו. כל הזכוכיות במכונית שלה היו שבורות, והיא היתה בהלם. אז נהגתי את המכונית שלה לבית־החולים איכילוב. שם אישפזנו את הפצוע. אני טילפנתי לאשתו ובני מישפחתו כדי להודיע שהוא נמצא בבית־החולים."

ג'קי רונן, מיסעדן צמרת, החזיק בידו כוס ויסקי צונן וסיפר בכעס:

בבית־המישפט גיליתי שעורך־הדין של הנתבעת הוא שמעון מזרחי. אני מכיר אותו מהמיסעדה שלי, וגם מזה ששנינו אוהדים שרופים של מכבי תל־אביב. הוא הישב־ראש של אגודת הכדורסל, ואני מעריך אותו מאוד.

כאשר יצאנו למיסדרון של בית־המשפט בהפסקה, לפני העדות שלי, ניגש אלי מזרחי, ואמר לי: „היא אשה מסכנה, למה להזיק לה? בוא נעזור לה. אתה לא ראית את התאונה בכלל."

הבנתי שהוא רוצה שאעיד אחרת. ולכן, כאשר עליתי על דוכן־העדים, אמרתי ש־ לא ראיתי שום דבר, ובאתי למקום רק אחרי ששמעתי חריקת־בלמים של מכונית נעצרת. התובעת הביטה בי כהלומת־רעם. היא החזיקה בידיה את עדותי במישטרה, שנתתי יום אחרי התאונה, ב־1974. שם סיפרתי את כל האמת, שראיתי את התאונה, ושהגברת פגעה באיש ברשלנות.

התובעת חקרה אותי, וביקשה מהשופט להכריז עלי כעל עד עוין, ולעצור אותי. כימעט השתגעתי. לא הבנתי בכלל מה קורה. לא חשבתי לרגע שהעניינים יגיעו לזה. ואני חושב שגם מיזרחי לא התכוון לכך. הוא בטח לא רצה להפיל אותי בפח, אבל ככה זה קרה.

השופט לא עצר אותי, אבל אחרי זמן־ מה נקראתי למישטרה לחקירה. מיד אח־ רי החקירה טילפנתי למיזרחי ואמרתי לו: „הכנסת אותי לאין כניסה, סיבכת אותי, תעזור לי!" אבל הוא אמר לי שהוא עכ־ שיו מצידו השני של המיתרס, והוא לא יכול לעשות כלום. טילפנתי עוד כמה פעמים, והתייאשתי.

אחר־כך נפתח נגדי מישפט על עדויות סותרות. אף עורך־דין אחד לא רצה להי־ כנס לעניין, מכיוון שידעו שאני עומד לסבך עורך־דין בעבירה פלילית. כך הלכ־ תי בעצמי ביוני 1978 להקראת כתב־האי־ שום, אחרי שעורך־דין יעץ לי לא להו־ דות, ואז יידחה התיק עד אחרי פגרת בית־המישפט.

עמדתי לפני השופט, ישי לוויט. הוא שאל אותי אם אני מודה באשמה ואמרתי לא, אבל התחלתי לספר מה היה, כיצד מיזרחי לקח אותי לצד וביגללו העדתי אחרת מהאמת. אז השופט אמר לי: „אם כך, אז אתה בעצם מודה באשמה." אני לא מבין במישפטים, היו לי כמה עניינים בגלל חוקי־עזר של העירייה, על פתיחת מיסעדה בשעות מאוחרות, או על כך ש־ שמתי כסאות במקום אסור, אבל עניינים פליליים של ממש לא היו לי. אז אמרתי לשופט שאני מודה.

לפני שהספקתי ביכלל לחשוב על משהו, הוא גזר עלי שנה מאסר, מתוכה שלושה חודשים בפועל, ואפילו לא הסכים לדחות את ביצוע גזר־הדין ליום־יומיים, כדי שאוכל לסדר את העניינים בעסק ובי־ בית.

ירדתי למעצרים, וזה ממש הגיהינום. אחר־כך נודע לי ששלושה חודשי מאסר אפשר לסדר בעבודות־חוץ, כך שאלון ב־ בית ואעבוד במישטרה. התחננתי שיסדרו לי את זה, אבל אמרו לי שהמישטרה מת־ נגדת, כי חושבים שאני עוד חמום־מוח, ומסוגל לנקום במיזרחי.

בכל זאת אבי הזקן הצליח להשיג לי עבודות־חוץ אחרי חודש וחצי.

אומרים על מעשיהו שזה ההילטון של בתי־הסוהר. אם זהו הילטון, אינני רוצה לחשוב על מה שקורה בבתי־הסוהר מדר־ גה נמוכה יותר!

מכיוון שבמישפטי סיפרתי את כל הענ־ יין על מיזרחי, היפנה השופט בפסק־דינו את העניין לחקירת המישטרה. אחרי ש־ השתחררתי מבית־הסוהר נקראתי למיש־ טרה לחקירה נוספת. עשו עימות בינ־ ובין מיזרחי, בנוכחות חמישה קציני־מיש־ טרה גבוהים.

אני רתחתי. חקרתי את מיזרחי וירדתי עליו. אמרתי לו שאגרום לזה שלא יתפור את החליפות שלו במקום אצל צוורן אלא אצל חייט בית־הסוהר.

כאשר השוטרים הציעו מכונת־אמת, קפצתי על כך. אבל מיזרחי התנגד. אני הלכתי למכונת־אמת ונמצאתי דובר־אמת.

אז התחילו בחקירות רציניות יותר. הסתבר שהנפגע בתאונת־הדרכים ראה את השיחה שהיתה במיסדרון ביני ובין מיזרחי, והוא העיד על כך במישטרה.

אני כועס על מיזרחי, במיוחד על כך שכאשר ישבתי בכלא הוא אפילו לא התעניין בי. חברים שלו טילפנו ושאלו את אשתי אם אפשר לעזור, אבל הוא לא השמיע קול. אולי פחד שזה יזיק לו.

(המשך בעמוד 66)

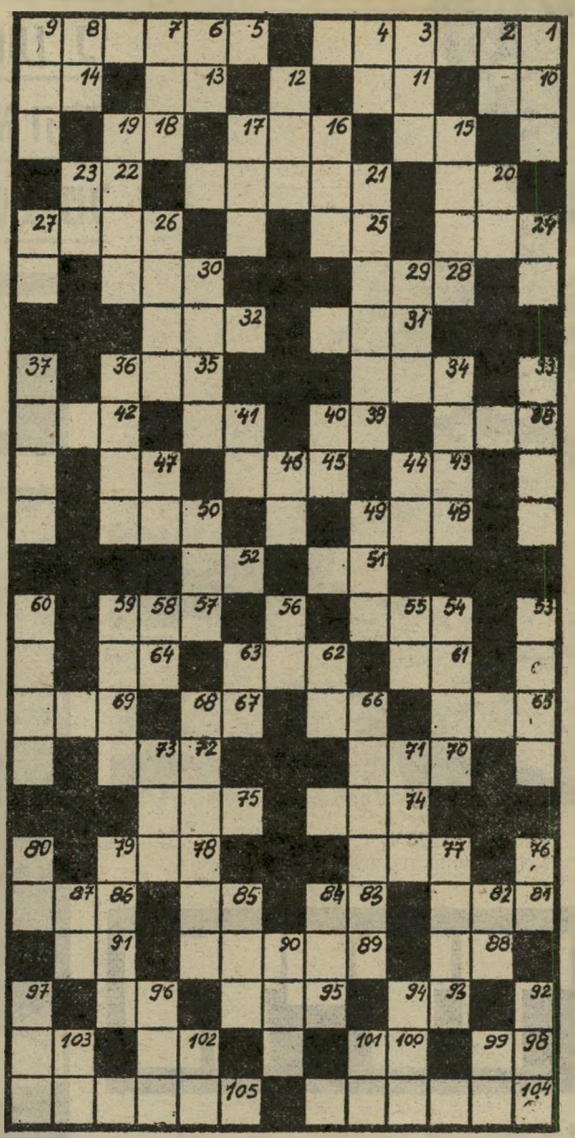
הודעה על עכוב הליכים משפטיים

בהוסף למכותבי לפי סעיף 202 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה–1965, הנני מודיע בזה לבית המשפט הנכבד כי עיכבתי את הליכי המשפט בתיק פלילי 859/79 (מדינת ישראל נגד שמעון מזרחי, עו"ד) לאחר שהגעתי למסקנה כי המקרה, על פרטיו הנסיבותיו, מתאים יותר לדיון משמעתי על־פי חוק לשכת עו"ד, התשכ"א–1961, מאשר לדיון פלילי.

עם זאת הזהרתי את הנאשם כי אם יעבור עבירה תוך התקופה הקבועה בחוק, אשקול חידוש ההליכים נגדו בתיק זה.

ההודעה של היועץ המישפטי
„הזהרתי את הנאשם..."

תשבץ העולם הזה 2245

מאוזן:

1) הזמן בדמות אל — אבי זאוס — אצל קדמוני יוון; 5) יצירה של ג'ק לונדון; 10) נהר בצרפת; 11) בסיס, אור; 13) מילת בריכה; 14) אריג לבן מובחר; 15) בשמים (כתיב חסר); 16) שיער המברשת; 18) המזכיר הכללי הראשון באו"ם (ש"מ); 20) אמר; 21) הקול הממושך שמשמיע השופר בימים הנוראים; 22) חיק; 24) עיר בארץ, גם גבינה נקראת בשמה; 25) המזון שהחליף את "סיר הבשר"; 26) השם שנוסף לכל מושלי רומא משושלת יוליוס; 28) הסית מן הדרך; 30) בעל־חיים האסור באכילה לפי התורה; 31) הספן שיצא למסע קונטיקי (ש"פ); 32) המלכה של "מלכת הספורט" שלנו (ש"מ); 34) יהודי המתייחס על בית אהרון; 35) אר־כובה; 38) תוך; 39) שם יש־בו אבותינו במצריים העתיקה; 41) קולות בעדר; 42) מקום הולדת — בהשאלה; 43) נישא; 45) יוון; 47) שמן; 48) סגירה, נעילה; 50) מילת סיום במזמורי תהילים; 51) מידה; 52) נצח; 54) מספר — הופיע בשמו של העתון שהיה גלגולו הקודם של "העולם הזה"; 61) שמשקלו מרעט; 62) לשם ישליכו העוונות מתפללי ה"תשליך"; 64) לכד; 65) מרדות; 66) ניגש; 67) הרם; 69) ריקד, כרכר; 70) אליה נכנס ה"דיבוק" של אנסקי; 72) מאדים; 74) מאכל שנלעס, נבלע, עולה גלעס ונבלע; 75) מטיף נטפים; 77) בקר שוכן ביצות; 78) קנה הגרון; 81) כינוי לעם־ישראל עתיק־היומין בספרות; 83) משל; 85) מילת הסכמה; 86) ברא; 88) טורף ובעצמו מיללי; 89) איש־קריות; 91) הכדורסלן שלנו, ששר את שיר־ת הברבור שלו (ש"פ); 93) תן; 95) רמס, הכניע; 96) אל־היערות; 98) עלוב, דל; 100) תואר כבוד מוסלמי; 102) ששה־סדרי־משנה; 103) בעל־חיים — סמל הפריון; 104) יוצרו של "דון קישוט"; 105) מסחר־זעיר.

מאונך:

1) ראש־השנה; 2) מזמר; 3) העוף בכינויו של הרמב"ם; 4) ,ותר' — לא עד הסוף; 6) כח, יכולת; 7) אחד החודשים העבריים — בשמו המקודם; 8) נמצא; 9) סיפור אליגורי קצר; 12) ספרה של גולדה מאיר; 15) כלי לניקוי המזבח; 16) נשוא העדה; 17) פתח לרווחה; 19) מנהיג רוחני של יהודי תימן (ש"מ); 20) בפתח; 21) מוזר בהליכותיו; 24) אוייב, שונא; 26) מלתחה, שידה; 27) צעיר לימים; 29) משורר, פילוסוף, מענקי הרוח בגרמניה; 30) ממשפחת כלי־נשיפה עשוי נחושת; 33) בעירה; 34) כלי ניפוי שתחתיתו רשת; 36) אתר קדוש למוסלמים; 37) מונח הנדסי; 40) בתוכה; 41) תשלום חובה; 44) קוסם; 46) מנהיג מרד הפועלים בגדנסק (ש"פ); 47) מעצמה גדולה — מעצמת ...; 49) ניצת הפרח לפני הפתחו; 50) מבעלי חיים מקצוע בבית־הדפוס; 53) קטן־אמנה; 54) שקול (ארמית); 55) הסר נעליך!; 56) שמה של תכנית טלוויזיה קצרה למניעת תאונות; 58) מאס; 59) מידרך כף־רגל; 60) מדינה באמריקה — משיכה לאוהבי הימורים; 62) טעם; 63) זז; 66) חולם בהקיץ, חולה לבנה; 68) אשת־חיל כרותת שד; 71) בנו של הנסיך המוסלמי ששקלו לו זהב כמשקל גופו (ש"פ); 73) ראש־השנה (ר"ת); 76) קלף טוב; 77) עונת הייחום בבעלי־חיים; 79) מן הנפילים שנלחמו בזאוס; 80) אישה של תמר מן המקרא; 82) ילידה, תושבת; 84) רץ ונישא במהירות; 85) אומן בתעשיית בדים; 87) החלק הפחות באחורי גוף מואר; 90) נחל־אכזב (כתיב חסר); 92) רשע, גזל; 94) בדק; 96) צעד קטן; 97) די; 99) כבש; 101) חוזה המבטל נישואין; 102) במקום אחר; 103) מייסר, מוכיח, מעניש.

רונן נגד מיזרחי

(המשך מעמוד 65)

אני לא הייתי אפילו מדבר עם אף עורך־דין אחר. רק מפני שהערכתי כל כך את מיזרחי הסכמתי לעשות את מה שעשיתי. עד כאן דבריו של רונן.

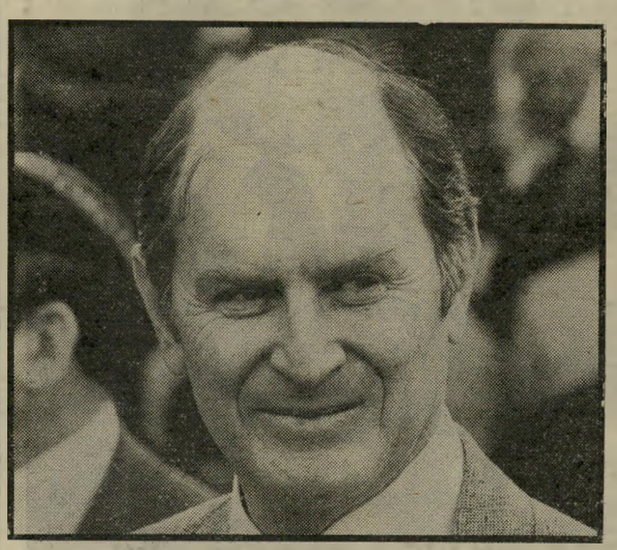
„לרדת לרמתו של רונן"

הפרקליט אמנון רודה הגיש כתב־אישום נגד מיזרחי, והאשים אותו בהדחת־עד למתן עדות־שקר, ובהטרדת עד. כתב־האישום אושר על־ידי פרקליט־המדינה, גבריאל בך.

המישפט התחיל להתברר בתקופה של עיצומי הפרקליטים, בספטמבר 1979.

את מיזרחי ייצג ראש לישכת עורכי־הדין, אמנון גולדנברג. לא היתה הופעה מצד הפרקליטות. השופט אורי שטרוזמן הורה לסניגורו של מיזרחי להציג את הטענות הטרומיות שלו, ודחה את המשך המישפט לתשובת הפרקליטות.

גם בחודש אוקטובר נקטו עובדי הפרקליטות עיצומים, וטרם ניתנה תשובה לטענותיו של גולדנברג. במעמד זה החליט השופט

היועץ המישפטי זמיר
„המיקרה, על פרטיו ונסיבותיו..."

עלילה נגדו, שהוא סבל די, ושאינו מוכן „לרדת לרמתו של רונן" ולהתווכח איתו.

„התעייפתי מלהסביר את הדבר לכל מיני גורמים."

הוא אמר כי הבקשה ליועץ המישפטי היתה ארוכה מאוד, והוא אינו יכול להתייחס אליה, מכיוון שהגיש אותה סניגורו.

„היתה לרונן סיבה לעשות זאת, אבל אינני רוצה להיכנס לכך," אמר מיזרחי, וסיים את השיחה.

עינוויי־דין והכפשת־שם

תיקי בית־המישפט עולה כי במישפט הראשון, שנידון לפני השופט שטרוזמן, טען הסניגור טענה טרומית, שאפילו אמר מיזרחי לרונן את אשר אמר, אין בכך עדיין הדחת עד לעדות־שקר. מכיוון שאיש לא טרח להוכיח מתי שיקר רונן, ומתי אמר אמת. ולכן יתכן שדווקא עדותו בבית־המישפט היתה אמת, ואז אין הדחה לעדות־שקר. אך מיזרחי עצמו המשיך בכל תוקף להכחיש שהיתה לו ביכלל שיחה כלשהי עם רונן בבית־המישפט.

לטענתו של מיזרחי, שיקר רונן במישטרה כדי לשאת חן בעיני הנפגע בתאונה, שהוא יושב־ראש ועד הבית שבו ממוקמת מיסעדתו.

בית־המישפט שביטל את כתב־האישום ביגלל שביתת־הפרקליטים הביע את דעתו שיש ספק גדול אם היתה כאן הטרדת עד. אך הוא לא הביע דעתו בנקודת האישום על הדחת־עד, והתייחס לעינוי־הדין הרב שנגרם לעורך־הדין, כאשר שנה שלמה היה משפט חמור כזה תלוי על צווארו.

במיכתבו של גולדנברג ליועץ המישפטי, לבקשת עיכוב ההליכים, הדגיש במיוחד את עינוי־הדין שנגרם למרשו, בעיקר כתוצאה מכך שלפני הגשת כתב־האישום השני התפרסם הדבר באמצעי התיקשורת, וגרם להכפשת שמו של מיזרחי.

לדעתו, כתב־האישום השני הוגש בניגוד מוחלט לכוונתו של השופט שטרוזמן, אשר רצה להפסיק את עינוי־הדין של מיזרחי.

בצו עיכוב־ההליכים מחודש מארס השנה, ששלח היועץ המישפטי לבית־המישפט, ואשר בגללו נסגר התיק ונגנז, מסביר היועץ המישפטי כי המיקרה בנסיבותיו מתאים יותר לדיון מישמעתי בלישכת עורכי־הדין. אולם הוא מוסיף פיסקה מאלפת:

„עם זאת הזהרתי את הנאשם (מיזרחי) כי אם יעבור עבירה תוך התקופה הקבועה בחוק, אשקול חידוש ההליכים נגדו בתיק זה."

אילנה אלון

כי בכך שהעניין נמשך מאז 1975 יש עינוי־דין גדול. במיוחד לעורך־דין, שצריך להופיע יום־יום בבית־מישפט, והוא תלוי בכך שבתי־מישפט יאמינו לו. התביעה נגד עורך־הדין מיזרחי בוטלה.

הפרקליטות חזרה לעבודה, ואחת התביעות הראשונות שהוגשו היתה תביעה מחודשת נגד עורך־הדין. הפעם הוסף לאישומים הקודמים גם האישום של שיבוש הליכי־מישפט, גם הפעם היה חתום עליה רודה.

התביעה השניה התחילה להתברר לפני השופט חיים שטיינברג. אולם אז הגיש הסניגור לבית־המישפט העתק של בקשה ליועץ המישפטי, לעכב את ההליכים נגד מרשו.

השופט שטיינברג דחה את הדיון, כדי לקבל את תשובתו של היועץ המישפטי. תשובתו של היועץ המישפטי היתה כי הוא נעה לבקשה לעיכוב ההליכים. הוא הגיע למסקנה כי המיקרה מתאים יותר לדיון מישמעתי בלישכת עורכי־הדין והתיק נסגר.

זועם רונן: „גם אני פניתי בזמנו ליועץ המישפטי וביקשתי שיעכב את ההליכים נגדי, אבל הוא סירב. אילו היתי הקיימת לישכה של מיסעדנים, אולי אפשר היה להעביר את הדיון אליה! אבל אין לישכה כזו."

עורך־הדין מיזרחי סירב להיפגש עם כתבת העולם הזה. בשיחת־טלפון אמר שכל העניין הוא

חשבון עובר ושב

מאת שלמה פרנקל

שלום כיתה א'

לקראת פתיחת שנת הלימודים הביאה לנו הטלוויזיה דמות חיובית של מנהל בית־ספר שמחנך לערכים. האדון המנהל, מר עמנואל שריד, נראה דמות סימפטית לגמרי, ממש כמו שמנהל בית־ספר נראה בחלומותי הטובים. ובכן, לאיזה ערכים מתחנך החניך הישראלי במקרה הטוב שהוא מתחנך בכלל? ראשית, אומר מר שריד, יש צ'אנס גדול לתלמיד המגיע לכיתה כל פעם בהתחלת השנה, כי כל שנה הוא יכול למצוא־חן בעיני מורה אחרת, חדשה. גם לא לזלזל בערך ה־חינוכי הזה. מציאת־חן בעיני המורה, שכל אחד ידע בדיוק נמרץ את מקומו בסולם החברתי, ואם הוא לא זוכר, אז יש צבע שמזכיר לו. דווקא היו יישומים מעניינים מאוד לשיטת הצבע־והתפקיד־בחיים במהלך ההיסטוריה האנושית.

מר שריד מספר בצער, שאמנם באות מישלחות מבתי־הספר אחרים כדי לראות איך הולך החינוך לערכים בבית־הספר שלו, אבל לא ברור לו מה המצב בבתי־ספר אחרים. אני מבקש להרגיע את מר שריד. ממתי שאני זוכר, המצב דווקא טוב מאוד. אולי לא בכל בתי־הספר גילו את השיטות המדעיות של המחנך שריד, ועדיין מחדירים את הערכים ה־חשובים שלו בשיטות ישנות, כמו זבובים עם סרגל ולהביא־את־ההורים, אך מה זה חשוב? העיקר התוצאה.

קמפרי לכל דורש

לאחר שגובב לאוזני שייצרני המשקאות החריפים עומדים בכל זאת להעלות את המחירים שוב אחרי החגים, אני ממשיך בסחיטה. כזכור, בשבוע שעבר שלחתי לייצרני המשקאות הללו אוזן מהחטוף, בצורת תרשים לעשיית וורמוט אוריגינל. היום אני שולח את האוזן השניה: יש גם משקה איטלקי בשם קמפרי, משהו מריר־מתוק, שבארץ יש לו כל מיני חיקויים שלוקחים בשבילם המון כסף. השבוע תלמדו אצלי להכין משהו דומה לקמפרי ברבע המחיר.

הפרינציפ די דומה לוורמוט. קונים בקבוק „אדום עתיק" או יין יבש דומה, שעולה עד שמונים לירות. לזה מוסיפים מי־סוכר (סוכר מורתח במים ומצונן) לפי הטעם, קצת אלכוהול 95%, והכי חשוב: כוסית קטנה מהמשקה שנקרא פרנט או פרה ברנקה, החיוני גם לתע־שיית הוורמוט, ואפשר להשיג אותו בכל חנות למשקאות חריפים. יוצא מזה קמפרי ברבע המחיר. בשבוע הבא: ליקר קפה.

ממחק השנה

ממחק השנה הוא ללא ספק שר־השיכון־והבינוי, העלייה־והקליטה מר דויד לוי, האיש שלא ידע פחד מהו. מר לוי גילה את סוד התהליכים החברתיים, ובשנה הבאה בטח נהיה עדים לפיתוחים מעניינים. ובכה זה הולך:

העולים החדשים, מה הם בוכים? שיראו מה קורה בשכונות. ואלה מהשכונות מה הם מיללים? שיראו מה עושים לערבים בשטחים. והערבים בשטחים, מה הם רוטנים? שיראו את האסירים הביטחוניים, שמתים מדלקת־ריאות, ויהיו מבסוטים־חלס. ואאסירים הביטחוניים מה יש להם להגיד? שיראו את הילדים המפגרים שזורקים אותם לרחוב. והילדים המפגרים, שבכלל יסתמו את הפה, כי מה שעושים להם זה עוד כלום לעומת מה שעושים לשר־הדתות מר אהרון אבו־חצירא.

כלכלן השנה

כלכלן השנה זה שר־האוצר מר יגאל הורביץ, שגילה לאחרונה שהשלום הוא נזק כלכלי חמור מאוד למדינת־ישראל, ובכל הזדמנות הוא מספר לנו שהוא לא בטוח שהמחיר ששילמנו בעד השלום אינו יקר מדי, מבחינה כלכלית. צאו וראו, לעומת זאת, כמה יכולה המילחמה להועיל לנו. בעיית האבטלה תיפתר לגמרי. כמה יותר ימותו, ככה יותר יתפנו מקומות־עבודה. העם יתרום לקרן הביטחון בעין יפה — מי שתישאר לו עין. גם על האינפלציה לא יהיה בכי גדול כל־כך, כי היתומים, האלמנות והאבות השכולים יהיו עסוקים לפחות שנתיים בליבכות על יקיריהם. והעיקר: החברה יאכלו במילואים לבן, תרבה הרבה לבן.

חתונת השנה

חתונת־השנה זה בטח החתונה של מזל היורקת ואביגדור המרביץ, שעכשיו נמצאים ממש בעיצומו של ירח־דבש. שמעתי שהבית שלהם מלא מרקקות, שוטים ואלות שקיבלו כמתנות־חתונה. פחד לחשוב מה יקרה אצלם בבית אם יריבו פעם אם להצביע בבחירות בעד הרב כהנא או בעד פרופסור עזרה (עומס־חום) זוהר. אביגדור עוד יגלה שמזל שמזל רק יורקת, כי אם היתה גם נושכת, היו כבר מתגלגלים מתחת למיטה כמה דברים.

שר השנה

שר־השנה הוא שר־הדתות מר אהרון אבו־חצירא. ולמה הוא שר־השנה? כי לך תדע מה הוא יהיה בשנה הבאה.

התהליך החברתי על־פי ממחק־השנה דויד לוי

משהו

אם אני רוצה, נניח, להתגלגל כשאני מחזיק את הבטן, לקבל דמעות חזקות בעיניים, לרקוע ברגליים עד שהשכנים מלמטה יצעקו, ולחשתין במכנסיים — הכל מרוב צחוק, מה אני עושה? אני קורא מה שכותב מאיר עוזיאל כל שבוע ב„מעריב". כל־כך מצחיק הבחור הזה, שרק מזה בא לצחוק.

והשיא של מה שהוא כותב — כשאני מגיע לזה אני כבר לגמרי מאבד שליטה — זה משהו שלו קורא מאיר עוזיאל משהו. המשהו של מאיר עוזיאל זה משהו הקרוב מאוד לפיסגת החוכמה האנושית. מישפט קצר או ארוך, המקפל בתוכו השקפת־עולם שלמה, עקיצה חדה משוא, ודובדבן לסיום. מישפט כזה לא קל להמציא כל שבוע, אז ככה יוצא שאנחנו מקבלים משהו רק כשאנחנו ילדים טובים.

נו, מה עושה המזל, שבשבוע שעבר, כשהוצאתי מהארון איזו חולצה, נפל לי משהו מהשרוול. התכופפתי לחרים, ו־ראיתי שזה לא משהו אחד, אלא המון משהו. אז מאירק'ס יכול לקחת אותם בשבילו, בבקשה:

- החמור! בלכתך אל האתון אל תשכח את הזנב.
- גם שר הוא רק בן־אדם, ולרוב גם זה לא.
- העבר הוא המס שמטיל העתיד על החווה.
- מי שאוהב חרצנים, צריך לאכול קודם את האפרסק.
- מי שאוהב אפרסקים לא חייב לאכול גם את החרצנים.
- חיים יבין? יכול להיות, אבל אני אף פעם לא אבין אותו.
- אפשר לאכול את העוגה וגם להשאיר אותה שלמה, אבל מי אוהב עוגות כל־כך קטנות?
- כשהעם אומר על ראש־הממשלה שלו שהוא מופרע, לא ברור לי מי פה זקוק לפסיכיאטר.
- כשראש־הממשלה אומר על העם שלו שהוא עם חכם, ברור שלפחות ראש־הממשלה הוא חכם.
- אנשים שחושבים שהם חכמים, בדרך כלל לא נעים להם להגיד את זה.

סיפור תעמולה מעייף

שמעון פרס לא מצטער ויחזור שוב

מנהיג המערך כתב רק לאחרונה ב־„ידיעות אחרונות" הסבר מפורט למה תצביעה מפלגתו בעד „חוק ירושלים" של גאולה כהן. שימעון פרס מסביר שם, קודם כל, שכל מה שקרה, עם הוצאת השגרירויות, החצבעה במועצת־הביטחון והימנעות ארצות־הברית, כל זה היה צפוי. אבל לא רק זה: גם אחרי שאנחנו יודעים כל מה שקרה בעיקבות החוק, אם היה צריך להצביע בעדו שוב, כך היתה עושה מפלגת־העבודה.

יש לי המלצה לעוד כמה דברים ש־למפלגת־העבודה כדאי לחזור עליהם, למרות הכל, אבל מה שאני הכי־הכי ממליץ זה לקבל שוב את מיסמך גלילי, למרות מילחמת יום־הכיפורים. רק זה יוכיח שמפלגת־העבודה לא סתם ניגררת אחרי יוזמות של „התחייה", אלא שיש לה גם יוזמות עצמאיות לגמרי משלה, שהיא לא מצטערת עליהן.

המדינה, הצוות הזוכה של „דחף" יקבל זה די מעייף, הסיפור הזה, שחברת הפירסום „דחף" מנהלת כל ארבע שנים תעמולת בחירות של מפלגה אחרת: פעם ליכוד, פעם אלה, פעם אלה. בכלל לא ברור לי למה לא יכולים הליכוד והמערך להגיע להסכם עם מר ז'ורבין, שינהל את התעמולה של שניהם יחד באותו חזמן. ולא רק זה. אין שום סיבה שבאותה חזדמנות לא יוכל „דחף" לנהל גם את התעמולה של עזר וייצמן, אם יקים מפלגה — מפלגת השינוי המרכזית ועוד כמה. מה, אין ל„דחף" מספיק אנ־שים לזה? יש מספיק. ואל תספרו לי על ניגודי אינטרסים, ועל זה שיש מי־יודע־איזה הבדלים בין המפלגות. אם מר ז'ורבין לא רואה קושי בלנהל תעמולת בחירות של מפלגה שיושבים בה יוסי שריד ועמוס הדר, למה תהיה לו בעייה בלנהל תעמולה של כל המפלגות ביחד? הרי הם כולם מסכימים על העיקר, שירושלים לא תחולק לעולם, שמדינה פלסטינית זה אסון, שהכלכלה במצב גרוע ויש לשפרה, וכן הלאה. אז מה כל המשחק הזה?

ככה יוכלו כל הצוותים של המפלגות השונות לעשות כל בוקר שיבה, כל צוות עם היועץ המפלגתי שלו, להחליט על מה לריב באותו יום בעיתונות ובטלוויזיה, והעם יבחר. המפלגה הזוכה תקבל את בונוס חודש חופש בריביירה, ובורג יהיה שר־הפנים.

מפד"ל חדשה

אין ספק שסיסמת הבחירות של המפד"ל תהיה גם הפעם: „מפד"ל חדשה, מפד"ל של ערכים". וכן, בכל פעם, לקראת הבחירות, מיטהרת מפלגה זו ומיזדככת, מציגה צוות אנשים שיש בו שילוב של החדש עם הישן. ומה שחשוב — אנשים שאין בהם רבב. יחד עם האנשים הרעננים מופיעים גם הרעיונות, הלקוחים כולם מעשרת־הדיברות והסביבה: לא תחמוד, לא תנאף, לא תגנוב, לא תענה ברעך עד שקר ולא תאבד קולות.

אמנם, בכל פעם זה יותר קשה, כי ההשפעות מהסביבה החילונית מזיקות מאוד גם למפד"ל, וקורה שגם אנשים יראי־שמיים רואים את שכניהם החילוניים, והקינאה מעבירה אותם על דעתם. אחרי הכל, תראו את אשר ידלין ואת שמואל רכטמן, אנשים חילוניים לגמרי. ויש עוד דוגמאות. ברור שכל החילוניים האלה הגיעו למה שהגיעו רק בגלל שהיו חילוניים. לעומת זאת, אמנם נכון שהגנב הגדול ביותר בתולדות המדינה, ואולי גם בתולדות המזרח התיכון בכלל, הוא יהושע בן־ציון, והוא הרי איש דתי, אבל אף אחד לא יחשוב שמר בן־ציון עשה מה שעשה בגלל שהיה דתי. אין שום הוכחות לזה.

על המסלול

מתחת לשימלה

כשהיינו ילדים אהבנו מאוד את החגים. תשאלו למה — פשוט מאוד, כי ידענו שנקבל בגדים חדשים. היתכן ראש־השנה בלי בגדים חדשים? אני בטוחה שרבות מכן העשירו את המלתחה שלהן בבגדים חדשים, לכן רציתי רק להפנות את תשומת־ליבכן, שיש גם חדש בעולם התחתון. לא, אני לא מתכוונת לחיסול החשבונות, או לשיטות חדשות בתחום ה„מקצועי". אני מתכוונת למשהו אישי, הרבה יותר נשי.

עדיין לא מקובל להסתפק בלבוש המי־

ישבן חשוף

וירכיים מוגבהות בתחתוני סנגה של חברת „תפרון". בקולקציה מבחר עשיר של עיצובים המשלבים כותנה עם ריקמות בטיסט מבדים מעולים ותחרות ציבעוניות עדינות במראן. מומחי־העיצוב של החברה מקדישים תשומת לב מיוחדת לנוחיות המשתמשות ולהתאמת דברי הלבוש התחתונים לקווי הגוף הטבעיים.

לקווים הטבעיים של הגוף. אין ספק ש־אופנה זו מציגה את הגישה המתקדמת ביותר בייצור בגדים תחתונים, פרי שיקול עצמי מקורי, עם התאמה לטעם האירופי החדשני.

כל המוצרים מיוצרים מ־100% כותנה סרוקה, או כותנה בסריגה עדינה ביותר, בעלת איכות, עמידות, ורכות מלטפת.

ציידת החיות

אחד מאהרי־הטיולים הידועים ביותר הוא אפריקה. נזדמנתם בוודאי פעם ל־מסיבת־יום־שישי, כשכוכב המסיבה היה ידידנו שחזר מהספארי באפריקה. איזה סיפורים הוא האכיל אותנו. ואנחנו האמנו לכל. הרצון לקחת חלק בסיוע כזה השפיע כנראה על מעצבי האופנה, ולאחרונה מרבים להפתיע אותנו באופנת הספארי. מכנסי ברמודה בצבע חאקי, סרבלים נוחים ורחבים, כאילו עמדנו לצאת למסע ארוך אל תוך הג'ונגל. שמלות רחבות ונוחות, עם הדפסי חיות הג'ונגל. חליפת מכנסיים, כמובן, בצבע חאקי, כשהג'קט מעוטר באבזמים, בכפתורים וביסים.

כמה מפריטי לבוש אלה, כמו מכנסי חאקי רחבים, או כובע פקק, או חולצת חאקי, מונחים בוודאי עמוק בתוך הארגזים המכילים את פריטי הלבוש שפעם היו מודרניים.

אני יודעת שספארי זו הוצאה כספית לא מבוטלת, ובימינו לא כל אחת יכולה להרשות לעצמה את התענוג הזה. אז לפחות אפשר להראות כאילו את יוצאת לספארי.

את יודעת מה, לפעמים, במהלך סיבוב בדיזנגוף בלבוש כזה, תוכלי לצוד חיה הרבה יותר סימפאטית מזו שבג'ונגל.

שקיפות

ואווריריות בתחתוני הנשיאם, סט לאשה 100% כותנה עם רשת תחרה רקומה, בגזרת חזית, תואם לזה מייצרת החברה גופיה סקסית בגימור תחרה. מומלץ לנועזות!

תלבושת הספארי

באופנת „ראש אינדיאני", בתמונה מעורכת המורכבת מדקט עליון ארוך, מכנסיים צמודים, והרבה כיסים, וכפתורי לחצניות ורוכסנים, חולצה משובצת תואמת למערכת.

חשוף ונוח

הוא הנושא העיקרי באופנת „כיתן". מימין — הדפס ראש אריה בחזית שמלה עם כתפיות, כשחלקה התחתון בגזרת פעמון במראה הספארי. משמאל — באותו מראה — אוברול קצר עם כתפיות.

נימלי של תחתונים וחזיה. אנחנו נוהגות ללבוש, בנוסף לכך, חולצה, חצאית, או מכנסיים. אבל תסכימו איתי, שגם פריטי־לבוש כחזיה ותחתונים עושים לנו טוב על הנשמה אם הם יפים, נוחים ומעניקים הרגשת פינוק ושלמות בלבוש. לכן שמחתי לגלות, שיש אצלנו גם חידושים בתחום יצור אופנה זו.

מיפעל חדש־יחסית בשם תפרון מציג קולקציה מגוונת של תחתונים וגופיות לנשים ולילדות, מעוצבת בגיזרות קלאסיות ומודרניות, עם דוגמאות משתנות, תוך שימוש בבדי־כותנה קלים כנוצה, בשילוב עם הדפסים ותחרות צבעוניות יפהפיות וריקמות על בדי בטיסט מעולה.

מעצבי האופנה בתפרון מעניקים תשומת־לב מיוחדת לנוחות מירבית ולהתאמה

זוכר שבגיל 6 מיכל הבחינה שלארנבת שפם ארוך ממש כמו הריסים שלה....

...כן. שים לב לחדות הריסים. שים לב לחדות השפם של הארנבת.
אנחנו באגפא השקענו מאמצים. הצבנו לעצמנו אתגר לייצר סרט שישמר לך כל פרט ופרט בחדות מפליאה.
חדות שרק הטכנולוגיה המתקדמת ביותר בעולם יכולה להעניק לך.
ידענו שככל שהסרט דק יותר, רגישותו לפרטים גבוהה יותר.
התוצאה — סרטי CNS — 25% דק יותר.
אגפא תופס את הפרטים שהאחרים מחמיצים.

עם אגפא זה מצליח.

היופי מתחיל WELLA בשיער...

...ושיער יפה מתחיל בוולה.

כשאני חופפת בשמפו

neopon

אני מרגישה מיד
את ההבדל.
השיער רך יותר, עדין
מבריק, קל לסרק אותו
נקי ורענן גם שעות רבות
לאחר החפיפה.

אילנה שושן מלכת היופי 1980

חן/הסטודיו י-ם/ צלם נברא

אתה והלירה

מאת יגאל לביב

התנאים המוזרים לשכירות־חינם בדיזנגוף סנטר

צוות שטיר מציע עתה לבעלי־עסקים לפתוח עסק בדיזנגוף סנטר, והוא מציע סוכריה מושכת: במשך עשרה חודשים לא ישלם השוכר כל שכר־דירה. בתנאי השכירות של ימינו, יחסוך הדבר לשוכר כ־200 אלף לירות. אולם קריאת החוזה, שעליו מתבקש השוכר לחתום, מגלה כי עליו להשקיע קרוב לחצי מיליון לירות במקום — השקעה שרובה לא ניתנת להעברה. וזאת חוץ מדרישות מוזרות ביותר, שלא נשמעו כמותן עד כה, אולי מפני שבעל דיזנגוף סנטר, חבר־הכנסת **סמואל פלאטו־שרון**, ידוע בהקפדתו על מניקור ופדיקור.

סעיף 11 בתקנון השכרת החנויות במקום קובע, כי על העובדים, אם הם גברים,

בעל־חנות בדיזנגוף סנטר
בלי סנדלים

לנעול כל העת נעליים מצוחצחות וללבוש גרביים, מכנסיים ארוכים, חולצות־כפתורים, ועליהם להיות מגולחים, מסורקים, בעלי ציפורניים נקיות, חגורות במיכנס. עניבה — חובה.

אשר לעובדות, עליהן להיות כל העת בשמלה או בחצאית וחולצה, כשהנעליים מצוחצחות, השיער מסודר, ויש שעון־יד. אסורים: מכנסיים, חולצות־טריקו וכפכפים. הצפורניים צריכות להיות מטופחות.

מילבד ההתחייבות בעניין נטילת הצפורניים, חותם השוכר על התחייבות כי צוות שטיר רשאי להקצות לו חנות במיקום שלפי ראות־עיני הצוות. לשוכר אין כל אפשרות לבחור את המקום.

עם חתימת ההסכם כבר שילם המועמד דמי הרשמה חד־פעמיים של 650 דולרים (כך במפורש, בניגוד לחוק האוסר קביעת דולר כמטבע תשלום בישראל). לצורכי החתימה מפקיד השוכר ערבות בנקאית על סך 20 אלף לירות, להבטחת התחייבותו להמציא ערבויות נוספות לביצוע החוזה. כן יתן החותם ערבויות על סך 70 אלף לירות למיקרה שלא יפתח את העסק במועד שנקבע, ובצורה המוסכמת.

השוכר מתחייב כי החנות תעבוד באופן שוטף לפחות שש שעות ביום, כי יהיה בה מלאי מינימלי, מוסכם מראש. השוכר ישכיר סכום מינימלי מוסכם בריהוט ובסידור־הפנים. השוכר מתחייב לשלם דמי־ניהול לחברת ניהול הבית, מסים, וישכור אביזרים לסידור החנות מצוות שטיר.

השוכר מתחייב לפתוח את החנות במועדים שיקבעו עבורו. על חלון הראווה ייקבע ציון מחירים מלא. מחירי המוצרים יהיו לכל היותר בגובה המחיר היקר ביותר של אותו מוצר בחנות אחרת בתל־אביב, אך לא יעלה על מחיר זה. בכל חנות יהיו שטיחים מקיר אל קיר, הצבע יהיה אחיד בכל הקירות (לא לבן), ריהוט־הפנים יהיה חדש או מחודש, מקורות־אור יהיו מכוסים, והכל לפי תקנון הדקורציה של צוות שטיר, שיאשר כל סידור־פנים. בזמן הפעלת החנות אסור להשמיע כל סוג של רעש או מוסיקה (כך!); תהיה חובה לקנות מוסיקת־רקע שתסופק על־ידי צוות שטיר.

אחרי עשרת חודשי החינם, יהיה שכר־הדירה 10 דולר לכל מטר לחודש. בעת הודעת השוכר על רצונו להמשיך לשכור את החנות, אחרי עשרת חודשי החינם, עליו לשלם דמי־תיווך לצוות שטיר, בסך 20 דולר לכל מטר. דמי השכירות ישולמו בהמחאות, שמונה חודשים מראש. להפרת חוזה־השכירות נקבע פיצוי קבוע של 2000 דולר.

מלון רמת־אביב מבקש שינוי יעוד

בעלי מלון „רמת־אביב" בתל־אביב פנו לוועדת בניין־ערים, בבקשה לאשר שינוי־יעד של שטח בן 40 דונם, הגובל במלון. השינוי המבוקש: מאיזור תיירות לאיזור מגורים. שינוי היעד יאפשר בנייה של דירות או איזור מסחרי.

המישטרה משלימה חיק חקירות נגד קצין המודיעין הראשי של המכס

חוקרי מיחלק הונאה של המטה הארצי, בפיקודו של תת־ניצב **בנימין זיגל**, יעבירו בימים הקרובים לפרקליטות מחוז תל־אביב את תיק־החקירה נגד קצין המודיעין הראשי של המכס, **גבי אורן**.

אורן היה שנים רבות סגן מנהל מחלקת־החקירות של המכס, ואחראי לקשרי המחלקה עם העיתונות. זהו הסבר לקשר השתיקה של העיתונות בעניין החקירה נגדו.

חוקרי המישטרה חושדים כי בשעתו קיבל אורן אישור מהנהלת המכס לעבוד במשך שנה בשעות־הפנאי שלו בחברת התעופה „מעוף", בהדרכה ובהסברה ל־תיירים ונוסעים. החוקרים מצאו כי אורן המשיך להיות מועסק על־ידי החברה שנים רבות, ללא היתר. בתקופת עבודתו ב„מעוף" הגיש לה דו"ח על שעות עבודה שחפף כרטיסי־עבודה שלו במכס. אם כן, הצהיר כי באותן השעות עבד גם במכס וגם ב„מעוף".

כן חושדים כי אורן קיבל מ„מעוף" מיספר ניכר של כרטיסי־טיסה לחו"ל במחיר של 10%. תקנות יאט"א מתירות מכירת כרטיסים במחיר כזה רק למי שעובד בשכר מלא בחברה. המישטרה סבורה כי יש כאן נסיון להונות את יאט"א ואת מינהל התעופה האזרחית במישרד־התחבורה, המופקד על שמירת התקנות.

גורמים בכירים מנסים עתה להציע הסדר לפיו יישפט אורן בבית־הדין המשמעתי של עובדי־המדינה, ולא יוגש נגדו תיק פלילי. אורן הוא בעל ותק של 31 שנה במכס. מקורביו טוענים כי החקירה נגדו החלה ביוזמת מנהל מחלקת־החקירות של המכס, **משה לנדאו**, אחרי שנוצרה מחלוקת בינו ובין אורן לגבי חברות נחקרות. לנדאו הכחיש בכל תוקף טענות אלה.

ויתרו ליהלומנים על מס על 2.5 מיליארד לירות

ביום האחרון שלפני יציאת הכנסת לפגרה, בין חוקי־ירושלים לחוקים חשובים אחרים, אישרה המליאה ברוב קטן חוק לתיקון פקודת מס־הכנסה (41), המוציא את היהלומנים מכלל אזרחי ישראל, ומאפשר להם להמשיך ולרמות בצורה חוקית.

החוק מאפשר ליהלומנים לנהל את ספריהם בדולרים ולא בלירות, ובכך הוא פוטר אותם מתשלום מס־הכנסה על גידול בשווי המלאי, כפי שמשלמים שאר האזרחים. היהלומנים יחוייבו לנהל

שר הוריביץ
יכולת העדפה

ספרים, אך רק מה־1 בנובמבר השנה, תחת התאריך הדחוי הקודם — ה־1 בספטמבר. כן קובע החוק, כי הוא יחול גם על מי שנפטר לפני תום שנת המס 1930 וכן על אותם שנציב מס־ההכנסה שוכנע כי פסקו להיות יהלומנים מחמת מצוקה כלכלית חמורה בעבר. סעיף זה מאפשר לנציב מס־הכנסה לתת למעשה פטור מלא ממסים לכל מי שהיה אי־פעם יהלומן — הגדרה רחבה לכל הדעות.

עוד קובע החוק, כי נציב מס־הכנסה יהיה רשאי לקבוע כללים לחישוב המלאי וגידולו, על פי שערי מטבע־חוץ ממוצעים, שהוא עצמו יקבע אותם. כן יהיה רשאי שר־האוצר להחיל את הוראות החוק גם על לא־יהלומנים, היינו: על כל אלה שעסקיהם מעבדים אבני־חן מסוג אודם, ברקת או ספיר. סעיף זה מאפשר לשר־האוצר לשחרר ממסים כל מי שיש לו שותפות או השקעה בחנות־תכשיטים או בעסק דומה. האחים **טופל**, למשל, מפיצי „מעריב", שלהם חנות תכשיטים בתל־אביב, יוכלו ליהנות מחוק זה.

בדיון בכנסת אמר ח"כ **עדי אמורי**, כי לפי חישוביו היהלומנים היו צריכים לשלם בשנת 1977 לבדה, מס על הכנסה של ארבעה מיליארד לירות; למעשה שילמו על הכנסה של 1.5 מיליארד לירות בלבד. נוסף לכך מחייב החוק להחזיר ליהלומנים, ששילמו בעבר קנסות על אי־ניהול ספרים, את סך־כל הקנסות והוא מאפשר להם להלבין הון שחור. כאשר יגישו הצהרת־הון לשנת 1979, היא תחושב לפי שער־דולר של 9 לירות, בעוד ששערו הריאלי היה 35 לירות. פירוש הדבר הוא, שהקטינו באורח מלאכותי את שווי המלאי שלהם בשני־שלישים, וכך גם את המס.

בעוד הכנסת מאשרת את החוק, ניתן הנחות כה מפליגות, ערך מישרד־התעשיה חישובים המראים, כי רווחי היהלומנים גדלו בין 1975 ל־1979 פי 3.4, חרף המשבר־כביכול השורר בענף. בשנת 1975 היה יבוא היהלומים הגולמיים 6.9 מיליון קראט, בתמורה כספית של 469.1 מיליון דולר. מכאן שהמחיר הממוצע לקראט היה 68.05 דולר. קראט מלוטש הכניס באותה שנה, לפי חישובי היהלומנים, 203.26 דולר; כלומר: הכנסות היהלומנים באותה שנה, לאחר ניכוי עלות חומרי־הגלם, 135.21 דולר לקראט או 79.9 מיליון דולר לכל הענף.

בשנת 1979 עלה קראט יהלומים מיובא 116.21 דולר, והתמורה הכספית בעבור קראט מלוטש היתה 568.51 דולר בממוצע. הכנסות הענף, בנכוי חומרי־הגלם, היו 286.4 מיליון דולר לכל הענף, או 402.3 דולר לקראט יבוא. היבוא היה 5.6 מיליון קראטים.

מכאן שהכנסות הענף בשנים אלה גדלו ב־258% בדולרים. אם יקוזז שיעור ירידת הדולר, הרי שהכנסות הענף גדלו ב־274% נטו.

מהכנסות הענף יש לנכות את החוצאות המקומיות לשכר־עבודה, לרבית ועוד. אחרי הניכוי תתקבל ריווחיות־לפני־מס, שגדלה בשנים אלה ב־240%. על כל לירה שהרוויח יהלומן בשנת 1975 הוא הרוויח ב־1979 3.41 לירות (במחירי 1975).

תרגיל חדש להונאת ביטוח רכב

כמה בעלי־רכב פיתחו טכניקה חדשה להונאת חברות־הביטוח. הם מבטחים את הרכב ביטוח צד שלישי בלבד. אם ניזוק רכבם בתאונה, הם לא מודיעים עליה; הולכים לחברת־הביטוח ועושים ביטוח מקיף לשלושה חודשים. אחרי שבועיים מודיעים על התאונה, כאילו התרחשה זה עתה, ומקבלים דמי־ביטוח מלאים.

„קיסרית"

חלום שכולו מציאות...

מ ו ד י ע :

אירועי ראש השנה

במחירים חגיגיים :

יום רביעי 10.9 בשעה 21.30 דני בן ישראל
יום חמישי 11.9 בשעה 22.00 עוזי חיטמן
יום שישי 12.9 בשעה 22.00 אבי בהט

מדי ערב: * דיסקו * רחצה לילית * ברבקיו

מחיר הכניסה : למינויים — 150 ל"י, לאורחים — 250 ל"י

שבת 13.9 בשעה 21.00 הרקדה המונית עם

*** נסים זאנה**

מחיר הכניסה : למינויים — חינם, לאורחים — 90 ל"י

כל יום

*** קוסמים * ליצנים * בינגו * הפתעות**

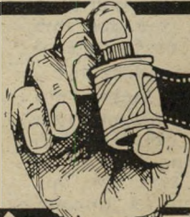
חגיגת סוכות

24.9 — 28.9 (5 ימים ו-4 לילות)
אירוח מלא (12 ארוחות) —5775 ל"י ליחיד בבונגלו זוגי.
28.9 — 3.10 (6 ימים ו-5 לילות)
אירוח מלא (15 ארוחות) 6496 ל"י ליחיד בבונגלו זוגי.
ילדים עד גיל 16 — 70% מהמחיר, ילדים עד גיל 6 — 50% מהמחיר

פרטים: „מזנק" טל. 450111(03), „קיסרית" טל. 61619(063)

כל האירועים חינם לנופשי „קיסרית"

★השיטה האמריקאית-עתה בישראל !★

לכל השולח סרט צבעוני לפתוח והדפסה במעבדות רוצ'סטר סופר קולור (ישראל)

צבעוני חינם

אין צורך יותר לשלוח סרט לפתוח בחו"ל על-מנת לקבל בדואר חוזר יחד עם התמונות המפותחות, סרט צבעוני — חינם — מעתה גם בארץ !
שלא כמו בחו"ל תוכל להחזיר כל תמונה שאינך רוצה בה ולקבל עבורה זיכוי, בנוסף לזיכוי אוטומטי שיינתן לכל תמונה שלא תודפס.
כל זאת במחיר הזול בעשרות אחוזים מחנויות הצילום בארץ.
שלח את התלוש ואנו נשלח אליך מעטפות למשלוח בצירוף הסברים מפורטים.

גזור ושלח עוד היום את התלוש !

טוב שתהיה לך מעטפת-שרות בבית !

לכבוד רוצ'סטר סופר קולור (ישראל)
ת.ד. 842, חיפה, מיקוד: 31000

ברצוני לקבל מעטפות-שרות למשלוח סרטים צבעוניים בצרוף הסברים (ללא כל התחייבות מצידי).

שם _____ טלפון _____
כתובת _____ מיקוד _____

במדינה

העם

מי מרוויח ? מי מפסיד ?

שערוריית אבו־חצירא הצילה את ממשלת־בגין. היא תכהן עד הסוף המר

החיים הפוליטיים הם חיים אכזריים.

כאשר מדינאי שובק חיים לכל חי, מתחילים עמיתיו לערוך חשבונות עוד לפני שהובא לקיברו. מי מרוויח ? מי מפסיד ? איך זה ישפיע על מאזן־הכוחות ? מי יירש אותו ? מי איבד את מגינו ויודח ?

כאשר נפתחת חקירה נגד פוליטיקאי בכיר, קורה דבר דומה. הכל יודעים שהוא חף מפשע עד אשר יורשע (אם ביכלל). אך הכל מתכוננים לקראת אפשרות זו. מי יבוא במקומו ? איך ישפיע הדבר על הרכב־הכוחות במיפלגתו ? מי מתחזק ? מי חלש ? מי ירוויח ? מי יפסיד ?

שר אבו־חצירא
מי רוצה לצנזר את העיתונות ?

בימים האחרונים קורה הדבר בפרשת אהרון אבו־חצירא. השאלה הראשונה שנשאלה : אם יורשע האיש, מי יהיה המרוויח העיקרי ?

התשובה היתה מובנת מאליה : המרוויח העיקרי הוא מנחם בגין.

אוטונומיה לבגין. היתה רק מיפלגה אחת אשר יכלה להפיל את ממשלת־הליכוד : המפד"ל. היא היתה עושה זאת בלי כל היסוס, אילו סברה כי תצא מכך נשכרת. חשבון זה נמחק עתה. מיפלגה, שמנהיגיה מגואלים בשערוריות, אינה יכולה להרשות לעצמה להתייצב בבחירות, בייחוד כאשר יש לה מתחרה כמו תנועת־התחייה של אשת־השנה, גאולה כהן.

משמע : המפולת במפד"ל מצילה את ממשלת־בגין. המפד"ל לא תוכל לאיים עליה, היא לא תוכל אפילו לשבת בשקט, בשקט, בשקט.

בגין יכהן עד הסוף המר, וחופש־הפעולה שלו יגבר בהרבה. הוא יהיה אוטונומי.

המרוויח השני : יוסף בורג. הוא זכה באוטונומיה.

אבו־חצירא היה חלק חיוני של החזית שביקשה להפיל את בורג. הצירוף של המר־אבו־חצירא ביקש להדיח את בורג, להעמיד בראש המיפלגה את המר, לתת את המקום השני לאבו־חצירא, על כל ההנאות הכרוכות בעמדת־מפתח כזאת.

לפי שעה מתה מזימה זו. ואילו האיום של חסידי אבו־חצירא להפיל בפח גם את בורג הוא איום־סרק. עד כה לא הובא הרמז הקלוש ביותר לכך שבורג קיבל תשלומים בלתי־חוקיים. קשה להאמין שאדם פיקח כמוהו ינהג בטיפשות כזאת. אם יוכח שהעביר כספים למוסדות דתיים וסיעתיים שלו — לא יחליש הדבר את מעמדו.

הצוות־צמד בגין־בורג — ראשי־הממשלה ושר־הפנים הממונה על המישטרה — ירוויח. הוא ירוויח אף אם אבו־חצירא ייצא, בסופו של דבר, זכאי מן הפרשה.

עיתונות

ברוך אנטי־עיתונאי

בימי פרשתו של אשר ידלין דיבר ראש־האופוזיציה מנחם בגין בשפה אחרת

העובדה שמנחם בגין הוא המרויח העיקרי מפרשת אהרון אבו־חצירא (ראה לעיל) **הטילה עליו חובה** כפולה להתייצב לימין שר־הדתות — לפחות למראית עין.

ואכן, הוא עשה כך לעיני המדינה כולה, בטלוויזיה. הוא לא הסתפק בכך שהנפיק לאבו־חצירא תעודה של חביבות, אלא גם פתח בהתקפה מוחצת על העיתונות.

„זוהי שפיטה על־ידי העיתונות" קרא בזעם של אדם צדיק בדורו.

השילטון משחית. נראה כי מרשיעי של מנחם בגין השתנו מאוד במשך שלוש השנים האחרונות.

כאשר פוצץ העולם הזה את פרשת אשר ידלין, לא **סבר** מנחם בגין כי העיתונות שופטת את מועמד המערך לתפקיד נגיד בנק ישראל. להיפך : בגין השתמש בגילויי השבועון, ולאחר מכן בגילויי המישטרה, בתשוקה רבה. סיעת הליכוד בכנסת ניצלה עד תום את גילויי העיתונות בפרשות מיכאל צור, אשר ידלין, אברהם עופר ואחרים.

מעולם לא העלו אז בגין וחסידיו את הטענות הנפלטות מפיהם עתה. אנשי המערך הם שמתחו אז ביקורת על העיתונות.

נראה כי השילטון משחית גם את מושגיו הדמוקרטיים של ראש־הממשלה.

מושבעים ומושפעים. לטענות בגין נגד העיתונות אין כל ממש.

„שפיטה על־ידי העיתונות" אפשרית רק בארצות שבהן יש שיטה של שפיטה על־ידי חבר־מושבעים. המושבעים הם אנשים רגילים, חלק מן הציבור הרחב. הם קוראים עיתונים ומושפעים מהם. לכן נשמעת בארצות־הברית לא פעם הטענה כי פירסום נרחב לפרשה לפני

המישפט עלול להשפיע על המוש־
בעים. במיקרים כאלה נדרש, לא
פעם, להעביר את המישפט לעיר
אחרת, שעיתוניה לא הירבו לכתוב
על העניין הנדון.

בארץ אין מושבעים. השפיטה
היא בידי שופטים מיקצועיים, ה־
פועלים על פי חוקים קפדניים ה־
מבטיחים את סינון הראיות והבדי־
קה האוביייקטיבית. אין כל חשש
לכך ששופט יהיה מושפע, בעת
המישפט, מדברים שקרא לפני כן
בעיתונים.

ואילו הטענה כאילו „הציבור"
או „האזרח הרגיל" משוכנעים על־
ידי העיתונים כי אבו־חצירא הוא
אשם, עוד לפני שהחל המישפט,
אינה רלוונטית כלל. אין כל חשי־
בות ל„מה שחושב הציבור" במשך
כמה ימים או שבועות. דעתו של
הציבור תיקבע, בסופו של דבר,
על־ידי פסק־הדין. אם אבו־חצירא
לא יועמד למישפט, הוא ינצח. אם
יועמד למישפט ויזוכה — ינצח כפ־
ליים.

אמנם, חשובה גם צורת הזיכוי.
קודמו של אבו־חצירא, יצחק רפאל,
זוכה במישפט מפני שהעד העיקרי
החליט, לפתע, לבלום את פיו ו־
לסרב להעיד נגדו. רפאל זוכה
מחוסר־הוכחות. הדבר הפעיל לגביו
את הכלל כי „אדם הוא זכאי אם
לא יורשע בדין". אך זה לא הספיק
כדי לטהרו מבחינה ציבורית. אהרון
אבו־חצירא עצמו הסיק מכך את
המסקנה, הדיח את רפאל, ותפס
את מקומו.

החובה לדעת. יש ויכוח ב־
עולם ובארץ אם ומתי צריכים
לפרסם שמו של חשוד, שמתנהלת
נגדו חקירה. אך לא יתכן כלל
ויכוח על שאלה זו אם החשוד הוא
איש־ציבור, הנחשד בעבירה ה־
קשורה בתפקידו הציבורי.

במיקרה כזה, לא זה בילבד ש־
העיתונות זכאית לדווח, היא
חייבת לדווח. לא זה בילבד
שהאזרח זכאי לדעת, הוא
חייב לדעת.

כי בחקירה כזאת עלולים להיות
מופעלים לחצים כבירים מצד
שרים, ראשי־מיפלגות, גורמים כל־
כליים וקצינים בכירים. רק העין
הפקוחה של העיתונות, והציבור
כולו, יכולה לשמור על האינטרס
הציבורי. לכאורה צריך גם החשוד
להיות מעוניין בביקורת רצופה
וקפדנית כזאת.

לשכור את הכלים. עצם הש־
מעת הטענות בפי ראש־הממשלה
ומלחכי־פינכתו היא תופעה מסו־
כנת.

בימי פרשת ידלין פעלה המערכת
כפי שהיתה צריכה לפעול. השבועון
המסויים פירסם את הפרשה, וגרם
לחקירה מישטרתית. המישטרה
פעלה בתוקף, והעיתונות כולה
דיווחה על מהלך החקירה. יועץ
מישפטי חזק, הפרופסור אהרון ברק,
דאג לכך ששום לחץ פוליטי לא
יפריע למישטרה. שר־המישטרה ו־
שר־המישפטים, שלמה הילל וחיים
צדוק, נמנעו מכל התערבות בלתי־
ראוייה. וגם ראש־הממשלה, יצחק
רבין, שהיה הניזוק הפוליטי העי־
קרי של הפרשה, שמר על התי־
נהגות הוגנת.

כך היה גם בפרשת אברהם עו־
פר. עופר עצמו התמרמר מאוד על
יחס זה של חבריו בממשלה, ועל
כן התאבד.

גם בפרשת מישפחת רבין, ש־
נגעה לעבירה כלכלית קטנה, טכ־
נית במהותה, נשמרו כללים אלה.

אם אמנם מבקש עתה מנחם בגין
לשנות את הכללים, לשבור את ז־
כלים העיתונאיים ולהפעיל לחצים
שונים על היועץ המישפטי, שמע־
מדו אינו כה חזק כשל מעמד קודי־
מו — יש בכך התדרדרות נוספת
של הנורמות במדינה.

אבו־גייט. אילו הכללים ה־
חדשים, שהמציא בגין, היו קיימים
בארצות־הברית, לא היתה פרשת
ווטרגייט יכולה להתרחש.

העיתונות האמריקאית, יחד עם
שאר כלי־התיקשורת, עקבו אחרי
כל תנועה בפרשה. אילו נמנע מהם
הדבר, היה הנשיא ריצ׳ארד ניכסון
משתיק את הפרשה עוד בראשיתה,
ומונע את המשך חקירתה.

גם שם יצאו הנוכלים, הרמאים
והגנבים בסיסמה: „שפיטה על־ידי
העיתונות". אולי גיבורי הפרשה
היו העיתונאים — ולא „כל אנשי
הנשיא".

מנחם לפיד ושמעוני

מי צינזר את יומן השבוע?

צימוט השבוע

מאת יאיר עמיקם, כתב „ידיעות אחרונות"

„לרעתי אפשר לקנות ב־כסף מצפון כינלאומי, ומה שקובע היום את התנהגות העולם זה הנפט. אני מקווה שהעולם יתחיל להרגיש שהוא מאבד את העצמיות שלו ואת הכבוד שלו כגלל הכסף הזה. גם אנו צריכים להקטין את התלות במדי־

נות אחרות, ואם התלות מכופפת אותנו — אזי יש להעדיף את זקיפות־הקומה על־פני הכיפוף והתלות. אם זה אומר שצריך להוריד את רמת־החיים, אז יש להוריד את רמת־החיים, אבל להי־שאר ישרים, ולא לעמוד על ארכע". דברים אלה אמר הרמטכ״ל, רב־אלוף רפאל איתן, כראיון ל„הלוחם", כיטאון אירגון נכי צה״ל.

תחת הכותרת „רפוי: אם יבואו 800 מיליון גזיטים־גזים וג׳יהאד — יהיו לנו עוד תעלה, עוד מוקש, עוד יישוב", פירסם „ידיעות אחרונות" ביום החמישי האחרון ידיעה שנפתחה בקטע זה. הניסוח עזוך לחתפרש כ„הומור שחור", כאשר הוא שם כביטאון הנכים את הדגש על „זקיפות־הקומה" לעומת „הכיפוף" ועמידה „על ארבע".

צנזורה

הקרב על השבוע

מנכ״ל רשות־השידור ומנהל הטלוויזיה התערבו בעבודתם של אנשי החשדות ופסלו כתבה על „שום עכשיו"

כאשר סיים יעקוב אחימאיר את הגשת התוכנית השבוע — יומן אירועים בטלוויזיה, בליל שבת שעבר, לא הבינו מיליון וחצי ה־צופים, למה התכוון כשאמר: „אנו מסיימים כאן מהדורה מקוצרת של השבוע." הצופים לא שיערו כלל, כי שעה וחצי לפני פתיחת השידור, לא היה ברור אם המגאזין הפופולארי ישדר.

ראשיתו של אחד המאבקים ה־עקרוניים ביותר בטלוויזיה, מאז ראשית כהונתו של יוסף („טומי") לפיד כמנכ״ל רשות־השידור, החל לפני שבועיים. בישיבת־עבודה שיגרתית הטילה עורכת השבוע, יעל חן, על הכתב מנשה רז לע־רוך כתבת־תחקיר על המתרחש ב־ימים אלה בתנועה שלום עכשיו. רז חקר ובדק, מצא כי הנושא ראוי לכתבה ויצא בראש צוותו כדי לצי־לם.

בראשית השבוע נודע ללפיד, כי בכוונת השבוע — יומן אירועים להקרין כתבה על שלום עכשיו. הוא פנה היישר אל מחלקת־החד־שות, ולא כמקובל, באמצעות מנהל הטלוויזיה, וביקש לראות את ה־ראשם שצילם רז*.

אנשי מחלקת־החדשות ראו ב־צעדו של המנכ״ל התערבות שלא במקומה, הנוגדת את העקרונות העיתונאיים. הם סירבו להעמיד לרשותו את הראשם, והודיעו ש־אם ברצונו לראות את הכתבה, עליו להמתין עד שתהיה מוכנה לשידור. הם לא כפרו בעקרון, ש־זכותו של המנכ״ל לראות כתבה גמורה, בטרם שידור.

תשדיר־שירות לשלום. בשלב זה קיבל לפיד את עמדתם העקרונית של אנשי החדשות, אך חבע מהם שיראו לו ולמנהל הטל־ויזיה, יצחק שימעוני, את החומר טרם עריכתו הסופית, כדי שיוכלו להשפיע על גימורה של הכתבה. חן ורז סירבו, בטענה שזו התער־בות מיקצועית, שתוביל בסופו של דבר לכך, שלפיד ייצא לשטח עם הכתבים, כדי להנחותם מה לצלם, היכן לצלם ובאיזה זווית להציב את המצלמות.

מפאת העומס השורר תמיד בחדרי־העריכה לא השלים רז את עריכת הכתבה לפני היום השישי. לפיד ושימעוני חיו בתחושה, ש־אנשי מחלקת־החדשות דוחים או־תם בלך־ושוב.

בבוקר היום השישי, כאשר ביקש לפיד לראות את הכתבה, התפתח דין־ודברים בינו לבין העורכת. יעל חן התרייסה בפניו: „אתה לא תיתן לשדר את הכתבה גם אם יש בה ניוון (חדשות) וגם אם אין בה ניוון." לפיד רגז על נימת דיבורה והשיב: „בעניין הזה לא אני חייב לך דין־וחשבון, אלא את זו ש־חייבת לי דין־וחשבון."

אחר־כך היקשה מנכ״ל הרשות: „מה פתאום אתם עושים כתבה על שלום עכשיו? איזה סיפור עיתו־נאי מצאת בתנועה זו, בשבוע ש־בו יש שביתות בפולין, יש קארטר־רגן בארצות־הברית, ואבו־חצירא אצלנו?"

ובפנותו לחן הוסיף: „ואם לא תתני לי הסבר משכנע, הרי ש־נותר לי לחשוב רק זאת — שיש בכוונתך ליצור תשדיר־שירות ל־שלום עכשיו, זוהי תנועה שמזמן לא היתה בחדשות ואת הרי ידועה ברבים כאוהדת שלה."

חן נעלבה ויצאה מחדרו של ה־מנכ״ל. רז יצא עימה. כשטרקו השניים את הדלת הציע מנהל ה־טלוויזיה למנכ״ל הרשות לגנוז את הכתבה. לפיד השיב לשימעוני ב־קצרה: „עכשיו נתון הדבר לשי־קולך!" בו במקום החליט שימעו־ני לגנוז את הכתבה.

המחותן הראשי. עם היוודע דבר הפסילה לעובדים, התכנס ועד עובדי מחלקת־החדשות לישיבת־חירום. ההחלטה שנתקבלה: לא לשדר את המאגאזין ולהשבית את המחלקה.

לפיד נסע ביניתיים לתל־אביב, אך כמה עובדים במחלקת־החדשות, שניסו למצוא מוצא מן המשבר, הציעו לשדר את הכתבה הגמורה בווי־טי־אר* לתל־אביב, על מנת שלפיד יראה אותה שם ויאשר.

בשעה שש בערב כינסו אנשי הוועד את כל עובדי מחלקת־החד־שות — חלקם נאסף בירושלים ו־חלקם באולפנים שבתל־אביב. במ־

(המשך בעמוד 76)

* ראשם — צילומים בלתי־ערו־כים, בעגה המיקצועית של הטל־ויזיה.

* שידור באמצעות כבל, הנקלט על מכשיר וידאו.

צל"ש

מחילת עוונות נוסח רמלה

● לכתב־הטלוויזיה **משה רז**, על כתבתו במיסגרת כמעט חצות, שבמהלכה סיקר מסע־התעוררות דתי של שר־הדתות **אהרון אבו־חצירא** בעירו רמלה, ו־בהשתתפותו של נשיא המדינה, **יצחק נבון**.

רז הציג דיווח עיתונאי, שכל עיתונאי עשוי לחלום עליו. הוא תיאר שר שהוטחו בו האשמות חמורות, המגיע ביחד עם נשיא־המדינה לטכס דתי, למחילת עוונות חוטאים, לרגל ראש־השנה הממשמש ובא. רז הקפיד לציין, כי הנשיא הוזמן לטכס

כתב רז
יותר מאשר אלף מלים

זמן רב קודם לחשדות שהוטחו בשר־הדתות.

מתוך הכתבה השתמע כי על הנשיא היה להשתתף בטכס עם השר, שאשמתו טרם הוכחה. אך הבעת־פניו של נבון דיברה יותר מאלף מילים. גם התלהבותם המארגנת של תושבי רמלה, לעידוד שר־הדתות, הזכירה מחזות דומים מארצות טוטאליטריות.

מאחרי הקלעים

יעל חן: סוף

עורכת השבוע — יומן אירועים, **יעל חן**, עומדת להגיש את התפטרותה עם חילופי־הגברא בראשות מחלקת־החדשות. חן, שמונתה בידי **חיים יבין** כעורכת היומן, בניגוד לדעתו של מנהל הטלוויזיה בעבר, **ארנון צוקרמן**, השכילה לאזן במשך התקופה, שבה ערכה את המגזין, את קשת הדיעות המייצגות את החברה הישראלית, ואף ייצרה לעיתים חדשות במיסגרת מגזין זה.

מאחר ויעל חן נמנית על אנשי מחלקת־החדשות, הרואים בתקופה הקרובה תקופת־מעבר במחלקה, היא תנצל תקופה זו למנוחה מהמילחמות הרבות שנאלצה לנ־הל בתקופה שבה ערכה את היומן.

המיליזם של מישל עזרא

סופר ובנין

בימים אלה של צימצום בכל תקציבי רשות־השידור, החליטו בהנהלת הטלוויזיה להשקיע הון־עתק בהפקתה של סידרת דראמה מקורית, על־פי סיפורו הפולקלו־ריסטי של **אמנון שמוש**, הנושא את הכותרת מישל עזרא ספרא ובניו, שהוא סיפורה של מישפחה חלבית עתירת־הון, שכספיה מפוזרים על־פני חמש היבשות.

החלק הראשון שבצילומי סידרה זו, המבויימת בידי במאי של סרטי־בורקס בשם **ניסים דיין**, הגיע לכותרות ה־עיתונים, כאשר הבמאי הפר, בשל איומי רשות־השידור, את החלטות איגוד הבמ־אים ואת שביתתם, ונזדרק מאירגון זה. בינתיים היחזר דיין לאירגון, כניסיון ליישור ההדורים בין הבמאים לבין ראשי רשות־השידור, ובימים אלה, כך מתברר, עומדת להתעורר סערה חדשה בעניין סרט זה.

עורכת חן*
מנוחת הלוחמת

מסתבר כי לטלוויזיה הישראלית קיים שותף בהפקת הסידרה, ומתוך חמישה מיליוני הלירות, שהושקעו בסרט הראשון, שניים וחצי מיליון הם מתקציב מישרד־החינוך־והתרבות, באמצעות המחלקה ל־עידוד מורשת המיזרח. הסכומים נלקחו, מן הסתם, מתקציבי מיפעל־ההנצחה, שצומ־צמו במישרד־החינוך כימעט עד לאפס.

מבלי להצמיד את סכום ההשתתפות של מישרד־החינוך למדד־יוקר־המחייה, סביר כי ההשתתפות בעוד חמישה סרטים ב־סידרה תסתכם בסכום של 25 מיליון ל"י, וסכום דומה, שהטלוויזיה תשקיע בסידרה.

כאשר נשאל אחד מהקרובים להפקת הסידרה אם אין לו נקיפות־מצפון על הסכום שמישרד־החינוך חוסך מפיות ה־נצרכים למיפעל־ההנצחה ומשקיע בסרט, השיב זה: „אז שיאכלו את הצלוליד...".

טלוזיה דיגיטאלית

מסתבר, שיש קדימויות של חשיבות בעיני המנהל הראשי של הטלוויזיה, **אורי לעדן**. דוגמה לכך היא התוכנית, העומדת להתבצע בקרוב, של התקנת מע־רכת שעונים דיגיטאליים במיסדרונות וב־מדרגות בניין־הטלוויזיה, העומדת לעלות הון־עתק.

מסתבר, כי בעיני לעדן קודמת מערכת זו בחשיבותה למערכת בסיסית של מכ־שירי אינטרקום, שנועדה לקשר בין חדרי־הקול והאולפנים. זוהי מערכת בסיסית המצויה בכל אולפן־טלוויזיה בעולם, מיל־בד הטלוויזיה בירושלים.

השיעור של אסתרון לקרפין

אחרי מיתקפה מאסיבית של כל מבקרי־הטלוויזיה בעיתונות היומית ובשבועונים על יומרותיו של הכתב **מיכאל קרפין** בתפקיד עורך כימעט חצות, ובעיקר הופ־עותיו על המירקע וראיונותיו, יצא קרפין לחופשה קצרה.

את מקומו מילא קודמו, העורך **יואב אסתרון**, שהחזיר עד מהרה את מהדורת כימעט חצות לממדיה הקודמים והעניניים. תקופתו של אסתרון בכימעט חצות העלתה מיד, לדעת מומחים, את הצפייה במהדורה זו, ואין ספק, שמיד אחרי מינויו של מנהל מחלקת־החדשות החדש, ייערכו שינויים בסיסיים במהדורת חדשות הלילה.

פס קול

אנסקי במסך

זה קרוב לשנתיים לא מילא **חנינא אמוץ** תפקיד כלשהו בטלוויזיה. באח־רונה, עם צאתה של מפיקת התוכנית בית פתוח, **רבקה פרידמן**, לחופשה, התבקש אמוץ למלא את מקומה. כבר בתוכנית הראשונה שבהפקתו נערך מול המצלמות ניתוח של חתולה בידי ווטרינר, שהסעיר רוחות ושהביא לעשרות טלפונים זועמים אל בניין הטלוויזיה, במהלך השידור ●● קריין גלי צה"ל, **אלכס אנסקי**, עומד להיות מגישה של תוכנית־המלל החדשה

מגיש אנסקי
פחות או יותר

פחות או יותר, שאותה מפיקה **נאווה כהן**. התוכנית, שתוקדש לענייני חברה, תחליף את התוכנית לחם חוק, שעסקה בעבר בתחומים אלה ●● מאבק עקרוני מתנהל בימים אלה בין מישרד־האוצר ל־מישרדי החינוך והתיקשורת. העילה: מס־קנותיה של ועדה לבחינת הבעיות הכל־כליות הכרוכות בהפעלת ערוץ השני שב־ראשה ניצב הפרופסור **עזרא סדן**. מס־קנותיה של הוועדה קבעו, בין השאר, כי תחשיבים, שנעשו מגלים כי העלויות והתו־לעות הישירות מהפעלת ערוץ־טלוויזיה מיסחרי הן שוות, אך עיתוי ההפעלה בתקו־פה זו אינו מתאים בגלל ההשפעה שתהיה לערוץ המיסחרי של הצריכה הפרטית, ב־סדר־גודל של 100 מיליון שקל בשנה. אלא שנציגי מישרדי החינוך והתיקשורת מס־תייגים מעמדות אלה של סדן.

הלא הרועם של אחימאיר

עם פיטוריו של **חיים יבין**, עתיד סגנו, **יעקוב אחימאיר**, לרשת את מקומו. אולם נמצאו עוד כמה עובדים במחלקת־החדשות, שהציגו את מועמדותם במיכרז פנימי: **אלי ניסן, טוביה סער ומיכה לימור**. אולם איש מביניהם אינו מאמין בסיכויו לזכות במישרה.

בשיחות־גישוש בין המועמד הבכיר, אחימאיר, לבין מנכ"ל רשות־השידור, **יוסף** („טומי") **לפיד**, ומנהל הטלוויזיה **יצחק שימעוני**, הוסבר לאחימאיר, שחייו כמנהל מחלקת־החדשות יהיו קשים מנשוא. אך הובטחה לו גם סוכריה: תמיכתם של לפיד ושימעוני בהמשך הופעתו על המירקע, חרף התנגדותם של כמה מחברי הוועד־המנהל של רשות־השידור. בתמורה לסוכריה זו הוצבו בפני המועמד תנאים, שאדם שפוי בדעתו, בעל כישורים עיתונאיים ורמה אתית כאחימאיר, סירב לקבלם.

ראשון התנאים היה דרישת המנכ"ל והמנהל, להציב מעל מנהל מחלקת־החדשות, עורך־על מטעמם. התנאי השני: העברת השבוע — יומן אירועים לאחר מערבי החול, כתוכנית מאגזינית בלא כתבות תחקיר וצבע, כמקובל עתה.

תנאי נוסף היה ביטולה של מהדורת חדשות־הלילה כמעט חצות.

אחימאיר, שקיים לאחרונה סידרה של פגישות־גישוש עם לפיד ושימעוני, סירב, כנראה, לקבל תכתיבי־עריכה בנוסח זה. לדבריו מרוקנים תנאים אלה את תפקיד מנהל מערכת־החדשות מתוכנו. אמר אחימאיר: „איני רוצה שיכבלו אותי בשלשלות של זהב."

למרות שמועד הסגירה של המיכרז הפנימי למישרת מנהל חטיבת־החדשות בעברית נגעל ביום הראשון השבוע, לא אפסו הסיכויים של אחימאיר. בתנאי, כמובן, שלפיד ושימעוני ישנו את עמדותיהם העקרוניות.

יציאתו של אחימאיר מן המירוץ מותירה שלושה מועמדים — ניסן, סער ולימור — שסיכוייהם שווים. מי שייבחר מביניהם יזכה בוודא במישרה על חודו של קול.

המבט החדש של מבט
להגיש או לא להגיש?

* לידה: הכתב לענייני מישטרה, דן סממה.

יום שני

8. 9

● **הרפתקאותיו של רב נעלוק (6.20 — שידור בצבע).** פרק נוסף בסידרה, המתארת את אופני השימוש בפעלולים בעולמו של וולט דיסני.

● **השעה השנייה (9.30).** לאחר המפולת המחריידה של תוכנית־המלל שעסקה בבעיית היורדים, בהנחיית מיכאל (מיקי) דק, הובאה עירכת דבר, הגב' חנה זמר, לשמש כמגישת התוכנית. בתוכנית המתוקנת, שתונש בשידור־חי, ואשר נושאה הוא טלוויזיה בתוך טלוויזיה, יוקרן סרט משעשע, העוסק בהפקת מישדר־חדשות בתחנת טלוויזיה קטנה בארצות־הברית. סרט המתאר את הרפתקאותיו ועלילותיו של הצוות, ההופך ממתאר חדשות לעושה־חדשות. בעיקבות הסרט תתפתח שיחה בהנחייתה של הגב' זמר, כאשר בוקד השיחה יהיה בטלוויזיה, ובמציאות שאותה היא מתארת. בין המשתתפים בפאנל: חברי הכנסת אבא אבן, מנכ"ל רשות השידור יוסף קפיר, שיחשוף לציבור כמה מעמיקות דותיו בניסוח תפקידיהם של כלי־התיקשורת האלקטרוניים, יועצו־לשעבר של ראש־הממשלה לענייני תיקשורת שמואל כ"ץ, ועוד מומחה־תורן מן החוג לקומוניקציה.

● **הפשיטה (11.00).** את מישדרי הערב יסכמו רוברט וונגר וסטפני פאורס בסרט נוסף מהסידרה הארט ואשתו.

זמר: השעה השנייה
יום שני, שעה 9.30

יום שלישי

9. 9

● **רופא מצרי בישראל (7.00).** במיסגרת המגזין למישפחה בערבית, יראיין ד"ר אחמד אלחטיב את הרופא המצרי ד"ר האני אלקאדי אורולוג שביקר לאחרונה בארץ, רופא העוסק גם בעיסוקים אמנותיים כציור, מוסיקה וכתיבה. מדור־האופנה יביא המחשות מאופנה מצרית, כפי שהוצגה על־ידי תלמידות המגמה לאופנה של בית־הספר סלינגסברג, ושאר נושאים.

● **להיטי תש"ם (8.30).** תוכנית תיזכורת של מיטב להיטי שנת תש"מ, כאשר בין המשתתפים: אריק איינשטיין, להקת סקסטה, עופרה חזה, גרי אקשטיין, ריקי גל וערבים אחרים. מפיק־במאי: דן בירון.

● **התיאטרון היהודי בווארשה (9.30 — שידור חוזר).** החודש עומד לבקר בארץ התיאטרון היהודי בוורשה. זהו תיאטרון כמלכתי, המציג מחזות של מחזאים יהודים שנכתבו באידיש. בשנת 1977, בעיצומם של מאורעות כלכליים־חברתיים בפולין, במהלכם נהרגו סטודנטים, ביקר כתב־הטלוויזיה־הישראלית, מיכה לימור, בפולין, והכין את הסרט, שצולם בצבע, וגם פותח בתחומי פולין, תחת השגחת השילטונות שם. הסרט מציג גם תמונות עדכניות מאושוויץ וטרבלינקה, ובתי־כנס יהודיים בקרקוב וערים אחרות, המשרתים את שארית יהדות פולין, שהיתה בעבר הגדולה בקהילות היהודיות עלי־אדמות.

● **להקת אכבא כהופעה חיה (10.05 — שידור בצבע).** להקת אבבא שהתגלתה לקהל חובבי הפיזמונים בתחרות האירוויזיון 1974, והפכה ללהיט מוסיקאלי מבוקש באירופה ובארצות־הברית. זוהי תוכניתה עם להקת אבבא, שצולמה במיסגרת סיור הלהקה בחורף שעבר בארצות־הברית ובאירופה. אחד משיאי־הסרט, הוא קטע מתוך הופעה של הלהקה בקונצרט דראמטי שצולם באיצטדיון וומבלי, בלונדון. הלהקה מבצעת בסרט את להיטיה המפורסמים מאלבומיה האחרונים.

● **אני קלאודיוס (10.50 — שידור בצבע).** הפרק התשיעי בסידרה זיאוס, חי יופיטר, כאשר תחילתו בחמש שנים נוספות אותן מבלה טיבריוס במקום גלותו בקאפרי, כשהוא נתון כולו לתענוגותיו הסוטים. טרם מותו הוא ממנה את קאליגולה כיורשו. עם עלות קאליגולה על כס הקיסרות הוא מפזר כספים לכל עבר, ודומה כי עידן חדש של שגשוג קרב ובא לרומי, עידן שקאליגולה הוא בבחינת המושיע. תוך זמן קצר, מתחיל קאליגולה להתלונן על כאבי ראש תכופים, ומצבו מחמיר והולך. יום אחד הוא שוקע בתרדמה עמוקה, והכל מסכימים שמותו יהיה האסון הגדול ביותר לרומא מאז מותו של גרמניקוס. כשמתעורר קאליגולה, הוא מספר לקלאודיוס הנדהם שבשנתו עבר תהליך של מטאמורפוזה (גילגול), שבאמצעותו הפך לאל. לדבריו נתגלה לו שהוא הגדול באלי רומא, ושווה בכוחו לזאוס עצמו. לאחותו דרוזילה, שגם אותה העבירה מקום מגוריהם החדש אל מיקדש יופיטר. דרוזילה, מספרת לו שהיא הרה, ועומדת ללדת את 'בנו של יופיטר'. קאליגולה חושש שהיצור שיוולד לאחותו יהיה בעל עוצמה רבה משלו, ובאחת מהתקפות הטירוף שלו, הוא נועץ פגיון בביטנה, כדי לעקור משם את העובר העומד להיוולד.

יום ראשון

14. 9

● **עולמו של וולט דיסני (5.30).** סרט נוסף בסידרת סיפורי הילדים המצויירים של חלוץ סיגנון זה.

● **בית פתוח (8.03).** התוכנית המשנה בימים אלה את סיגנונה ותכניה, מביאה את המנחה דודו דותן לעודד את הזמר אבי טולידאנו לבוא לרומי, עידן שקאליגולה הוא בבחינת המושיע. תוך זמן קצר, מתחיל קאליגולה להתלונן על כאבי ראש תכופים, ומצבו מחמיר והולך. יום אחד הוא שוקע בתרדמה עמוקה, והכל מסכימים שמותו יהיה האסון הגדול ביותר לרומא מאז מותו של גרמניקוס. כשמתעורר קאליגולה, הוא מספר לקלאודיוס הנדהם שבשנתו עבר תהליך של מטאמורפוזה (גילגול), שבאמצעותו הפך לאל. לדבריו נתגלה לו שהוא הגדול באלי רומא, ושווה בכוחו לזאוס עצמו. לאחותו דרוזילה, שגם אותה העבירה מקום מגוריהם החדש אל מיקדש יופיטר. דרוזילה, מספרת לו שהיא הרה, ועומדת ללדת את 'בנו של יופיטר'. קאליגולה חושש שהיצור שיוולד לאחותו יהיה בעל עוצמה רבה משלו, ובאחת מהתקפות הטירוף שלו, הוא נועץ פגיון בביטנה, כדי לעקור משם את העובר העומד להיוולד.

● **החבובות מארחות את אן מארי (8.30 — שידור בצבע).** כוכבת הזמרנית, הכוללת גם הופעת בכורה של פיגי כאופנועית בחליפת־עור. קארמיט מוטרד מבעיותיו הרגילות, כאשר הפעם מצטרפת בעיית תחביבו — טוסטוס, החלקה על סקייטבורד בתוך אולם התיאטרון. קארמיט יוצא משלוותו, כאשר מופע, דבר שמעולם לא התרחש בתולדות החבובות. מהמעבדה של החבובות יוצאת המצאה חדשה של פרופסור בונזו האנידין, ועוזרו ביש־המזל ביקר: מכונות־חליבה מהממות. הפועלות על חשמל. אלא שהפרות אינן שותפות להתלהבותו של הפרופסור מהמצאתו. מדור־הספורט של התוכנית מתרכז במינהג סקרנטי: אכילת חמת־חלילים.

● **הקאמפוס בצד הימי מחמה (10.00 — שידור בצבע).** פרק רביעי בסידרה המאוד־אמריקאית, המנסה להציג זווית נוספת לתולדות ארצות־הברית במחצית השנייה של המאה ה־20, דרך סיפור בנאלי, המתמקד בחולדותיה של מכונית מסויימת.

● **בועות (11.15).** פרק 65 בסידרה. לאחר שמסתבר לבארט שאין הוא עומד למות, הוא מחליט לכפר על אנוכיותו בעבר בכך שיעשה משהו למען החברה. הוא מחליט להציג מועמדותו למישרת שריף, ודני מתלהב מיד, ומציע לו להיות סגנו. מרי מודאגת מן הסכנה שבדבר, אולם אין אלה דאגותיה היחידות. צל כבד מרחף על עתידו של התינוק שהיא נושאת ברחמה. היא הרי יכולה להיות בנו של הכפיל של בארט, מן החלל. ביניהיים ג'סיקה שקועה בתוכניותיה לנהל רומן עם הפסיכיאטר שלה, ד"ר פוגנר. היא משוכנעת שבתור פסיכיאטר הוא מומחה למין, ועל כן היא לא תוכל לעמוד בסטנדרטים המיניים הגבוהים שלו. ביניהיים שב עורך־הדין וינגלד מלונדון. ג'ודי שוכר את שירותיו כדי שזה ייצגו במישפט האפוטרופסות על בתו, לאחר שקארול תובעת לקבל את הילדה לרשותה. ג'ודי נחוש בדעתו להלחם בכל כוחותיו, וזאת למרות סיכוייו המוגבלים לנצח בגלל היותו הומוסכסואל. מלו עדיין מאוהב בג'סיקה. לסיום, הפסיכיאטר פוגנר מגיע לפגישת היכרות עם מישפחתה של ג'סיקה, ונוכח להופעה מטורפת מצד כל בני־המישפחה.

חוכניות ראש־השנה תשמ"א

ערה"ש

8.00 קונצרט — קונצ'רטו לכינור במי מינור מאת מנדלסון, עם התיזמורת הסימפונית של רשות־השידור. סולנית סילביה מרקוביץ, מנצח: לוקש פוש.

פום: קונצרט
ערה"ש, שעה 8.00

8.45 שנה־טובה עם נעמי שמר, תוכנית חגיגית בהשתתפות רבקה מיכאלי, להקת „בצל ירוק" והזמרת שלומית אחרון.

9.30 „חדיבוק" עיבוד לטלוויזיה של אחד מהמחזות היהודיים החשובים ביותר, בגירסת הבי.בי.סי. סיפור על נשמתו של צעיר שנפטר, חוכד את נשמתה של לאה, נערה צעירה הנמצאת על סף נשואים. אבית נאשם אח"כ בהפרת נשואים, בעוד לאה נופחת נשמתה במטרה לחתאחד מחדש עם אהובה. בתפקידים הראשיים גיזל וולף, גרי־איאן בראון, דיוויד סוויפט, הארולד גולדבלט וג'ון באנט.

א'דראש־השנה

8.00 שירים לראש־השנה, בהשתתפות מיכל טל, דודו זכאי ואופירה גלוסקא.

8.45 נקודת חן — שידור בצבע. שידור מיוחד במינו, בו מהלכו מוליך אורי דביר את הצופים במערת־הנטיפים אשר ליד בית־שמש, שנוצרה לפני 80 מיליון שנה. המערה מהיה אטרקציה שאין דומה לה בארץ.

9.00 ערב שירי משוררים מס' 3 של גלי צה"ל, מופע שנערך בהיכל־התרבות, מופע למענו הולחנו שירים חדשים לשירי משוררים שכתבו על תל־אביב. המשוררים ששיריהם הולחנו הינם: דויד אבידן, נתן אלתרמן, יוכבד בתמרים, לאה גולדברג, נתן זך, אברהם חלפי ואחרים. בין המבצעים: דפנה ערמוני, מזי כהן, נורית גלרון, צילה דגן, אורה זיטנר, מתי כספי, שמטוב לוי, יוני רכטר, יהודית רביץ, נפתלי אלטר ועוד.

10.00 המילחמה בין המנים, סרט קולנוע אמריקאי, במהלכו משתוללים שחקנים מעולים כג'ק למון, ג'יסון רוברדס, ברברה האריס ואחרים עם תמליל המבוסס על דמויות שעיצב ההומוריסט האמריקאי הנודע ג'יימס תרבר.

יום שישי 12.9

8.35 שעה טובה לראש־השנה עם מני פאר ואורחיו, תוכנית בידור, במהלכה ירוקיין בידוק החשן חיים טופול, והמראיינים הוותיקים אלכסנדר יהלומי, פרדי דורה וסעדיה דמארי. בחלק חבידורי: תזמרת יהודית רביץ, והרכב חדש של המלחין דני סנדרסון, בהשתתפות גידי גוב, בבכורה עולמית.

9.35 אנה קארנינה, פרק נוסף בסידרה הבריטית, ובו העימות ביחסיה של אנה עם בעלה, ושיחה בה מבשרת אנה לבעלה כי היא מצפה לילד מוורונסקי. אנה חצוייה בין

וויקטוריה: חדיבוק
ערה"ש, שעה 9.30

ויקטוריה: אנה קארנינה
יום שישי, שעה 9.35

בעלה למאהבה, בעוד אלכסנדר קרנין נוסע למוסקבה, ולוקח אתו את הבן, ושם הוא פוגש בתהליכי גירושין מאנה.

10.30 העריקה. מותחן נוסף בסידרה הבריטית המעולה „המקצוענים".

11.20 קונצרט, בו מנגנת התיזמורת הקאמרית הישראלית בניצוחו של רודולף ברשי את הסימפוניה מס' 95 של היידן.

שבת 13.9

9.05 מבט ספורט. סיקור מלא של מישחקי ראש־השנה והשבת בכדורגל, ושאר פעילויות הספורט.

10.05 חומד, סרט־טלוויזיה על־פי סיפורה האוטוביוגראפי של חסופר מארי מקרקן. הסרט שוזר בתוכו שני סיפורי הצלחות, הצלחתה של ילדה בעייתית, שכינוייה „חומד", והבונה לעצמה מערכת־חיים חדשה ובריאה, וסיפוריה של המחברת, אשר הצליחה לשקם את חייה לאחר גירושיה.

(המשך מעמוד 73)

שך שעה וחצי קיימו העובדים שתי אסיפות בשתי הערים בו־זמנית. נימת הדברים הובילה לקראת הש־בתה כללית של המחלקה על רקע של סיכסוך מיקצועי.

אלא שברגע מסויים קם איש ועד עובדי הטלוויזיה, יוסי משולם, ו־הכריז: „אם תשביתו את החד־שות אנחנו מנתקים כל מגע עם עד הכתבים והעורכים בחדשות.“ יה ברור לכולם, ובמיוחד לכתבי־חדשות, כי בלי גיבוי של הוועד הכללי ניידון מאבקם לכישלון.

אנשי־החדשות לא ידעו, כי יום קודם לכן, הוא היום החמישי, עמד הוועד הכללי להשבית את הטל־ויזיה ולא לשדר אפילו את מישחק הכדורסל שהיה מישחק הפרידה של טל ברודי. רק התערבותו של שר־החינוך מנעה את ההשבתה ביום החמישי. זבולון המר, שהיה אומר להיות מחותן־ראשי על מיג־ש הכדורסל וביציע האורחים ה־ושובים, סיכם עם יוסי משולם רגע האחרון, שיש לדחות את ה־שביתה ל־72 שעות ולנצל את הזמן די לדון באותם 7.5 אחוזים של הוספת־שכר, שהיוו את עילת ה־יכסוך. הבטחת השר עמדה, לדב־י אנשי־החדשות, לנגד עיניו של שולם, כאשר חבש מהכתבים וה־ורכים שלא להשבית את השידו־ם ביום השישי ולשדר גם את שבוע — יומן אירועים.

אנשי החדשות ויתרו, הקרינו ליל שבת את יומן השבוע בלי כתבה על שלום עכשיו.

הממשלה

ין הכחשה

האם אמר השר בורג, כי ראש ממשלה אינו שפוי בדעתו?

אחת הידיעות המרעישות ביו־ר, שפורסמה בשבועיים האחרו־ם, היתה מובלעת במאמר סתמי.

כתב אברהם שווייצר, איש הארץ אמנם של משה דיין ושימעון ס: „בחוגים יודעי־דבר נאמר כי שיחות פרטיות הטיל שר־הפנים פק בשפיות דעתו של ראש־הממ־לה...“

שווייצר לא פירט עם מי שוחח סף בורג. מתקבל הרושם ש־ברים אמרו בשיחות שניהל שר־פנים, לא מכבר, עם ראש המערך, ימעון פרס.

אך העובדה המכרעת טמונה ב־משך. ליתר דיוק: בחוסר ההמשך. ר־הפנים לא הכחיש את הדברים.

גם באווירת ההשמצות השוררת שראל, אין זה רגיל ששר חשוב, אש של מיפלגה קואליציונית, יע את הדעה כי ראש־הממשלה קה בשיכלו. פירסום ידיעה כזאת, בצורת שמועה, מבלי שתוכחש יד באופן חד־משמעי — הוא מפטום חדש למחלת הממשלה.

מדיניות

יאטרון של צללים

בגין נתן שמאטעס, סאדאת נתן מילים וקארטר יצא בשן ועין

ההוראות לסול לינוביץ היו חד־משמעיות: הבא לי הצלחה! לא שוב מה ערכה. לא חשוב מה כנה. לא חשוב אם תחזיק מע־ יותר מחודשיים. הבא משהו, אוכל להכריז עליו בהופעה לפני ־ברית, משהו אשר יקהה את וקץ של התקפות רונלד רגן ון אנדרסון עלי באותו פורום! כדי להצליח במשימה זו, צוייד לינוביץ בנשק אחד: אם השלי־חות תיכשל, יהיה ג'ימי קארטר מרוגז מאוד־מאוד. ואם יהיה מרו־גז על אחד הצדדים, הוא עלול להתנקם בו. בייחוד אם קארטר ייבחר מחדש.

אלטע זאכן. מנחם בגין ערך את חשבונו. הוא מקווה שקארטר יובס בבחירות, אך אינו יכול להיות בטוח בכך. כדאי להיזהר.

הוא לא התכוון לתת לקארטר משהו ממשי. אך הוא היה מוכן לתת לו משהו שאינו עולה בכסף פוליטי. הוא הביט סביבו, כאדם המחפש כמה בגדים בלויים כדי לתיתם כמתנה לקרוב עני.

מבטו נתקל בשלושה שמאטעס כאלה:

● הודעה ישנה של אריק שרון, שעד גמר תקופת־הכהונה של הממשלה יוקמו עוד עשר הת־נחלויות. שש מהן כבר הוקמו, איכשהו. נותרו ארבע. בגין הורה לשרון להכריז כי הממשלה תקים רק ארבע התנחלויות נוספות.

זה נראה כוויתור מרשים.

● נציב בתי־הסוהר נואש למר־אה הצפיפות האיומה השוררת ב־בתי־הסוהר, היכולה לגרום בכל רגע להתפוצצות. אין לו כסף להרחבת המיבנים. לכן הציע ה־נציב, בלי כל קשר לעניינים פו־ליטיים, לשחרר מייד מיספר גדול של אסירים פליליים וביטחוניים. בייחוד הציע לשחרר אסירים „ביטחוניים“ שקיבלו עונשים כב־דים על השתייכותם ל„אירגון עויין“, כיום נגזרים על אנשים מסוג זה עונשים הרבה יותר קלים.

בגין החליט לנצל מצב זה כדי לעשות מחווה: שיחרור דרמאתי של אסירים ביטחוניים, כשי ל־נשיא אנוור אל־סאדאת.

● אחרי חוק־ירושלים, מת־גבשת הדיעה שאסור להעביר לפי שעה את לישכת ראש־הממשלה למיזרח ירושלים. גם גדול הדבי־לים בממשלה ובצמרת המיפלגות מבין כי מעשה כזה כמוהו כהת־גרות בלתי־נסבלת בקהילה הבינ־לאומית, העלולה להגיב בהטלת עיצומים על ישראל. ראש־הממ־שלה השלים עם מצב כזה.

עתה החליט לנצל זאת כמחווה. הוא זרק ללינוביץ עצם זה.

כל שלושת ה„ויתורים“ היו מת־גשמים גם בלי לינוביץ ובלי משא־ומתן. אין הם ויתורים כלל. אך גם שמאטעס אלה הספיקו כדי להלביש איכשהו את לינוביץ ה־עירום.

מישחק חדש. כאשר הגיע לי־נוביץ לאל־סאדאת, היה הזמן קצר. עוד באותו יום היה עליו לשלוח מיברק־ניצחון לקארטר, לק־ראת הופעתו בוועידת בני־ברית.

אין לדעת מה הבטיח לינוביץ לנשיא מצריים, מלבד ה„ויתורים“ של בגין. יתכן שדובר גם על כסף ונשק. על כל פנים, אל־סאדאת היה מוכן לדבר באופן כללי על חידוש המשא־ומתן, בלי לנקוב בתאריך, בתנאי שבגין יסכים ל־וועידת־פיסגה משולשת, שוב בלי לנקוב בתאריך.

מבחינה ממשית, היה זה תי־אטרון של צללים — מישחק חסר־תוכן. אך זה הספיק לקארטר. הוא הניף את דגל הניצחון לעיני בני־ברית. ומכיוון שגם היהודי האמ־ריקאי האדוק ביותר אינו צריך להיות יותר אדוק מבגין, יצא קארטר מן העניין בשן ועין. הוא לא נחל הצלחה כבירה, אך גם לא נחל תבוסה.

זה יספיק עד הבחירות לנשי־אות. למחרת היום ייפתח מישחק לגמרי אחר.

„מוחר לצ״ר“ - אך בצבעים טבעיים, ולא בציבעי הדגל הפלסטיני“! ציווה הממשל הצבאי

קוצת חיילים פרצה לי־גלריה. „כולם לצאת החוצה!“ קרא הקצין לעבר קהל המבקרים, כשפיקודיו מכוונים אליהם את גיש־קם. „המקום סגור! אין הערוכה היום!“ הקצין התבונן בקפידה בתמונות התלויות על הקירות מס־ביב והורה לחיילים: „את זאת ואת זאת ואת זאת לקחת איתנו!“ אחר־כך פנה אל בעל המקום: „גם אתה בא איתנו!“

זה קרה, לפי הערבים שנכחו במקום, ביום החמישי בשבוע ש־עבר, בגלריה 79 ברמאללה.

באותו יום נפתחה במקום תערו־כת־ציורים של הצייר מוחמד חמו־די מאל־בירה, נכה המרותק לכיסא־גלגלים. חיילי המימשל החרימו חמישה ציורים, פרי מיכחולו של חמודי, מתוך 58 הציורים שהציג. נלקחו גם כמה פוסטרים של אמ־נים פלסטיניים אחרים, שהוצגו.

בעל הגלריה, עיצאם בדר מ־רמאללה, הובל לבניין המימשל ה־צבאי בעיר, ושם הוסברה לו סיבת ההחרמה. „הקצין במימשל אמר לי שהם מחרימים את הציורים מפני שהם פוליטיים.“ סיפר בדר בן ה־33, מורה לאמנות. „הוא הזי־היר אותי שלא אציג עוד ציורים כאלה בגלריה שלי, ואיים שאם לא אשמע להוראות שלו, יסגור את ה־גלריה ויכניס אותי לבית־הסוהר.“

כשעה אחרי שהחיילים החרימו את הציורים, הופיעו בגלריה אנשי שירות־הביטחון־הכללי. הללו צילמו את כל הציורים שנותרו במקום. הצייר חמודי, שציוריו היו אמורים להיות מוצגים במשך עשרה ימים, חשש לשלומו ולגורל הציורים הנותרים. לכן הפסיק את התערוכה ביומה הראשון, החזיר את הציו־רים לביתו.

מאז שרוי חמודי בן מ־37 בפחד מתמיד. הוא ממעט לדבר עם עיתונאים. „אני עצבני מאוד בגלל מה שקרה.“ סיפר. „אני לא מבין מדוע הציורים שנלקחו ממני אסורים להצגה, והציורים האחרים שלי מותרים. בעיני הכל אותו דבר. אני מצייר מהלב, והלב שלי הוא אחד. הם לקחו את הציורים, ולא אמרו לי מה יעשו בהם. אני גם לא יודע מה יהיה הלאה.“

חמודי, שהוא משותק חלקית ב־ידיו וברגליו, חושד כי המימשל הצבאי מנסה להתנכל לו. „הם עק־

יום האסיר כרזה שצייר האמן נביל ענני. הידיים הכבולות מסמלות את האסירים הפלסטיניים. ברקע מופיעים פסוקים מהקוראן. הכרזה, שצויירה לרגל יום־האסיר, הוחרמה.

שני מוחרמים הצייר נביל ענני (בתמונה מרמאללה) מציג ציור פרי מיכחולו. בתמונה משמאל נראה מימין), שהמימשל החרים את אחד הפוסטרים שלו. הצייר הנכה, מוחמד חמודי, שהמימשל החרים חמישה מציוריו. חמודי חושד שהמימשל מנסה להתנכל לו.

מחרימים סוסים

בו אחרי כשנסעתי מהבית לגלריה ובחזרה," טען.

לדברי המימשל הצבאי, התמונות שהוחרמו הביעו מוטיבים שיש בהם כדי ללבות יצרים ולהציג את המימשל כשילטון־דיכוי. לדברי ה־ערבים, ציוריו של חמודי שהוחרמו אינם שונים מציוריו האחרים. אין בהם הסתה לאלימות, אך יש בהם מימד פוליטי המבטא את רגשות הציבור בגדה. בין הפוסטרים שהוחרמו נמצאת כרזה ליום־האסיר, שצייר האמן גביל ענני מרמאללה. בכרזה נראה אסיר, שידיו הכבולות מונפות אל־על, והיא מעוטרת ב־פסוקים מהקוראן.

החרמת הציורים והפוסטרים מצטרפת לשרשרת ארוכה של פעולות מסוג זה. לפני כחודש הוחרמו באותה גלריה פוסטרים של הצייר סוליימאן מנצור מירושלים המיזרחית. אחד מהם הוקדש אף הוא ליום־האסיר. נראית בו יונה בצבעי הכופייה, היוצאת לחופשי מבעד לסורגים הנקרעים לרווחה.

לפני שלוש שנים הוחרמו ציורים, שהוצגו בספריה העירונית של רמאללה. נוסף על כך מחרים המימשל באופן שיטתי כל אביזר שעליו מופיעים צבעי הדגל הפלסטיני, או המילה פלסטין. באופן אלבומי־תמונות לא היו בנמצא. בפעם הראשונה ראיתי בחיי תערוכת־ציור בגיל 15. לכן הקמתי את הגלריה. כאן יכולים האמנים להציג את יצירותיהם לקהל, ובמיוחד ל־דור הצעיר."

בדר עיצאם הוא בעצמו צייר ופסל. בין יצירותיו נמצא קישוט הקרמיקה, המעטר את אחד מקירותיו החיצוניים של בניין עיריית־רמאללה. לאחרונה צייר שתי גלויות, שהוקדשו לראשי־העיריות באסם אל־שכעה וכרים ח'לף (העולם הזה 2238). הן הודפסו על־ידי עיריית רמאללה ב־6000 עותקים, ונשלחו לכל רחבי העולם.

„אחד הפוסטרים שהוחרמו היה שלי," סיפר בדר. „ציירתי את הציור המקורי לפני כעשר שנים. נראה בו סוס, הקופץ על שתי רגליו. המימשל החליט שהתמונה הזאת אסורה. אבל הקוריוז הוא שלפני עשר שנים הצגתי אותה בתערוכה בחברון. משה דיין ביקר אז בתערוכה וביקש לרכוש את הציור. אני סירבתי. אשתו של דיין, רות, אפילו ביקשה מהשייח' אחמד מוחמד אל־ג'עברי לשכנע אותי. אך אני התעקשתי למסור את התמונה לראש עיריית חברון. אחרי חצי שנה באו אלי אנשי השב"כ ואמרו לי שדיין רוצה את התמונה, ושהוא מוכן לשלם עבורה 400 דינר. לא הסכמתי, והתמונה מוצגת עד היום בבניין העירייה בחברון. היום החרים המימשל את הפוסטר שנעשה על־פיה. זה לא אבסורד?"

סיבת ההחרמה, כנראה: מתחת לציור מופיעה בכרזה המילה „הסירוב", והדבר יכול להתפרש כתעמולה לחזית־הסירוב הפלסטינית.

בעיקבות ההחרמה הודיעו אמנים ישראליים, כי יבואו להציג את יצירותיהם בגלריה ברמאללה, לאות הזדהות עם האמנים הפלסטיניים המדוכאים. בחודשים הקרובים עומדת להיפתח בגלריה תערוכה של הפסל יגאל תומרקין. מתוכננת גם תערוכה של הצייר גרשוני.

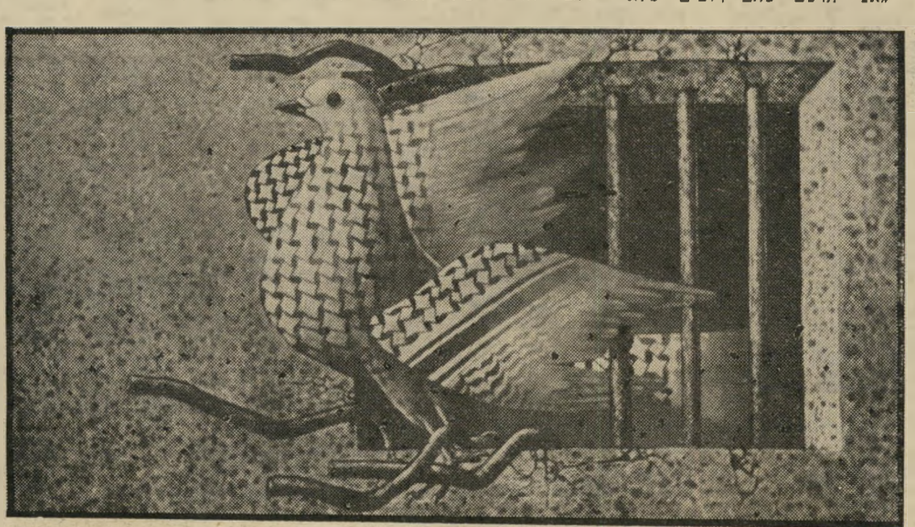
„אני חושב שהם רוצים שלא

דיין בעבר ביקש משה דיין לרכוש ציור של עיצאם בדר (בתמונה). הפוסטר שנעשה על־פי תמונה זו הוחרם כיום.

„הסירוב"

מתחת לפוסטר של הצייר עיצאם בדר כתוב בערבית „הסירוב". הדבר יכול להתפרש כתעמולה לחזית־הסירוב הפלסטינית, זוהי, כנראה, הסיבה להחרמה, שכן בציור של הסוס המשתולל לא נראה כל רמז פוליטי. יחד עם המילה מקבלת הכרזה משמעות נוספת.

שיחרור מן הכלא

כרזה של הצייר סוליימאן מנצור מירושלים המזרחית. היא הוחרמה, כנראה, משום שהיא מבטאת את רגשות האסירים הפוליטיים. בכרזה נראה אסיר, שידיו הכבולות מונפות אל־על, והיא מעוטרת בפסוקים מהקוראן

לא נגברים! לא נגברים! לא נגברים! לא לגברים! לא

בישולים

קרם קראמל רומני

היינו ארבעה מישפחות של עולים־חדשים מרומניה, בשכונת הילדות בתל־אביב. מי ותיק יותר, ומי חדש. תמיד חייתי בנוחיות רבה עם העובדה מאין באתי, למרות שהילדים בשכונה עשו כ־מיטב יכולתם לקעקע נוחיות זו. „רומני גנב" היתה רק אחת מהטכניקות. האכ־זריות הנוראה בה קיבלו החרות הקטנים עולים־חדשים, היתה ממש תראפויטית. זה פשוט עשה אותך חזק, או מת.

רק להיות פרענק היה חמור מלהיות רומני, ולהיות רומני, הרבה לפני שהתחיל הרומן המדיני עם ארץ המוצא, היה חמור מספיק. יוקרה אמיתית היתה לך אם הגעת מאמריקה, או אם היית צבר שלאבא שלו מכונית דופין, או אם היית צבר שלאמא שלו מקרר בלי קרח. מקומך החשאי בטבלה מוקם לפי אותם קני־מידה מחורבנים של היום, וכל ההבדל בין אז ועכשיו נעוץ ב־עובדה שהיום כבר אין שום לחץ של סביבה להעמיד פנים שאין זה כך. לערכים נתנו כבוד של מס־שפתיים, כמו לאישה נבגדת, בכדי לשמור מיסגרת. וזה שמר. וזה שמר. אבל לא זה מה שרציתי ל־ספר. רציתי להגיע ל־משהו אחר.

פעם רבתי עם ילד בשכונה. מילו קראו לו. עולה חדש מרומניה, ספוג תרבות באורח מעורר טינה, אינטלק־טואל לבן, עדין ומשוש־קף.

החלפנו יריקות הד־דיות ממרחק שתי מיר־פסות בסוח, וקריאות גנאי קונבנציונאליות, כשלפתע הוא מצא מישפט מוחץ. במיב־טא אותנטי עמיד־לעו־למים, קרא לעברי: „יה רוהומניאה מסרי־הה אהאת!"

אפילו בתור ילדה חטפתי מכת צחוק. אין דבר יותר מצחיק מעכבר שנושך את הזנב שלו, ומרגיש בגלל זה חתול. או למילו היקר של אז, לעולה החדש של פעם, שכה בוש ברומניותו — מוקדש בגאווה אתנית גדולה המירסם הבא. ואנא מר גוזגנו מהעיתונות הרומנית — אל תקרא את זה בכלל. אני יודעת, פשוט יודעת, שכבר תבין מכאן את כל מה שתרצה, ותפצה בסידרת מסות מבריקה לרומנים, כולל הכפשות אישיות, למה אני שונאת אותם. אני אצטרך לעשות ממך פיתה פלאפל אחר כך, ואין לי כוח לכל זה. לך הביתה ממי. לך מפה.

להמון אנשים יהיה כאן צ'אנס בפעם הראשונה לאכול קרם קרמל אמיתי. לא זה מכל הסטקיות, האח גידול־הפרא־הסיני־תטי של מוס הצ'וקולד, בן־דוד של קרם בווריה. לא זה המוגש בכל המיסעדות, ונושא את שם האדוני לשווא. לא פלאן, ולא אבקה של אינסטנט, למרות שכל ההכנה זה צחוק גדול אחד. זו כבר פגיעה מספיק גסה בטוב הטעם לאזכר בתוך מירסם ביצה או חלב. אז מהר מהר, לפני שזו תהיה פשוט גסות, לכו להרכיב את העסק.

עבדו לפי ההוראות, ולא יוכל שלא לצאת לכם קרם קרמל רומני. מה רומני? אני שומעת קול. הרי הצרפתים המציאו את כל זה. אולי, אולי. אבל גם באימוץ, הורים הם לא המולידים, כי אם אלה המטפחים, ואלה המגדלים, ואלה המשפרים, ואלה האוהבים. ואת זה, רבותי, כל כל זה עשו רק הרומנים לקרם הקרמל.

עובדים מסודר, ומכינים ככה. מחבת טפלון קטן, אפשר גם אלומיניום אם אין. פירקס בינוני, מגבת מקופלת על השיש, או לוח־עץ שעליו ישב הפיירקס ולא יסדק.

תיכף תבינו למה. שש ביצים, שתי כוסות סוכר, ליטר חלב, אחד לימון בינוני.

מתחילים בהכנת רוטב הקרמל.

שמים את הפיירקס על מגבת או קרש עץ, כדי שהסוכר השרוף שנשפוך לתוכו לא יסדוק את הכלי.

במחבת טפלון שחוסך המון סוכר שלא נמרח עליו — שופכים כוס אחת סוכר, מתוך השתיים של המירסם. נותנים לסוכר להתמוסס ולהתיך עצמו בחום. עובדים על אש קטנה אם אין עוד ניסיון. הסוכר נמס לצבע חום זהב. בוחשים עוד שניה, וכשהוא מכהה טיפה, מוציאים מהר מהאש ושופכים לתוך הפיירקס. עובדים ממש מהר, כי כל שניה העסק תופס שיפון מר ודבי־קות למחבת. מקשקשים עם הכף על קר־קעית הפיירקס, ומורחים איכשהו את ה־סוכר הזה, שיכסה פחות או יותר את כל

קרם קראמל עץ תבניתו
ואיך מקבלים כזה פרצוף ממנו

הקרקעית. אם אפשר, והעסק לא ניקרש עדיין, תופסים את הפיירקס עם מטלית, כי הוא ממש מתחמם מהסוכר המותך הלוהט, ומסיטים אותו לכל הכיוונים, שיעלה סוכר שרוף גם על מעט מהדפנות. זה בעצם כל העוגה. השאר מישחק ילדים.

תוקעים לתנור בשליש התחתון תבנית אוריגינלית שטוחה ורחבה, על המסילה התחתונה.

ממלאים אותה בגובה אצבע וחצי מים עם קומקום או משהו.

פותחים את התנור שיתחמם לחום בינוני רגיל של עוגות. בתנור שלי, בן שמונה הסקאלות, זה עומד על מידה חמש. שיהיה ברור, חום בינוני, כמו לעוגת שוקולד רגילה.

לקערת המיקסר שוברים שש ביצים שלמות, חלמון וחלבון גם יחד. רצוי לשבור כל ביצה לחוד בקערית, לפני. לדפוק המון ביצים בגלל אחת סרוחה ואדומה, זה לא עניין.

מוסיפים ליטר אחד חלב וכוס אחת סוכר. לא שוכחים לגרד על פומפיה דקה קליפת לימון בינוני אחד שלם, ולא, זה לא יותר מדי. זה־מה־בדיוק נותן לכל העסק טעם רומני ארס. מערבלים כמה דקות עד שהסוכר נמס, ובלי שום תוספות. הופה, לשפוך לפיירקס, על הסוכר הזגוגי שבקרקעית.

המים האלה עוד יהיו עוגה חזקה, אבל סבלנות. פותחים את התנור. בעזרת סחבה שולפים מעט את התבנית המבעבעת, ובז־הי־רות בזהירות, לא לשרוף את ה־ידיים, להניח את הפיירקס לאט לאט שלא יתהוו שם התזות רותחות מהפאץ. להחזיר את המסילה בעדינות, בלי ליצור גלים מהחלב הזה, ולסגור הדלת. לכוון את הטיימר לשלושת־רבעי־שעה בדיוק, לא לפתות, לא לבדוק, עוד פעם רק להאמין לי. מי שנורא מוכרח לדעת, אז בבקשה. העסק מוכן כאשר מכניסים לתוכו סכין, ואין על זה שום פודינג. זה יוצא חלק. לא פותחים את התנור אחרי גמר האפיה עוד חצי שעה. זה מחושב להאפות עד גמר בעדינות בחום שעוד נותר. זה עושה מלמעלה מן קרום עם כתמים חומים, ש־נורא כף לגרד עם הסכין ולבלוע במקום. זה הפרס המיידי של הבשלן. זהו. יש קרם קרמל.

לפני שמסיימים, רק עוד כמה הערות. לא לאפות את העסק הזה בשום פנים ואופן בתבנית קפיצית, כי מהכי הרמטית זה נוזל. לבדוק את חוזק המסילה ב־תנור לפני שפיכת המים לתבנית הרחבה, ובטח לפני פתיחתו. בהמון תנורים שהם „בילדאיין" כאלה, המסילות דפוקות לח־לוטין. זה מן גלים רכים בדפנות, שצריך לערוך להם בדק עומס, עם לחיצת אגרוף בריאה. אם זה לא מחזיק את התבנית, להוסיף לה בשוליים ריפוד מנייר כסף, בכדי שתתקע חזק יותר. להשאיר את ה־עוגה שתצטנן, ולתקוע למקרר. אסור לאכול לפני שזה צונן לחלוטין. ועובו שטויות עם להפוך את זה שיהיה דקורי־טיבי, וכל זה. אני בחיים לא הופכת את זה מתוך התב־נית, כי אם אין משטח שיתלבש מדוייק, זה מתפרק. חוץ מזה העסק מפ־ריש כל הזמן נוז־לים, שאם הם נש־ארים בתבנית זה מתערבב עם הסוכר השרוף, ויוצאת חגיגה עוד יותר גדולה. אם זה מר־נח על צלחת הגשה „הפוך", זה סתם יוצר שיטפון. איך אוכלים את זה? עם כף! עם כף! רק בכדי שהצילום יצא יפה הפכתי את ה־עסק, אבל ככה, בחיים לא. אפשר להפוך רק אם או־פים בתבניות אי־שיות. בכל קעריית שופכים סוכר שרוף (ביזבוז חזק) ועל זה בלילת חלב. אופים בתבנית ה־תנור, בבריכה כר־גיל, ואז ממש לפני ההגשה, הופכים. אבל טירחה גדולה מדי. זה אמצעי־מניעה. אם זה עבודה רבה מדי, אז אין לי קרם קרמל. עשו את זה קצר. זו אותה ה־הנאה. העסק לא תופח, רק מתקשה. אני תמיד מכינה בתוך תבנית העוגה הגדולה המצולמת, כמות וחצי, שיהיה על מה לנשור, אחרת זה מעט מדי. זאת אומרת, ליטר וחצי חלב, כוס וחצי סוכר, לימון אותו הדבר, ותשע ביצים. שרף הסוכר גם הוא מכוס וחצי. מוסיף עוד חמישים לירות, אבל מביניס מזה משהו.

ועוד דבר. אם בא לכם לעשות מירשם, ואין לכם הכוח לקרוא עוד פעם את כל הסיפורים, זה בסדר גמור. גם לי אין. אז על דף העיתון, מתחת למיצרכים, ואופן ההכנה בלבד, אני מעבירה לי קווים בעדינות. כשאני ניגשת לבשל, העין פוג־שת לי מכל הסיפור הארוך רק את מה שמעניין אותי.

כל יום הקרם הזה מתגבש והולך, ה־נוזלים נקווים בירכתיים לסירופ פיקנטי נהדר, ועיקר שכחתי לספר, שאם מצוי בבית סרבן תזונה קטן, דבר על טהרת החלב והביצים, לא יכול שלא למלא לו את המחסן בוויטאמינים. יאלה, זה טוב! כבר שבועות רצוף זה שלאגר!

פיטרייה!

גיי אוועק!

זה משהו שעלול לקרות לכל אחד. נכנס האיש למים, שמח מחייו, עושה פאצ' פאצ', שוחה מעט, חוזר בחזרה.

אחרי כמה ימים מול המראה — מודד חיוך שרמנטי, עושה שרירים, עושה מיבצע חילוץ לסיב מבין שיניו, ואם הוא כבר קרוב, אז הנה, הוא רואה: אחד, ועוד אחד, ועוד אחד, כתמים עגולים לבנים בשיזוף. לא! הוא צועק לאלוהים. רק לא פיטרייה! אבל כבר מאוחר לו. הפיטרייה כבר פה. תלתה את השמלות שלה בכל הארונות, סידרה לה נוחיות והתמקמה.

עכשיו עובר הסחבי את המסלול המקובל. תחילה הוא מתעלם. אחר כך הוא בכל זאת משתכנע שזה לא שיזוף מתקלף, ביחוד אחרי שחבר רפואן גם מסביר לו שהפטרייה מתיישבת על העור במושבות עגולות כאלה, ומכסה אותו שם במין פילם דק. השמש פשוט לא עוברת דרך המושבה הזו, וכך יוצא שהכל מסביב חום, והבאמצע לבן.

אחר כך הוא מתחיל להאמין ב„פיטרקס". אחר כך ב„אונדיציל". שני סופר־סטארים קטלנים לפיטריות של הרגליים, אך לא לאלה של הגב. הגברת הזו מצפצפת עליו ועל כל תכשיריו גם יחד. אחר כך איזו סבתא מודיעה שאצל אברם במכולת מוכ־רים את הרפואה הכי הכי. „צריך לשים חומץ!" היא אומרת. „רק חומץ מגרש פיטריות!" האיש אסיר־תודה מאין כמוהו. אחרי הכל יצא עם פסק־דין קל. זה באותה מידה יכל להיות גם חרא של סוסים. שלושה ימים הוא מסריח כמו יקב רקוב — כולם בורחים ממנו, חוץ מהפיטרייה. „ילד!" היא צוחקת. „מתי כבר תתבגר?"

„תסלחי לי," מחליט האיש שאין לו יותר מה להפסיד. „מה עוד אני יכול לעשות בכדי להיפטר ממך?" הפיטרייה מקמטת מצח, מביטה עליו באלכסון מודד, ובקול קטן ומתפנק עונה: „סע איתי לים־המלח, ונראה. שמעתי שיש שם מלון מפואר שנותן טיפולים פנן." מן הון להון סחטה נסיעה. האיש התבשל שם בחום, מת משיעמום, הקיא מכל השחין וכפן של כל התיירים, נישרף בים מכל שריטה, ובקיצור, עם בדל כוחות מצא את נתיבו הביתה.

איך שפתח את המיזוודות, צ'ופ קפצה לו על הגב, חיבקה את צווארו כמו באבון. „סורפריין!" הספיק לשמוע לפני שהת־מוטט. „אני פשוט אוהבת אותך דארלינג," הסבירה בקול רווי מין. „וחוץ מזה אני בהריון." היא לא התלוצצה. כל בוקר הוא היה מוצא עוד יוסקלה חדש, עצוב. חשב האיש לתלות עצמו בשקט, למות עם הפלישתים. אבל לעזרתו בא משהו פשוט. זה ספירט מיוחד שקוראים לו "WAIT FIELD, ובקבוקון של 50 גרם עולה כ־60 לירות. במיקרה שהרוקח שלכם גמר ללמוד את הסיפור שלו בסין, ושמות כאלה הם לא הצד הכי חזק שלו, הרי שהעסק מורכב מ־91% אלכוהול בחוזק של 70%, 3% אציד סאליציל, ו־6% אציד בנזואיק. מורחים את זה על אזורי הכתמים עם פיסת צמר־גפן רטוב בחומר, בעקצים מעט בידים לפעמים, לא שמים את זה על פצעים וריריות, הולכים לשכב עם זה בשמש, העור מאדים מעט, ולא נבהלים מזה.

מיום ליום רואים איכה נופלים גיבורים. הפיטרייה שוכחת אהבה, שוכחת הריון, ובזעקות מרימה את התחת שלה, ובורחת על נפשה.

עצות

„דוקטור," מתלונן הסבא חיבש אצל האורולוג, „יענקל זאגט מיר דאס ער קען צוויי מאל א נאכט!"

„מה אני אעשה?" יבב, „מה אני אעשה?"

הדוקטור לא חשב הרבה.

„זאג דו אוייכעט!" הוא אמר, „זאג דו אוייכעט!"

אודטה דנין

שנת אושר ואשראי

ישראכרט

אשראי וטוב לי.

- בנק הפועלים בע"מ • בנק המזרחי המאוחד בע"מ • הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ
- בנק קונטיננטל לישראל בע"מ • בנק מסד בע"מ • בנק הבניה לישראל בע"מ
- בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ • בנק אמריקאי ישראלי בע"מ • בנק אוצר החייל בע"מ
- בנק למלאכה בע"מ • בנק פועלי אגודת ישראל בע"מ • בנק צפון אמריקה בע"מ
- בנק למימון ולסחר בע"מ • בנק עין חי בע"מ

כששניכם בספיד אתם אף פעם לא יודעים איך המשחק יסתיים.

ספיד,נעל הספורט המהפכנית החדשה.
היא משהו שעוד לא ניסיתם.
הביטו בה מקרוב. נסו להרגיש אותה.
דמיינו לעצמכם את תחושת הזינוק והתאוצה
המוגברת. שמעניקים לכם קוי הרוחב בסוליה.
הנאחזים בקרקע ודוחפים אותה בכוח.

חישבו על התנועה הקלילה והגמישה
ועל הנחיתה הרכה. שמעניקות לכם
כריות הבלימה (Shock observers)
המרככות את הרריכה.
בעצם. הכנסו לספיד ותרגישו.
ספיד-המגפר נעלי ירושלים בע"מ.

Speed
ספיד נקשרת באהבה

כאשר היתה בת 13 נבחרה שלי למל־כת־היופי של קייטנת ארז בכפר מרדכי. כעבור שנתיים נבחרה שוב. הפעם זכתה בכתר מלכת־היופי של קייטנת ברייטון שבאנגליה. ולאחרונה, לפני שלושה שבו־עות, נבחרה למלכת־המים. בטכס הבחירה כבשה את לב הקהל כהרף עין. היתה זו בחירה ממבט ראשון.

„די לי בתואר־יופי," מחייכת היפהפיה וחושפת שני טורי שיניים צחורות. „עכ־שיו אני רוצה לנוח שנה או שנתיים."

הגבר המושלם — „שיהיה בן־אדם"

ערה חום ערמוני ומסולסל. עי־ניה כחולות וגדולות, והחיוך לא מש מפניה אפילו לרגע. שלא כמו מר־בית הצעירות המתמודדות על תואר־יופי, שלי אינה חולמת על קאריירה של דוג־מנית או שחקנית או נערת־זוהר.

„הכיוון שלי שונה מאוד מכל החיים האלה. ראיתי את החיים של אבא, שהוא שחקן, ואני בטוחה שאינני רוצה בקאריי־רה כזו. זו עבודה קשה ומעייפת," או־מרת שלי.

(המשך בעמוד 82)

בת 10 היתה שלי ברלינסקי ילדה יפהפיה, שזכתה בתואר מלכת־היופי של ילדי הקייטנה.

ברגע של אושר

כמה שניות לפני שהונח הכתר על ראש המלכה, היא גחנה אל עבר סגניתה, דגנית נחום, וברכה אותה על זכייתה. מימינה סגנית אחרת, אורלי חן. במהלך התחרות התיידדה שלי עם כל המועמדות והיתה שותפה להן במתח הגדול לפני הבחירה הסופית. „אני אוהבת אנשים" הכריזה בחיוך מלבב.

חשיבותה של רצינות

הכי יפה בעולם, אמרו אנשים לאם, זהבה ברלינסקי, כאשר ראו את התינוקת. זהבה, שאף היא יפהפיה, התרגלה במשך הזמן למחמאות הידידים.

„היא רק בת 16, והיא שלי," שר הזמר יהורם גאון ברגש, ואמנם לוא יכול היה אבא־זאב, הוא זאב ברלינ־סקי, לשיר, היה מצטרף לגאון בפיזמון־החוזר. כי ברלינסקי הוא אב גאה מאוד בבת שלו, שלי, שהולכת מחיל־אל־חיל בבית־הספר התיכון, ועתה, עם סיום החו־פש־הגדול, זכתה במתנה נפלאה — בכתר מלכת־המים 1980.

„אני מרגיש עכשיו כמו רוזן," מגלה הקומיקאי ברלינסקי. „כולם מצלצלים אלינו הביתה, כדי לבקש את המלכה. ידידים שלי הסבירו לי, שאם שלי היא מלכה, אז אני לפחות רוזן."

אך שלי ברלינסקי בת ה־16, שנבחרה לעלות על כס מלכת־המים 80', איננה חשה כמלכה. „אני כמו כל בת־נעורים אחרת," מספרת הצעירה התמירה, שגר־אית דוגמנית. „התמזל לי המזל ונבחרתי למלכת־המים, אך זה לא שינה את חיי. הראש שלי כולו בלימודים, ואני חוזרת עכשיו לבית־הספר, לכיתה י"א בגימנסיה הרצליה. הכתר הנוצץ לא ישנה מאומה. אני מתייחסת ברצינות גמורה ללימודים שלי. חיי־הזוהר ושיכרון הפירסום רחו־קים מלבי, אך למרות הכל, יש בי גאווה מסויימת על הזכייה."

מיום שנולדה הוציאה שלי את כל ה־סובבים אותה מאדישותם. כאשר היתה בת שנתיים בילבד הובילה אותה אמה, זהבה, בעגלת טיולים. לפתע ניקרה על דרכם הפסל יגאל תומרקין. הוא העיף מבט ב־שלי ופסק: „זו התינוקת הכי יפה ש־ראיתי בחיי. תאמיני לי, גם לי יש ילדה יפה בבית, ואני יודע מה אני אומר."

הכתר זז מיד אחרי ההכתרה, בגבור ההתרגשות של הקהל ושל הצלמים, שעטו עליה ל־צלמה. שלי מיהרה להחזיר את הכתר למקומו. „אני עדיין לא מורגלת בכתרים, או בצלמים שלא מפסיקים להבזיק לעברי במצלמותיהם," אמרה. גם היום היא עדיין מגלה ביישנות כאשר מתקרב אליה צלם או כאשר מישהו מזהה אותה ברחוב.

חשיבותה של רציונות

(המשך מעמוד 81)

מילבד עיסוקה העיקרי בלימודים, יש לה תחביבים רבים ומגוונים. היא חברה פעילה בתנועת־נוער, עובדת במגן־דויד אדום בהגשת עזרה־ראשונה, קוראת הרבה ספרים, לומדת את סודות ההליכה היציבה אצל לאה פלטשר — וגם אוהבת לבלות בחברת ידידיה. תנו לה סרט טוב, או מסיבה עליזה, והיא תרוץ אליהם בשימחה.

על בחורים היא לא חושבת הרבה. היו לה כבר כמה חברים, אך איש מהם לא הפך מוקד לקשר רציני ועמוק. בינתיים. „אני מחפשת את הגבר המושלם," חושפת שלי את סודותיה. „הוא צריך להיות חכם, יפה, ועם חוש הומור. והעיקר — שיהיה בן־אדם."

אחרי שתסיים את לימודיה, תתגייס לצבא. אחר־כך יש לה תוכניות ללמוד באוניברסיטה. עדיין לא ברור לה באיזה כיוון תבחר, אבל כבר עכשיו היא נמ־

ההורים

זהבה וזאב ברלינסקי לפני נישואיהם, בתחילת שנות החמישים. האב היה שחקן ידוע והאם היתה אחות, רחוקה מחוגי הבוהמה. „התרגלתי לחיים השונים," אמרה.

שכת לכתיבה אולי תהיה עיתונאית ואולי תעסוק בספרות, אולי במדע. יתכן גם שתשתלם בתחום מדעי כלשהו.

„מה שאני רוצה לעשות כאשר אהיה גדולה, זה קודם כל להיות עצמאית. לא להיות תלויה במישהו. רוצה לטייל בעולם וללמוד, ללמוד וללמוד," מספרת המלכה.

אנשי הבוהמה של תל־אביב עדיין זוכרים את הולדתה של המלכה. אביה זאב ואמה היפהפיה זהבה, שניהלה את מועדון־הלילה עומר כיאם ביפו, היו דמויות ידועות בחיי החברה התל־אביביים.

הוריה נפגשו לראשונה בתחילת שנות החמישים. „זה היה בכסית", מגלה זהבה לבית רבין. „הלכתי לתיאטרון הקאמרי לראות את ההצגה אהבתה של יובל־אור, שבה השתתף זאב בתפקיד מעניין. אחרי ההצגה הלכתי לכסית ו־חצקל, בעל הקפה, הכיר לי אותו."

זהבה עבדה אז כמנהלת מחלקה בבית־החולים צהלון. „הייתי אחות ורחוקה מחיי הבוהמה, עד אשר היכרתי את ברלינסקי," מגלה אם המלכה. „יצאנו יחד שנתיים עד שהתחתנו. ב־1964, אחרי 12 שנות נישואין, נולדה לנו שלי. כל הבוהמה שמחה איתנו, כי מרבית ידידינו ומכרינו ידעו שהייתי שישה חודשים בשמירת־הריון ולא יצאתי מפתח הבית. העובדים במועדון כיאם ערכו לנו אז מסיבה ענקית לרגל המאורע, שהשתתפו בה כל המי־ומי של הבוהמה. אך למרות שניקחלנו חיים אופייניים לזוג בוהמי, הרחקנו את שלי מכל זה. מעולם לא קמתי איתה לארוחת־בוקר, כי בכל לילה הייתי חוזרת הביתה בשעה מאוד מאוחרת. גם זאב היה חוזר מאוחר, בגלל ההצגות, כך שבשעות הבוקר הייגו שקועים בשינה עמוקה. בכל זאת הצלחנו בכל מה שעשינו, ושלי גדלה להיות כל־מה שקיווינו."

בבית מרוהט ומקושט בטוב־טעם, שאת קירותיו מכסים תמונות של ציירים נודעים, גולדה וגדלה שלי כבת יחידה להוריה. יש לה חדר משלה והיא אוהבת את הפרטיות שלה. „אנחנו מישפחה של אינדיווידואליסטים", מספרת זהבה. „כל אחד משלוש־תנו אוהב את הפינה שלו ואת השקט שלו."

התעודות שמביאה הצעירה היפהפיה הביתה גורמות נחת להורים ונוסכות בהם גאווה רבה. אף לא ציון אחד פחות מ„טוב מאוד", ומילות ההערכה של המורים מחמיאות ביותר. עתה, אחרי שזהבה חדלה לעבוד, מבלות האם ובתה זמן רב בקריאה. „אנחנו קוראות את אותם הספרים," מספרת שלי.

חייה מתנהלים בנחת. מילבד לימודי בית־הספר, היא עסוקה בכל תחביביה הרבים. „לפני שישה חודשים החלטתי להיות צימחונית, והחלטתי לאכול בשר ודגים," היא מספרת. „וטוב לי כך."

היא מעידה על עצמה שאינה עצלנית. „לכן אני מוצאת לעצמי עיסוק בכל רגע פנוי, ומעודי לא השתעממתי."

מאז שנבחרה למלכת־המים גילתה שלי כמה עובדות־חיים חדשות. „לא ידעתי שאנשים יכולים להיות כה צרי־עין ביחס להצלחות של אחרים." בשבועות האחרונים, אחרי טכס הבחירה, היא מרגישה ב־

נגד

דוגמנות — שלי, שהצטלמה באוברול אפור ושצייתה להוראות הצלם, קובעת ש„אני לא רוצה להיות דוגמנית. זהו עבודת־פרך." בשער נראית שלי בדגם של **ניבה**, מתוך מלתחה שלמה שהכין לה האופנאי גידעון אוברזון, מעצב הבית של **ניבה**.

יחס קריר מצד כמה חברים קרובים. וזה מפריע לה. „אני לא אוהבת לגלות שמקנאים בי, ואני לא אוהבת להתנצל על ההצלחות שלי," אומרת שלי. אך זהו, כנראה, חלק בלתי נפרד מן הצמיחה."

היא מצפה עתה לנסיעה ליוון, „אך לא בכיליון עיניים" היא כבר הספיקה לטייל בחוץ־לארץ, בעיקר באירופה, פעמים רבות.

את שרביט המלכה תעביר שלי בשנה הבאה לנערה בת־מזל אחרת. עד אז היא מתכוונת למלוך בשקט ובאלגנטיות. לא לעשות הרבה רעש, ולנצל הזדמנויות מוצלחות שתקרנה על דרכה.

„להיות ראשונה בכל דבר זה לא צורך חולני אצלי, אבל זה בהחלט כייף," אומרת מלכת־המים 1980.

הרזייה ובריאות במלון המלך שאול אשקלון

מעכשיו אין צורך לצאת לחו"ל לחופשת הרזייה ובריאות. מרכז להרזייה, במתכונת בינלאומית, נפתח כמחלקה מיוחדת במלון המלך שאול, עם מומחית דיאטטיקנית מארה"ב, עם השגחה רפואית וטיפול אינדבידואלי, בהנהלת אלי ושמחה.

מרכז הרזייה זה פועל בצד האירוח הרגיל של המלון לכל המשפחה. 110 חדרים ממוזגים, טלפון ורדיו בכל חדר, בריכת שחייה אולמפית, סאונה, מועדון לילה.

גננת ומדריך יעסיקו את ילדיכם בעוד אתם נהנים מנופש אמיתי.

מסג'יסט רפואי מומחה בין-לאומי

מחיר מבצע מיוחד: 1550 ל"י (כולל מע"מ)
פנסיון מלא לאיש בחדר זוגי. הנחה לילדים.

מיבצע HSH סוכות

הזמנות במלון: טל. 9-8-7-6-5-34124 (051)

ובסניפי שרותי נופש

ת"א: (פתוח רצוף 0900-1900)
בלילה - נזכירה אלקטרונית, גורדון 28, טל. 222042
אבן גבירול 140 טל. 450359 (פתוח רצוף 0900-1900)
חולון: סוקולוב 86 טל. 892305
ירושלים: המלך ג'ורג' 23 טל. 228258
רמת־גן: ביאליק 56 טל. 731773
ראשל"צ: רוטשילד 37 טל. 997965
רמלה: שד' הרצל 72 טל. 054/25294

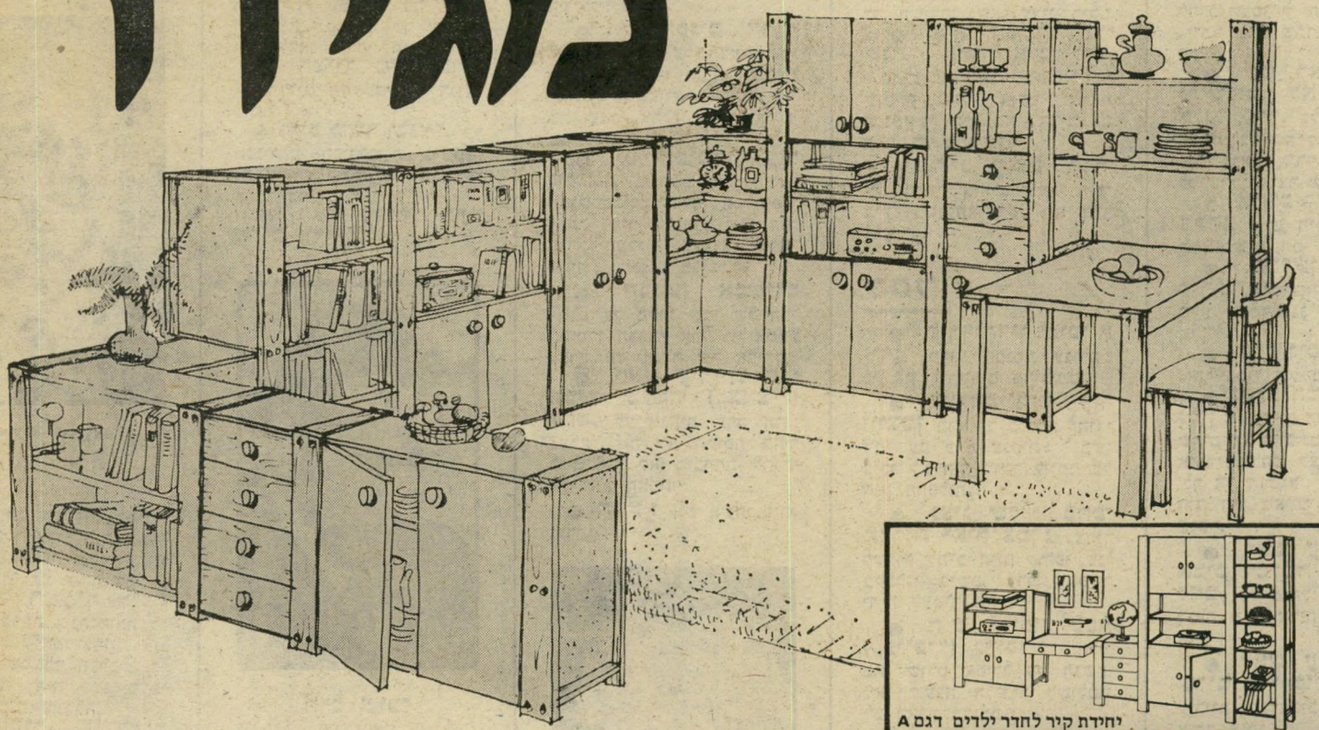
מועדון 5 לתרבות חדשה
רח' הס 5, תל־אביב
טל' 297263

ביום שלישי 9.9.80
ראיון החודש עם
פליציה לנגר
עורכת הדין

המועדון פתוח בימי שלישי משעה 8.30 בערב. התוכניות מתחילות בשעה 9.00 בערב.

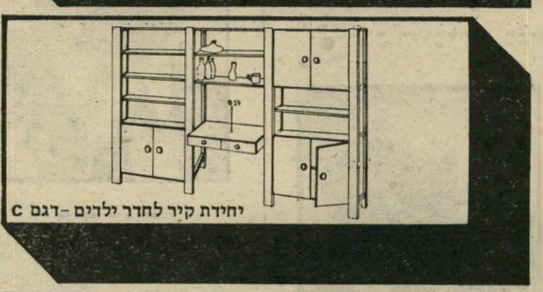
בית ספר לקוסמטיקה
„ליזיקה"
מודיעה!
החלה ההרשמה לקורס בוקר לקוסמטיקה
אוקטובר 1980
הקורס יתנהל פעמיים בשבוע בימי א' וד'
בין השעות 11—9 לפנה"צ
למסיימות תועלת דיפלומה רשמית של בי"ס
INTERNATIONAL PARIS
מספר המשתתפות מוגבל ביותר
ליזיקה רח' דיזנגוף 177 ת"א. טל. 237457.

מהיום הגידו-
"מגידו"

יחידת קיר לחדר ילדים דגם A

יחידת קיר לחדר ילדים דגם B

יחידת קיר לחדר ילדים -דגם C

יחידת קיר לחדר ילדים - דגם D

זהו זה!
עכשיו כשתרצו רהיטים לחדר הילדים הכנסו ל"כל-גיל" והגידו "מגידו".

המוכר יציג בפניכם מערכת רהיטים מודולרית שהיא ממש יצירת מופת של נגריית גבעת ברנר, באיכות המעולה בעיצוב המרהיב בגימורים המושלמים ומה בעצם לא.
אז בקיצור, הגידו "מגידו" ותחסכו לכם הרבה זמן של ריצות בין חנויות בדיקות מוצרים וכו'.

כל גיל

מרכז תצוגה ומכירה: תל אביב, דיזנגוף 201
חיפה: כל גיל, הרצל 32
ירושלים: ויסמן, תלפיות, דרך בית לחם 118

הפסוקים של תש"ם: מה הם אמרו

תשרי

● **שר־הביטחון עזר ויצמן**, לשגריר ישראל ב־וושינגטון אפריים (״אפי״) עב־רון: ״תפסיק להיות שמוק.״

● **ח"כ המפד"ל יהודה בן־מאיר**, על הארוחות ב־מינוון הכנסת: ״איך אפשר לאכול אוכל כזה, שברור ל־גמרי שהוא כשר ללא כל חשד?״

● **שר־הבינוי דויד ליו**, על עצמו: ״כל בוקר

ח"כ בן־מאיר
כשרות חשודה

אני עולה על השולחן במיש־רדי, ומתהלך עליו אנה ואנה. תשאלו למה? זה מפני שאני צריך לעבור על החומר.״

● **ח"כ המערך מיכה חריש**, בברכת שנה־טובה ל־ח"כ שמואל פלאטו־שרון: ״אני מאחל לך שמצבך הכלכלי ב־שנה הבאה יהיה כמו מצבי הכלכלי בשנה שעברה.״

● **מזכיר הממשלה אריה נאור**: ״זה לא עם שכדאי להיטיב עימו.״

● **השחקנית גילה אל־מגור**: ״מה ההבדל בין בית־משוגעים לבין מדינת־ישראל? בבית־משוגעים לפחות ההנ־הלה שפויה.״

● **שר־הדתות אהרון אבו־חצירא**, בעיקבות איו־מו של שר־החקלאות אריק שרון להפשיט את הפרופסור ידין: ״צריך להפשיט את ידין כדי לראות שהוא שמוק?״

● **יושב־ראש מיפלגת העבודה ח"כ שימעון פרס**, על ח"כ יצחק רבין: ״האיש הזה לא יודע להסתדר עם אישתו בבית, אז הוא חושב שהוא יוכל להסתדר כראש־ממשלה?״

● **היועץ המישפטי לממשלה, הפרופסור יצ־חק זמיר**: ״אני עוד מעט ארגיש עצמי כיועץ המישפטי של ממשלת מצריים.״

● **הנ"ל**: ״יועצים מיש־פטיים הם אך ורק טכנאים.״

● **שר־הבינוי עזר ויצמן**, אחרי פגישה נרגזת עם מזכ"ל ההסתדרות ירוחם משל: ״בפעם הבאה ידבר משל עם מרדכי ציפורי. הם מתאימים זה לזה.״

● **ח"כ זלמן שובל**: ״יצחק מודעי יהיה שר־ה־אוצר. מי שמקבל עליו את התפקיד חייב להיות פסיכו־פת.״

● **רענן בן־יהודה**, עוזרו של ראש עיריית תל־אביב שלמה (״צ׳צ׳״) להט: ״בתקופת ממשלת המערך היו רק עשרה ימים נוראים.״

● **עורך־הדין אהרון פאפו**, ״האיש המצחיק״ של הוועד המנהל של רשות־השי־דור: ״אני מתכוון להיות ב־עתיד או שר־המישפטים או שר־המישטרה.״

● **רעיית הנשיא ה־מצרי ג׳יהאן אל־סאדאת**: ״במצריים אין עבריינות.״

● **שר־האוצר יגאל הורביץ**, אל סגן שר־הבי־טחון מרדכי (״מוטקה״) ציפו־רי: ״אם לא תתנהג יפה אני אספר לכולם שאתה עובד עם עזר וייצמן.״

● **הפרופסור ואיש ה־תנ"ך חיים גבריהו**, על מצב בריאותו של ראש־הממשלה: ״בגין מרבה לקרוא האותיות הקטנות, כך שראיי־תו בוודאי חזרה לתיקנה.״

● **הצייר משה גת**: הציירים הם עם של דגנר־טים.״

● **ח"כ משה שמיר**, על תפניותיו הפוליטיות הרבות: ״המציאות השתנתה, אני נש־ארתי במקומי.״

● **ראש עיריית ירו־שלים טדי קולק**, אחרי ש־

ח"כ שובל
פסיכופאט

חיבק את ראש הכנסיה היוו־נית־אורתודוכסית בירושלים, הפאטריארך בזיליוס: ״אני מבכר לחבק את היוונים ה־אורתודוכסים מאשר את האור־תודוכסים היהודים, המאשימים אותי בהתיוונות.״

● **הזמר יזהאר**, רעייתו של שר־התחבורה חיים לנדאו: ״הביצים במצריים נורא קט־נות.״

● **שר־הדתות אהרון אבו־חצירא**, על שר־האוצר שימחה ארליך: ״הוא חושב בפולנית.״

● **המראיין יעקב אג־מון**: ״שימחה ארליך הוא המפא״יניק האמיתי האחרון שנשאר במדינה.״

● **מוזה כהן**, מפקדו ל־שעבר של המישמר האזרחי: ״אני קניתי מכונית מיד שניה משימעון פרס, והיא באמת התקלקלה.״

חשון

● **ח"כ ש"י מרדכי וירשובסקי**, בפנותו למיועד לתפקיד שר־האוצר יגאל הור־ביץ: ״יגאל, מתי כבר תהיה שר־אוצר ונתחיל ללקק גלי־דה מהמחלבות שלך, במקום ללקק את החרא שאנחנו מל־קקים עכשיו?״

● **השופט משה טרגם** לעד שדיבר בלחש: ״דבר כאילו אתה זמר.״

● **השופט מנחם איזק**, לנאשם, אחרי ששלח אותו לכלא: ״אתה חושב שאני רשע?״

● **שר־הדתות אהרון אבו־חצירא**, אחרי שנודע לו ששר־החקלאות אריק שרון מאיים להתפטר אם יורידו את מתנחלי אילון־מורה: ״עד עכשיו הייתי בעד אילון־מו־רה, עכשיו יש לי סיבה טובה לרצות שיורידו אותה.״

● **ח"כ המערך הרב מנחם הכהן**: ״המדינה אף פעם לא היתה במצב כל כך טוב — יותר רע פשוט לא יכול להיות.״

● **ח"כ ש"י אמנון רובינשטיין**, אחרי ששמע כי ממשלת בגין נקראת גם ממשלת הגמדים: ״אז איפה השילגיה?״

● **שר־הפנים הד"ר יוסף בורג**, על הצעת שר־החינוך זבולון המר, שבורג ימונה שר־החוץ: ״אתה רו־צה שאני אהיה שר־החוץ או שר החוצה?״

● **שר־הביטחון עזר ויצמן**, כשפגש את היועץ המישפטי לממשלה, הפרופסור יצחק זמיר, בשבוע שבו הפ־סידה המדינה בבג"צ אילון־מורה: ״שלום בג"צי.״

● **הבישן אבשלום קור**, על מקור שמו של הכ־דורסלן הכושי ארל ויליאמס: ״ארל זה קיצור של ארליך.״

● **ראש עיריית תל־אביב שלמה (״צ׳צ׳״) להט**, לעיתונאית עדה הוז: ״עכשיו זה לא תקופת בחי־רות, את לא מוכרחה להגיד עלי את האמת.״

● **הנ"ל**: גם אשתי זיה נגדי.״

מפיק אגמון
חופש דיבור

● **זיוה יחם**, אשתו של ראש עיריית תל־אביב: ״אני אשה איומה וחסרת אחריות.״

● **נירה לונדון**, אשתו של ירון לונדון: ״בעלי עושה בדיוק את מה שאני והחברות שלי עושות על כוס קפה, אבל הוא מקבל בשביל זה כסף.״

● **ח"כ המפד"ל שרה שטרן־קטן**: ״מה באים ב־טענות אל צרכני הסמים בא־רץ? הרי ראש־הממשלה מג־חם בגין הוא צרכן הסמים קגדול ביותר במדינה.״

● **הבישן אבשלום קור**: ״הממשלה היא ממש־לה מסוגננת. לא מהשורש סיג־נון אלא מהשורש סגנים.״

● **הקבלן אריה פיקל**, אחרי שהוגש נגדו כתב־אי־שום על חריגות בניה בדיזנ־גוף סנטר: ״זה שום דבר, מחר אני הולך לראש העיר לבטל את זה.״

● **נשיא התאחדות ה־תעשיינים אברהם (״בו־מה״) שביט**, לראש־הממש־לה מנחם בגין: ״עוד מעט תצטרך למכור את הכותל כדי לרכוש גרעיני חיטה.״

● **אלוף (מיל׳) יהו־שפט (״פטי״) הרכבי**: ״אנחנו הופכים מארץ בחירה לארץ בחילה.״

● **ח"כ משה שמיר**, בקריאה לעבר שולחן הממש־לה: ״בחייכם השאירו אותנו בחיים.״

● **ח"כ מרדכי ויר־שובסקי**, בהתייחסו לחוק שלפיו מונה שימחה ארליך לסגן שני לראש־הממשלה: ״חוק יסוד הבושה.״

● **ח"כ המערך משה שחל**: ״גם כשכל השרים יושבים סביב שולחן הממש־לה, השולחן נשאר עדיין ריק.״

● **ח"כ המערך שוי שנה ארכיי־אלמוזלינו**, ברגע ששר־הבריאות אליעזר שוסטק נכנס לאולם מליאת הכנסת: ״הוא בא להציל את הממשלה מהפלוץ.״

● **ח"כ עמוס הדר**, על מינוי אחיו, יגאל הור־ביץ, כשר־האוצר: ״זה דבר זמני.״

כסלו

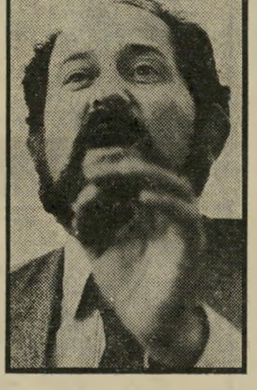
● **עורך־הדין שימחה זיו**: ״מדוע הכנסת עגולה? כי אין קירקסים מרובעים.״

● **שר־הבינוי עזר ויצמן** בראותו בכנסת יהודי דתי עם כרס ענקית: ״בש־בילו לא היה צריך לוותר על חוק ההפלות.״

● **נצג שב"כ בהס־תדרות יאיר צבן**: ״צריך לשלוח לח"כ חיים קורפו שני בקבוקי בושם, כדי שאפשר יהיה לעמוד לידו.״

● **ח"כ היכוד פסח (״פיסי״) גרופר**: ״הלי־כוד שולט אפילו על הגשם. מאז שעלה הליכוד לשילטון יש בארץ בצורת.״

● **ח"כ מרדכי ויר־שובסקי**, על הכאתם בידי אברכים של גבר ואשה שתינו אהבים במכונית: ״מי שרוצה לעשות אהבה בירושלים, ש־

ח"כ הכהן
יותר רע

יוריד את החזיה וילבש שח־פ"ץ.״

● **יושב־ראש הכנסת יצחק שמיר**, לח"כ חד"ש צ׳ארלי ביטון: ״אני מסכים איתך, אבל אתה צריך להיות ילד טוב ולהפסיק לעשות לי קונצים.״

● **השופט בנימין כהן**, אחרי שזיכה נאשם בפריצה: ״אני מזכה אותך, אבל אל תעשה זאת שנית.״

● **שר־האנרגיה יצחק מודעי**: ״בדרך־כלל הפיר־סום בעיתונות אינו תואם את המציאות.״

● **ח"כ מרדכי אלגר בדי** על הפרופסור ייגאל ידין: ״למרות שהבניין בוער, הוא ממשיך בעקביות לשפץ את החלונות שבבניין.״

● **סגנית יושב־ראש הכנס חייקה גרוסמן**, על ח"כ אהוד אולמרט: ״יש־גם כמה חברי־כנסת שברגע שהם נכנסים לאולם המליאה, אני יודעת שתהיה מהומה.״

● **משה מנדיבאום**, מי שהיה מנכ"ל מישרד־המיסחר־והתעשיה: ״העלו את מחיר החלב כי העלו קודם את מחיר המים.״

● **ח"כ גאולה כהן**, לח"כ המפד"ל יהודה בן־מאיר: ״יותר טוב שתוריד את הכי־פה.״

● **סגן ראש עיריית ירושלים, האיוף (מיל׳) אלעד פלד**, על המכונית ה־חדשה שרכשה למענו העיריה: ״גם יגאל הורביץ לא נכנס למישרד־האוצר על קורקינט.״

● **החי"כ דשעבר דויד הכהן**, איש חיפה: ״כל ה־תל־אביבים הם זיפתים.״

● **הבישן אבשלום קור**: ״על יגאל הורביץ נא־מר: 'חוסך בנו — שונא שב־טו'.״

● **ח"כ גוסטב בדיאן**: ״אני הסגן של בגין.״

● **נשיא המדינה יצחק נבון**: ״בימים האחרונים, כש־שרים רבים בינם לבין עצמם, אומרים להם לצורך הפחדה: 'לך אל הנשיא'. כשאני הייתי ילד היו מאיימים לקרוא ל־שוטר.״

● **ראש עיריית תל־אביב שלמה (״צ׳צ׳״) להט**, על מנהל מחלקת־התב־רואה שלו, אריה קרמר: ״מר זבל.״

● **ראש עיריית ירו־שלים טדי קולק**, על ראש עיריית תל־אביב: ״אני לא אוהב אותו.״

● **מאיר לואים**, רעיית שגריר ארצות־הברית, סמואל לואיס, לאריק שרון בעת שזה היה עסוק בזלילה: ״האוכל כנראה מצויין אם אתה אוהב אותו כמו ההתנחלויות.״

● **הפרופסור ישעיהו ליבוביץ**, לסטודנט שהפריע בזמן הרצאתו: ״אתה סמר־טוט צבוע ומרופט.״

● **שר־החקלאות אריק שרון**: העיתונות הישראלית שונאת אותי. עשיתי מחקר, וגיליתי שעלי כותבים גרוע יותר מאשר כתבו על אדולף אייכמן.״

● **ח"כ היכברים פסח**

ח"כ שטרן־קטן
בגין מסומם

(״פייסי״) גרופר: ״בשע־תו צחקו ממני שהצעתי למ־נות לכנסת פסיכיאטר. עכ־שיו כולם מבינים שפסיכיאטר אחד לא יספיק.״

זה לזה וזה על זה בשנה שחלפה

טבת

● **ח"כ מרדכי וירשובסקי,** אחרי שצייר על גיליון נייר את הסיפרה אפס: „זו הדמות של ח"כ אסף יגורי."

● **שר־הדתות אהרון אבו־חצירא,** אחרי מינויו

ח"כ גרופר
ליכוד ובצורת

של יגאל הורביץ כשר־האוצר: „הורביץ הוא כמו קפה. אם הוא יצליח זה יהיה נס, אם הוא יכשל זה יהיה בוץ."

● **ח"כ יהודה בן מאיר,** על שר־הדתות אהרון אבו־חצירא: „אהרון חצי לירה."

● **שר־הדתות אהרון אבו־חצירא,** אחרי שנכנסה חתולה למישכן־הכנסת: „היא בעלת השכל היחידה שהסתובבה פה בשנתיים האחרונות."

● **ראש עיריית ירושלים טדי קולק,** על חתולה אחרת שהסתובבה בלישכתו: „היא היתה היחידה ש־נכנסה הנה, ולא ביקשה שום דבר."

● **ח"כ אהוד אולמרט:** „אני ח"כ רב־פשע."

● **הרמטכ"ל רב־אלוף רפאל („רפול") איתן:** „מחנה זה לא אוזן, מנקים אותו כל יום."

● **התובעת דרורה פילפל:** „הפכנו לארץ אונסת תיירותית."

● **ח"כ אסף יגורי** לח"כ מרדכי וירשובסקי: „אשתי דבורקה אומרת שאתה שמוק."

● **ראש־הממשלה מנחם בגין,** במיזנון הכנסת, ל־ח"כ שרה שטרן־קטן: „גבירתי הסבתית, אני צריך לציין שהאוכל שלך מעולה."

● **ח"כ פסח („פייסי") גרופר,** לשאלה מדוע אין הוא לן בירושלים בבית־מלון אלא בבית חמותו: „שם אני יכול להסתובב עם מכנסיים קצרים."

● **ח"כ גד יעקובי,** כשנשאל מה הוא מאחל ל־עצמו: „שאהיה יותר צלול."

● **נשיא־המדינה יצחק נבון,** בהעירו לראש עיריית־ירושלים טדי קולק, שהפריע לו בנאומו: „מה קורה כאן? אני אעמוד ואתה תנאם?"

● **ראש־הממשלה מנחם בגין,** אחרי שהוגש לו במצריים פול: „מה זה? למה הבאתם לי זיתים?"

שבט

● **ח"כ אברהם מזמר,** מהמפד"ל, על חבר סיעתו ח"כ יהודה בן־מאיר: „כל מה שבן־מאיר אומר זה לא נכון."

● **יושב־ראש הכנסת יצחק כרמן:** „בהעולם הזה היה כתוב שאני רודף שמלות. היום כל הבחורות הולכות במיכנסיים, אז אני מתוסכל."

● **כתב הארץ בבית־המישפט רוני רימון,** על בית־המישפט: „אף פעם לא ראיתי מקום שמסתובבים בו כל־כך הרבה חפים מפשע."

● **יו"ר מיפלגת־העבודה ח"כ שימעון פרס:** „אני מוכן להבטיח לכל הנשים שאני לא רודף מגפיים."

● **ד"ר שרה אלספקי טור,** על הצהרתו של יגאל הורביץ כי צריך לחתוך בבשר החי: „זוהי סיסמה לקניבליזם."

● **ח"כ חיים כהן:** „עם כל הדיבור האיטי שלי

שגריר זואיס
אוכל והתנחלויות

אני עוד לא אחרתי לשום מקום."

● **סגן ראש־הממשלה שמחה ארליך:** „כשאני אכתוב את הזיכרונות שלי הם לא יהיו כמו יומני משה שרת. אני אכתוב את האמת."

● **מפכ"ל המישטרה רב־ניצב הרצל שפיר:** „כל מה שאני רוצה מקציני המישטרה הוא שהם יקפידו על־כך שהמכוניות שלהם יהיו נקיות."

● **מנהל בית־חולים שערי צדק הד"ר דויד מאיר,** אחרי שחבר מועצת ירושלים, יהושע מצא, הרגיז אותו: „אם תתנהג יפה ניתן לך מיטה על־יד החלון."

● **ח"כ שמואל פלאטו־שרון,** ביום הולדתו ה־50: „זה בכלל לא כבוד גדול להיות בן 50."

● **שר־הבינוי דויד לוי,** לשר־האוצר יגאל הורביץ: „אם לא תתייחס אלי יפה אני אלך לטאבו, ואעביר על שימך את כל הבדיחות שסיפרו בעבר עלי."

● **המשורר דויד אבידן:** „אנחנו לא פרה הולנדית, ולא ניתן לשר החלבן שיחלוב אותנו."

● **ח"כ דויד נקש:** „עזר וייצמן זה אחד שיורה גם מהפה וגם מהמותן."

● **מזכיר הממשלה אריה נאור:** „אני אוהב לשבת בקפה אקסודוס בתל־אביב כי יש פה הרבה חתיכות."

● **חבר מועצת עיריית תל־אביב חיים ליפקין,** לחבר מועצת עיריית תל־אביב אריה קרמר: „אתה אדם עלוב נפש."

● **ח"כ המערך מנחם הכהן,** על אריק שרון: „הסיגנון הוא החווה."

● **ח"כ אבא אבן,** בעיקבות מינויו של יצחק שמיר כשר־החוץ: „עוד מעט יוכל יושב־ראש־הכנסת לנהל את מישרד־החוץ בהפסקות התה שלו."

● **דובר סיעת המערך בכנסת גדעון לוי:** „ח"כ אסתר הרליץ היא סכנה לדמוקרטיה."

● **סגן מפקד המחוז הדרומי של המישטרה יהושע כספי,** בעת דיון על מיקרי אונס: „לדעת מומחי המישטרה, משתמשים כנראה כל הפושעים במיקרי האונס באותו מכשיר לביצוע פישעם."

אדר

● **מנכ"ל מישרד ראש־הממשלה מתתיהו („מתי") שמואלביץ:** „איש ציבור משול לקוף."

● **ח"כ מרדכי וירשובסקי:** „אני מכיר גברים שהולכים למיטה עם מצלמה משום שעם אגפא זה מצליח."

● **ח"כ פסח („פייסי") גרופר:** „אחרי מה שאריק שרון עשה לחקלאות כבר לא צריך שר חקלאות במדינה."

● **שר־הפנים הד"ר יוסף בורג,** על הוויכוח בין משה דיין לבין חסן אל־תוהמי:

רמטכ"ל איתן
לנקות את האוזן

„זה ויכוח בין אבו־ג'ילדה לבין אבו חסאן."

● **ח"כ חיים כהן:** „מנחם בגין מכהן עתה כשלוש קדנציות. האחת הראשונה, השנייה האחרונה והשלישית המיותרת."

● **דובר עיריית תל־אביב עמיקם שפירא,** על ראש מחלקת־התברואה אריה קרמר, בעיקבות מיבצע חיסול הכלבים בעיר: „לורד האו האו."

● **הפרופסור יובל נאמן,** בהסבירו מדוע הוא חבר בתנועה הקיצונית התחיה: „גם על וויינסטון צ'רצ'יל ועל שארל דה־גול אמרו שהם מטורפים, ובסוף הסתבר שהם צדיקו."

● **שר־החינוך ישעיהו אהרון ידלין,** על בן־דודו אשר ידלין, עם צאתו של ידלין מהכלא: „אני לא בטוח שאני אפגש איתו אי פעם."

● **שר־הביטחון עזר וייצמן,** על שר־האוצר יגאל הורביץ: „למה הוא אומר כל הזמן אה, אה? הוא חושב שהוא סאדאת?"

● **ח"כ אורה נמיר:** „צריך להטיל על ח"כ יבואן הלגו, חיים קאופמן, להקים התנחלויות. ככה אפשר יהיה לפרק אותן בקלות."

● **שר־האנרגיה גדעון פוג,** בעיקבות ההצעה לפתוח את הכספות: „אצלי בכספת יש רק את הכתובה של אשתי."

● **הממונה על תעסוקת נשים במישרד־הרווחה זוהר קרתי:** „מדינת־ישראל מהווה אירגון עויין לנשים."

● **שר־הדתות אהרון אבו־חצירא:** „בקרוב ינקוב פיקו שטר בן אלף שקלים עם תמונה של אולסי פרי. זה יהיה בשביל ההון השחור."

● **שר־הבריאות אליעזר שמטק,** אחרי ששמע טענות על אבטלה בקרב הרופאים: „מה אתם רוצים שאני אדאג שיהיו חולים בארץ, כדי שלא תהיה אבטלה לרופאים?"

● **יושב־ראש הכנסת יצחק כרמן:** „אני צריך את התפקיד רק בשביל ההיסטוריה, כדי שיגידו שהייתי יושב־ראש־הכנסת. לכן לא חשוב לי כמה זמן אכהן בתפקיד."

● **שר־החוץ לשעבר משה דיין,** אחרי שזכה למחיאות כפיים כשהופיע במישחק כדורסל של מכבי תל־אביב: „אם הם היו שומעים שאני חוזר לממשלה, הם היו צועקים לי בוז."

● **האיש החזק כמפ"ד רפאל בן־נתן:** „אין צורך להפיל את הממשלה — היא מתפוררת מעצמה."

● **ח"כ פסח („פייסי") גרופר:** „אריק שרון לא מפחיד אותי. מה, הוא יוציא עלי חווה?"

ניסן

● **שר־הדתות אהרון אבו־חצירא:** „הממשלה תיפול רק כשיבוא שר־האוצר

משורר אבידן
פרה הולנדית

יגאל הורביץ אל שר־הפנים יוסף בורג, ויגיד לו שהמצב כל־כך רע עד שצריך להדפיס כסף גם בשבת."

● **ח"כ אברהם מזמר:** „מתוך מיליון וחצי עולי אלטלנה נשארו רק חמישים."

● **הנ"ל** על המשלה: „זו ממשלה טיטואנית — כמו יוסיפ ברוז טיטו: שום דבר לא עובד אצלה, אך היא מסרבת למות."

● **איש הטלוויזיה מרדכי („מוטי") קירשנבאום:** „הממשלה הזו תגמור את הקדנציה שלה, אבל המדינה לא."

● **ח"כ מרדכי וירשובסקי:** „אני לא מאמין לאף רב בישראל חוץ מלרב־בריח"

● **נשיא־המדינה יצחק נבון,** לפרופסור יובל נאמן: „אם יחליטו להגלות אותך, יגלו אותך לבתים שפונו בחברון."

● **ראש אגף התקציבים במישרד־הבריאות שרגא הבר:** „לא צריך למשמיץ רופאים בישראל. מספיק לומר עליהם את האמת."

● **ח"כ אברהם וירשובסקי,** בעקבות הידיעות על גל השביתות באיטליה: „מה, הליכוד השתלט גם על רומא?"

● **ח"כ פסח („פייסי") גרופר:** „אני לא מתרומם, אני רק עלין."

● **ח"כ לשעבר שמואל רכטמן,** לחבריו בכלא מעשיהו: „אתם ראויים להיות חברי־כנסת."

● **השחקנית זהריה חריפאי,** על ההצגה כל ילד טוב ראוי לקצת חסד, בה היא משתתפת: „אם לא הייתי מוכרחה לעבוד, לא הייתי הולכת לראות את ההצגה הזו."

● **ח"כ מרדכי וירשובסקי,** בוויכוח על חוק הרבנות: „הוא מפלה בין ספרדים ליהודים."

● **ח"כ אפתר הרליץ:** „אני לא רוצה להיות רב ראשי."

● **שר־המישפטים שמואל תמיר:** „אני מצפצף על חברי־הכנסת."

● **שר־הביטחון עזר וייצמן,** על המועמד לרשת אותו, הפרופסור משה („משה") ארנס: „מיקי מאוס."

● **ח"כ אהוד אולמרט:** „אני לא כל־כך מומחה באמצעי רצח."

● **שר־המישפטים שמואל תמיר,** על שר־האוצר יגאל הורביץ: „הוא הצליח להפוך את הלירה להליך הוקי."

● **ח"כ אמנון רובינשטיין:** „שימחה ארליך הוא סגן ראש־הממשלה מיספר אחד, כי במה שנוגע לידין מתחילים לספור מאפס."

● **ח"כ מרדכי וירשובסקי** על מיפלגתו לשעבר ד"ש: „זה טוטאל לוס. מה שנשאר ממנה זה רק חברת־הביטוח אליהו, ווישר קטן אחד ששמו יגאל ידין, שכל פעם שיורקים עליו הוא נע מכנית."

● **הנ"ל** על הליכוד והמערך: „שתי תנועות מחאה.

ח"כ נמיר
לפרק לגו

האחת מוחה נגד האו"ם, והשנייה נגד הליכוד."

● **שגריר מצרים בישראל סעד מורתדא:** „תמיד חשבתי עצמי לבן־אדם."

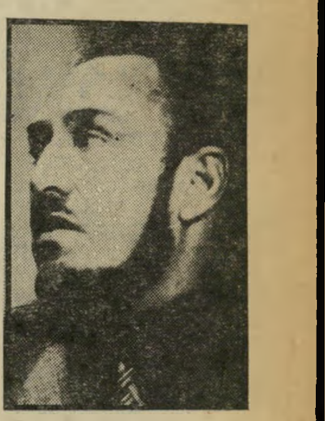
הפסוקים של תש"ם: מה הם אמרו

אייר

● **האסיר המשתחרר אשר ידיון,** כשנשאל מה היה רוצה לעשות עם שחרורו: „הייתי רוצה להיות מנהל בית־חולים קטן, אבל לא יתנו לי.“

● **שר־האנרגיה יצחק מודעי:** „אני לא נשוי ל־מלכת יופי.“

● **ח"כ מרדכי ויר־שובסקי:** „את מגילת־העצ־

ח"כ מזמד
להחזיר כסף

מאות החלו להפר כבר בו׳ באייר.“

● **הנ"ל:** „מי אמר ש־חרות לא מתקדמת? את המע־רך לקח להוריד 29 שנה, ואת חרות רק שלוש שנים.“

● **מזכת־היופי אינגה שושן** „כפר סבא זה בארץ?“

● **שר־הביטחון עזר ויצמן,** כשנשאל מדוע אינו מתנשק עם מרים בורג, אשתו של שר־הפנים הד"ר יוסף בורג: „מה אני בעונש?“

● **המפיק יעקב אגמון,** כששנאל מדוע הוא מפיק ערב פנטומימה: „ראיתי שבמדינה הזאת אין חופש דיבור.“

● **סגן ראש־הממשלה הפרופסור ייגאל ידין:** „אני טפיוס רגשן. אני מת־רגש בהצגות.“

● **ח"כ יחזקאל פדו־מין,** על חבר מיפלגתו, יושב ראש הנהלת הסוכנות־היהו־דית אריה דולצ׳ין: „הוא ירד מהארץ. כל הזמן הוא בנסיעות.“

● **ח"כ שימעון פרס,** לדובר ראש־הממשלה לשעבר, שלמה („נקדי") נקדימון, אח־רי שזה התפטר מתפקידו: „ברוך שובך לציוויליזציה.“

סיון

● **ח"כ אברהם מזמד,** על שכר השרים: „בדרך־כלל צריך לשלם לפי תפו־קה, אבל אם נשלם לשרים על־פי כלל זה, הם עוד יצ־טרכו להחזיר כסף.“

● **ח"כ זיידן עטשי,** לח"כ עקיבא נוף: „כל ה־דרך שלך היא דרך של צבי־עות.“

● **הפסיכיאטר המחוזי בירושלים הד"ר קארלום ברייטר:** „אם היו מביאים לי את מדינת־ישראל לטיפול, הייתי מאשפז אותה.“

● **ח"כ פסח („פיסי") גרופר:** אריק שרון מביא נזק לחקלאות בדיוק כמו בצורת.“

● **ח"כ תמר אשל,** על הדיאטה שלה: „עוד מעט אני אהיה חתיכה כזו, שיצ־טרכו לקבוע איתי שבוע מ־ראש.“

● **סגן שר־הביטחון מרדכי („מוטקה") צי־פורי:** „המוסיקה המודרנית מביאה לצה"ל פוטנציאל גדול של נפגעי שמיעה.“

● **שר־האוצר יגאל הורביץ:** „צה"ל זה לא צבא שיש לו מדינה. אנחנו מדינה שיש לה צבא.“

● **הצייר יגאל תומרי קין,** על מילחמת רבין־פרס: „מילחמת האוטיסט באופור־טוניסט.“

● **ראש־עיריית ירו־שלים טדי קולק:** „מאז תחילת ההתיישבות הציונית, כמות האבנים שזרקו היהו־דים זה על זה אינה מגיעה לכמות האבנים שזורקים בש־בת אחת בכביש רמות.“

● **מנהל תיאטרון ירו־שלים אביטל מוסינזון,**

ח"כ וירשובסקי
ידין ווישר

אחרי שפוטר: „אני רוצה להיות נהג משאית.“

● **ראש מועצת־יבנה, איש חרות אלי שיטרית:** „כל זמן שיגאל ידין יעמוד בראש פרוייקט פיתוח השכו־נות, זה יהיה כישלון.“

● **העיתונאי המיצרי אנס מנצור,** על הפסקת שיחות האוטונומיה: „אילו היה מנחם בגין בחיים, סא־דאת לא היה עושה את זה.“

● **הסופר עמוס עוז,** לסופר הצעיר חיים באר, ש־שלח לו עותק מסיפרו הרא־שון: „קראתי את סיפרך כימעט בעיניים עצומות.“

● **ראש־הממשלה לשע־בר יצחק רבין:** „מי ש־אומר שיש קואליציה בלי גר־עיציה אומר שטויות.“

● **ח"כ אברהם מזמד,** על ראש־הממשלה מנחם בגין: „קאליגולה.“

● **ח"כ הרב מנחם הכהן,** לח"כ סיעתו אסתר הר־ליץ: „נמאס עלי הטרור ש־את מטילה עלינו. אם לא שומעים לך החברים זה ב־צדק, כי מה שאת אומרת זה שטויות.“

● **שר־הדתות אהרון אבו־חצירא,** על שר־האנר־גיה יצחק מודעי, בעת הפ־סקת החשמל הגדולה: „אילו אפשר היה להפיץ אנרגיה מ־סימטה היינו כבר מדינה עשירה.“

● **מנכ"ל רשות־השי־דור יוסף („טומי") לפיד,** למנהל הרדיו גדעון לב־ארי, אחרי שידור רדיו שנשמע ל־לפיד שמאלני מדי: „בוקר טוב מוחמד.“

● **עיתונאי דבר נחום ברנע,** על שני כתבי המיפ־לגות המקורבים לראש־הממ־שלה, יוסף חריף ושלמה נק־דימון: „שלוסף חרדימון.“

● **הנ"ל:** „אני לא יודע מתי להיות מודאג יותר. בכל ימות השבוע, כשרק מרדכי ציפורי יושב במישרד־הבית־חון, או ביום חמישי כשמנחם בגין בא לעזור לו.“

תמוז

● **ח"כ אבן אבן,** כששמע על הצעה לסדר היום בכנסת הדנה בבריאות הנפש: „מה, עוד פעם הצעת אי־אמון בממשלה?“

● **איש הטלוויזיה מר־דכי („מוטי") קורשנ־באום:** „כשראש־הממשלה מנחם בגין אומר שהממשלה מכהנת לפי החוק, הוא מת־כוון לחוק־ההפלות, שלפיו אסור להפיל אותה מטעמים סוציאליים.“

● **הנ"ל:** אילו בגין היה רואה את הטנקים של אריק שרון מול מישרד ראש־הממ־שלה הוא לא היה נבהל. הוא היה חושב שזה מיצעד.“

● **ח"כ שולמית אלו־ני:** „אני רוצה להיות מה שהייתי כאשר רציתי להיות מה שאני עכשיו.“

● **ההיסטוריון ד"ר דויד תמר:** „דירה זה לא פרופסור. דירה עולה בערכה.“

● **סגן ראש־הממשלה שימחה ארליך:** „לממשלה יש כל הזמן מחלות, והיא כל הזמן עסוקה בטיפול בהן.“

עיתונאי ברנע
שלוסף חרדימון

● **המפיק יעקב אגמון:** „באמת כל העולם במה. אבל איזה מין ליהוק זה?“

● **ח"כ אורה נמיר,** על ח"כ מאיר עמית: „אני רוצה לראות אותו מרחוק.“

● **החרזן דידי מנוסי:** „אם אינך יכול לגמור את ה־חודש, אל תתחיל אותו.“

● **ח"כ חיים כהן:** „ראשי התיבות של אצ"ל זה ,אתם צריכים ללכת.“

● **ח"כ אברהם מזמד:** „באיזו עונה שלא תיפול ה־ממשלה, זה יהיה אביב.“

● **שר־החינוך זבולון המר:** „הממשלה היא כמו להקת קברט.“

● **ח"כ יצחק רבין:** „אין טעם להתייחס למיפלגות הקטנות, הן אבק־אדם.“

● **עורכת סיקרי דעת הקהל הד"ר מינה צמח:** „היום לא צריכים לעשות סק־רים כדי לדעת שהמערך יזכה בבחירות הבאות.“

● **שר־העבודה ישראל כץ,** בהבחינו בראש־הממשלה מנחם בגין משוחח עם מזכיר הממשלה אריה נאור, ביום בו שוחרר נאור מבית־החולים אחרי התקף לב: „מחולה ל־חולה כוחנו עולה.“

● **החרזן דידי מנוסי,** על רופאו של ראש־הממשלה, הד"ר מרווין גוטסמן: „יש לו בעייה את מי להציל קודם, את ראש־הממשלה או את המדי־נה.“

● **ראש עיריית רמת־גן ד"ר ישראל פלד,** על יתרונות הספארי בעירו: „כאן לפחות יודעים כי נחש הוא נחש ואריה הוא אריה.“

● **הבישן עידו אבנרי:** „שר־הביטחון עזר וייצמן פרש מהממשלה כי לא רצו לתת לו את תיק הבידחון.“

● **הסופר הרב אברי הם ביק:** „הדתיים עשו מה־דת מה שרוסיה עשתה מה־סוציאליזם.“

● **שר־הפנים הד"ר יוסף בורג:** „לי יש גם גיל וגם יופי.“

● **ח"כ שימעון פרס:** „גם יהודים דתיים הם יהודים.“

● **ח"כ אבא אבן,** על מנחם בגין: „אצלו לא חשוב מה עושים הגויים, חשוב מה אומרים היהודים.“

● **סגן ראש־הממשלה שימחה ארליך,** על שומרי הראש של ייגאל ידין: „בשביל מה צריכים שומרי ראש אם אין ראש?“

אב

● **ראש מישלחת ישראל לשיחות האוטונומיה הד"ר יוסף בורג,** כשנשאל על תאריך היעד: „יעד כן — תאריך לא.“

● **הנ"ל** כשנשאל לדעתו על מראיינת הטלוויזיה החתי־כה דיאנה סוויר: „אני שר האוטונומיה ולא שר האנ־טומיה.“

שר אריך
מחלות וטיפולים

● **ח"כ שימעון פרס,** לדן בן־אמוץ ששאל אותו על חיי האהבה שלו: „תפסיק כבר למשוך אותי לכיוון הספרים שלך.“

● **ח"כ יחזקאל פדו־מין:** „האבנים הטובות היחי־דות בארץ הן אבני הכליות.“

● **ח"כ חייקה גרוס־מן,** על אשתו של שר־החק־לאות, לילי שרון: „סקארלט אוהרה מחוות השיקמים.“

● **הפרופסור דויד לי־באי:** „התפקיד הכי חשוב של האשה הוא בבית. שם היא צריכה לחנך את בעלה כדי שיעניק לה שיווין.“

● **ח"כ שימעון פרס:** „ההימנון החדש של הממשלה הוא: „לקום מחר בבוקר עם שריר חדש בלב.“

● **ח"כ אבא אבן,** על מנכ"ל מישרד־ראש־הממ־שלה, מתתיהו („מתי") שמו־אלביץ: „קודם היו לנו רק פופאי, שהוא ייגאל ידין, ימיקי מאוס שהוא אריה נאור. עכשיו יש לנו גם דונאלד דאק.“

● **ח"כ עזר וייצמן:** „טוב לי. אני גר בקיסריה ונפטרתי מהממשלה המחורבנת הזאת.“

● **ח"כ חיים קופמן:** „אנחנו זקוקים לערוץ שני כדי לשטוף את מוחותיהם של ה־אורחים הנבערים מדעת.“

● **ח"כ אברהם מזמד:** „אני מצפצף על ראש־הממש־לה.“

● **שר־הדתות אהרון אבו־חצירא:** „מספיק ש־שמואל תמיר יאמר את האמת כדי שלא יאמינו לו.“

● **ח"כ יצחק רבין:** „יש לי חוב לנשיא קארטר. הוא העניק לי תואר של אדמירל־כבוד.“

אלול

● **ח"כ אהוד אול־מרט:** „ממשלה שקיומה תלוי בחברי כנסת כאסף יגורי, אמ־נון לין ויצחק יצחקי, עדיף לה שתיפול.“

● **שר־הפנים הד"ר יוסף בורג,** על מגפת הסק־רים: „לסקר אין רגליים.“

● **הנ"ל** על אותו נושא: „מדבר סקר תרחק.“

● **עורך מבט יעקב אחימאיר:** „אף פעם לא הייתי חיית פרא.“

● **סגן ראש־הממשלה הפרופסור ייגאל ידין:** „אני לא נביא.“

● **ח"כ מנחם סבידור** אחרי שראה במיזנון־הכנסת את הרב אורי זוהר, ואת ספן־השלום אייבי נתן: „הפכו את הכנסת לתיאטרון־רחוב.“

● **ח"כ משה דיין,** בהתייחסו לניתוח שעבר: „עשו לי ניקוי בטן, לא ניקוי ראש.“

● **ח"כ המערך תמר אשל:** „אני בודקת כל בוקר את היומן שלי, ואם אני רואה שיש לי פגישה עם הרב מנחם

שדר קירשנבאום
ממשלה והפלות

פרוש, אני לא לובשת שימלה עם מחשוף.“

● **חבר הוועד המנהל של רשות־השידור עורך־הדין אהרון פאפו,** על ה־פרופסורים באוניברסיטה העב־רית בירושלים: „אנאלפאבי־תים.“

● **הנ"ל** על היועץ המיש־פטי לממשלה: „הוא חזק מדי. צריך להחליש אותו.“

● **הנ"ל** על עצמו: „הרוב השקט אוהב אותי.“

● **ח"כ שמואל פלא־טו־שרון,** על פרשת ההסכם עם הזמר צביקה פיק: „הכנ־סת זה לא היכל־התרבות.“

"אני יצרנית משקאות קלים..."

מאז שקנינו את "סודה סטרים", אני חוסכת כל כך הרבה כסף בחודש! לפני כן, הייתי קונה בקבוקים משפחתיים (צריך הרי לשתות בקיץ), הייתי סוחבת סלים (או ליתר דיוק—הסלים היו סוחבים אותי...) ומוציאה ממיטב כספי.

עכשיו, אני יצרנית משקאות קלים בזכות עצמי. שלוש לחיצות על מתקן "סודה סטרים" (אנחנו אוהבים סודה חזקה) שלוש לחיצות על משאבת הסירופ (יש לי לפחות עשרה טעמים) ו—למקרר.

על כל כוס משקה אני חוסכת יותר מלירה. בקיץ ארוך וחם כמו שלנו—זה משתלם, ועוד איך! את ההשקעה במתקן החזרתי בתוך שלושה חדשים.

אתה מייצר—אתה שותה.
סודה סטרים.

וזה הרווח שלי."

בלון גז ניתן להחליף בכל סניפי השופרסל, השק"ם ובתחנות "סודה סטרים". לקבלת כתובת התחנה הקרובה לביתך, פנה אל:

"סודה סטרים".
רחוב גבעת שאול 24, ירושלים.
טל: 02—520375, 02—537724
מרכז שרות והדגמה בכל בו שלום.

סודה סטרים

סודה סטרים: משקה קל בשלוש לחיצות.

אבנת | קרמרה שיפרין | נעמן

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גיליון „העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, היה הגיליון של שנת תשמ"ו. הוא סיקר את הישגיה ואישיה הבולטים של השנה, שהיתה שנת שיא במאבקי „העולם הזה" נגד השחיתות שפשתה בחברה הישראלית. המאבקים שהתמקדו בעיקר בשחיתויות שבעיריית חיפה, גרמו פיצוצים במישרדי ה־מערכת ובבית־הדפוס ופגיעה בחברי המערכת (ראה: קורא יקר).

ארע־השנה תשמ"ו היה שמואל תמיר, עורך־דין צעיר, שהפך מישפט־דיסה נגד זקן ירושלמי כשם מלכיאל גרינוואלד, למישפט שבו נבחנה הנהגת היישוב בימי מלחמת־העולם השניה, לאור הטענה כי היא הפקירה את יהדות אירופה לגורלה. המישפט דידוע כ„מישפט קסטנר" ריכז את כל תשומת־הלב של דעת־הקהל בשנת תשמ"ו. לראשונה מאז החלו להגיע ארצה ניצולי השואה נעשה ניסיון להתמודד עם הנושא המורכב של השואה.

בין הדמויות הבולטות בשנת תשמ"ו היה החייל מיכאל קרמן, שנפל בגבול רצועת עזה וייצג דור שלם של לוחמים. בלטה גם דמיותו של רב־טוראי, איש קיבוץ גן־שמואל, אורי אילן, שהת־אבד בכלא דמשק, מחשש פן יסגיר ידיעות וחברים. השיים שלמה הנגי (הנגי), שהציל את מפוסו מהתרסקות, זכה לציון־לשבח.

אנשי־השנה בעולם היו נשיא ארצות־הברית דוויט אייזנ־האור ומזכיר המיפלגה הקומוניסטית הסובייטית ניקיטה כרושצ־צ'וב, שהחלו לפוגן את יסודות הדטאנט.

צעיר השנה בישראל היה הצייר משה ברק, שסירב להינשא בטכס דתי, שהיה מחייב את חברתו הנוצריה להתגייר. התוצאה: שפיתת־רעב ממושכת שעוררה דעת־קהל אוהדת לרעיון הני־שואין האזרחיים. אישי־השנה בכנסת: ח"כ מנחם בגין; אישי־השנה במדע: ד"ר יונה סאלק, מי שייצר באר צות־הברית את התרכיב המעולה נגד מגיפת שיתוק־הילדים. אשת־השנה ב־ספורט: השחיינית שושנה ריבנה, מי שהחזיקה שבעה שיאים ישראליים במשחי־החתירה, והיתה תיקוותה של ישראל לקראת אולימפיאדת מאלבורן (1956). אשת־השנה בתיאטרון: השח־קנית חנה מרון, גיבורת „כמוב בעיניכם". אשת־השנה: הדוג־מנית והכוכבנית זיוה שפיר, אחת מנערות ישראל הראשונות שיצאו לארצות־הברית במטרה לכבוש עולם ומלואו. סופר־השנה: יגאל מוסינזון, שהעלה במהלך השנה החולפת שלושה מחזות: „קובלק", „קמביזס" ו„אלדראדו", ופירסם את ספרות רב־התפוצה „דרך גבר" ואף השלים שני ברכים נופפים בסירת „חספכה". איש־השנה באמנות הקולנוע: נורי חביב, כמאי הסרט „באין מולדת", בכיכובה של הזמרת שושנה דמארי, ה־מספר על נדודיה של קבוצת עולים, העולה ברגל מתימן לישראל.

כשער הגיליון: עי"ר שמואל תמיר, אישי־השנה תשמ"ו.

„העולם הזה" 935
תאריך: 14.9.1955

בן־גוריון ובית־הכנסת הרפורמי * חוק חינוך־חובה המוזר * נפילתו של טדי קולק

העם

המחזיקים בעץ

„עץ־חיים היא למחזיקים בה, ותומכיה מאושר..."

לפני 5716 שנה (פחות ששה ימים) ברא אלוהים את אדם בן־עפר. בראש־השנה תשט"ו שוב יפנו צאצאיו בני דת־משה אל מקורות אמונתם. בתי־הכנסת יהיו מלאים. אפילו אפיקורסים מושבעים ירגי־שו במוסר־כליות סתום, יקנאו בחשאי ב־מאמינים. אולם גם בעונה דתית זו לא יוכל בורא־העולם להיות שבע־רצון ממצב דתו במדינת־ישראל.

יותר מדי אנשים בישראל מצאו פירוש משלהם לפסוק מספר משלי המבטיח כי תורת־ישראל היא עץ־חיים למחזיקים בה. הם דילגו על פסוק אחר, המופיע באותו פרק *, הקובע „כי טוב סחרה מסחר־כסף, ומחרוץ תבואתה", הפכו את תורת־ישראל לסחורה העוברת לסוחר. הם פרטו את ער־כי־המוסר לפרוטות של אחוזי־מפתח, מש־כורות־סגני־ראשי־עיריות, רשיונות־יבוא ושעוני דוכסה. לגביהם נתקיימה ההבט־חה „וימלאו אסמיך שובע, ותירוש יקביך יפרצו" במלוא מובנן הגשמי של המלים.

ענף כרות. בציניותם האכזרית החלו ספסרי־הדת כורתים בגרון אנוכיותם את ענף עץ־החיים עליו הם יושבים. הקהל השסוע, שמרוב המחזיקים שוב לא ראה את העץ, התרחק בהתמדה מכל דתיות. הכפייה הדתית, המקדישה את מיטב מר־צה לטכסים ועסקי־פולחן, אך שוכחת לח־לוטין את מצוות המוסר שבין אדם לאדם ובין עם לעם, רק החישה התדרדרות זו.

לאחרונה קמו בישראל אנשים לא מע־טים שהרגישו כי עקירת עץ־החיים הש־אירה חלל ריק בלב האדם הישראלי. פה ושם נבטו נסיונות להתאים את דת יש־ראל למציאות, להנהיג רפורמה דתית. אולם כל הנסיונות האלה נתקלו בקיר האטום של הגננים המקצועיים. כשביקש, למשל, הארכיאולוג־הרב (רפורמי) גלסון גליק, רשות להקים בית־כנסת רפורמי ב־צפון תל־אביב, הגיש הגוש הדתי אולטי־מטום לממשלה, והחניק את התוכנית ב־איבה **.

בראש־השנה תשט"ז נראה המצב עגום מאוד. התיקוה היחידה היתה כי הטבע, השונא חלל ריק בלב אדם, ממש כמו במעטה האוויר הסובב את עולמנו, יסלק את התקלה ה„דתית", ויעזור לדת להכות שורשים חדשים.

---

* משלי ג'.

** על יחסו של דויד בן־גוריון למא־מצים אלה ראה מדור אנשים.

חינוך

הומור ממלכתי

במדינת־ישראל קיים חוק של חינוך־חובה, שהוא גם חוק של חינוך־חינם. חי־נוך־חינם זה עולה במחיר 24 ל"י לנפש. אב הנאלץ בתוקף החוק לשלוח כמה נפ־שות לבית־הספר, יכול להגיע לתקציב של 96 ל"י * לארבעה תלמידים, או סכום גדול השבוע נשגה בעשרות מקומות אותו מחזה: אבות גברתנים באו אל מורות צעירות ונבוכות, ושאלו בצורה אימתנית אם יש אמת בשמועה כי בניהם לא יקבלו ספרים אם לא יוכלו לשלם את „אגרת החינם". התשובה: אמת ויציב! יותר אם אחד מהם לומד בגן.

כנ"ל, כנ"ל. היה זה פארדוכס שיכול היה לגרות את חוש־ההומור של כל אז־רח שאין לו, במקרה, ילדים בגיל בית־הספר. אחד מהם תיאר את המצב בצורה פלסטית *.

● חולייית־פקחי־חינוך הבחינה בתנו־עה חשודה באחד מפחוני המעברה. הם פורצים את דלת הפחון ותופסים את האב, המנסה להסתיר את בנו חייב־החינוך ב־בור שחפר בריצפה. האב, חיוור כסיד, מסביר: „סאלח לא יכול ללמוד עכשיו. אני אין עבודה. זקן. מישפחה. הרבה ילי־דים. סאלח צריך עובד."

● הפקחים לוקחים את הילד כפות לבית־הספר־הממלכתי, 5 ק"מ מן המעב־רה. הם מקבלים בטכס חגיגי את עיטור־החינוך, אות־ההצטיינות הגבוה ביותר ב־משרדם.

● האב מקבל הודעה שאם לא ישלם תוך שלושה ימים אגרת חינוך בסך 24 לירות, יגורש בנו מבית־הספר.

● ביום השלישי מקבל האב המאושר את בנו בחזרה. הוא ערך חגיגה, מגיש לאורחים כוסות של מים טובים, אותם הצליח לאגור ברגעים הנדירים של גשם במעברה.

● פקח בלבוש אזרחי מסתנן לחגיגה, אוסר את סאלח, מביאו שנית לבית־הספר המלכתי. הוא מקבל עיטור שני.

● למחרת היום מקבל האב הודעה ש־נותרו לו רק שלושה ימים לשלם את אג־רת־החינוך, אחרת יגורש בנו מביה"ס.

● כנ"ל.

* מחירו של גיליון העולם הזה באותו השבוע, לפני 25 שנה, היה 350 פרוטה.

אנשים

● ראש־הממשלה המיועד **דויד בן־גוריון**, כפי שצוטט על־ידי הרב הריפור־מי מארצות־הברית **הרברט זוינר**, ב־מאמר ביריחון קומנטארי: „בואו והקימו בישראל בית־כנסת ריפורמי, ויראה הנו־ער דבר מה אחר מלבדם (הדתיים בישר־אל). אני מכירם היטב. בלב רובם, אין אלוהים שוכן."

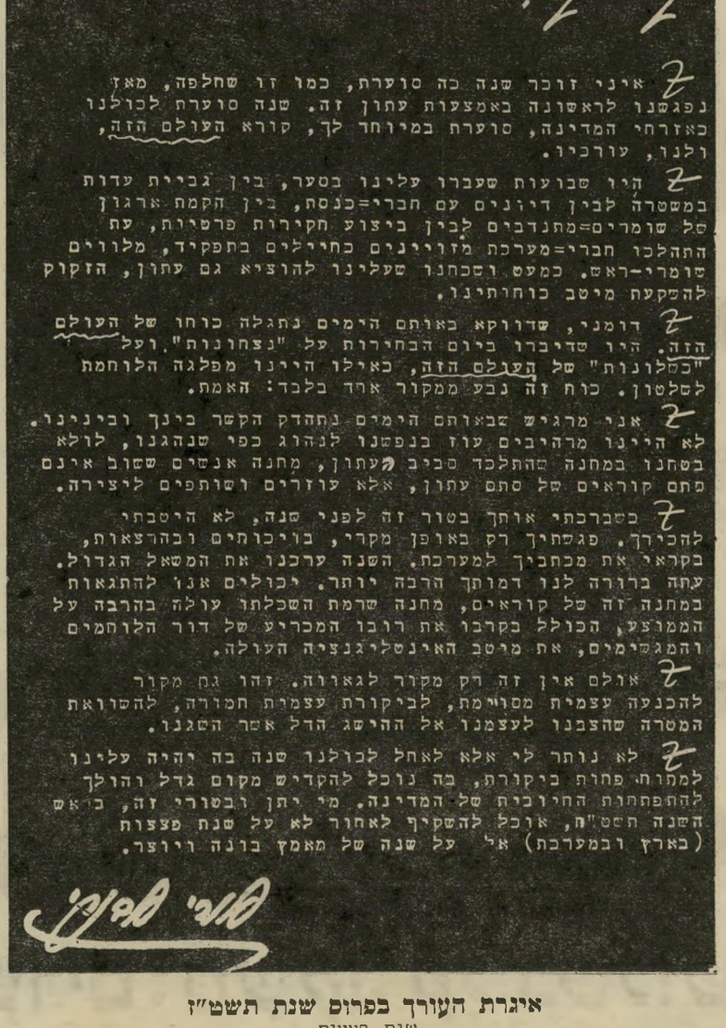
● קורבן לנסיבות בלתי־נעימות היה מנכ"ל משרד ראש־הממשלה **טדי קולק**, שכינס עיתונאים כדי לגולל בפניהם את התוכניות של חברת התיירות הממשלתית החדשה, שהוא עומד בראשה. ברגע ש־ביקש קולק להתיישב, נשבר הכיסא תח־תיו והוא הזדקף וקרא בזעם: „אהה, אתם כבר מנסים להכשיל את החברה החדשה."

● בקבלת־פנים שנערכה בשגרירות ה־בולגרית בישראל לכבוד יום־העצמאות הבולגרי, פיזר המשורר **אברהם שלונ־סקי** כדרכו פנינים לשוניות. כשהציעו לו גבינת עזים, אמר: „העזים הן בינ־לאומיות, ולראייה: סוציאל־עזים, קפי־טאל־עזים, קומונ־עזים" ובהמשך, במתחו ביקורת על המינהג להרבות בנאומים ארו־כים בכל הזדמנות, ציטט בשינוי קל את הפיתגם „איסתרא בלגינא קיש קיש קריא" (מטבע בכד מקשקש לרוב) והפכו ל: „מיניסטרא בלגינא קיש קיש קריא." מאוחר יותר, בהביעו את דעתו על הנו־ער־הישראלי, ציטט את פסק־דינו של המשורר **היינריך היינה** על הגרמנים: „כל אחד מהם לחוד חכם, אולם כולם יחד — טיפשים."

● בתשובה לשאלת עיתונאי על הצ־טרפותה של מפ"ם לקואליציה, אמר ח"כ מפ"ם **מרדכי בנטוב**: „מפא"י דורשת מאתנו דמי־מפתח בעד כניסתנו..."

---

* קורא העולם הזה שימעון מרגלית מחולון, במיכתב למערכת.

איגרת העורך בפרוס שנת תשט"ז
שנת פצצות

האם את יודעת כי טמפון או־בֵּה פועל כדיאודורנט טבעי?

מה טוב יותר מטמפון המונע ריחות בטבעיות וללא עזרת דיאודורנט מלאכותי? טמפון או־בֵּה, הינו בעל כושר הספיגה הטוב בעולם, מתרחב ואוטם לחלוטין ובכך הוא מונע היוצרות ריחות בלתי נעימים ופועל כדיאודורנט טבעי. לכן או־בֵּה אינו זקוק לעזרת דיאודורנטים למיניהם. או־בֵּה אינו זקוק למוליך - דחיפה קלה והוא בפנים. כדאי שתזכרי שמוליך, ולו גם העדין ביותר אינו טבעי ולכן הוא עלול לפגוע. טמפון או־בֵּה אינו מורגש כלל, קל לשאתו ולהסתירו.

טמפון או־בֵּה ב־3 גדלים:
מיני - לבתולה ולנערה
המתבגרת, נורמל - למרבית הנשים,
אקסטרה - לנשים עם דימום רב.

או־בֵּה טבעי ובטוח.
נסי את או־בֵּה
אין טוב ממנו.

לכ׳
או־בה מח׳ ההסברה
ת.ד. 2115, חיפה

אבקש לשלוח אלי את
חוברת ההדרכה + השי׳:
3 טמפונים בנרתיק

שם _____

כתובת _____

_____

גיל _____

□ משתמשת בטמפונים
□ לא משתמשת בטמפונים

o.b.

או־בֵּה טבעי ובטוח

גלידה של איכות

חדש. גלידה מקצפת להכנה ביתית.

רק להוסיף כוס חלב, להקציף ולהקפיא.

אחרי אבקת הקצפת אנחנו מגישים לך הצעה מהפכנית —
גלידה להכנה ביתית.

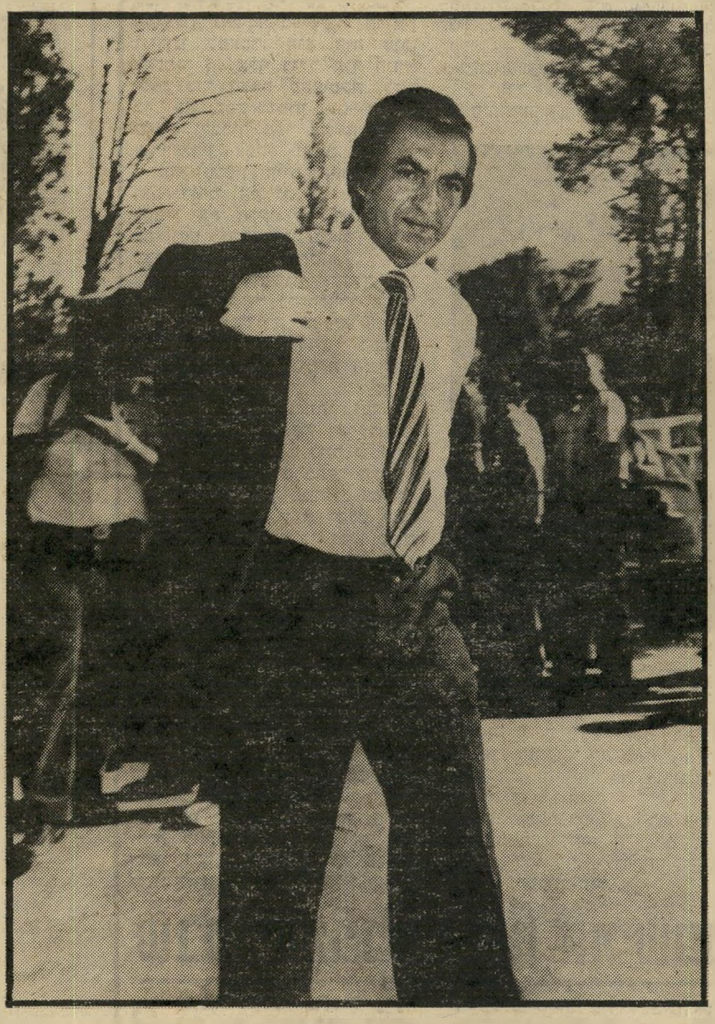
גלידת מקצפת בטעם שוקולד או וניל — מוכנה לשימוש תמיד.
אחסני אותה במזווה וכשתרצי להכין גלידה ביתית טעימה בעצמך,
כל מה שאת צריכה לעשות זה להוסיף כוס חלב, להקציף ולהקפיא.
גלידת מקצפת מצליחה תמיד.
והחסכון — משמעותי מאוד.
מחירה של גלידת מקצפת נמוך במיוחד -
32 ל"י בלבד.

בלו-בנד תלמה

סיכום העלילות הגדולות שהסעירו את בית־המישפט בתש"ם

12 המישפטים הגדולים

שמואל פלאטו־שרון בדרך לבית־המישפט

תשרי: שוחד בחירות

כ תב־האישום נגד שמואל פלאטו־שרון הוגש בשלהי השנה הקודמת והסעיר את המדינה. היה זה אחרי מאבק ממושך שבו הוסרה חסינותו של האיש הבודד בכנסת, והוא הועמד לדין על עבירות שונות של שיחוד בוחרים, קניית קולות ועוד עבירות על חוק הבחירות.

המישפט החל בקול תרועה גדולה, כאשר אמצעי־התיקשורת מכתרים את אולם בית־מישפט השלום בירושלים, שם נערך מישפטו של הח"כ ושני נאשמים אחרים, ז'אק בן־אודיס ויעקב חלפון. אולם מהר מאוד התברר, כי מה שאמור היה להיות מישפט מבריק ומסחרר הפך לסידרה אינסופית של ישיבות משעממות. אחד אחרי השני עלו תושבי עיירות־פיתוח על דוכן ה־עדים, ונחקרו ארוכות על־ידי פרקליט מחוז ירושלים מיכאל קירש, ועל־ידי סנגוריהם של הנאשמים, שלמה תוסיה־כהן, יצחק לאלו ואמנון זכרוני.

שלוש פעמים בשבוע, במשך שנה תמימה, חזרה על עצמה ההצגה הקבועה באולם האבן בבית־מישפט השלום בירושלים. פלאטו־שרון קיבל שיחרור מהופעה לכל ישיבות בית־המישפט, לבל יפגע הדבר בפעילותו הציבורית בכנסת. חלפון החליט כי עורך־דין צמוד למישפט, שסופו אינו נראה עדיין, הוא עניין יקר מדי, ושיחרר את זכרוני. עיתונאים נמנעו אפילו מלעבור ליד האולם המפקח.

כאשר הסתיימה פרשת התביעה, הגישו הסניגורים סיכומי־ביניים, במטרה לזכות את שולחיהם בלי צורך להשיב לאשמה. בית־המישפט דחה טענה זו, והחלה פרשת עדי־ההגנה. רק עדותו של הנאשם מס' 1, עוררה עניין קלוש מחודש.

אפילו עדויות ההגנה טרם נסתיימו, ו־עדיין צפויות עדויותיהם של בן־אודיס וחלפון, ואולי עדים נוספים. לפסק־הדין בתיק אין עדיין לחזות בעתיד הקרוב, ויתכן שיופיע שוב בין מישפטי השנה הבאה.

חשון: זהב במרומים

ק ריניט בכיר בחברת אל על ודוגמנית יפהפיה היו גיבוריו של מישפט אחר, שהחל בשנה שעברה וטרם הסתיים. באישון לילה פרצה המישטרה לביתה של הדיילת והדוגמנית מיכל אדר (מתחרז עם חדר), בפרבר של רעננה. בדירה היו ידידה של הדיילת, הקברניט עקיבא פרסמן, שהתגורר עמה שם ואשר חזר באותו יום מטיסה לציריך. בחיפוש שנערך בדירה נמצאו עשרות קילוגרמים של מטילי־זהב. עוד המישטרה מחפשת, הגיעו במכונית שני אברכים מירושלים, שנחשדו על־ידי המישטרה כי באו לקנות מהזהב המוברח.

חקירה מסועפת של פרסמן, של אשתו ושל הדיילת אהובתו, הביאו בסופו־של־דבר להגשת כתב־אישום נגד פרסמן, אדר ואחד האברכים.

שנה שלמה העלו התובעות עדנה ארבל ושרה דותן עדי־תביעה בפני השופט מנחם אילן. נערך גם ביקור במקום, והנאשמים עצמם העידו. רק פסק־הדין טרם ניתן עד היום.

ביום החיפוש בדירה לא נעצרה מיכל, מפני שחשה ברע אחרי הפלה. בינתיים הצליחה הדיילת להיכנס שוב להריון וללדת את בנה במזל־טוב. היא הצליחה לעשות כל זאת עוד לפני מתן פסק־הדין.

פרסמן בבית־המישפט

כיסלו: מקרקעין בשטח כבוש

ח סר תקדים מבחינת חשיבותו ה־מדינית היה הבג"ץ שהגישו 17 בעלי אדמות ערביים באילון־מורה. בעזרת עורכי־הדין אליאס חורי ואמנון זכרוני, ביקשו התושבים כי אנשי גוש־אמונים ומדינת־ישראל יפנו את האדמות שנלקחו מהם שלא כדין.

המדובר היה במאות דונמים של קרקע, שנתפסו על־ידי המדינה והוקדשו להתנ־חלות אילון־מורה. העותרים טענו, כי לפי המישפט הבינלאומי אין אפשרות למדינה הכובשת לתפוס שטחים השייכים לאזרחים בשטח כבוש. המקרה היחיד שבו מכיר המישפט הבינלאומי בתפיסה כזו, הוא כאשר יש צורך באדמות בגלל סיבות ביטחוניות. בית־המישפט התיר להגיש שא־לון לרמטכ"ל, כדי לברר אם אמנם היה צורך ביטחוני בתפיסת הקרקעות הללו.

תשובות הרמטכ"ל ושתיקתו הרועמת של שר־הביטחון דאז, עזר וייצמן, הביאו את בית־המישפט הגבוה לצדק להחליט, על סמך המישפט הבינלאומי, כי על ה־מדינה לפנות את אדמות העותרים ולהח־זירן להם תוך 30 יום.

השטחים לא פונו בזמן שנקבע על־ידי בית־המישפט, הממשלה נתנה ארכה נוספת לפינוי, ואז הגישו העותרים בקשה נוספת לבית־המישפט, כדי שיצווה על המדינה לכבד את החלטת הבג"ץ.

כאשר הגיע מועד העתירה להתברר, הסתבר כי המדינה כבר פינתה את המקום, בערך ששים יום אחרי הצו הראשון. לכן זכו העותרים בהוצאות מישפט בלבד.

החלטתו זו של הבג"ץ — שישב בהרכב הגדול ביותר שלו מעולם, בראשותו של הנשיא משה לנדוי — אשר התייחסה למישפט הבינלאומי בהרחבה רבה, הפכה מאז אבן־יסוד לעשרות מאמרים שהופיעו בספרות המישפטית ברחבי העולם.

החלטה זו באה זמן קצר אחרי ההח־לטה בעניינו של בסאם אל־שכעה, שקבעה כי הליכי גירושו מן הארץ היו בלתי־תקינים. בסידרה של החלטות מדיניות הראה הבג"ץ כי כוחו רב לו בקביעות המדיניות של ישראל.

השופט לנדוי על כס המישפט

סבת: חטיפה על הסכין

ע וזה חדש מבלגיה, גבר גבה־קומה והדור בלבושו ב־שם פיליפ דה־קלארק, היה ה־מתלונן בפרשת חטיפה מוזרה ש־נגולה בבית־המישפט המחוזי ב־תל־אביב.

הגבר הבלונדי עלה לישראל ב־עיקבות אשתו היהודיה (הוא עצמו נוצרי). שכר הדירה באשדוד וחיפש עסקים להשקיע בהם את כספו. הוצע לו להיכנס כשותף למועדון־הלילה פיקוקס בכיכר־אתרים בתל־אביב, והוא הסכים. אולם תוך זמן קצר נודע לו כי שניים מבעלי המועדון נאשמו בעיסקות הרואין וגידונו למאסר. הוא היה מוכן להפסיד 15 אלף דולר תוך חודש ימים כדי לצאת מהעיסקה. לשם כך בא במשא־ומתן עם אנשים שונים ולבסוף מכר את חלקו ל־עורך־הדין צפיון חותם.

יוסף (טכסון) חייט והאחים אשר ואבי דורון, היו גם הם מעוניינים לקנות את חלקו של דה־קלארק בפיקוקס, והתאכזבו מאוד כאשר מכר את חלקו לחותם.

בחודש יוני בשנה שעברה באו כולם לביתו של דה־קלארק באשדוד, נכנסו לדירה כשבידי שניים מהם סכינים. הם דרשו מהבלגי שיפצה אותם על עיסקת המועדון שהפסידו.

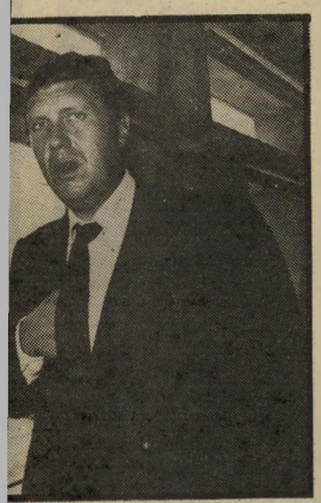
בדירה נמצאה באותו זמן גם חברתו הישראלית של דה־קלארק, יפהפיה צעירה בשם ליזה שטרית. היא נכלאה על־ידם בחדר השינה, ואחרי משא־ומתן ממושך עם ה־בלגי הסכימו כי הוא ישלם להם 55 אלף דולר. לשם כך נסעו כולם במכוניתו המפוארת של המתלונן לתל־אביב, ובילו את שארית ה־לילה בביתו של טכסון. כאשר נפ־תחו הבנקים, יצאו החוטפים עם דה־קלארק. הוא משך כסף מחש־בונו והעבירו לידיהם. אז שוחררו הגבר והנערה וחזרו לביתם.

במישפט שנערך לשני האחים דורון ולקטין שהיה איתם הורשעו כל השלושה. טכסון הצליח לברוח מהארץ כאשר ברשותו חלק גדול מהשלל. בעת המישפט העלתה ה־סניגורית של האחים עורכת־הדין נירה לידסקי, טענה כי גם דה־קלארק אינו טלית שכולה תכלת. נרמז כי הוא קשור לעסקי המאפיה באירופה. התובע, עמרם בלום, ברוב הגינותו הציג בפני בית־המישפט מיברק מהאינטרפול ה־מחפש את דה־קלארק לשם בירור תביעות פליליות בבלגיה.

אשר דורון נידון לשש שנות מאסר. אחיו, אבי, נידון ל־20 חודשי מאסר בפועל ועשרים חודשים על־תנאי. הקטין נמסר לפיקוחו של קצין־מיבחן לשלוש שנים.

האחים דורון הגישו עירעור על חומרת עונשם. ובינתיים הוגשה למדינת ישראל בקשת הסגרה מ־ממשלת בלגיה. היא מבקשת להס־גיר לידיה את האזרח פיליפ דה־קלארק באשמות הקשורות ברמ־אויות כספים.

בדיעבד הסתבר, כי היתה זו רק החטיפה הראשונה מבין שלוש ה־

מבוקש דה־קלארק

חטיפות שהסעירו את המדינה השנה. חטיפת התינוקת על־ידי מלכה חגג וחטיפתו של אורון ירדן על־ידי צבי גור.

בספר שהתפרסם בצרפת בימים אלה, הוקדשו ארבעה דפים לדה־קלארק, לפי החומר שהתפרסם ב־גליונות העולם הזה.

שבט: שמפניה בבית־המישפט

מ וחמד חאג' כחיל נרצח ליד פתח חנותו ביפו, בחודש יולי 1979. הוא היה ידוע כסוחר־סמים גדול. אחרי שמיטען־חבלה שהתפוצץ במכוניתו של כחיל לא הצליח להרגו, התנפלו עליו בלילה כמה אנשים רעולי־פנים וירו בו למוות.

חקירות ממושכות הביאו להגשת כתב־אישום נגד האחים קרלוס ו־עמרם אדרי, הספר אלברט („בבר") עמר, יוסף („יוסה") מסיקה והחייל שלמה מרעלי. המישפט היה מסובך ומרתק, עדים שבו וחזרו בהם מהודאותיהם. רופאים העידו על מצב מוחו של הקורבן לפני המוות, כיוון שאחת השאלות במישפט היתה אם אמנם אמר המנוח לפני מותו לאחיו: „יוסה המאניאק למד לירות בעוזי." לדברי רופאי־ההגנה לא היה המנוח מסוגל כלל לדבר אחרי הפגיעה בראשו.

המישפט מלא התהפוכות הגיע לשיאו כאשר עלה על דוכן העדים המודיע המישטרתי מיפו, סלומון משראווי, ואמר כי הוא יודע שכל העדויות נגד הנאשמים פוברקו על־ידי בני מישפחת כחיל, ואינן אמת.

השופטת הדסה בן־עיתו וחבריה להרכב, יעקוב קדמי ומשה טלגם, שמעו בסבלנות את סיכומי התביעה והסניגוריה. רק כאשר הגיע תורו של אחרון הסניגורים, בשעה מאו־חרת בצהריים, הפסיקו אותו ה־שופטים ויצאו להפסקה. כאשר חזרו השופטים לאולם הכריזה ה־שופטת: „אחרי ששמענו את ה־מישפט כמעט עד תומו, החלטנו לזכות את הנאשמים."

הרעש שהקימו בני מישפחות הנאשמים החריש אוזניים. כים סוער ירדו נשותיהם ואחיותיהם של המזוכים לקומת הקרקע של בית־המישפט, לחכות ליקיריהם. בינתיים דאגו הגברים במישפחה, להביא שאמפניה וממתקים. ברגע שהופיעו המזוכים בפתח המעלית כאנשים חופשיים, הטביעו אותם כמעט בני מישפחותיהם בים של שאמפניה ונשיקות.

המציאות הוכיחה מאז, כי גל החיסולים בעולם התחתון התגבר, עד שהיום מתפוצצות מכוניות חד־שות לבקרים בחוצות יפו.

אדר: האקדוחנית הנוקמת

א שה בגיל העמידה עצרה את נשימתה של המדינה ל־משך שמונה שעות, כאשר החזיקה אקדח שלוף וחבל כרוך לצווארה של תינוקת בת 19 חודש.

מלכה חגג, אשה מלאת־גוף בע־

יוסה חתת גשם השמפניה בבית־המישפט

לת פנים קשוחות ושפתיים קפוצות. מזכירה חרוצה ויעילה בבית־ספר בעכו, אם מסורה לשלושת ילדיה ושכנה נעימה, הפכה תוך רגעים ספורים למפלצת נוקמנית. את זעמה הצית פסק־דין של בית־הדין הרבני, שהקנה לבעלה, אלברט, את חלק הארי של דירתם המשותפת.

מלכה נישאה לאלברט לפני 21 שנים, נעזבה על־ידו אחרי שילדה לו שלושה ילדים. הוא מצא לו אשה אחרת, נאה וצעירה ממנו בשלושים שנה, שלומית וייסברג. לשניים נולדה תינוקת, ואלברט ניהל נגד מלכה מישפטים ארוכים בבית־הדין הרבני, לצורך חלוקת הרכוש המשותף. כאשר הגיעה הידיעה על החלטת בית־הדין הרבני לאוזניה של מלכה, שהתה בבית־הספר ב־עכו, בו עבדה. היא איבדה את עשתונותיה, נטלה אקדח שהיה ב־תיקו של מנהל בית־הספר ועלתה על אוטובוס לרמת־גן. כל הדרך מילאו את מוחה מחשבות נקם ב־בעלה. היא קיוותה לפגוש בו ו־להורגו. „זה מגיע לו," חזרה ואמרה אחר כך.

אולם כאשר הגיעה לדירה בו התגורר עם אהובתו הצעירה, לא נמצא שם הבעל. מלכה החזיקה בתינוקת ושלחה את שלומית לחפש את אלברט ולהביאו לדירה.

באקדח שלוף החזיקה בתינוקת שעות ארוכות, ולא נאותה לבקשת קציני־מישטרה והפסיכולוג המישטרתי צבי ידין להחזיר את הילדה. בשלב מסויים, כאשר גילתה כי אינה יודעת להשתמש באקדח ש־בידה, כרכה חוט טלפון סביב צוואר התינוקת. אולם בו בזמן האכילה את הילדה בעוגות ובתפוזים, ו־כיסתה אותה בסוודר, לבל תצטנן.

רק פריצה פתאומית של המישטרה שיחררה את התינוקת. השוטרים תפסו את מלכה ואז התברר כי באקדחה לא היו כדורים.

אחרי בדיקות פסיכיאטריות נקבע כי מלכה אחראית למעשיה.

מלכה בבית־המישפט

היא נשפטה ונמצאה אשמה. בית־המישפט גזר עליה שנה מאסר בפועל ושנתיים מאסר על תנאי.

מפתיעות ביותר היו דווקא ה־עדויות שהביא סניגורה של מלכה, צבי לידסקי. היו אלה מיכתבים נרגשים מתלמידיה בבית־הספר, אשר ביקשו רחמים עליה. „הם קשורים אליה ואוהבים אותה מאוד," סיכם הסניגור.

אולם השופט בנימין כהן, נשיא בית־המישפט המחוזי בתל־אביב, קיבל את טיעונה של התובעת ריקי שפייזר, כי האשה חייבת לקבל עונש של ממש על מעשיה.

היום, כחודשיים אחרי תום מישפטה, הגיש סניגוריה של האקדחנית בקשת־חנינה לנשיא המדינה. לבקשה מצורפים מיכתבי תלמידיה של מלכה, וכן מיכתב מנכדתה בת השלוש, המבקשת רחמים עבור סבתה.

ניסן: חנינה אל המוות

ה מישפט של חודש ניסן התחיל שמונה שנים לפני כן. כמעט שמונה שנים ישב עמוס אוריון בבית־הסוהר, כחלק ממאסר עולם שריצה על רצח. הוא הורשע ברציחתו של איש ברינקס, דב ליבנה, בבניין שלום בתל־אביב בשנת 1971. העדויות נגדו כללו עד־ראיה שזיהה אותו כגבר שרץ במעלה המדרגות בשעת הרצח ו־בידו אקדח שלוף.

אחרי מאבק מישפטי ארוך ומייגע, שנסתיים בבית־המישפט העליון, החליטו כל הערכאות כי אוריון הוא הרוצח, והוא נידון למאסר עולם. במשך כל שנות שבתו בכלא הטריד אוריון את כל מי שפגש, והצהיר שהוא חף מפשע. מדי חודש היה מגיש בקשות שונות ומשונות לבית־המישפט הגבוה לצדק, דורש כי יעיינו שוב בראיות שהיו בפני בית־המישפט. מבקש שיחייבו את חברת ברינקס למסור לסניגורו, הדוקטור דויד ליבאי, מיסמכים שונים שהועלמו.

בשנה התשיעית לשבתו בכלא היה אוריון קרוב לשיגעון. הוא הכיר אמנם בכלא צעירה יפה בשם שולה, שהתקשרה אליו ברגשות אהבה, אבל חוסר הצדק לא נתן לו מנוח. עקשנותו הרבה שיכנעה את סניגורו, שהצליח לבסוף לשכנע את השופט העליון חיים כהן כי יש ממש בטענתו של אוריון וכי לא הכל כשורה בענייננו.

אוריון: מחשבות בכלא

בערב יום־העצמאות השנה זכה אוריון בחנינה מאת נשיא המדינה, בהמלצת שר־המישפטים. הוא יצא לחופשי ועבר לגור בבית חברתו ביפו. עמוס הצהיר ביום שיחרורו בפני הטלוויזיה, נוכח כל עם ישראל, כי יקדיש את חייו לתפיסתו של האיש שרצח את ליבנה, וגרם לו לשבת בכלא על לא עוול בכפו.

ארבעה חודשים אחרי חנינתו נמצאה גופתו המתפוררת של אוריון בחולות אשדוד, עמו נמצאה גופת חברו מבית־הכלא, עזר כהן מירושלים. השניים נרצחו באכזריות והושלכו לחולות.

המישטרה ממשיכה לחקור ומנסה לברר מי רצח את השניים

(המשך בעמוד 94)

שנה חדשה
שנה טובה
באוטובוסים חדישים

אגד

דחף

(המשך מעמוד 93)

ומדוע. עד היום לא ברור אם הרקע לרצח נעוץ בעברו של אורין, או בארבעת החודשים שחלפו מאז השתחרר מבית־הסוהר. יעל לוטן, שעמדה לפרסם ספר על חייו, חזרה בה מכוונתה.

סיון: השוד הנועז

ב**מעשה השוד** הזה היה מ־שום חידוש בעבריינות בישראל. ארבעה שודדים מוזיינים בעוזי ורימונים פרצו את דלת הזכוכית של בנק לאומי ברמת־אביב, איימו על עובדי הבנק והקוחות הרבים שהיו בסניף, ולאור היום שדדו סכומי־כסף שעלו על שני מיליון לירות במזומנים.

תוך כדי מנוסתם הותקפו על־ידי שוטר, נבהלו והחלו יורים וזורקים רימונים לעבר הקהל.

התברר כי אחד השודדים, אברהם (דובצ'ק) קשאני, נפצע בזרועו בעת הבריחה ונזקק לעזרה רפואית. הוא הצליח להשיג את העזרה הדרושה לו באמצעות מתווך, מרופא שלא ידע עבור מי הוא שולח את התרופות והתחבושות. להפתעת הכל היה הרוח החיה בשוד בן־טובים משכונת היוקרה צהלה — אורי וולף, צעיר יפה־תואר בעל עבר פלילי, ובנו של רופא.

התביעה הגיעה להסכם עם וולף והוא הפך עד־מדינה. תמורת עדותו המלאה והמפורטת נגד כל הנאשמים בתיקי־השוד, לא הוגש נגדו כתב־אישום. על בית הוריו הוצבה שמירה מישטרתית כבדה ועם תום המישפט נשלח לחוץ־לארץ על חשבון המדינה.

הוא העיד נגד הרצל אביטן, יהושע אשר, ואברהם (דובצ'ק) קשאני, שהיו לדבריו חבריו לשוד הבנק. הוא גם העיד נגד אהרון אביטן, אחיו הצעיר של הרצל, ונגד שלמה קשאני, אחיו של דובצ'ק, כי הם היו המסייעים לאחר מעשה, שעזרו להביא את הציוד שנשאר במכונית השוד, הסתירו את השודדים וסיפקו להם עזרה רפואית.

עד־מדינה נוסף אמור היה להיות שמואל שיפרטו, בעלה של סימי אביטן, אחותם של הרצל ואהרון. הוא היה האיש אשר סיפק לדובצ'ק תרופות ועזרה רפואית. כאשר אמור היה לעלות על דוכן־העדים בבית־המישפט ולהעיד, קרה דבר מוזר. הוא נאלם דום. לא היתה כל דרך לגרום לו לדבר. הפסיכיאטר המישטרתי, צבי ידין, הסביר לשופט דויד ולך, כי כל חקירה נוספת של שיפרטו תסכן את שפיות דעתו.

שיפרטו זכה במילחמתו האילמת. הוא לא העיד באף אחד משני המישפטים. אבל במישפט העיקרי הוגשה כבר עדותו במישטרה, לפי חוק הראיות המתוקן. בשני המישפטים התקבלו עדויות שהביא התובע עוזי (סברין) שראטר כנגד השופט דויד וולך הרשיע את אהרון אביטן ואת שלמה קשאני בסיוע לאחר מעשה לשוד, וגזר ארבע שנות מאסר על אביטן ושנתיים על קשאני.

מישפטם של השודדים בפועל נערך בפני השופטת הדסה בן־עיתו, יעקוב קדמי ומשה טלגם, וגם הם האמינו לעדותו של וולף. סיפורי האליבי של הרצל אביטן ויהשע אשר, שסניגוריהם דויד יפתח ודרור מקרין תמכו בעדויותיהן של בחורות שהעידו כי היו עם הנאשמים בעת השוד, נדחו על־ידי השופטים.

בינתיים מונתה השופטת בן־עיתו לבית־המישפט העליון, וחדשים ארוכים חיכו הכל בסקרנות לפסק־הדין. בחודש סיוון הוקראו פסקי־הדין וגזר־הדין על השלושה.

אביטן: תמונת דרכון

העונשים — 15 שנות מאסר להרצל אביטן, 12 שנה לאשר ו־שמונה שנים לדובצ'ק, הדהימו את הנאשמים ומישפחותיהם. הרצל אביטן לא התאפק וקרא ל־שופטת שתגזור עליו מאה שנות מאסר כיוון שהוא חף מפשע והוא רוצה שמצפונה יציק לה.

העונשים החמורים הידהדו ב־עולם התחתון. זמן קצר אחרי גזר־הדין נמצא מיטען־חבלה בחצר ביתה של השופטת בן־עיתו. יודעי־דבר לחשו, שזוהי נקמתו של ה־עולם התחתון על חומרת העונש. אביטן ואשר הגישו ערעור על חומרת העונש לבית־המישפט העליון.

במהלך מישפטם של השודדים קרה דבר מוזר. חבורה של בחורים מנווה־שרת, מקום מגוריו של אביטן, ניסתה לפרוץ לבית־המישפט בתל־אביב ולשחרר את חבריהם העצורים. הדבר נתגלה בעוד מועד וכך נמנעה הפריצה לבית־המישפט.

אייר: חוקן למישטרה

מ**כת הסמים** שהחמירה במדינה בשנים האחרונות הביאה לכך שבחודש יולי 1979 התקינו שילטונות בתי־הסוהר תקנה חדשה. לפי תקנה זו ניתן לבצע חוקן בגופו של אסיר החוזר לבית־הסוהר, בתנאים מסויימים, גם בניגוד לרצונו.

הבדיקה הונהגה דרך קבע לחוזרים לבית־הסוהר מחופשה, מביקור בבית־המישפט או מבתי־חולים. לדברי שירות בתי־הסוהר, הוריד נוהג זה את כמות הסמים המוכנסים לכלא באופן משמעותי.

האסירים אריה קטלן, מאיר מרציאנו ושימעון רובבצ'י נעלבו ונפגעו קשות מעריכת החוקן בגופם ללא הסכמתם. הם פנו בעתירה לבג"ץ, וטענו כי הדבר פוגע בכבוד האדם, וכי למרות שלילת החופש שלהם על־ידי בית־המישפט, אין הם הפקר לכל התעללות גופנית. לטענת באי־כוחם, עורך־הדין שימחה זיו, התקנה שהתקינו השילטונות אינה חוקית, כיוון שהיא חורגת מסמכותם של המתקינים.

העניין הובא בפני הרכב השופטים העליונים משה לנדוי, נשיא

גזור — ושמור
חתום עך
מ י ד ע
העתון שלנו בארה"ב
אל תסתפק בשמועות — השאר מעודכן. הבטח קבלת „מידע" לביתך מדי חודש. שלח המחאה ע"ס —10.$ (מנוי שנתי) בצירוף שמך וכתובתך אל:
MAIDA, P.O.Box 833, Havertown, Pa. 19083
עורך ומו"ל: רוני צפריר, 5038-649(215)
מידע — העתון לאלה שרוצים לדעת יותר

1. חוברת עם הסברים מפורטים לקריאת הקווים בספל הקפה —700. ל"י.
2. שיטת השש־כש המצרית —250. ל"י.
3. שיטת נרעיני דתירס (צוענית) —250. ל"י.
4. שיטת קוביית הדומינו (מצרית) —250. ל"י.
5. קלפים עם הסברים בעברית —250. ל"י.
6. שיטה צוענית באמצעות קלפים רגילים —100. ל"י.

הנחה בגובה 10% תינתן לרוכש שני דברים.
עם קבלת התמורה הסחורה תישלח בדואר רשום.
גלאור — ת.ד. 37612, ת"א.
גלאור — ת.ד. 37612 תל־אביב.

דרושים
ל„שבע" שבועון באר־שבע
גדול השבועונים המקומיים במדינה
דרוש עיתונאי מנוסה
למשרה שלמה — לתפקיד עורך־מישנה
תנאים מצויינים ודיור למתאים
לתיאום פגישה, נא להתקשר
לטלפון 057/39593

קבלת מודעות
לכל העיתונים
במחירי המערכת
פירסום אידיאל
אבן גבירול 110 תל־אביב
(פינת אנטוקולסקי)
טלפון 227117, 772118

חן טרמפ לחייל

בית־המישפט העליון, חיים כהן ואהרון ברק, השלושה קבעו ללא היסוס, כי התקנה נוגדת את החוק. בפסק־הדין העיקרי של השופט ברק הודגש, כי גם לאסיר יש זכות לפרטיות ולכבוד.

באחת ההחלטות הליבראליות ביותר הסבירו השלושה את המצב במדינות אחרות. תרף ידיעתם את הקשיים הנגרמים לשירות בתי־הסוהר מהברחות הסמים הגדולות, לא הסכימו כי החוקן יבוצע באסירים לפי תקנה הנוגדת את החוק.

„חוקן הוא מעשה מביש, פוגע בשלמות גופו של האדם, מעליב ומבזה אותו.“ וכיוון שכבודו של האדם, ולו גם אסיר, עומד בראש סולם הערכים, אין לפגוע בו ללא חוק מפורש. התקנה נפסלה על־ידי בית־המישפט הגבוה לצדק, וה־חוקן ללא הסכמת האסיר הוכר כלא־חוקי.

חמוז: בעילת קטינה

קהיר נמשך למישפטו של הרקדן והכוריאוגרף יעקוב („ג'וקי“) ארקין. הגבר בשנות ה־ארבעים לחייו הוא עדיין יפה־תואר ומושך נשים רבות.

התובעת שרה ספיר־חן האשימה את הרקדן, כי בשנת 1975 קיים יחסי־מין מלאים עם קטינה בת 13, שהיתה תלמידה בבית־הספר שלו למחול. כל ימי המישפט מילאו נערות צעירות ויפות־תואר את אולם המישפט, וצפו בהערצה במורן האהוב היושב על ספסל ה־נאשמים. אחת אחת עלו על דוכן העדים רקדניות בגילים שונים, ו־תיארו את היחסים בין המורה ותלמידתו הקטינה. גם הקטינה תה מסתובבת בעיר במכנסיים כל כך קצרות „שזה כאב“, היתה קטינה.

היא רקדה עם בנות 18, ובאופן טבעי חשב ג'וקי שגם היא שייכת לקבוצת גיל זו. גילה האמיתי נו־דע לו כאשר מורתה בבית־הספר הזמינה אותו, כדי שהוא ינסה להשפיע על התלמידה שתגמור את בית־הספר העממי. „כמעט נפלתי מהכיסא, וכמובן שמיד החלטתי להפסיק איתה,“ העיר ה־רקדן.

כיוון שהעבירה של בעילת קטי־נה נחשבת רק אם הגבר ידע שה־נערה היא קטינה, זיכה השופט דויד ולך את ארקין מכל אשמה.

ג'וקי ארקין בעת הזיכוי

גופת ז'אקלין מרציאנו במקום הרצח

היו בידי המישטרה גם הודאות ברצח זה, שנלקחו מפיו של סר־סורה של מרציאנו, ערבי תושב יפו בשם עלי עיסא, וחברו מוחמד סרור.

היה ברור לכל, כי עם ראיות חותכות כאלה יש בידי התביעה הרשעה בטוחה. אולם כאשר הגיע המישפט לדיון, כפרו הנאשמים בהודאותיהם במישטרה. זה אינו דבר יוצא־דופן במישפטים פלי־ליים. כמעט כל נאשם שהודה ב־מישטרה מנסה לפסול את הודאתו בעת המישפט.

בעת מישפט הזוטא, שנערך על קבילות הודאתו של עיסא, העלה התובע עוזי (סברין) שראטר שני עדים — חוקרי המישטרה שגבו את ההודעה.

בחקירה שחקרו אותם הסניגו־רים מאיר זיו ומנחם קזז, התברר שהשוטרים חקרו את הנאשם 24 שעות רצופות, לאל אוכל ושתיה, וכי בעת החקירה הוא התלונן ומחה, טען שהוא חף מפשע ו־הטיח ראשו בקיר.

בסופה של הודאתו הכתובה נר־שם, כי הנאשם מוכן להצביע על מקום הפשע ולערוך שיחזור רק אם יקבל את הטיפול לגמילה מ־סמים, מאת הדוקטור מיכאל ריי־טר ביפו.

בית־המישפט חזה גם בסרט ה־וידיאו של השיחזור, ושם ראו ברורות כי בעת השיחזור היה ה־נאשם עייף עד שלא יכול היה לעמוד על רגליו, עיניו נעצמו ו־הוא התנודד מצד אל צד. תוך כדי השיחזור צעק הנאשם לתוך המיק־רופון כי „מלבישים עליו תיק ב־אונטה“.

השופט בנימין כהן, נשיא בית־המישפט המחוזי, לא עצר עוד ברוחו. יחד עם חבריו להרכב, יעקוב קדמי ומנחם אילן, זיכה את הנאשמים על המקום ופסל את הודאותיהם. „מוטב שהפרקליטות תבדוק קבילות הודאות בשבע עיניים לפני כתב־האישום, לא רק בגלל הסבל הנגרם לנאשמים, אשר אולי הם חפים מפשע, אלא בגלל העול העלול להיגרם לציבור אם הם אשמים...“

בית־המשפט לא התייחס אפילו לטענת הנאשמים, כי הוכו מכות־רצח במישטרה. הוא הסתפק ב־ראיות שהיו בפניו על דרך החקי־רה, כפי שהתבררו מפי השוטרים עצמם, כדי לפסול את ההודאות.

היתה זו שנה שבה נפסלה עוד הודאה של נאשם ברצח, ששיחזר אותו בפני המישטרה. היה זה דני־אל חנוך מחיפה, שנאשם ברצח אביו הזקן. אחרי שהוגש על־ידי הפרקליטות כתב־האישום נגד חנוך, ביקשה המישטרה לבטלו בגלל פגמים בחקירה. וכך נעשה.

מאז זיכויו של עיסא מתלוננים שוטרים במישטרת יפו, כי עברי־נים מהלכים מלאי־ביטחון שבית־המישפט יפסול כל הודאה באש־מה, כפי שנעשה במישפט עיסא, והדבר מקשה מאוד על עבודת המישטרה.

אלול: גופת הילד היתה טמונה בחול

מישפט של צבי גור רק נפ־תח בסופה של השנה הזו, ויהיה, בוודאי, אחד המישפטים המרתקים של השנה הבאה. העבי־רה שבה נאשם צבי גור, הצייר מנחניה, היתה, לאל ספק, העבירה שהסעירה ביותר את הציבור הישי־ראלי השנה.

בחודש יוני הזדעזעה המדינה מחטיפתו של הילד החייכני בן השמונה אורון ירדן. היתה זו פעם ראשונה בישראל שאדם נחטף תמורת בצע כסף. והעובדה שה־מדובר בילד קטן וחסר־אונים רק הגבירה את הזעם במדינה. בתחי־לה נשמר כל העניין בסוד כמוס. המישטרה מסרה לאב שני מיליון לירות בשטרות מסומנים, הכניסה לתוך החבילה מכשיר ציטוט משוכלל, הציבה מארבים ליד ה־מקום בו אמור היה כסף להימסר, ושלחה את האב לדרך. האב מסר את הכסף לפי ההוראות שניתנו לו בטלפון על־ידי החוטף וחיכה לשווא לבנו שיחזור. זמן מה עוד מנעה המישטרה את פירסומם של הקלסתרון ושל קולו של החשוד, והמשיכה בחקירה חשאית. אולם אחר־כך ערכו העיתונאים ישיבות־קבע בבית ירדן בסביון, והטלווי־זיה דיווחה יום־יום מחדשות ה־חטיפה.

כאשר נתפס החוטף האמיתי, צבי גור, התברר כי הוא צייר בן 33, בעל מישפחה, אשר גיל ילדיו קרוב לגילו של החטוף. גור הר־ביל את המישטרה לגופתו של או־רון, שאותה הטמין בחולות נתניה. או הסתבר כי הילד היה כבר מת בעת מתן הכופר, וכי מכשיר ה־ציטוט לא פעל מפני שגור הת־חבא בעת מצוד המישטרה במחי־לה צרה, תחת בית חברתו במושב.

הצייר נתפס, כיוון שלמרות ש־ידע שהכסף מסומן, הפקיד סכום קטן מתוכו בסניף בנק ברחובות. תפיסתו עוררה גל שינאה חדש, ורבים דרשו לגזור עונש מוות על עבירות מסוג זה. גם אמנון גול־דנברג, יושב־ראש לישכת עורכי־הדין, הצטרף לדורשי עונש המוות.

גור ביקש שבית־המישפט ימנה לו סניגור, אליעזר מלחי מונה לסניגורו.

החודש, בנוכחות התובעת שרה סירוטה, פרקליטת מחוז המרכז, התברר כי הדו"חות הפסיכיאטריים מאשרים שגור יכול לעמוד לדין. הוא נשאל אם הוא מודה ברצח, בחטיפה ובסחיטה וסניגורו הודה בשמו בעובדות אחדות. העובדות הללו מתייחסות לעבירות של חטי־פה בצורתה הקלה ביותר בחוק, ולגרימת מוות ברשלנות, גם היא עבירה שעונשה המירבי שלוש שנות מאסר.

השבוע נעצר צעיר נתנייתי, דו־רון ספר, עד תום ההליכים, אחרי שהתחזה לחוטף בשיחות טלפון ארוכות עם ספן־השלום אריבי נתן. המישטרה טוענת שהוא גרם שי־בוש בהליכי החקירה.

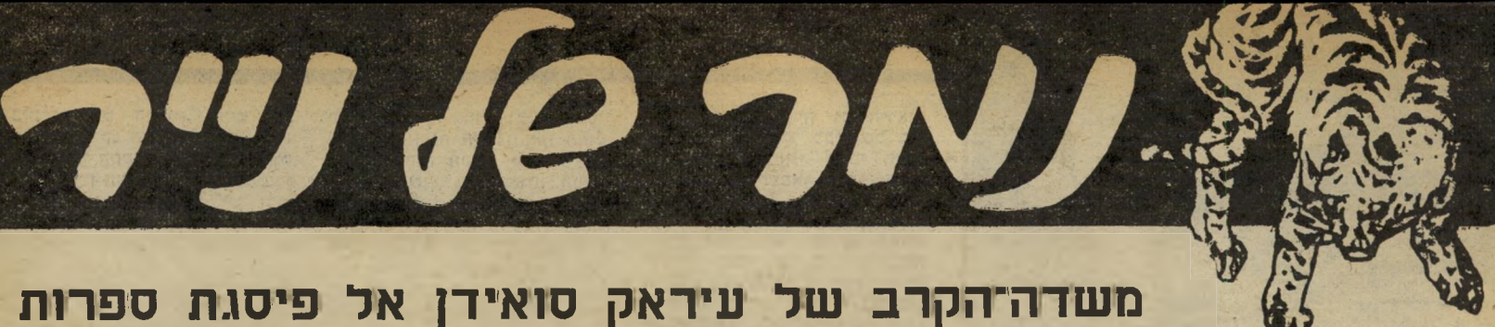
אילנה ארון

אורון ירדן לפני החטיפה

אב: פסילת הודאה ברצח

בידי המישטרה היתה גופ־תה הנקובה בדקירות סכין של פרוצה יפואית, ז'אקלין מר־ציאנו, שנמצאה ליד שער אי־צ־טדיון בלומפילד ביפו, בחודש ינואר השנה. זמן קצר אחר כך

משדה־הקרב של עיראק סואידן אל פיסגת ספרות העולם ✶ מ„בלו־בנד" אל מוקד היצירה הגרמנית ✶

המכשיר התרבותי שדיכא דור שלם

היורדים מהספרות הישראלית

פתיח

במהלך שנות הארבעים החל להימתח קו דק בין מה שמכונה ספרות ארצישראלית. לבין מה שמכונה כיום ספרות ישראלית; קו גבול לא ברור, אשר תיחם בין סופרים כש"י **עגנון, אביגדור המאירי, יהודה בורלא** ואחרים, לבין הסופרים הילידים, אלה שנולדו בארץ, או שעיקר חינוכם היה כאן.

הסטת מירב הכוח הפוליטי בישוב הארצישראלי, במחצית שנות השלושים, אל עבר מה שמכונה „ארץ־ישראל העובדת", אילץ את מרבית הכישרונות של הספרות הישראלית הצעירה, לקשור את גורלם במיטיביהם מתנועת־העבודה, פועלי־הטע של **ברל כצנלסון** וחבריו לדיעה.

מאחר והשקפת־העולם המוצקה של תנועת־העבודה בארץ גיבשה עמדה תרבותית מוצהרת, עמדה שניסחה את „תפקידו החיובי" של הסופר במערכת של החברה הישראלית, הרי שהבסיס להצלחה היה בהליכה בתלם היצירתי, כפי שהתוו אותו קברניטי התרבות מחד, וקציני התרבות שבשטח מאידך.

התוצאה לא איחרה לבוא. את מקומה של ספרות הייסורים הארצישראלית, החל מש"י **עגנון**, דרך י"ח **ברנר** וגיבוריו המתייסרים, תפסה גלריית דמויות חיוביות למדי, שהיו אך ורק בבחינת אילוסטרציה קישוטית לפוליטיקה השוטפת. סופרים נוסח **יגאל מוסינזון, משה שמיר, נתן שחם, אהרון מגד, חנוך ברטוב** ואחרים, הצליחו תוך זמן קצר ביותר ליצור ז'אנר־ספרות ישראלי, הנקרא כמו היה אחיו התאום של הריאליזם הסוציאליסטי בברית־המועצות — אותו זרם, שעשה כל שביכולתו להשביע את טעמם הספרותי ותאוותם המעוותת של השוכנים בקרמלין.

משה שמיר
מי יספר לנו על לוחמי תש"ח

ראש ממשלת־ישראל הראשון, **דויד בן־גוריון**, ערך בשלהי מלחמת־השיחרור מיפגש עם סופרים ואנשי־רוח, והוא הסביר להם בגלוי, ובחשוף, שהוא מבקש מהם שלא להפריע במלאכת היצירה וה־בנייה. וכל שהוא ממליץ להם לעשות, הוא לתמוך, ואולי לסייע, במלאכת היצי־רה. איש מאנשי־הרוח שנכחו באותה פגישה לא קם להתנגד או להתריע על תהליך זה, שראש־הממשלה הציע לסופ־רים.

קבוצת הסופרים שהגיעה להישגים מר־שימים באותם ימים, היא הקבוצה המו־כרת כיום יותר תחת הכותרת „סופרי דור הפלמ"ח". קבוצה שחבריה (שמיר, יזהר, מגד, שחם, ניצן ואחרים) הגיעו לעיקר מיצוי יצירתם במהלך המילחמה, כאשר פירסמו על קשת כתבי־העת והעי־תונים של אותם ימים את מיטב יצירו־תיהם (שכאמור, מקבילות ליצירות „חיו־ביות" של סופרי־מילחמה סובייטיים, ב־נוסח ארנבורג וסמיונוב). הנציג הבכיר של סופרי דור הפלמ"ח, **משה שמיר**, כתב ברשימתו שיחה עם עצמנו על מעמדו ומעמד חבריו: „**גם בימי מיל־חמת־העצמאות, כאשר הופיע אצלנו מח־זור נדול של סיפורי־מילחמה וחיי צבא, שתפס את מקומם של הסיפורים מחיי הקיבוץ — היה לסיפורת הצעירה תפקיד נכבד עד מאוד, תפקיד רוחני רשמי־ת עם בראש ובראשונה. היתואר העשור הראשון של מדינת־ישראל בלא סיפורה, שיריה ומחזותיה של הסיפורת הצעירה... האם אפשר היום לבוא וללמוד את תקו־פת המאבק, את תקופת מילחמת־העצמאות בלי ללכת ולשאוב ממעיינן של ה־יצירות הללו? מי יספר לנו על לוחמי תש"ח אם לא סופרי תש"ח...**"

והוא ניזהר, שלא לכתוב „סופרי דור הפלמ"ח". ואכן, צדק.

השנים עשו את שלהן, וסופרים ש־דיווחו מתוך ההתרחשות של מילחמת־השיחרור, כמו שמיר־מגד־ברטוב־שחם ואחרים, נישחקו ברבות השנים, וספריהם איבדו את ערכם. הסגולי והספרותי. דור אחר של סופרים, מלוחמי תש"ח, בא והביא בשורה אחרת, אמיתית, כנה וספ־רותית יותר, של תעוקת דור תש"ח. וכוונתי ל**יהודה עמיחי, פנחס שדה, עמליה כהנא־כרמון ויצחק שניו** בסיפורת ובשירה, **ודן בן־אמוץ, עמוס קינן** ואחרים בסאטירה שהגדילה הונה, בשולי אותה ספרות.

בצד תמונת המצב המכילה את סופרי דור הפלמ"ח, את סופרי תש"ח, מצוייה עוד קבוצה, שולית, אשר במשך שנים לא נחשבה כלל; קבוצה שמעטים יודעים על קיומה, מפני שמעולם לא הציגה עצ־מה כבעלת דרך משותפת, מצע תרבותי, או היערכות כלשהי. כוונתי לקבוצה של יוצרים בעלי עוצמות כישרון, אשר ירדו מן הארץ כאשר הפצעים של מילחמת־השיחרור בנפשם, ותחושה מחרידה, ול־עיתים מעליבה, כי התוצאות של המיל־חמה אינן התוצאות להן קיוו הלוחמים כאשר יצאו לתת את נפשם בשדות־הקרב של תש"ח.

בראיון שערכתי לפני כמה שנים עם **עמוס קינן** (ראיון שראה אור בפרוזה 17/8) הוא ניסח, בין השאר, את תמונתו של דור זה ואמר: „**אני חושב שזה לקח שנתיים שלרש להבין שהמדינה הזאת היא לא המדינה שאנחנו רצינו, ושאין לאל ידינו לעשות פה שום דבר. בעצם הירידה האמיתית התחילה אז, ב־'50, '51 ו־'52. הגל הראשון של ירידה רצינית. ירדו אנשי דור תש"ח. חלק מהם, שבמ־רוצת השנים חזרו — ויש שלא חזרו.**

עמוס קינן
המדינה הזאת היא לא המדינה שרצינו

אבל הירידה התחילה אז, והיא התחילה בעצם כמין מחאה. כל אדם ראה שיותר לא יוכל לעשות פה והלך... אני לא צריך להוכיח שמות. אבל פגשתי כך וכך אנשים אז. בלונדון. בפאריס. התרשמתי מהאיכות ומהאכפתיות שלהם. זה גם לא מקרה למשל, שבשנים ההם היה הרבה יותר קל למצוא בחוצלארץ אנשים שמ־בינים לדעתי נכון את הבעייה ההיהודית־ערבית, מאשר בארץ..."

קבוצה זו של יורדים המשיכה וממשי־כה לחיות עד עצם היום הזה עם צער־העולם הישראלי שלה, דבר אותו ניתן לאתר בקלי־קלות, בעבודות השונות של יורדים אלה, איש איש בנכר שלו. קבוצה זו מקיפה סופרים שהגיעו להישגים בינ־לאומיים רבי־משמעות, כ**יעקב לינד**, שנחשב אחד הניצב זה למעלה מעשור שנים בצמרת הספרות העולמית, וספריו נימכרים במאות אלפי עותקים בארצות־הברית ובגרמניה. כמו כן בולט לו בגרמניה, ובאוסטריה **וולפגאנג הילד־היימר**. אחרים, שירדו מהארץ מסיבות דומות, במהלך שנות החמישים וראשית השישים, הין **אמיתי עציוני, יורם מטמור, שימעון צבר** ואחרים, שבהם ידובר בהמשך סיקור זה.

לינד

יעקב לינד נולד בווינה ב־1927. ערב מילחמת־העולם השניה הוא נישלח להו־לנד, מקום שם עבר חלק מהמילחמה העולמית. מיד עם תום המילחמה עלה לינד לארץ־ישראל, השתתף במילחמת־השיחרור, פירסם בארץ יצירה (ראה: ציטוטון) שלא זכתה לכל ביקורת. הוא שיחק תקופת זמן קצרה בתיאטרון הקא־מרי, ובשנת 1950 ירד מהארץ.

בשנות השישים הראשונות ביצר לינד לעצמו מעמד חשוב כמחבר רומנים, לי־ריקן ומחזאי חשוב במערב־אירופה ובי־ארצות־הברית. קובץ סיפוריו הראשון נשמה של עץ (1961) בוחן את השואה בסידרת סיפורים בעלי גוון קניבאלי. סיפרו השני נוף בבטון (1963) מתרחש בימי המילחמה האחרונים. ספר נודע ביו־תר של לינד הוא למנות את צעדי. זהו הראשון בסידרת הספרים האוטוביוגרפיים של לינד, בו הוא מתאר הרפתקותיו עד לעלייתו ארצה. הספר מיספרים הוא המש־כה של האוטוביוגרפיה שבה, בדומה ל**קאנדיד**, מחפש לינד את „הטוב שב־עולמות", וזו אחת הסיבות לנטישתה של ארץ־ישראל. אחד מספריו האחרונים של לינד, הוא המסע לירושלים בו הוא בוחן היבטים שונים של החברה היהודית, עד לניסיון של יצירת דיאלוג עם **דויד בן־גוריון**.

בראיון שערכתי בנמר של נייר לפני כמה שנים (העולם הזה 2020) עם **יעקב לינד**, הוא נשאל בדבר מולדתו, והשיב שאין לו מולדת. „**רש לי מקום מגורים קבוע — לונדון, אבל אני שם רק בתור תושב. אנגליה משוקה בעיני לאנייה — בין ארצות־הברית לאירופה — שרש לי בה תא־מגורים...**"

בחוברת קשת מ"ר, שהוקדשה לספרות האוסטרית החדשה, בה פורסם סיפור קצר של לינד (גילוי הגרמנים), ציין העורך **אהרון אמיר** במדור המשתתפים בחוברת: „**יעקב לינד, שנולד ב־1927 בווינה, חי מ־1939 מחוץ לאוסטריה. כרומניסט, לי־ריקן ומחזאי החל להתפרסם בעולם בראי־שית שנות ה־60...**" מבלי לציין את הפרק הישראלי בחייו.

„**בעשרים ושניים באוקטובר, שנת אלף תשע מאות ארבעים ושמונה, נפל חלל בקרב על עיראק־סואידן — חנן מאלינק, בן כ'. הוא ניקבר בו־בלילה על־ידי חבריו, תחת אש פגזים כבי 15 אינץ'. בכיסיו נמצאו — אולר, מפרק, עפרון, פסיל־עץ זעיר, מעין דמות־בודהא, וקופ־סת גפרורים. בשקיק שהיה תלוי על חזהו נמצאו מיסמכים שונים וכעשרים דפים צפופים בכתב וארוזים בניייר־עיתון...**"

זהו קטע הפתיחה של הסיפור־בהמשכים אשר רשמתי — יומנו של חנן מאלינק, שפירסם **יעקב לינד** תחת שמו הקודם **יעקב לנדוידט**, בחוברות 21, 23 ו־24 של השבועון אשמורת, שנת 1949. חנן מאלינק הוא „החייל האלמוני" של מיל־חמת־השיחרור נוסח לינד.

יומנו של מאלינק ניפתח בתיאור „**היד היתה ארץ, היה היו ימי־ילדות ועצי־דובדבן פרחו בחוצות. היה היו בי־והורים, ושיחקנו ברחוב בהיותנו פעו־טים. על גדות־נהר שכנה העיר, וגשרים חיברו כוורעות גדה עם גדה. לא היינ־בודדים.**" חנן מאלינק, ילידי העיר הגר־מנית, מתייסר ביסורי העולם עד שהוא מגיע, כלוחם, לחזית־הדרום, תש"ח, ומ־ביע דיעות שהן בבחינת „כפירה פומבית" שיש להעלות את בעליה על המוק־החברתי של שנת תש"ח.

גיבורו של לינד משמיע דברים ששו־סופר־תש"ח מאנשי הפלמ"ח לא הי־מעז לומר. הוא שם מילותיו בפיו ש־חלל: „**מימי קדם היו מריבות ומדני־**

בשדות־הקטל, בין אם היתה המריבה על קצה זקנו של הנביא או על אלפי פרסאות־מרובעות של אדמה פוריה. ה־הכרעה נפלה בקום גבר על גבר; עין תחת עין ושן תחת שן. וכל דרך אחרת לא תתואר ולא תיאמן כי תצפר. ולפיכך שריר ותקין, שיש מזות בלתי־צפוי ובל־תי־רצוי האגדת־הגבורה מסיפה להתקיים. שאילמלא כן, היינו נאלצים להפוך על פיהו את כל עולמנו המחשבתי ולבדוק את כל הברגים במכונת ההרגשה שלנו. ולהפיכות כאלו של כל הממדים, לא יסכון עולמנו. עדיין לא. בתקופה זו של שפע מורת־רוח, בציביליזציה המאובקת והיגעה, לוחם האדם הקטן, המזוכא, על חיים נוחים יותר. הוא לוחם בשם הסיס־מה של שוויון־זכויות, שנכנסה לאיפנה

יעקב דינד
מה יהא על החייל שנפל וגדודו ניצח

מאז המהפכה הצרפתית. אין זה נכון שהמהפכות מרמים את עמיהם. הם רק משתדלים, שיפרקו את המתח שנצטבר אל מעבר לגבולות. כי ברור, שאיש אינו נטבח מרצונו הוא, ושכל בריאי־גוף ואו־חזי־בנשק הולכים לעמדות. וזוהי ההת־חלה. הוא אינו אשם, זה החייל רוזנפלד, או מה שמו. וגם מוחמד אינו אשם. הגורמים קשורים בספירות גבוהות יותר, במחזורי הכוכבים והמזלות, ובכך שמשכ קיומנו עם מדינה מאשר בלעדיה..."

האופן בו כרך לינד את החייל רוזנפלד ביחד עם מוחמד, שאינם אשמים, ניתן לבחינה ליד תיאורי מוחמד של נתן שחם, המשמש כבשר־תותחים למען שמירת ילדי־תנובה בחיים. וכך עומדים תיאוריו של לינד במיבחן הזמן, בעוד שיצירות חש"ח של נתן שחם וחבריו לעט טובעות ביוון המצולה של דיו הספרות.

מילחמת־השיחרור של יעקב לינד היא ריאליסטית עשרת מונים מאשר הריאליזם הסוציאליסטי נוסח שחם ושות': „אך כל אלה אינם אלא הירהורים מן העבר. כי ההווה אחר הוא: מזרון־קש, שלוש פע־מים ביום בולי־ביף ותיקווה שבמוצאי השבוע תזכה לחופשה. ההווה פירושו מכונת־יריה. סיורים באדמת־הפקר, חום, זבובים, אבק, ולבנים מלוכלכים..." וחלום היציאה לחופשה בתל־אביב, חופשה עמו־סת הזיות בנוסח: „אמנם אין לי בה נפש חיה. אבל תל־אביב עיר גדולה היא — אומרים — ובעיר גדולה אין זה בולט כל־כך, שהאדם גלמוד. ניסים יצא אותי לפני אחותו. הכסית לי. הם בחורים המודים, התימנים. מוכרי־לב. ואלי יש לאחותו חדר משלה. יש אומרים שהאהבה בנאלית. ויש אומרי שהיא נשגבה ואלו־היא..." אצל השחמים המגדים והברטובים למיניהם לא תמצא דמות של ניסים, אם מצוי פירור של דמות הרי שהמדובר בסמרטוט. וכוונתי לתיאורים בעלי נוסח גזעני כפי שמתאר חנוך ברטוב את לוחמי מילחמת השיחרור.

יעקב לינד מביא תקציר של שיחת־חיילים במועדון החיילים תיבת נוח: „לוגמים לנימה של גוזז והשיחה מת־גלגלת הלאה. על מה? למשל, על כך שנשפיה כלי ג'אז משעממת עד־שות, ושהאיפנה הצרפתית היא ויצאת־דופן עד־זוועה, ושמנות־הכשר קטנות פה עד ש־אשער למות, ושהמאדזקנים נסים, פשוט גיעל־נפש, והאמריקאים מתהללים ומת־פארים, והגרמנים הם יקה"ס, והצברים אמנם חצופים, אבל בריאים, וכולם ביחד — יהודים, ערבים ואנגלים — הם מינופת אחת..."

לינד מביא עוד פרק נעלם ממילחמת־השיחרור, את גירסתו שלו לטוהר־הנשק, את סיפורם של חיילים יהודים, אשר בשמם של הערכים הנעלים של דור תש"ח „אנסו פאטמה". הוא מתאר כך: „התרפאתי. שלושה שבועות בבית־חולים צבאי הספיקו. חזרתי שוב ליחידתי. יופי עדיין פה וגם שימעון. באדר ומשולם אל"ף חזרו מהחר־נריא. הם לא יגעו עוד בשום פאטמה עד סוף ימי־חייהם. העגלה המסומטת הזאת צוותה כמו פרופיה — מפקר באדר בלשון עגינית. אבל איזה גוף, בחיי, כמו שלג ראשון על מורדות הלבנון... האדם הוא רק אדם — אמר לי באדר אתמול בערב, בשעת עישון סיגריה. יותר האשמת הפשיטה. וכי איך מבין, שישמש בכוח הוא חייתי? — שאלתיו. אני מבין, שאתה אידיוט — קיבלתי בתשובה. חייתי, זה כשאדם מתגלגל בכרא על מזרונו ואינו יכול להדהם מרוב הזיות. חייתי זה כשאדם אונס את עצמו, ואפשר להקיא כששני גברים מתנשקים. אבל לשכב עם פאטמה קטנטונת — מה פה חייתי? אם היא רוצה? וכי מניין יכולה נערה כזאת לדעת מה היא רוצה? בשביל זה אנחנו פה, הגברים, בשביל לומר לה. ומלבד זה — אני הייתי כל הזמן בשביל איחוד של הגופים — מתמזג באדר, כאילו השמיע הלצה מוצלחת. באדר — קראתי ברוגזה — אתה חזיר. איננו חיים בג'ת־גל, אלא בעולם תרבותי..."

לינד מביא עוד היבטים בלתי־מקובלים לדור תש"ח, כמו: „לייזר מצא פתיון המשקאי עם קישוטים ערביים על הניצב. מעט מען שהוא ראה לראשונה. פרצה מריבה ואגרופים התנופפו באוויר. למשי זב דם מן החוטם, סביב עינו הצטייר 'פנס' ואת הפנינן החרים מנחם, תוך טענה שזה 'שלל־אויב' ויש למסור אותו למיפר המתאים..." הלוחמים מצויים במ־צב של עייפות נפשית ומתח כתוצאה מקרבות: „מה איכפת לי — משיכ באדר. בין כה וכה אין כל טעם בחיים כאלה. איני זוכר כבר מתי הרחתי בפעם האחרונה ריח אשה, מתי מרשיתי שד או מותן..." ההזיות אינן מונעות את אשר שוחקת לה המילחמה: „שימעון איננו עוד ואף לא מנחם. הם לא חזרו מסיור. היחידה מצטמקת. אמנם לא בקצב נראה־לעין, כי אין פנאי לערוך מספרים וערכי־זיכרון. תתאבל האמה אחריהם, תחכר נאומי־נחר, תקים מצבות. כאן אין פנאי. מנחם נפל נקוב בצרור ממכונת־יריה. את זה הביא לנו המדע, מכונות־יריה ומרגמות..."

לקראת סיום החלק הרביעי של הסיפור מספר לינד את סיפורו של חנן מאלינק מול מצודת עיראק סואידן: „כצל־כל־הוה מדקרת בבואת המצודה לפני עי־ניו בלילות. נפצרי־רימון מאירים אותה מדי־פעם למשך כמה דקות. הם מאירים גם את הכביש — את קו־ההפרד ביניהו לבינה. הכלבים המצרים התחפרו שם בצפרניים ובשיניים, כפי שלא עשו מאז גבעה ג. — משמיע ניסים את הפרשנות האסטרטגית שלו. אבל אלהים בעצמו יצטרך לרחם עליהם, אם פעם נחצה את הכביש... הכרח לנו לחצות את הדרך, ערנה, לחצות שדה־מוקשים ולעבור מטר של כדורים; השאר הוא משחק־ילדים. כל העניין הוא לכבוש את המצודה. להם יש תותחים, כלי־נשק קלים וכבדים. אבל גם לנו יש. כולנו מעורבים במישחק ללא אפשרות להתחרט. המספיר הולך במישרין לשכר, לבית־החולים או לשמים. המנצח — יוכל להשתכר בקוניאק של האויב, לעשן סיגריות משוכחות ולחמם משובה־נוחת ובמצפון שקט את כרסו באור השמר. איש לא יותר על התענו־גות התמימים האלה..."

מונולוג המילחמה של חנן מאלינק, דרך עטו של לינד, מתקרב לסיומו: „אך מה יהא על החייל שנפל חלל, ואשר גדודו יצא כמנצח? מה יעשה אחרי פסי־רתו הציבור, אשר בשמו הסכים להחליף ביטחון־של־חיים באי־ביטחון של בניית עתיד? יש רגעים שבהם צצות ועולות שאלות כאלו בלי משים. ואין האדם שואל שאלות אלו, חלילה, כדי להכטיח לעצמו כסא־נוח במלכות־השכמים או זר עלי־דפנה..."

שאלות אלה של דור שלם, שאל מהגר צעיר בשם יעקב לינד (לנדוויר), שהגיע לשדות־הקרב של תש"ח ונימלט מהם עד לארצות הים, מפני שלא קיבל במדי־נת ישראל הצעירה את התשובות על שא־לותיו, תהיותיו ותיקוותיו.

יעקב לינד, כישרון סיפורתי באיכות בינלאומית, עבר לכתוב בארצות ובתר־בויות אחרות. הפוליטרוקים של תש"ח לא ניזקקו לתיאורים המאוד־ריאליסטיים של צעיר, שהתעלה עליהם בכישרונו.

הילדסהיימר

בספר־היסוד של המבקר הבריטי הנודע **מרטין אסלין**, תיאטרון האבסורד*, מצוי פרק המוקדש לסופר ולמחזאי גרמני בשם **וולפגאנג הילדסהיימר**. כותב עליו אסלין: „וולפגאנג הילדסהיימר (יליד שנת 1916), אחד מראשוני הדר־משורגים הגרמניים שהחלו לפעול עם

וולפגאנג הילדסהיימר
קצין מודיעין בריטי

דימויים של תיאטרון האבסורד, העביר את שנות המילחמה העולמית בגלות מגרמניה, והינו עד עצם היום אזרח ישראלי..."

הילדסהיימר, שהינו בבחינת אלמוני לחלוטין בספרות הישראלית, למרות חשי־בותו הרבה ביציר הגרמנית, זכה עד היום לפרסם סיפור אחד בעברית — מיבחן טלפון**. במיקבץ של תרגומי כתב־העת קשת ציין עורכו, **אהרין אמיר**: וולפגאנג הילדסהיימר הוא סופר גרמני שישב בשנים 7—1933 בארץ־ישראל (עסק אז בגרות ובאדריכלות־פנים) ואחר־כך למד ציור וגרפיקה בלונדון, ובשנים 45—1939 שוב עשה בארץ־ישראל בקצין־מודיעין בריטי. ב־שנים 49—1945 שימש מתורגמן במשפ־טי־נירנברג..."

אלא שוולפגאנג הילדסהיימר לא היה בדיוק עובר־אורח בארץ־ישראל. הוא עלה ארצה עם בני מישפחתו, שנימנו על מייסדי החברה לייצור מרגרינה בקו בנד. עשר השנים שהילדסהיימר העביר בארץ־ישראל בולטים בתוך יצירותיו, ב־עיקר באופן בו הוא מביא את האגדה המזרחית אל תוך המיבנים של הדרמה המודרנית האבסורדית, ואל סיפוריו האול־טרא־מודרניים.

אם ליטול את סיפורו מיבחן טלפון, שראה־אור בעברית, או כמה מתסכיתיו אשר שודרו בארץ במיסגרת התוכנית המסך עולה, הרי שאין ספק, בדבר האופן שבו היה מתקבל על־ידי „קברניטי התר־בות". אלה היו מטיחים בו, כי המרה־השחורה של יצירותיו אינה תואמת לאווי־רה החיובית שהיה על סופרים צעירים להביע בסוף שנות הארבעים ובראשית החמישים.

בפתיח של סיפורו מיבחן טלפון הוא כותב: „כאותה עיר של גרמניה בה התגוררתי אז, מעלעל הייתי לעתים ב־לילה בספר הטלפונים. ספר זה ערכו מוגבל, כמובן, אבל חורג הוא מן הצד התועלתי הטהור. לאמיתו של דבר הרי זה ספר שאין לו זמן לבטלה, מלא יגדוש עובדות על גדותיו. לעולם אין הוא פורץ אל תחום ההשערה, יעם זאת הרי גם כאן אפשר לקרוא סיפור שלם בין השורות..." ואכן, הילדסהיימר מביא סיפור שלם בין השורות, שלא היה מתקבל אצל הפוליט־רוקים של ספרות הפלמ"ח.

גיבורו של הסיפור מיבחן טלפון עוסק בעניינים אשר בשנות הארבעים והחמי־שים סופרים לא עסקו בהם (והם החלו לעסוק בהם רק לאחר שנסעו לאירופה ולארצות־הברית ואימצו מודלים לחיקוי): תיאור נפש־פועלת, המעבירה זמנה בחיוג טלפונים לאנשים בלתי ידועים. סיפ־ור של כמה עמודים, עם איכות איפיון נבו־הה, אשר במהלכה הופך המספר, או הנפש־הפועלת, לגרדף. כפי תיאורו של הילדסהיימר: „מיום המחרת והלאה שו־מע הייתי קליק כל אימת שהרמתי את השפופרת. בלילה שלאחר־כך לא מילי־פנתי, וכיום המחרתיים באו שני עובדי־דואר להניח לי שהטלפון שלי מקולקל, שהם באים לתקנו. כן עשו, ואחרי התיקון היתה לו צורה אחרת לגמרי. לא הייתי

* מרטין אסלין — תיאטרון האבסורד; הוצאת דאבלדיי; 365 עמודים (כריכה רכה).

** קשת — מבחר תרגומים; עורך: אהרון אמיר; הוצאת מסדה, 430 עמודים (כריכה רכה).

ציטוטון

„...את הערבים ננצח. בזאת אני בטוח. אך האם נדע לנצח גם גאוותנות לאומית ואת פרחי הארס של שוביניזם לאומני. שיהיו שזורים בזרי־הנצחון..."

בסיפורו של **יעקב דינד (יעקב לנדווירט)** שפורסם בשנת 1949 בארבעה המשכים בשבועון אשמורת, והמתאר היבט בלתי־מקובל של מילחמת־השיחרור, כותב הגיבור במיכתב הסיום שלו:

„רוצה אני לענות לשאלה ששאלת במכתבך מה־15 בספטמבר: האמנם מאמין אני באמת־ובתמים בשלום עלי־אדמות... ואת טוענת כנגדי, שהפאציפיזם שלי הוא חסר־שחר בימינו ובמקומנו. מה אשיב? אמנם אינני מאמין באמת־ובתמים בשלום עלי־אדמות, אבל אני מאמין בדחיפה הטראגית הקיימת בתוכנו — לשאוף בלי־הרף אל השלום הזה.

„ואשר לטענה השניה: מאז יום־העצמאות והכרתן של המעצמות בריבונותנו (שאנו שקודים לבצרה הלכה־למעשה) חננו אומה ככל האומות. מעמד זה של שווה־בין־שווים טומן בחובו מסקנות לא רק מדיניות. את הערבים ננצח, בזאת אני בטוח. אך האם נדע לנצח גם גאוותנות לאומית ואת פרחי־הארס של שוביניזם לאומני, שיהיו שזורים בתוך זרי־חניצחון — דבר זה תלוי בכושרם של מנהיגינו לפתור את הבעיות הכלכליות.

„כי השוביניזם רובץ לפתחה של מצוקה כלכלית. נזכור־נא את תקופת־הביניים שבין מילחמה למילחמה באירופה. ונזכור נא את הסכנה הטמונה בעזרה כספית וכלכלית, שמדינות זרות מציעות ביד כה נדיבה כביכול.

„מכתב־אהבה רצתי לכתוב לך, עדנתף והסתבכתי בהירהורים על מדיניות, שלא תהיה להם כל שייכות לאושרנו בעתיד, לחיינו שיהיו חוויה משותפת גדולה במוסיקה ובאמנות. או שמא כן ישפיעו הירהורים אלה?... אני מסיים להיום. שלוחות לך אלף ברכותי.

שלך חנן.

„תוספת: עם שובי מהתקפה מחר בבוקר אכתוב לך שוב. ח.

„אולם חנן אדגר מאלינק לא חזר עוד מהתקפה על מבצר עיראק־סואידן ולא הוסיף עוד לכתוב מכתבים."

(המשך מעמוד 97)

יכול לומר היכן היה ההבדל, הצבע והצורה לא שונה, אך לפתע מכודל היה מכל החדר כולו, מרשך את העין, בלי שיראה כך לכאורה... שוב לא עניתי על הצלצולים, שוב לא רציתי להגות שם, לא את שמי ולא שום שם אחר, לא רציתי עוד לשמוע את קולי, לא רציתי עוד אפילו לשכב במיטה ליד הדבר הזה. אז־אז עזבתי את הבית, את העיר, את הארץ, ובאתי להשתקע כאן. הדבר היה לפני אחת־עשרה שנה...״

פרט פיקנטי הוא החפיפה שבסיפורו של אסלין. הפרק העוסק בהילדסהיימר קרוב לפרק העוסק בעמוס קינן הצעיר, שבעבודותיו הראשונות, כמו חיבר סקיצות מעולות לז׳אנר הכתיבה האבסורדי נוסח הילדסהיימר, ז׳אנר שאט אט התמעט לו ברבות השנים, וחבל.

אין ספק שאם הילדסהיימר היה קושר

יורם מטמור
יורדים מעל בימות ההיסטוריה

את חייו במערכות התרבות של ישראל, היה עשוי להפוך לסאטיריקן מצליח, והיה יורה את חיציו באחד ממדורי עיתונות הצהריים, עד שהיה מאבד את כל תמושתו, כפי שאירע לכמה כישרונות מעולים שהחלו להתפתח בארץ־ישראל של שנות הארבעים, ואשר התאבדו להם התאבדות תרבותית במדינת־ישראל של שנות החמישים.

מטמור

במחצית הראשונה של חודש יוני 1975, בכפר דייגים פורטוגאלי, נמצא מת מ־שבץ־לב, ליד האמבטיה, הסופר והמחזאי הישראלי־לשעבר **יורם מטמור**. שלוה שה ימים היתה גופתו מוטלת בבית הבודד, מבלי שאיש התעניין בגורלו. מותו של מטמור היה אופייני לחייו.

מטמור היה סופר ומחזאי של סיפור הדור־האבוד של תש״ח. הוא נולד ברמניה (1925), שירת במילחמת־העולם השניה בצי־הבריטי, ובמילחמת־השיחרור השתתף בקרב על ירושלים. היה האנטיטיפוס של לוחם מילחמת־השיחרור, כפי שזה הוצג בעטם של סופרי הפלמ״ח במשך עשורי שנים.

בשנת 1956 העלה מטמור על קרשי התיאטרון הקאמרי את מחזהו מחוז ג׳גיר, שגיבורו המרכזי הוא דני קרש, המביא את סיפור בני־דורו מזווית אחרת, זווית של צעירים שעשו את כל המוטל עליהם, שירתו את האידיאות של הוריהם, ונוצלו לצרכי המילחמה, ולבסוף הושלכו אל החיים במדינה שלא כך דמיינו אותה. מטמור הכניס בפי גיבוריו את הבשורה המחרידה: ״...בצעדים איטיים הם יורדים מעל במות ההיסטוריה, עייפים, מלוכלכים מדם ועפר, רעבים לשלווה, פרוחים, שרופים, נושאים צלקות בנשמה...״

בראשית שנות השישים נואש מטמור מהחברה הישראלית והמערכת התרבותית הישראלית אליה. מערכת שטרחה לדחות אותו ולהתעלל בו, בשל ראיותיו השונה את הדברים. הוא החליט לקשור את גורלו בלשון אחרת.

מטמור יצא ללונדון, שם כתב במשך שנים אחדות את סיפורו האחד והיחיד, שהוא גם סיפורו של הדור כולו, סיפור הדור האבוד של תש״ח. הספר ראה אור בהוצאת ויידנפלד את ניקולסון בשם המכשיר, זכה למהדורה אמריקאית בשם מה? אני?. בהמכשיר, אשר עד היום לא נמצא מו״ל ישראלי שטרח לתרגמו לפרסמו בעברית, מתאר מטמור את גיבורו, זוטא, שהגיע ארצה כילד ממיזרח־אירופה, טרם השואה, ואשר מוצא עצמו עד מהרה כלוחם מחתרת כנגד השלטון הבריטי. זוטא של מטמור הוא תערובת של משורר ופילוסוף, המוצא נידון בהתחזות למעין דון־ז׳ואן ארצישראלי.

סיפורו של זוטא הוא סיפורה של קבוצת האנשים אשר כונתה בשנות החמישים בשם הבוהימה הירושלמית, גיבורי קפה עטרה וקפה ניצן. ניתן לאתר בגלריית הדמויות של המכשיר דמויות מפתח רבות של ניצולי הפלמ״ח ומילחמת־השיחרור. מעבר לכל אלה, הרי שהמכשיר הוא ספר עצוב, למרות ההברקות הציניות הנושבות בינות לעמודיו.

צבר

פרשה מעציבה לא פחות מפרשת חייו ומותו של **יורם מטמור**, בארץ ובנכר, היא פרשת חייו בארץ ובנכר של **שימון עין צבר**. צבר, מי שייסד בעבר הרחוק ז׳אנר מיוחד של סאטירה ישראלית, אשר מאז ועד היום איש טרם הצליח להתעלות מעליה, הפך עם השנים עבד לראייה

מטמור: המכשיר
זוטא ניצול הפלמ״ח

הסאטירית, העוקצנית והאידיאולוגית, אשר הינחתה אותו לחיות זה למעלה מתריסר שנים בארץ אחרת ובתרבות רחוקה.

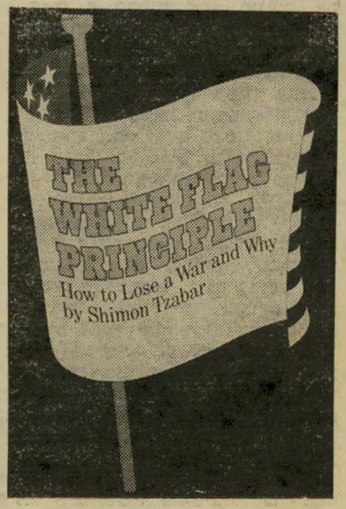
טרם עזיבתו את הארץ פירסם קבר שירה מהמעולים שראתה השירה העברית, הצליח לפצח את חלומם של ז׳משוררים, וזאת במציאת נוסחה של לשון פשוטה, לשון שהניבה חרוזים כמו: **„תקופה פילאוליטית / עידן הקרחונים / מאה שחורה / יובל העגלונים / שנה מעוברת / עונת המלפפונים / יום האם / שעת האפס. / דקה אחת של דומיה: / אנחנו / עומדים דום / לויכוח / של נאד״.** או **שיר־של־חיזור־שחור, אותו מנסח צבר במילים: „אני עומד לפני הבית שלה עם הלשון בחוץ / מתפוצץ. / אני מת כאן עכשיו על אשה. לנקר את העין ולנגוע / כל ילד ברחוב צבר עבר / העצים מתכופף בצמא, גם עלים / ניזק מטפס... // אני עומד לפני הבית שלה עם הלשון בחוץ / רוצה לשתות ערק / לאכול גבינה מפריחה, פרטן עבה של, זיתים ירוקים / אבוקדו. / לישון על מזרון משופשף, לגרד את העור מיתדש / לשמן את גלגל השיניים, למתוח מיתר עיד מטם / לרדוף את העיר במקל מסיקם / להרים. / אם נלך אנו שנינו ביחד נכרח עם האיר הירוק...״**

אלא ששימעון צבר לא נועד לשבת בחבר משוררים, בבית־קפה ברחוב דיזנגוף, וללהג דברי שירה. הוא היה בבחינת איש ספרות ויצירה (צבר נחשב בעבר לאחד מן הרשמים המעולים ביותר בישראל), המונחה על־ידי ערכים פוליטיים, ולא כאן המקום לבחון את הצדק או אי־הצדק שבהם. בתקופה שלאחר מילחמת ששת־הימים החל צבר בפעילות פוליטית; תחילה בארץ, ואחר־כך בחוץ־לארץ. פעילות זו הביאה אותו ״לדי ניתוק מוחלט מכל המתרחש בישראל.

אלא שצבר עסק בימי גלותו הראשונים בכתב־יד יוצא־דופן, אותו כינה בנוסחו העברי הראשון תורת המפלות ו/או כיצד לנחול מפלה בקרב ולפסיד את המילחמה. במשך למעלה מארבע שנים חיבר בלונדון עבודה ספרותית־פוליטית־סאטירית, תחת הכותרת עיקרון הדגל הלבן״, שראתה אור בשנת 1972 באנגלית ובארצות־הברית, ואחר־כך תורגמה לצרפתית ולאיטלקית, וזכתה לביקורות מדימות בלה־מונד ובעיתונות האיטלקית.

עיקרון הדגל הלבן, שראשי־הפרקים שלו פורסמו בעברית תחת הכותרת תורת המפלות, מביא מערכת של עקרונות העשויה להדהים את הישראלי של שנת 1980 בשגיונות ובריאליה שבה: **„כיצד לנהל מדיניות חוץ כושלת... כיצד למוטט כלכלה בריאה... כיצד לעורר אשיווי־תיה של הפרה מלוכדת... כיצד לאמן צבא שיפסיד בקרב... אושוסבוטאוזה ואו־טיפיזואז׳... 14 אופנים לשמירת נמוכית המוראל הלאומי... כיצד לייצר פאניקה... כיצד להתאושש מהצלחות מיקריות... כיצד לשמור על נחלת התבוסתנות... איך להניף דגל לבן, וכיצד לתפור דגל לבן מדגלים אחרים... איך להחזיק את היריים למעלה הרבה זמן מכלי להתעייף... טכס חתימת כתב־הכניעה... איך ללכת לשבי במצב־רוח טוב... 32 דרכים כדי להנעים שהותך בשבי... כיצד לנהל את ההגנה במישפט פושעי מילחמה... כיצד לעשות חיים תחת עול הכובש הזר...״**

עיקרון הדגל הלבן הוא, למעשה, חיבור של אידיאולוגיה סאטירית מהממת

צבר: המפולת
כיצד להפסיד ומדוע

לז׳אנר הספרותי בנוסח מילכוד 22. הרעיון המנחה את צבר הוא בעל השלכות מדהימות לישראל ולכך שהחברה הישראלית עברה מאז מילחמת ששת־הימים. בנוסח: **„אלף שנות עצמאות, אלף שנות תחילה ונצחונות בלתי פוסקים, הביאו את העם היפאני לפסי של ניוון חברתי ומוסרי מוחלט. המפלה שזכו לה היפאנים מידי בעלות־הברית ריפאה אותם — כמו נגיעה במקל קסמים — מכל חולשותיהם: הקיסר ויתר על שילטונו המוחלט והאלוהי; הדת הקנאית והטוטאלית הוחלפה בסובלנות; השילטון הפסיכי־ארכלי פשט את הרגל; האשה זכתה לשוויון בפני החוק; האצולה התקיפה, האכזרית והמפגרת, פיתחה את מקומה לבורגנות התקיפה, האכזרית והמתקדמת.**

שים ניצחון ואפילו הגדול ביותר לא היה מעניק לעם היפאני את התמורות החיוניות האלה. להיפך, הניצחון היה מאחד את הריאקציה ומחזק את כל התבונית השלילית של מישטר יציב וחברה אכולת שביעות רצון עצמית...״

פרק שעשוי לרתק את יועציו של שר־האוצר יגאל הורביץ הוא הפרק כיצד למנוע כלכלה בריאה. שם מציג המחבר ראייה רחבה מאוד של עולם הכלכלה: **„כשהכלכלה נמצאת במצב של אינפלציה, אומרים המומחים שהמצב רע מאוד וקרוב לקטסטרופה, ואם לא ייעשה משהו להצלת הכלכלה מהאינפלציה, תבוא המדינה לידי פשיטת רגל. כששואלים מה אפשר לעשות כדי להציל את המדינה מפשיטת רגל, עונים המומחים שיש רק תרופה אחת לאינפלציה והיא הדפלציה...״** וכאן בא צבר עם נוסחת־מפתח מדהימה לפיתרון כל בעיות הכלכלה: **„הכסף יהכיסוי של המטבע, זו״א שטר הכסף של ימינו, הוא כיזוע שטר כסף אחר. והכיסוי לשטר הכסף האחר הזה, הוא כיזוע שטר כסף אחר. אבל, לא חשוב כמה שטרי־כסף**

שמעון צבר
כיצד לתפור דגל לבן מדגלים אחרים

מכסים ומהווים בסיס זה לזה. בסופה של השרשרת, הבסיס והכיסוי האמיתי למטבע הוא הזהב שאותו קונים בשטרי־כסף המכוסים על־ידי עצמם שהושגו על־ידי מכירת המוצרים שמייצרת המדינה. כל זמן שהזהב משמש, אפילו בעקיפין, בסיס לשטרי־כסף, אין סיכוי להיפטר מהמכונה היצרנית. סיכוי כזה קיים רק אם מחליפים את בסיס המטבע מזהב לברזל...״ ואת הצגת הרעיון המדהים הזה, מבאר צבר: **„ברגע שהברזל ישמש כיסוי חוקי לשטרי־הכסף המהלכים במדינה, יעלה ערכו ומחירו של הברזל הגלמי על ערך המכונה העשוייה ממנו ואז — אפשר לפסוק כלב שלם על התעשיינים שיעשו מה שבדעתי להם: יהפכו את המכונה היצרנית לברזל גלמי וימכרו אותו בשוק השחור במחירים מופקעים...״**

וכך ממשיך צבר בניפוץ סדרות שלמות של פרות־קדושות, של החברה המערבית, ישראל והעולם כולו.

אחרית

מכנה משותף העובר לאורך ולרוחב עבודותיהם של מרבית היורדים מעיד כאלף עדים על הכאב והיגון שאנשים אלה השקיעו בחברה הישראלית ועל הסתירות שנגזזה.

אלא שלרשימה קצרה זו מצטרפים עוד מחברים, שחיברו בעבר וחדלו לחבר. כמו **אליהו זהבי**, שליח הארץ מזה שנות דור בשבדיה, שפירסם ספורים מעולים; **אמיתי עציוני**, שהוא פרופסור לסוציולוגיה מהמכובדים שבעולם, חיבר בצעירותו הישראלית סיפורים מרתקים; **יוסף ועידיה**, מאנשי אל״ף. כל אלה נידחו מהארץ בשל הפוליטרוקים והסגירות של שנות החמישים.

יעקב לויד, זיכפאנג היידסהיימר, יורם מטמור, שימעון צבר ועוד רבים היו מסוגלים להעניק עוצמה לעשייה התרבותית בישראל. ובימים אלה של חשבון־נפש, זה אולי הזמן להבין את מישגי העבר ולמנוע חזרה עליהם בעתיד.

* Shimon Tzabar: The White Flag Principle, How to Lose a War and Why, Simon & Schuster, 147 pp.

מאת דן טומר

אין לך מה לחפש כאן!

אקאי GX-M 10 מוצא בעצמו את הקטע שברצונך לשמוע.

כמה פעמים הרצת הלוך ושוב את סרט ההקלטה, בחיפוש אחר הקטע שרצית להאזין לו? יותר לא תצטרך לחפש. ל- GX-M 10 טייפ הקסטות החדש של אקאי, מערכת אוטומטית לאיתור קטע ההקלטה הרצוי (IPSS). כל שעליך לעשות, הוא להפעיל את הסורק האוטומטי עד להופעת מספר הקטע המוקלט הרצוי וללחוץ על כפתור ההשמעה-הטייפ שלך יתביית בתוך שניות על הקטע המבוקש ויחל מיד בהשמעתו.

אקאי GX-M 10 מוצא בעצמו את תחילת קטע ההקלטה החדש.

"אין לך מה לחפש כאן" גם כשעליך למצוא תחילת קטע הקלטה חדש. חבל על זמנך. ל- GX-M 10 מערכת זכרון (MEMORY) מתקדמת, המוצאת עבורך כהרף עין את תחילת הקטע המוקלט, גם אם הוא באמצע הסרט, הן לצורך הקלטה חוזרת והן לצורך האזנה. עליך רק ללחוץ על כפתור הזכרון עם תחילת ההקלטה כשהמונה מאופס. בגמר ההקלטה, לחץ על כפתורי ההשמעה והחזרה-הסרט יחזור לנקודת ההתחלה וההשמעה תחל.

אקאי GX-M 10 מוצא בעצמו את נקודת ה-000.

גם כאשר כפתור ההשמעה אינו לחוץ, אין לך מה לחפש את נקודת ה-000. מערכת הזכרון תחזיר בכל מקרה ובאופן אוטומטי את קטע ההקלטה החדש עד לנקודה זו. בכך נמנעת שחיקת ראשי הטייפ. הנגרמת בעת חיכוכם בסרט במהירויות גבוהות

אקאי - ממהפכה למהפכה.

ה- GX-M 10 הוא רק מכשיר אחד מקו המוצרים החדש של אקאי לשנות ה-80. כעמיתיו עבר פיתוח מהפכני הן במבנהו הפנימי והן בעיצובו החיצוני. נוסף למערכות האלקטרוניות החדישות- IPSS וה- MEMORY שהכרת, מצוייד ה- GX-M 10 בלוח בקרה דיגיטלי לכיוון מהיר ומדוייק של עוצמת ההקלטה ובבורר סוגי קסטות העושה אותו מכשיר אידאלי להקלטה על קסטה מתכתית. עוד תמצא בו את ראשי ה- GX סופר, הבלבדיים לאקאי, עם מרווחים עצמאיים להשמעה ולהקלטה ותחום תדרים עד 19,000 הרץ!

AKAI

אתה יכול להקליט אותנו מילה במילה.

להשיג: מתלם אלקטרוניקה בע"מ. המסגר 70 ת"א, טל. 330594 ובחנויות המובחרות. אספקה מהירה לעולים חדשים כולל ווידאו טייפ קסטות

100 עמודים
מחיר: 10.00 שקלים (כולל מ.ע.מ.)
ב"ן אלול תש"ם 29.8.1980

העולם הזה

שלי ברלינסקי
מלכת המים
1980